

ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΣΤΗ ΡΩΣΣΙΚΗ
ΓΛΩΣΣΑ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 1000

ΟΙ ΑΝΤΙΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΣΤΙΣ ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

Μὲ «ἐλληνική», ὄχι τουρκική πρωτοβουλία
ξερριζώθηκε ὁ Μικρασιατικὸς Ἑλληνισμὸς

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 'Αθήνα.
Τηλέφ.: 3223957, 9841655

Τα Γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν πρωινές ώρες
9.30 - 13.30 καθημερινά.

Ίδρυτής-Ίδιοκτήτης-
Εκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως - Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία - Ατελιέ:
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, 'Αθήνα, τηλ.: 5221792.
Έκτυπώσεις:
Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ
Βιβλιοδεσία:
Κ. ΚΟΝΤΟΠΩΡΟΣ

- Τιμή αντίτυπου: 1000 δρχ.
- Έτήσια συνδρομή: 10.000 δρχ.
- Όργανισμών κ.λπ.: 15.000 δρχ.
- Φοιτητών: 7.000 δρχ.
- Έξωτερικού: 60 δολλ. ΗΠΑ.
- Οι συνδρομές προκαταβάλλονται
κατά την έγγραφη.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά έμβασματα στη
διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, 'Αθήνα.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

Έπιτρέπεται η αναδημοσίευση
κειμένων του «Δ», με την προϋ-
πόθεση ότι θα αναφέρεται ρητώς
η πηγή τους.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 9300:

Βουκόλοι χωρίς άγέλη

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 9301:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
Γ. ΒΟΥΡΝΕΛΗΣ, Σ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΡΗΣ, Ν.
ΜΕΤΑΞΑΣ, ΙΑΟΣ, Π. ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ, Γ.Μ.
ΣΩΤΗΡΙΟΥ.

ΣΕΛΙΣ 9309:

Βαριά δεσμά δουλείας

ΗΝΙΟΧΟΣ

ΣΕΛΙΣ 9311:

Η ελληνικότητα των Πελασγών

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 9319:

*Οί αντιομοφυλοφιλικοί νόμοι
στις αρχαιοελληνικές πόλεις*

Β. ΜΑΚΡΗΣ, Γ. ΚΟΥΒΑΡΑΣ, Σ. ΠΑΝ

ΣΕΛΙΣ 9329:

Μισαλλοδοξία και φανατισμός

ΣΤΑΥΡΟΣ ΒΑΣΔΕΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 9337:

*Δέν υπάρχει «βυζαντινή» μουσική
αλλά ελληνική μουσική επί Βυζαντίου*

ΔΗΜ. ΟΔ. ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 9337:

Υπήρχε μὴ θρησκευτική μουσική

ΝΙΚ. ΑΣΠΙΩΤΗΣ

ΣΕΛΙΣ 9349:

*Πανάρχαia ελληνική πολιτιστική
και γλωσσική επίδραση στη Ρωσία*

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΜΑΣΤΡΟΛΑΜΠΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 9357:

*Μὲ ελληνική, μὴ τουρκική πρωτοβουλία
ξερριζώθηκε ὁ Μικρασιατικὸς Ἑλληνισμὸς*

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 9365:

Συζήτηση για την Λεξαριθμία

Δ. ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ - Ι. ΔΑΚΟΓΛΟΥ

ΣΕΛΙΣ 9375:

Οί επίκαιροι ἀρχαῖοι μαθηματικοί

Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΙΚΑ: σελ. 9308 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗ-
ΡΙΤΑ: σελ. 9317 • Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 9328 •
ΕΘΝΙΚΑ: σελ. 9335 • ΕΛΛΟΓΑ ΚΑΙ ΜΑΝΤΙΚΑ: σελ.
9347 • ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ: σελ. 9355 • Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΡΟΠΑΤΟΡΩΝ ΗΜΩΝ: σελ. 9363 • Η
ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 9375.

Βουκόλοι χωρίς αγέλη

Θὰ ἦταν συμφέρον γιὰ τοὺς ἴδιους, νὰ καταλάβουν οἱ ἐγκάθετοι «εἰδικοί» στοὺς διάφορους τομεῖς τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Παιδείας, οἱ ἐμφανιζόμενοι ὡς ἐπιστημονικὲς αὐθεντίες, ὅτι τοὺς εἶναι ἀδύνατο νὰ διαβουκολοῦν τοὺς δρῶντες ἐρευνητικὰ στοὺς χώρους ὅπου ἐτάχθησαν νὰ «κοσκινίζουν» καὶ νὰ «ἐλέγχουν». Ἡ κατάσταση δουλείας, πὺν στηρίζεται στὴν προσφορὰ θέσεων, «εἰδικότητων», ἀξιομάτων, μισθῶν καὶ προβολῆς μὲ ἀντάλλαγμα τὴν φίμωση τῆς ἔρευνας καὶ τὴν ἀναπαραγωγή τοῦ ἐπιστημονικοῦ δόγματος, εἶναι ἐξ ὀρισμοῦ πολὺ εὐθραστη.

Εἰδικὰ στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἡ πνευματικὴ τυραννία εἶναι σήμερα ἡ σκληρότερη ἀπ' ὅσες ἐμφανίστηκαν ποτέ, ξεπερνώντας σὲ ἀπολυταρχικὲς μεθόδους καὶ τὸν χειρότερο δογματισμὸ τοῦ Μεσαίωνος, ἡ ἀποτελεσματικὴ λογοκρισία καὶ ὁ ἐκδιασμός τῆς ἱστορικῆς, γλωσσικῆς καὶ γενικὰ τῆς ἰδεολογικῆς-φιλοσοφικῆς ἀναζητήσεως καθίστανται ἀπολύτως ἀδύνατα γιὰ ἓνα πολὺ ἀπλὸ καὶ πολὺ εἰδικὸ λόγο: Οἱ Ἕλληνες εἶναι τὸ μοναδικὸ ἐπὶ τῆς Γῆς ἔθνος, πὺν τὸ παρελθόν τους τοὺς προσφέρει ἓνα ὅ, ὅρο συγκρίσεως. Οἱ Ἕλληνες προϋπῆρξαν τοῦ Διεθνoῦς Ἐξουσιαστικοῦ Σκοταδισμού καὶ ἐμεγαλoύργησαν πρὶν ἀπ' αὐτόν –πρᾶγμα πὺν δὲν ἰσχύει γιὰ καμμιά ἄλλη παράδοση καὶ γιὰ κανέναν ἄλλον πολιτισμό. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι μποροῦν νὰ ἔχουν κρίση– ἡ κρίση δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ σύγκριση – καὶ συνεπῶς εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐγκλειστοῦν πνευματικὰ μέσα σ' ὁποιοιδήποτε δογματικὸ νάρθηκα.

Δύο τινὰ ὑπάρχουν, τὸ ἓνα ἐκ τῶν ὁποίων μπορεῖ νὰ διαλέξῃ ὁ Ἐξουσιασμός: Ἡ νὰ προχωρήσῃ χωρὶς δισταγμοὺς στὴν ἐγκαθίδρυση ἐνὸς νέου Παγκόσμιου Μεσαίωνος ἐξαλείφοντας ἀπὸ προσώπου Γῆς τὴν ἐλευθερὴ ἔρευνα καὶ τὸν διάλογο, μὲ μιὰ λέξη τὴν ἐλληνικότητα· ἢ νὰ τὴν ἀποδεχθῇ. Ἄν προτιμήσῃ τὸ πρῶτο, θὰ πρέπει νὰ καταργήσῃ ὅλα τὰ ἐρευνητικὰ κέντρα, τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰ σπονδαστήρια τοῦ Κόσμου, ἐφ' ὅσον ἡ κατάσταση ἐξανδραποδίσεως τῶν ἐπιστημόνων στοὺς ἐγκαθέτους εἶναι ἐξ ὀρισμοῦ ἀδύνατη. Ἄν προτιμήσῃ τὸ δεύτερο, ὁ ρόλος τοῦ ἐπιστημονικοῦ δογματισμοῦ ἔχει λήξει.

Εἶναι τραγικὸ τὸ δίλημμα αὐτὸ γιὰ τὴν ἴδια τὴν Διεθνή Ἐξουσία: Ἡ κατάργηση τῆς ἔρευνας ἰσοδυναμεῖ μὲ κατάργηση τῆς ἀπόλυτης προϋποθέσεως γιὰ τὴν ἀπόκτηση τεχνολογικῆς, οἰκονομικῆς, ὀργανωτικῆς καὶ πνευματικῆς ἰσχύος, τουτέστιν ἰσοδυναμεῖ μὲ αὐτοκτονία τῆς. Ἡ ἀπελευθέρωση τῆς ἔρευνας σημαίνει γιὰ τὸν Ἐξουσιασμὸ ἄρνηση τοῦ σημερινοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ἀναζήτηση τῆς ἐπανάδου στὴν πρὸ τῆς Μεγάλης Ἱστορικῆς Ἐκτροπῆς κατάσταση. Δὲν ἀφοροῦν ὅμως ἐμᾶς τὰ ἐξουσιαστικὰ ἀδιέξοδα.

Ἐκεῖνο πὺν εἶναι βέβαιον εἶναι, ὅτι οἱ ἐγκάθετοι βουκόλοι στοὺς χώρους τῆς ἔρευνας ἐξεμέτρησαν πιά τὸ στάδιο τῆς δόξης των. Ἄν ἐξαφανισθῇ ἡ Ἐπιστήμη, δὲν θὰ ἔχουν ἀγέλη γιὰ νὰ διαβουκολήσουν· κι ἂν ἀπελευθερωθῇ, ἀπομένουν χωρὶς ρόλο.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Νὰ ὀνομασθῇ «᾽Αερολιμὴν Μαραθῶν» τὸ νέο ἀεροδρόμιο

᾽Αγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Σὰς ἀπευθύνω τὴν παρούσαν, ἀναπτύσσοντας ἓνα θέμα, τὸ ὁποῖον προβληματίζει τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας Ὑποστηρίξεως τῆς Κληρονομιάς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποῦ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ὁμηρος» ἔχομε συμπήξει ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον θέμα ἐστάλησαν ἐπιστολαὶ καὶ ὑπομνήματα εἰς ἐφημερίδας καὶ ἁρμοδίους ἄνευ ἐμφανοῦς ἀποτελέσματος ἕως τώρα. Πρόκειται διὰ τὴν ὀνομασίαν τοῦ νέου ᾽Αερολιμένους Ἀθηνῶν. Κατ' ἀρχὰς θεωροῦμε τὴν ταμεντοποίησιν καὶ ἀσφαλτοποίησιν οἰασδὴποτε καλλιεργησίμου γῆς καὶ δὴ πλησίον πυκνῶς κατοικημένων πόλεων ὡς εἶδος γενοκτονίας. Κάθε ὀρθολογικὴ κυβέρνησις ὀρίζει τὸ σχέδιον πόλεως εἰς ἀγόνους, λοφώδεις καὶ βραχύδεις περιοχές, οἱ ὁποῖες εἶναι καὶ ὑγιέστερες λόγω ξηρασίας. Εἰς τὰς πιέσεις τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου διὰ καταστολὴν τῆς παραγωγῆς ἀγροτικῶν προϊόντων λόγω χωματερῶν ἐφαρμόζει μίαν συμπεφωνημένην ἀγροανάπαυσιν. Ἡ ἐπιλογὴ τῆς Μακρονήσου παραδείγματος χάριν διὰ ἀερολιμένα ἢ ἡ ἐπέκτασις ἐνὸς ἤδη ὑπάρχοντος ἀεροδιαδρόμου θὰ μᾶς διέσωζαν τὴν πολῦτιμον πεδιάδα τῆς Μεσογαίας. Ἐὰν ὅμως ἡ ἐμμονὴ εἰς τὴν καταστροφὴν γονίμου γῆς εἶναι τόσο μεγάλη, τότε τουλάχιστον ἂς προσεχθῇ τὸ ὄνομα τοῦ μελλοντικοῦ ἀερολιμένους.

Τείνει νὰ καθιερωθῇ ἡ ὀνομασία «᾽Αεροδρόμιο τῶν Σπάτων». Ὁρθῶς ὑπάρχουν συνειρμοὶ μὲ τὸ σκοπιανό. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν δὲν ὑπῆρχαν, πρέπει νὰ ἐπιλέξωμε ἓνα τίτλον γιὰ τὴν πύλιν τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος νὰ ἁρμόζῃ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἱστορικοῦ χρόνου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἕνας πανελλήνιος ἀερολιμὴν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχῃ ὄνομα κενὸν ἐννοίας. Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔχομε προφανέστατα ἰσχυρότατον δικαίωμα λόγου ἐπ' αὐτοῦ. Ἐδῶ διαπιστώνομε καθημερινῶς τὸ ἀρχοντικὸν προβάδισμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐναντι τῶν Νεοευρωπαίων. Αὐτοὶ βέβαια προσπαθοῦν νὰ ὑποδαθίσουν τὴν ἀξίαν τοῦ ἱστορικοῦ μας θάβους, ἀφοῦ δὲν ἔχουν νὰ χάσουν τίποτε ἀπὸ τὴν μία, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην ἔτσι ἐπιτυγχάνουν τὴν ὑποτίμησίν μας, ὥστε νὰ μετριάσουν κάπως τὴν ἀρχοντικὴν ἐμφάνισίν μας εἰς τὴν ἰδικὴν μας Εὐρώπην. Εἶναι εὐλογος ἡ συμπεριφορὰ αὐτῇ τῶν Νεοευρωπαίων, ἀφύσικος ὅμως εἶναι ἡ ἀπερίσκεπτος εὐπροσαρμοστίᾳ ὠρισμένων ὑπευθύνων ἐν Ἑλλάδι εἰς τὰ νεοευρωπαϊκὰ δεδομένα. Αὐτοὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῶν συγκοινωνιῶν, τοῦ τουρισμοῦ καὶ τῆς οἰκονομίας πρέπει νὰ σκεφθοῦν τουλάχιστον τὴν διαφημιστικὴν ἀξίαν ἐνὸς πασίγνωστου καὶ φημισμένου ὀνόματος διὰ τὸν ἀερολιμένα- πύλιν τῆς Ἑλλάδος μὲ δεκάδας ἑκατομμυρίων ἐπιβατῶν κατ' ἔτος. Ἡ πρότασίς μας εἶναι: «᾽Αερολιμὴν Μαραθῶν».

Ἐλπίζοντας, κύριε Λάμπρου, ὅτι συμμερίζεσθε τὸν προβληματισμόν μας καὶ θὰ συνεισφέρετε εἰς τὴν διάδοσίν του,

Μὲ τιμὴν

Γιώργος Βουρνέλης

Seidengasse 10 CH 8001 ZH, τηλ. 00411 9405710

Ζυρίχη, Ἑλβετία

Σπουδαῖες ὁμοιότητες Ἑλληνικῆς-Αἰθιοπικῆς γραφῆς (II)

᾽Αγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Ἦταν ἤδη δημοσιευμένη ἡ ἐπιστολὴ μου στὸ τεῦχος 143 τοῦ «Δαυλοῦ», ὅταν συνειδητοποίησα ὅτι ἀπευθυνόμουν σὲ κοινό, τὸ ὁποῖο δὲν μποροῦσε κατὰ μεγάλην πλειονότητα νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπ' ἀρχῆς γνώση τοῦ Αἰθιοπικοῦ ἀλφαβήτου ἢ

μᾶλλον συλλαβολογίου. Τότε αἰσθάνθηκα, ὅτι ὀφείλα κάποτε νὰ διορθώσω αὐτὸ τὸ λάθος. Σήμερα, μὲ τὴν παρούσα, θὰ σπεύσω νὰ ἐνημερώσω τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅσο ἀπλᾶ καὶ σύντομα γίνεται, εὐχόμενος νὰ κρατοῦν καὶ τὸ προαναφερόμενο τεῦχος ὡς βοήθημα.

ΑΙΘ. ΙΠΡΟΦ. | ΑΙΘ. ΙΠΡΟΦ. | ΑΙΘ. ΙΠΡΟΦ. | ΑΙΘ. ΙΠΡΟΦ. | ΑΙΘ. ΙΠΡΟΦ. | ΑΙΘ. ΙΠΡΟΦ. | ΑΙΘ. ΙΠΡΟΦ.

υ	Χά	υ	Χού	υ	Χή	γ	Χάα	υ	Χιέ	υ	Χ..	υ	Χώ
Λ	Λέ	Λ	Λού	Λ	Λή	Λ	Λάα	Λ	Λιέ	Λ	Λ..	Λ	Λώ
Χ	Χά	Χ	Χού	Χ	Χί	Χ	Χά	Χ	Χέ	Χ	Χ..	Χ	Χό
Μ	Μέ	Μ	Μού	Μ	Μή	Μ	Μά	Μ	Μιέ	Μ	Μ..	Μ	Μώ
Σ	Σέ	Σ	Σού	Σ	Σή	Σ	Σά	Σ	Σιέ	Σ	Σ..	Σ	Σώ
Ρ	Ρέ	Ρ	Ρού	Ρ	Ρή	Ρ	Ρά	Ρ	Ριέ	Ρ	Ρ..	Ρ	Ρό
Σ	Σέ	Σ	Σού	Σ	Σή	Σ	Σά	Σ	Σιέ	Σ	Σ..	Σ	Σώ
Shie	Shie	Shie	Shie	Shie	Shie	Shie	Shie	Shie	Shie	Shie	Shie	Shie	Shie
Qé	Qé	Qé	Qé	Qé	Qé	Qé	Qé	Qé	Qé	Qé	Qé	Qé	Qé
Μ	Μπέ	Μ	Μπού	Μ	Μπί	Μ	Μπά	Μ	Μπιέ	Μ	Μπ..	Μ	Μπό
Τ	Τέ	Τ	Τού	Τ	Τί	Τ	Τά	Τ	Τιέ	Τ	Τ..	Τ	Τό
Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché
Χ	Χά	Χ	Χού	Χ	Χί	Χ	Χά	Χ	Χιέ	Χ	Χ..	Χ	Χώ
Ν	Νέ	Ν	Νού	Ν	Νί	Ν	Νά	Ν	Νιέ	Ν	Ν..	Ν	Νώ
Ν	Νιέ	Ν	Νιού	Ν	Νί	Ν	Νά	Ν	Νιέ	Ν	Ν..	Ν	Νώ
Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Κ	Κέ	Κ	Κού	Κ	Κή	Κ	Κά	Κ	Κιέ	Κ	Κ..	Κ	Κώ
Κ	Κέ	Κ	Κού	Κ	Κή	Κ	Κά	Κ	Κιέ	Κ	Κ..	Κ	Κώ
Wé	Wé	Wé	Wé	Wé	Wé	Wé	Wé	Wé	Wé	Wé	Wé	Wé	Wé
Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α	Α
Ζ	Ζέ	Ζ	Ζού	Ζ	Ζή	Ζ	Ζά	Ζ	Ζιέ	Ζ	Ζ..	Ζ	Ζώ
Γ	Γέ	Γ	Γού	Γ	Γή	Γ	Γά	Γ	Γιέ	Γ	Γ..	Γ	Γώ
Γ	Γέ	Γ	Γού	Γ	Γή	Γ	Γά	Γ	Γιέ	Γ	Γ..	Γ	Γώ
Ν	Ντέ	Ν	Ντού	Ν	Ντί	Ν	Ντά	Ν	Ντιέ	Ν	Ν..	Ν	Νώ
Δ	Δέ	Δ	Δού	Δ	Δή	Δ	Δά	Δ	Διέ	Δ	Δ..	Δ	Δώ
Γ	Γέ	Γ	Γού	Γ	Γή	Γ	Γά	Γ	Γιέ	Γ	Γ..	Γ	Γώ
Τ	Τέ	Τ	Τού	Τ	Τί	Τ	Τά	Τ	Τιέ	Τ	Τ..	Τ	Τώ
Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché	Ché
Π	Πέ	Π	Πού	Π	Πή	Π	Πά	Π	Πιέ	Π	Π..	Π	Πώ

ⲁ	Ⲡ	ⲉ	ⲁ	Ⲡ	ⲟ	ⲁ	Ⲡ	ⲓ	ⲁ	Ⲡ	ⲁ	ⲁ	Ⲡ	ⲉ	ⲁ	Ⲡ	...	ⲁ	Ⲡ	ⲟ
ⲁ	Shé	ⲁ	Shóu	ⲁ	Shí	ⲁ	Shá	ⲁ	Shé	ⲁ	Shé	ⲁ	Sh..	ⲁ	Shó	ⲁ	Shó	ⲁ	Shó	ⲁ
Ⲃ	Σιέ	Ⲃ	Σιού	Ⲃ	Σή	Ⲃ	Σιά	Ⲃ	Σιεέ	Ⲃ	Σιέ	Ⲃ	Σι..	Ⲃ	Σιό	Ⲃ	Σιό	Ⲃ	Σιό	Ⲃ
ⲃ	Φέ	ⲃ	Φού	ⲃ	Φί	ⲃ	Φά	ⲃ	Φιέ	ⲃ	Φιέ	ⲃ	Φ..	ⲃ	Φώ	ⲃ	Φώ	ⲃ	Φώ	ⲃ
Ⲅ	Πχέ	Ⲅ	Πχού	Ⲅ	Πχί	Ⲅ	Πχά	Ⲅ	Πχιέ	Ⲅ	Πχιέ	Ⲅ	Πχ..	Ⲅ	Πχό	Ⲅ	Πχό	Ⲅ	Πχό	Ⲅ

“Όπως έγραψα στην προηγούμενή μου επιστολή, η Αιθιοπική γλώσσα έχει 231 συλλαβογράμματα, 33 από τα όποια είναι τα κύρια: και όταν προστεθούν 6 φωνήεντα στο καθένα, τ’ ανεβάζουν στα 231. Έτσι σās παραθέτω καθέτως τα κύρια όπως τα γράφουν, μαζί με την προφορά τους και ορίζοντίως με τα 6 φωνήεντα έτσι, όπως φθογγίζονται, Παρεμπιπτόντως τα φωνήεντα θα αποτολμήσω να τα μεταχειριστώ, όπως κατά την γνώμη μου έπρεπε να τα έπρόφεραν οι πρόγονοί μας πριν 2500 χρόνια. Άλλωως, γιατί τόσες διαφορετικές «φωνηεντικές» εκφράσεις (ε, αι, ει, ι, η, ο, ω, ευ κ.ο.κ.); Δηλαδή το “ο” θα έπρεπε να έπροφερετο κοφτά, ενώ το “ω” ως διπλό “ο”, δηλ. “οο”, το “η” ως διπλό γιωτά κ.ο.κ.

“Όπως αντίλαμβάνεσθε, είναι πολύ εύκολο οι μαθητές να παπαγαλίζουν τους φθόγγους αυτούς, ιδιαίτερα όταν τους προσάψουν και κάποιο μουσικό τόνο. Έτσι, περνώντας κανείς έξω από ένα δημοτικό σχολείο της Άδδης-Αμπέμπας (πρωτεύουσας της Αιθιοπίας), μπορεί να ακούση έναν ευχάριστο «δόμβο», όπως όταν άφουγκραζόμαστε (άμφιακροώμεθα) ένα μελίσι, αλλά μ’ έναν ανθρώπινο ρυθμό. Σάν να μου ‘ρχεται στο νου το γνωστό μας “και ό χορός καλά κρατεί”.

Με την ίδια μέθοδο διδαχθήκαμε και εμείς τα Έλληνόπουλα το Αιθιοπικό φθολόγιο στο Έλληνικό Κοινοτικό Σχολείο της Άδδης Αμπέμπας. Όταν αρχίσαμε να μεταχειριζόμαστε τα σύμβολα, για να φτιάξουμε λέξεις, παίρναμε με την σειρά τα γράμματα, για να φτάσουμε στο ζητούμενο σύμβολο, όπως όταν πρωτομαθαίναμε πρόσθεση και αφαίρεση: 2+5 = ; ή 8-3 = ; και... μετρούσαμε τα δάκτυλά μας, για να βρούμε την λύση!

Μέχρι που φθάσαμε να διδαχθούμε την «Άμπουγκίντα», όπως την παρέθεσα στο 143ο τεύχος του «Δαυλού». Τότε είδαμε, ότι αυτή χρησιμοποιεί και ταξινομεί τα συλλαβογράμματα “αύθαιρέτως” (;), όπως μās είπαν, και ... ώ του θαύματος! τα παραθέ-

τει κατά την Έλληνική σειρά γραμμάτων. Τότε συνειδητοποιήσαμε, πόσο εύκολο ήταν να θυμόμαστε τα σύμβολα της γραφής “Αμάρινια”. [Την εποχή που οι “Αχουμ” = “Αξωμίται Αιθίοπες (μήπως αρχαίοι “Αξιωματούχοι” Αιθίοπες;) έφτιαχναν το συλλαβολόγιο, δεν ύπηρχε λατινικό αλφάβητο: αλλά και πολύ άπιθανο, να είχαν πρόσβαση σε κανένα «φοινικικό»: ανύπαρκτη ή τεκμηρίωσης ταξιδιών των Φοινίκων στην Έρυθρά Θάλασσα]. κάποιος κακόπιστος θα μπορούσε να πει: «Η εύκολια έρχεται μόνη της ούτως ή άλλως μετά από χρήση». Αυτό δεν εύσταθεί, διότι συχνά έβρισκα στις ούρες έξω από τις κρατικές ύπηρεσίες (πόσο θυμίζει Έλληνικά “Υπουργεία!”) ήλικιωμένα άτομα, που έγραφαν συλλαβίζοντας και μετρώντας τα δάκτυλά τους (231 γράμματα είν’ αυτά!). “Όταν τους ρωτούσα, εάν ήξευραν την «Άμπουγκίντα», απαντούσαν αρνητικά ή έβάζαν τα γέλια.

Μερικές άλλες ομοιότητες με ως επί το πλείστον αρχαίες λέξεις είναι: α) ‘Ο 13ος μήνας του Αιθιοπικού χρόνου λέγεται Παγκομνέ = “Υπαγόμενος. [‘Ο Πλούταρχος στο βιβλίο του “Περί Ίσιδος και ‘Οσίριδος” αναφέρει, ότι, όταν οι θεοί έφτιαχναν το ήμερολόγιο και όρισαν 30 ήμέρες σε κάθε μήνα (30X12 = 360), βρήκαν, ότι απέμεναν άλλες 5. Αυτές τις συμπεριέλαβαν σ’ ένα μήνα, που τον όνομασαν “Υπαγόμενον, διότι ύπήχθη εις το δωδεκάμηνο (ιερός αριθμός το 12): “Άλλη μία απόδειξη, ότι η Έλληνική Γλώσσα ήταν από τις επίσημες και εις την Αίγυπτο]. β) “Κούμη” είναι η έντολη του Ίησού στα Άραμαϊκά προς την νεαρά νεκρή (;), και αυτή σηκώνεται. Στην Άμαρίνια (Αιθιοπική γλώσσα) σημαίνει «στάσου όρθη» ή «στάσου εκεί». Μήπως έχει σχέση με το ρήμα κείμαι = κούμι; ‘Η δέ σύγκρισις Άμαρίνια>Μάρινια>Μαύρινια τί σās λέει; γ) Φιντέλ = αλφαθητάριο (το βιβλίο από το όποιο μαθαίνεται η Αιθιοπική γραφή). Μήπως φιδέλ = φυλλάδιο σε αναγραμματισμό; δ) Ρας = κεφαλή, βασιλεύς. Ρά = βασιλεύς στα Αίγυπτιακά. Άλλά

στήν Ἑλληνική ἔχουμε τὴν *κά-ρα* = κεφαλή. Στὴν δὲ Γραμμική Α *κᾱ=γᾱ=γῆ* καὶ *ρᾱ=βα-*σιλεία=διοικήσεις=τὸ διοικοῦν κέντρο τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπου. ε) *Νεγκοῦς* = αὐτοκράτωρ. Αὐτὸς πρέπει νὰ ἔχει (ὑποτάξει) νικήσει τοὺς ἄλλους *ρᾱς=βασιλεῖς*, γιὰ νὰ κυβερνήσει. *Νεγκοῦς*=ὁ ἔχων νικήσει, ὁ «*Νικητής*»; στ) Ἰ-μέτε = Ἡ μήτηρ μου. ζ) Ἀ-μπάτε = ὦ πάτερ μου. η) Σίντε = σίτος. θ) Μπότα = μέρος, χώρος στάσεως = (μῆπως) βατόν; ι) Τοῦτ=τίθη=θηλή. ια) Μέλκαμ = μειλίχιος. ιβ) Μπέ=μέ. ιγ) Κούτς = κάθισε. ιδ) Μέσκερεμ = Ἰανουάριος = Διόσκουρος. Στὴν Κρήτη (πιο κοντὰ στὴν Αἰθιοπία) ἔτσι

ονομαζόταν ὁ ἀρχαῖος Γαμηλιών. ιε) Ντού-λα = ραβδίζω (ἴσως τὸ ράβδισμα ποὺ ὑπέβαλαν στοὺς δούλους;). ιστ) Χούλου = οὔλοι>ὄλοι. ιζ) Τόρ = δόρυ. ιη) Ζχών = ἱπποπόταμος = ἴσως (μεγάλος) ζῶν. ιθ) Νέ-ον = εἶναι. κ) Χαῖλ = δυνατός>ἴσως ἀπὸ τὸ χάλυ. κα) Οὔοϊνέ = ὦιμέ.

Μετὰ τιμῆς
Σωκράτης Χριστοδουλάρης
Ὅστεοπαθολόγος
Ἀργοστολίου 16, Ἀθήναι

Ἡ κακὴ διδασκαλία τῶν Μαθηματικῶν στὴν Παιδεία

Κύριε διευθυντά,
Θάθελα νὰ θίξω ἓνα πρόβλημα τῆς παιδείας μας, ποὺ δὲν ἔχει τυχὲ ἀνάλογης δημοσιότητας καὶ ἔχει ἀντίκτυπο στὴν ἀνάπτυξη τῆς νοημοσύνης τῶν Ἑλλήνων μα-

θητῶν.

Ὁ μαθητὴς δημοτικῶν παλαιότερων ἐτῶν στὶς δύο τελευταῖες τάξεις ἔλυνε καὶ προβλήματα ἀριθμητικῆς, ἀπὸ αὐτὰ τὰ προβλήματα ποὺ μερικοὶ πτυχιούχοι Μα-

Πολίτευμα ἐλευθερίας τὸ καθεστὼς τῆς Σπάρτης

Κύριε διευθυντά,

Ὅσον καὶ ἂν ξενίζει, οὐδὲν τῶν ἀρχαιοελληνικῶν πολιτευμάτων ἦτο ἀνελεύθερον –παρὰ τὰς οὐσιώδεις μεταξὺ τῶν διαφορᾶς. Στοιχειοθετημένα ἀπὸ ἑλληνας διὰ ἑλληνας (ἀνθρώπους φύσει ἐλευθερόφρονες) δὲν εἶχον κατ' ἐλάχιστον ἐξουσιαστικὴν ὑφῆν ἢ τοὺς συμπεριφορὰν κυβερνῶντων πρὸς κυβερνωμένους ἀντίστοιχον πρὸς τὴν συμπεριφορὰν αὐθεντῶν πρὸς δούλους. Ὁ μαῦρος θεσμὸς τῆς δουλείας εἰς τὴν ἀρχαιότητα εἶναι πέρα τῆς σχέσεως τῶν πολιτῶν μετὰ τῆς πολιτείας τῶν. Οἱ πολῖται εἰς ὅλα τὰ ἀρχαιοελληνικά πολιτεύματα ἦσαν ἐλεύθεροι. Ἀπόδειξις ὁ ὑψηλὸς πολιτισμὸς εἰς ἀπάσας τὰς ἑλληνικὰς πόλεις νότου καὶ βορρᾶ, δύσεως καὶ ἀνατολῆς. Διότι ὁ πολιτισμὸς εἶναι προῖον ἐλευθερίας δημιουργίας τῶν ἀνθρώπων ἐντὸς ἀνεπτυγμένων κοινωνιῶν καὶ ὄχι ἀποτέλεσμα χειρωναξίας φοβισμένων δούλων.

Τὸ πολίτευμα τῆς ἀρχαίας Σπάρτης παρὰ τὰ ἀντιθέτως νομιζόμενα μὲ τὰς σημερινὰς ἀντιλήψεις ἦτο οὐσιαστικῶς *δημο-κρατικόν*, τοῦτέστιν πολίτευμα εἰς ὃ *ἐκράτει ὁ δῆμος*, οἱ πολῖται δηλ. τῆς Σπάρτης, βάσει τῆς ἀκρῶς πειθαρχημένης ὁργανώσεως τῆς κοινωνίας τῶν. Ἡ κοινωνία αὕτη πρὸς πραγμάτων τῶν ἰδανικῶν τῆς εἶχεν μίαν ἀπόλυτον ἰσχύν, ταυτόσημον (ὅπως θὰ ἐννοῦσαμεν σήμερον ὅτι πρέπει νὰ διέτῃ ἓνα ἐλεύθερον πολίτευμα) τῆς λαϊκῆς καὶ ἐθνικῆς κυριαρχίας. Ἡ πειθαρχία εἶναι *πειθᾶ* εἰς τὴν *ἀρχήν* ὅχι κάποιου σατράπου δεσπῆς, ἀλλὰ τῶν νόμων τῆς πόλεως, ποὺ οἱ ἴδιοι οἱ πολῖται ἐθέσπισαν δι' ἑαυτούς. Ὁ «ὀλοκληρωτισμός» ποὺ ἐπέβαλλεν ἡ σπαρτιατικὴ κοινωνία εἰς ἑαυτήν, ἦτο ἐλευθερία ἐπιλογῆς τῶν πολιτῶν τῆς, οἱ ὅποιοι ἐνομοθέτησαν τὴν ἐλευθερίαν τῶν ὅχι ὡς «δημοκρατικὸν δικαίωμα», ὅπως λέγομεν σήμερον, ἀλλὰ ὡς κοινωνικὸν τῶν καθήκον. Ἦσαν δηλαδὴ ὄχι δικαιωματικῶς ἐλεύθεροι, ἀλλὰ ἐλεύθεροι ἐκ καθήκοντος. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ «παράλογος» ἐντολὴ τοῦ «*τὰν ἢ ἐπὶ τὰς*». Ὁ πολίτης-στρατιώτης τοῦ Λεωνίδου μὲ πληρῆ ἐπίγνωσιν τῆς ἀξίας τῆς ἐλευθερίας ἤγετο εἰς τὴν μάχην, διὰ νὰ τὴν προασπίσῃ, ἐν ἀντιθέσει μὲ τοὺς δούλους-«στρατιώτας» τῶν Περσῶν, ποὺ παρωθοῦντο εἰς αὐτὴν ἐμφοβοὶ καὶ ὑπὸ τὰς ἀπειλὰς τῶν μαστιγῶν δίκην δυστυχῶν ἀγρίων θηρίων ποὺ ἄγονται ὑπὸ θηριοδαμαστών.

Τὸ πνεῦμα τοῦ σπαρτιατικοῦ «ὀλοκληρωτισμοῦ» εἰς τὰς Θερμοπύλας ὡς πολιτιστικὸν-ἠθικὸν ἐπίτευγμα ἦτο ἰσάξιον τοῦ πνεύματος τοῦ Παρθενῶνος. Ἦτο πνεῦμα πολιτικῆς ἐλευθερίας.

Μετὰ τιμῆς
Νικόλαος Π. Μεταξᾶς
Φιλόλογος, Αἰμ. Γρεβενῶν 4, Θεσσαλονίκη

θηματικῶν δὲν μποροῦσαν νὰ τὰ λύσουν, ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ χρησιμοποιήσουν Ἀλγεβρα.

Στὴν παιδικὴ ἡλικία αὐτονόητο εἶναι, ὅτι ἡ ἐπίλυση προβλημάτων χωρὶς μέθοδο εἶναι ἰδανικὴ, γιὰ νὰ ἀσκήσῃ τὸ μυαλὸ τῶν παιδιῶν. Τὰ παιδιά ὁμῶς ὄχι μόνον δὲν λύνουν προβλήματα, ἀλλὰ δὲν μαθαίνουν καὶ... διαίρεση.

Στὸ γυμνάσιο τὸ πρόβλημα παραμένει. Τὰ κινήτὰ σημεῖα, οἱ κρουνοί, οἱ δεξαμενές, οἱ τόκοι, ὁ μερισμὸς, πὺν καθημερινὰ βρισκόντουσαν μπροστὰ μας, ἔχουν ἐξαφανιστεῖ. Ἡ ἀπλὴ καὶ ἡ σύνθετος μέθοδος διδάσκονται ἐνδεικτικῶς.

Στὴν Α' Λυκείου ἓνας γονέας θὰ ἐφριττε διαπιστώνοντας ὅτι τὸ παιδί του δὲν μπορεῖ νὰ λύσῃ ἀσκηση Χημείας, ἐπειδὴ ἀγνοεῖ τὴν ἀπλὴ μέθοδο τῶν τριῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀσκήσεις Χημείας δὲν μποροῦν νὰ λυθοῦν χωρὶς τὴν ἀπλὴ μέθοδο, μερικοὶ μαθητὲς τότε ἴσως τὴν μάθουν.

Προβλήματα κινήσεως ἐμφανίζονται ἀναγκαστικὰ στὴν Φυσικὴ Α' Λυκείου, φυσικὰ σαφῶς λιγότερα ἀπὸ ὅ,τι θὰ ἔπρεπε, ἐνῶ τὰ ἄλλου εἶδους προβλήματα δὲν ἐμφανίζονται σὲ κανένα μάθημα.

Στὴν Γεωμετρίᾳ ἐξάλλου συντελεῖται τὸ ἐξῆς ἐγκλημα: Ἐχει σχεδὸν μηδενιστεῖ ἡ ὕλη τῶν γεωμετρικῶν κατασκευῶν. Ἡ ὁλοκληρωμένη λογικὴ διαδικασία, ἀνάλυση-σύνθεση-ἀπόδειξη-διερεύνηση, πὺν θεωρεῖται ἀπαραίτητη γιὰ τὴν λύση ἀσκήσεων γεωμετρικῶν κατασκευῶν, διδάσκεται μόνον σὲ 2-3 σελίδες μὲ ἐλάχιστες ἀσκήσεις. Καὶ χαριστικὴ βολὴ στὴν ὑπόθεση εἶναι ἡ συνήθεια πὺν ἔχει ἐπικρατήσῃ, νὰ δια-

γράφονται τὰ σχετικὰ κεφάλαια ἀπὸ τὴν ὕλη τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων τῆς Β' Λυκείου, δάσει τῆς ὑποχρεώσεως πὺν ἔχουν οἱ καθηγηταὶ νὰ ἀφαιροῦν ἓνα τμῆμα τῆς ὕλης στὶς γραπτὲς ἐξετάσεις (ἄλλη πληγὴ αὐτῇ). Δὲν φτάνει πὺν τὰ παιδιά δίνουν ἐξετάσεις μόνον μὴ φορὰ τὸν χρόνον, πρέπει νὰ τοὺς ἀφαιρέσουμε καὶ ὕλη καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ Μαθηματικά.

Ὅποιος ἰσχυρισθεῖ, ὅτι τὰ Μαθηματικά ἐξελίσσονται συνεχῶς χωρὶς τέλος καὶ συνεπῶς ἡ διδασκία ὕλη πρέπει νὰ ἀναπροσαρμόζεται, ἔχει δίκαιο. Ἀλλὰ ὄχι καὶ νὰ μεταφέρουμε τὴν ὕλη τῶν πρώτων ἐτῶν τῶν πανεπιστημίων στὴν Γ' Λυκείου, χωρὶς νὰ ἔχουμε ἐμπεδώσει βασικὲς γνώσεις καὶ νὰ ἀναπτύξουμε τὴν μαθηματικὴ σκέψη.

Οἱ περισσότεροι γονεῖς αἰφνιδιάζονται μὲ αὐτὴν τὴν κατάσταση καὶ μάλιστα κατ' ἐπανάληψιν. Στὴν ἀρχὴ νομίζουν, ὅτι τὰ προβλήματα Μαθηματικῶν, πὺν δὲν ἐμφανίζονται στὸ δημοτικὸ, θὰ ἐμφανισθοῦν ἀργότερα. Ἡ ὕλη φαίνεται περιέργη ἀλλὰ «ἐκσυγχρονισμένη». Ξαφνικὰ ἀντιλαμβάνονται, ὅτι πρέπει νὰ βοηθήσουν ἐπειγόντως τὰ παιδιά τους. Τὸ νὰ βοηθήσουν μόνοι τους, ἀκόμη καὶ ἂν ἔχουν γνώσεις θετικῶν σπουδῶν, εἶναι δυσκολότατο, διότι ἡ ὕλη κάνει ἄλματα, καὶ τὰ παιδιά δὲν ἔχουν βάσεις. Οὕτως ἢ ἄλλως καταφεύγουν στὰ φροντιστήρια, τὰ ὁποῖα αὐξάνονται καὶ πληθύνονται τὰ τελευταῖα χρόνια. Ἐν τέλει θὰ ἐπιβιώσουν ἐλάχιστοι.

Μετὰ τμῆς

Ἰλος

Χαριλάου Τρικούπη 59, Ἐξάρχεια

Τέλεια ἡχομόνωση - θερμομόνωση στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα

Κύριε διευθυντά,

Πρὸ καιροῦ ἐπισκέφθηκα τὸν ναὸ τοῦ Διὸς στὸν ἀρχαιολογικὸ ὡρο τῆς Νεμέας. Ἡ πρώτη παρατήρηση, ἡ πλέον χαρακτηριστικὴ καὶ ἀπογοητευτικὴ, ἦταν, ὅτι ὁ ἐν λόγω ναὸς δὲν εἶχε καταστραφεῖ ἀπὸ φυσικὰ αἷτια, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν καταστροφικὴ μανία τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι μέσα στὴν ἀγνοία καὶ τὸν φανατισμὸ τοὺς ἀπετέλεσαν τὸ τυφλὸ ἐκτελεστικὸ ὄργανο στὰ πονηρά, ὑπόουλα, κακόβουλα σχέδια τῆς ἐξουσίας, τὰ ὁποῖα σκοπὸ εἶχαν τὴν ἐξαφάνιση ἀπὸ προσώπου γῆς κάθε εἶδους πνευματικοῦ φωτός, μὲ ἄλλα λόγια ὅτιδήποτε Ἑλληνικοῦ.

Κατὰ τὴν περιήγησή μου στὰ χαλάσματα ἔκανα μὴ ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα παρατήρηση. Ἡ τοιχοποιία τοῦ ναοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ διπλὲς μαρμαρίνες πλάκες. Ἡ κάθε πλάκα στὴν πλευρὰ μὲ τὴν ὁποία ἐφάπτεται στὴν διπλανὴ τῆς (ἐσωτερικὴ - ἐξωτερικὴ) διαθέτει μὴ λάξευση 6 χιλιοστῶν σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνειά της ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα περιμετρικὸ χεῖλος τῆς τάξεως τῶν 15 ἑκατοστῶν (ὄρα σχέδιο). Οἱ δύο πλάκες, εὐρισκόμενες στὴν κανονικὴ τοὺς θέσι, ἔχουν τέλεια ἐφαρμογὴ περιμετρικὰ, ἀφήνοντας ὁμῶς μεταξὺ τοὺς ἓνα διάκενο τῆς τάξεως τῶν 12 χιλιοστῶν (6 σὺν 6).

Ἡ ἐπιστῆμη σήμερα, μὲ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα

διαθέτει, ἔχει διαπιστώσει, ὅτι ἀκριβῶς τὸ συγκεκριμένο διάκενο ἀποτελεῖ τὴν τέλεια θερμομόνωση καὶ ἠχομόνωση (ἐφ' ὅσον δὲν γίνεται χρῆση ἄλλου θερμομονωτικοῦ υἷλι-
κοῦ). Μία μικρὴ ἐπεξήγηση: "Αν τὸ διάκε-
νο εἶναι μικρότερο τῶν 12 χιλιοστῶν, τότε ἡ
θερμοπερατότητα αὐξάνεται λόγω ἀκτινο-
βολίας τῆς θερμότητας ἀπὸ τὴν μίαν ἐπιφά-
νεια πρὸς τὴν ἄλλη· ἂν ἀντιθέτως αὐξηθῇ
τὸ διάκενο πέρα τῆς συγκεκριμένης αὐτῆς
ἀποστάσεως, τότε ὁ ἐγκλωδισμένος ἀέρας
ἀποκτᾷ τὴν δυνατότητα κυκλοφορίας, ὅπο-
τε μεταφέρει αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν θερμότητα
ἀπὸ τὴν μίαν ἐπιφάνεια στὴν ἄλλη. Σημειω-
τέον, ὅτι ἡ λαξευμένη ἐπιφάνεια τῆς τοιχο-
ποιίας δὲν εἶναι λεία ἀλλὰ τραχεῖα, γιὰ νὰ
μὴν ἐπιτρέπῃ τὴν κυκλοφορία τοῦ ἀέρος.

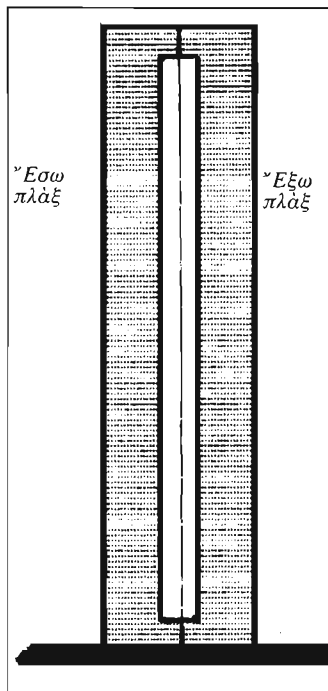
Μετὰ ἀπὸ ὅσα προανέφερα τίθεται τὸ
εὐλόγο ἐρώτημα: μὲ ποιά τεχνικά μέσα οἱ
πρόγονοί μας ἐφθασαν στὸ σημεῖο νὰ ἐντο-
πίσουν τὸ συγκεκριμένο πάχος τοῦ διάκε-
νου; "Αν δὲν διέθεταν κάποιο ἀκριβὲς μέ-
σον μετρήσεως θερμοκρασίας, θὰ ἦταν ἀδύ-
νατον νὰ καταλήξουν μὲ ἄλλο τρόπο στὸν

ἐντοπισμὸ τοῦ σωστοῦ διάκενου. Λαμβά-
νοντας ὑπόψιν ἐπιπλέον (καὶ ὄχι μόνον) τὶς
περιπτώσεις ἐπιχρυσωμένων κοσμημάτων
(ἢ ἐπιχρύσωση ἐπιτυγχάνεται δι' ἡλεκτρο-
λύσεως), τὰ ὁποῖα ἐκτίθενται σὲ προθήκες
πολλῶν μουσείων ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, καθὼς
καὶ ὅτι κανεῖς ἐπιστῆμων δὲν κατάφερε νὰ
δώσῃ μιὰ λογικὴ ἐξήγηση γιὰ τὸν τρόπο μὲ
τὸν ὁποῖο ἐπετύγχαναν οἱ πρόγονοί μας τὴν
ἐπιμετάλλωση, πιστεύω ὅτι πρέπει ν' ἀνα-
θεωρήσουμε ριζικὰ τὴν ιδέα, ἡ ὁποία ἐπι-
κρατεῖ μέχρι σήμερα, γιὰ τὰ τεχνολογικά
μέσα τὰ ὁποῖα διέθεταν οἱ προπάτορές μας.

Εἴμαστε λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ δε-
χθοῦμε δύο τινά: ἢ ὅτι στὴν ἀρχαία Ἑλλά-
δα ἐγνώριζαν τὸν ἡλεκτρισμὸ καὶ τὴν ἡλε-
κτρὸλυση ἢ ὅτι κατεῖχαν κάποια ἄλλη μέ-
θοδο ἄγνωστη στὴν τόσο προηγμένη τε-
χνολογικὰ ἐποχὴ μας.

Μετὰ τιμῆς
Παναγιώτης Χατζηιωάννου
Βούλα, Ἀθήναι

Τομὴ
τοιχοποιίας

Φωτογραφία ἐφαπτομένης πλευρᾶς τῆς πλακῆς

Το πρόγραμμα «Ίδρυκος» και ο γάτος της κ. Μακντόναλντ

Κύριε διευθυντά,

Μέ αφορμή την παρατήρηση του επιστολογράφου σας και συναδέλφου μου κ. Κηπουρού στο τεύχος 155 του «Δαυλού» σχετικά με την προέλευση και έρμηνεία της συμβολικής ονομασίας του προγράμματος «Ίδρυκος», που ανέφερα με επιστολή μου στο τεύχος 149, θά ήθελα να αναφερθώ στην απάντηση που είχε δώσει ο ύπουργός Έξωτερικών του Γκληγκόρφ σέ Έλληνα δημοσιογράφο σέ σχετική με τό έθνικό και ιστορικό θέμα της Μακεδονίας έρώτηση: «... Άγαπητέ, σήμερα μπορείς να τεκμηριώσεις έπιστημονικά την όποια άποψη έχεις...». Γιά να διαπιστώσουμε έκπληκτοι, πόσο δίκιο είχε, όταν μάθαμε στή συνέχεια, ότι σέ βιβλιοθήκες μεγάλων Πανεπιστημίων αλλά και σέ αυτή του Κογκρέσσου περυσότερα από τά μισά βιβλία, που αναφέρονταν στήν Μακεδονία, ήταν από έκδοτικούς οίκους, που έλέγχοντο οικονομικά και ιδεολογικά από τά Σκόπια.

Γι' αυτή λοιπόν ή την άλλη ή την όποια έπιστημονικά τεκμηριωμένη παραπληροφόρηση φροντίζουν και καθηγητές Έλληνικών Α.Ε.Ι. Θά αναφερθώ σέ δύο από αυτούς, τους πιό δραστήριους και γραφικούς φοινικιστές μας, με τρία αντιπροσωπευτικά δείγματα από ισάριθμα «έπιστημονικά» βιβλία τους. «... ό βασιλιάς Λεωνίδας ήταν έκφυλος και άρσενοκοίτης, ένώ ό Πλάτων είχε μεγάλη ροπή στήν παραφύση συνουσία», γράφει ό ένας, «... ή Όμηρική ούδέποτε έμιλήθη, είναι μιá τεχνική γλώσσα που κατασκευάσθηκε πολλά χρόνια μετά...», γράφει και διδάσκει ό άλλος, ένώ σάν υπεύθυνος ειδικής έκδοσης 400.000 αντιτύπων για τη Μακεδονία, που τύπωσε ό Ο.Ε.Δ.Β. και μοίρασε τό Έπ. Παιδείας τό 1992 στά Έλληνικά σχολεία όλου του κόσμου για την ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας, όπως αναφέρεται στόν πρόλογο, άλλοιώνει και παραποιεί ιστορικά δεδομένα και τεκμηριώνει άνιστόρητες θέσεις. Θά αναφερθώ στό πιό άνώδυνο της 13ης σελίδας: «... Τό 168 π.Χ. δημουρ-

γούνται και οι πρώτες Έβραϊκές Κοινότητες στή Μακεδονία». Και να σκεφτεί κανείς, ότι τό 1992 ή Εύρώπη γιόρτασε την επέτειο της πέμπτης έκατονταετηρίδος της διασποράς του πολυπαθούς αυτού λαού στήν Εύρώπη, που επέβαλε ή Ίσαβέλλα και ό Φερδινάνδος τό 1492.

Μ' αυτό τό σκεπτικό δέν θά προσπαθήσω να άντικρούσω τόν έκλεκτό συνάδελφο, που καλοπροαίρετα, πιστεύω, θέλησε να μάς ένημερώσει, αλλά για την άποκατάσταση της διαφωνίας άς θεωρήσουμε, ότι ή Θεία Πρόνοια μερίμνησε τελικά διαμέσου του συμπαθέστατου γατούλη της κ. Μακντόναλντ για την τόσο συμβολική και άκρως πετυχημένη ονομασία του προγράμματος «Ίδρυκος», που σαφώς δέν άμφισβητεί.

Άνεξάρτητα πάντως από τά παραπάνω άξιο παρατήρησης και προβληματισμού για τά Έλληνικά δεδομένα είναι ή ταχύτητα, με την όποια ή κ. Μακντόναλντ άμέσως μετά την ανακοίνωση του ήράκλειου αυτού άθλου της περιεβλήθη από μία όμάδα «ειδικών» φιλολογιζόντων κρυφοκαλόγερων πιστών της πατερικής ρήσης «Στά άγάλματα και τά γραπτά των Έλλήνων ένοικούν δαίμονες». Γιατί μόνο έτσι δικαιολογείται ή δια τους να έξορκίσουν την ίδια και τις εγκαταστάσεις της άμέσως μετά την άφιξη τους.

Τελικά, όταν άτομα, που είναι στρατευμένα σέ παραθρησκευτικές όργανώσεις, καταλαμβάνουν θέσεις, που έχουν να κάνουν με την γλώσσα μας και γενικώς με την πρό της Βυζαντινής περιόδου πολιτιστική μας κληρονομία, τά άποτελέσματα των έργασιών τους θυμίζουν τό χρονικό ένός προαναγγελλέντος θανάτου.

Μετά τιμής

Γ.Μ. Σωτηρίου

Πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης για την Διάδοση των Άρχαίων Έλληνικών Όνομάτων

Ταχ. Θυρίς 23059, 112 10 Άθήνα

“Ελληνες; Ναί. – Ρωμιοί;” Οχι.

Ποιός ήταν ο όρισμός του «Έλληνα» στην προχριστιανική ιστορία – ή, για να είμαστε ακριβέστεροι, στην προ-βυζαντινή εποχή; Η αρχαιοελληνική και ρωμαϊκή γραμματεία βοά, ότι «Έλληνας» σημαίνει ελεύθερος. Ελεύθερος από κάθε είδους δογματισμό, θρησκευτικό ή πολιτικό. Έλληνας είναι αυτός που μιλά ελληνικά και ζει αρμονικά με τη φύση· αυτός που αυτοπροσδιορίζει άμεσα και ελεύθερα το μέλλον του στις Πνύκες· αυτός που είναι οικονομικά ανεξάρτητος και σέβεται όλες τις εκφάνσεις του Θεού στο Σύμπαν· αυτός που συγκινείται από την γνώση και μυσταγωγεί το ύλικό σώμα του στις πολεμικές τέχνες και στον αθλητισμό· αυτός που φιλοσοφεί άνευ όρων και λατρεύει τον όρθο λόγο· αυτός που έρωτεύεται τη ζωή και γι' αυτό δεν φοβάται το θάνατο. Έλληνας είναι αυτός που μετέχει στην (άρχαία) ελληνική ανθρωπιστική παιδεία· αυτός που γνωρίζει, όπως και ο Οιδίποδας, ότι η λύση του αινίγματος, που πρόβαλλε το τέρας της Σφίγγας, είναι ο άνθρωπος.

Έντελως διαφορετικό είναι το περιεχόμενο του όρου «Ρωμιός». Ρωμιός είναι ο Ρωμαίος ύπηκοος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, που πιστεύει στο χριστιανισμό και μιλά ελληνικά. Ρωμιός δηλ. είναι ο έλληνόφωνος χριστιανός του Ρωμαϊκού Κράτους. Έχθρος του Ρωμιού είναι ο αρχαιοελληνικός πολιτισμός. Ο Ρωμιός δεν δέχεται την πολύμορφη, πολλαπλή έκφραση του ενός Θεού στο Σύμπαν. Ο Ρωμιός πιστεύει, ότι ο ένας Θεός εκφράζεται από μία μόνο έννοια στη ζωή, την έννοια που του έδωσαν οι Έβραιοι. Αυτή την έννοια περί Θεού μόνο δέχεται ο Ρωμιός, την εβραϊκή. Γι' αυτό –κατά τον Ρωμιό– όλες οι άλλες θεωρήσεις περί Θεού πρέπει να εξαφανιστούν από προσώπου γης. Γι' αυτό ο Ρωμιός έκαιγε στον ιππόδρομο της Νέας Ρώμης-Κωνσταντινούπολης τους αντιφρονούντες, τους «αίρετικούς»

Ο Ρωμιός μισεί το ώραϊο, γιατί κατά την «Παλαιά Διαθήκη» το ώραϊο είναι αίσχρο. Μισεί τη γνώση, γιατί ο Γιαχβέ στον κήπο της Έδεμ τιμώρησε τη γνώση. Μισεί την ελευθερία, γιατί τα «θεόπνευστα» εβραϊκά κείμενα απαγορεύουν την έρευνα. Ο Ρωμιός έρευνά τις γραφές (και μόνο τις εβραϊκές Γραφές), γιατί τα άλλα βιβλία είναι «ειδωλολατρικά» και πρέπει να καούν στη φωτιά. Για τον Ρωμιό ή αλήθεια περιέχεται ολόκληρη στα «θεόπνευστα» κείμενα της εβραϊκής Βίβλου, γι' αυτό και δεν του χρειάζεται η φιλοσοφία ή η έπιστήμη. Ο Ρωμιός όμως ντρέπεται να κυττάξει τον εαυτό του στον καθρέφτη. Γι' αυτό δεν ονομάζει εβραϊκή την «αλήθεια» του, αλλά «χριστιανική». Νομίζει ο Ρωμιός, ότι είναι χριστιανός και αντι-Έβραίος. Όμως πιστεύει, ότι οι «άρχαϊοι» Έλληνες ήταν «μυσαροί ειδωλολάτρες», ενώ αντίθετα οι Έβραιοι ήταν ο «περιούσιος λαός» του Θεού, γι' αυτό τους επέλεξε ο Θεός, για να στείλει τον υιό του... Γελούν οι γαλαξίες και οι αστερισμοί του απέραντου Σύμπαντος με τις εβραϊκές φαντασιώσεις του Ρωμιού. Όσοσο είναι τραγικότητα ή παρουσία αυτή του Ρωμιού Ένω κανυχτείται, πώς είναι ο κατ' έξοχην αντισιωνιστής, αποτελεί την τελική κατάληξη του Σιωνισμού. Διαπληκτίζεται επίσης ο έλληνόφωνος Ρωμιός της Ανατολής με τον λατινόφωνο Ρωμιό της Δύσης, για το ποιός θα έξυπνητήσει και θα εκφράσει καλύτερα τα συμφέροντα της Σιών.

Ας τολμήσουμε να δούμε την καθαρή αλήθεια: Ρωμιός είναι ο μπάσταρδεμένος «Έλληνας»· ο έξιουδαϊσμένος «Έλληνας». Η Έλλάς –ή ιδέα Ελλάς– δεν είχε ποτέ ανάγκη από χερουδείμ, δίδλους, αποκαλύψεις και αναστάσεις. Την Ελλάδα –την ιδέα «Ελλάδα»– την δολοφόνησε ιστορικά ο έξιουδαϊσμένος «έλληνισμός». Η Έλλάς –είτε ως ιδέα είτε ως έθνος– δεν ταυτίζεται με τους «έλεφ Θεού-Γιαχβέ» έξιουδαϊσμένους «Έλληνες», τους Ρωμιούς. Η Οίκουμενη έχει ανάγκη μόνον από Έλληνες.

Ο Μεταπολιτικός

Βαριά δεσμά δουλείας

Είναι χλιοειπωμένη και άρκετά δημοφιλής ή —όπωςδήποτε— υπερβολική— άποψη, ότι για όλες τις κακοδαιμονίες του νεοελληνικού κρατιδίου φταίχτες είναι οι Έβραιοι. Πασιδohlen είναι επίσης, ότι από την εποχή της επανάστασης του '21 το κρατίδιον «Ελλάς» αποτελεί προτεκτοράτο κάποιας ξένης δύναμης και οι εδώ πολιτικοί ή γέτες είναι κατά το μάλλον ή ήττον έντολοδόχοι ξένων πρεσβειών. Καί οι πέτρες άλλωστε γνωρίζουν, ότι από το 1830, πού άνακηρύχθηκε στο Λονδίνο ή άνεξαρτησία της Ελλάδος, ή άγγλική πρεσβεία στην Αθήνα ήταν ό άληθινός κυβερνήτης του νεοελληνικού κρατιδίου με βασικό εκπρόσωπό της τόν βασιλιά. (Όταν οι εκ Δανίας βασιλείς ετάχθησαν κατά των Άγγλων —όπως π.χ. ό Κωνσταντίνος στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο—, τότε ό θρόνος με διάφορους τρόπους εξοστρακίστηκε από την έλληνική πολιτική ζωή. Έτσι ό ιστορικός άντιλαμβάνεται, ότι όποτε —μέχρι το 1947— ή Ελλάδα είχε άβασίλευτη δημοκρατία, αυτό συνέβαινε, γιατί ό θρόνος άντιστρατεύοταν για διάφορους λόγους τά άγγλικά συμφέροντα). Από το 1947 όμως το νεοελληνικό κρατίδιο αποκτά και νέα άφεντικά ως συγκληδόμενες, τούς Άμερικανούς. Έτσι ή Ελλάδα λόγω κυρίως της γεωπολιτικής της θέσεως, άποτελεί έκτοτε το μήλον της έριδος μεταξύ των άμερικανικών και άγγλικών συμφερόντων.

Ποιά είναι τά αίτια όμως των δεσμών και των κακοδαιμονιών του νεοελληνικού κράτους από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ως τις μέρες μας; Φταίνει για τά μεταπολεμικά δεινά του Έλληνισμού οι Έβραιοι; Η άπάντηση είναι άπλή, ή έξηγησή της όμως είναι πολύπλοκη. Από τά τέλη του Παγκοσμίου Πολέμου οι δύο μεγάλες πετρελαϊκές δυνάμεις, οι Η.Π.Α. (ESSO, MOBIL, TEXACO, CHEVRON και «Τεξανοί») και οι Άγγλοι (BP, SHELL), διαμοιράζουν την πιό κρίσιμη περιοχή του Κόσμου, τόν Περσικό Κόλπο, κατά το δοκούν. Οι προπολεμικές άγγλικές κτήσεις της Μεσοποταμίας διαμοιράζονται μεταξύ των Άμερικανών και των Άγγλων κατά κύριο λόγο και των Όλλανδών και Γάλλων κατά δεύτερο λόγο. (Άντιλαμβανόμαστε δέβαια, ότι οι κατ' άρχήν χαμένοι είναι οι Άγγλοι, πού «δέχονται» ή μάλλον άναγκάζονται νά δεχθούν τη «μοιρασιά της τούρτας» τους μαζί με τούς Άμερικανούς).

Οι Άμερικανοί όμως στο νέο καθεστώς του Περσικού Κόλπου, πού διαμορφώθηκε από το 1945 και μετά, έχουν κατά νούν την δημιουργία στη Μέση Άνατολή ένός κράτους-χωροφύλακα των άμερικανικών συμφερόντων, δηλαδή των συμφερόντων των εταιρειών πετρελαίου του Ροκφέλλερ. Κι έτσι αποφασίστηκε ή δημιουργία το 1948 στην Παλαιστίνη του Κράτους του Ισραήλ, πού σκοπό του είχε νά άστυνομεύει την περιοχή του Περσικού Κόλπου από τυχόν άνεξέλεγκτους επαναστάτες, πού θα έθνηκοποιούσαν ή, το χειρότερο, θα κατέστρεφαν πετρελαιοπηγές.

Είναι προφανές εδώ, ότι οι πετρελαϊκές εταιρείες του άμερικανικού Βορρά (ARAMCO) έκμεταλλεύτηκαν τούς σιωνιστικούς πόθους (Θ. Χέρτσλ) για «έπιστροφή στην Άγία Γη» και δημιούργησαν το ισραηλινό κράτος, για νά άποτελεί τόν σιδερένιο θραχίονα προστασίας των άμερικανικών πετρελαϊκών συμφερόντων στην περιοχή του Περσικού Κόλπου (μιας από τις πιό κρίσιμες πετρελαιοφόρες περιοχές του κόσμου). Μεγάλο σύμμαχο επίσης σ' αυτό τους το σχέδιο ύρθηκαν οι Άμερικανοί το Βατικανό. (Η «Άγία Έδρα» της Ρώμης από τη μιá έθρεψε και στήριξε τόν Ναζισμό κι απ' την άλλη υπέβαλε την ίδρυση του ισραηλινού κράτους έξυπηρετώντας τά άμερικανικά συμφέροντα έναντίον των Άγγλων).

Η στήριξη όμως του κράτους του Ισραήλ άπαιτούσε ένα εύρύ «κύκλο άσφαλείας» από τά γύρω κράτη, έτσι ώστε νά μπορέσουν οι Ισραηλινοί νά ανταποκριθούν στο

ρόλο του 'Αμερικανού «χωροφύλακα» στη Μ. 'Ανατολή. Τα κράτη που παρέχουν ασφάλεια στο 'Ισραήλ στην περιοχή της 'Ανατολικής Μεσογείου σχηματίζουν το τρίγωνο: 'Ελλάς-Τουρκία-Λιβύη/Αίγυπτος. Είναι γνωστή η στρατηγική σημασία της Κρήτης και της Κύπρου για την ασφάλεια του 'Ισραήλ· όπως είναι γνωστό και το δρομολόγιο 'Ελλάς-Τουρκία-Λιβύη για την «κρυφή» μεταφορά βαρέων όπλων και πολεμικού υλικού από τις Η.Π.Α. προς το 'Ισραήλ. (Η 'Ελλάς – όπως και η Γερμανία – αποτελεί βασικότατο διαμετακομιστικό κόμβο στη μεταφορά πολεμικού υλικού προς το 'Ισραήλ και σε άλλες χώρες, που «ένδιαφέρουν» τις ΗΠΑ, όπως το 'Ιράν, το 'Ιράκ κ.λπ.).

Έτσι στον παγκόσμιο στρατηγικό χάρτη η πατρίδα μας παίζει τον ρόλο της ασφάλειας του 'Ισραήλ, αυτού του τόσο κρίσιμου αμερικανικού προκεχωρημένου φυλακείου. Γι' αυτό σύμφωνα με τα ευρύτερα αμερικανικά συμφέροντα ή 'Ελλάς δεν θα μπορέσει να γίνει υπέρτερη δύναμη από το 'Ισραήλ. Η ελληνική εκπαίδευση, ή ελληνική άμυνα, ή ελληνική οικονομία (μ' ένα λόγο ή ελληνική πολιτεία) δεν θα μπορέσουν να αναπτυχθούν, να γίνουν αυτοδύναμες, δηλ. ή 'Ελλάς δεν θα μπορέσει – δεν θα της επιτραπεί να μπορέσει – να γίνει μεγάλη περιφερειακή δύναμη. Ο ρόλος της σύμφωνα με τα αμερικανικά στρατηγικά συμφέροντα είναι να αποτελεί τον «σωματοφύλακα» του 'Ισραήλ.

Γι' αυτό όποιος προσπαθεί να ορθοποδήσει την χώρα μας (και κυρίως τους κρίσιμους τομείς της οικονομίας, της παιδείας και της άμυνας) εξουδετερώνεται πολιτικά. Ένα μαύρο, άορατο χέρι ύπονομεύει την πρόοδο του νεοελληνικού κρατιδίου και εξολοθρεύει τα άνησχα μυαλά. Κανείς πολιτικός βέβαια τα τελευταία 50 χρόνια δεν τόλμησε να σκεφτεί, ότι μπορεί κάποιον να προσπαθήσει να κάμει την 'Ελλάδα μεγάλη δύναμη. Οί «ισχυρές σκιές» της Νέας 'Υόρκης παραμονεύουν, όπως παλαιότερα παραμόνευαν οί «μεγάλοι άδελφοί» του Λονδίνου. Κι έτσι ή ελληνική παιδεία μαραίνεται, ή ελληνική οικονομία εξανδραποδίζεται, ή ελληνική άμυνα αποσυντίθεται.

Αν ευδοκίμοῦσαν κάποτε τὰ σχέδια του 'Ωνάση, ή 'Ελλάς θά είχε σήμερα δική της πολεμική διομηχανία, δική της εταιρεία πετρελαίων, ελεύθερα εργαστήρια πανεπιστημιακής έρευνας κ.λπ. Όμως αυτό δεν έγινε ποτέ. Αντίθετα ή οίκογένεια 'Ωνάση έσθησε άπ' τὸ χάρτη. Καί τὸ ελληνικό κρατίδιο παραμένει πάντα ὁ φτωχὸς bodygard τοῦ «κεχρισμένου» 'Αμερικανού χωροφύλακα στην Μ. 'Ανατολή, τοῦ 'Ισραήλ. Άλλ' ὥς τότε;

Υ.Γ.1. Σύμφωνα με βάσιμες πληροφορίες τὸ περιγραφέν καθεστὼς τῆς 'Ανατολικῆς Μεσογείου πρόκειται ν' αλλάξει τὰ ἐπόμενα χρόνια, ὅταν θ' ἀρχίσει ή ἐκμετάλλευση τῶν πετρελαίων τοῦ Αἰγαίου. Ίσως νᾶρθουν καλύτερες μέρες γιὰ τὸ ελληνικό κρατίδιο. Η ἐλπίς οὐ καταισχύνει...!

Υ.Γ.2. Τὸ ὅτι τὰ στρατηγικά συμφέροντα τῶν ΗΠΑ καί τῶν εταιρειῶν τοῦ Ροκφέλερ θέλουν τὴν 'Ελλάδα δορυφόρο τοῦ 'Ισραήλ, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι τὸ ἄλλο παγκόσμιο κέντρο ἐξουσίας, ή πάλαι ποτέ «Γηραιά 'Αλδιών», έχει παραιτηθῇ ἀπὸ τὶς ἐπιδιώξεις της στὴ χώρα μας. Αντίθετα μάλιστα ή 'Αγγλία, πού ἐπλειοδότησε σ' ὅλες τὶς ἐθνικές μας συμφορές ἀπὸ τὸ 1821 μέχρι τὸ 1947, σήμερα κάνει ὅ,τι μπορεί, γιὰ νὰ μείνει τὸ νέο ελληνικό κρατίδιο ἑνας «ἀνάπηρος δορυφορίσκος» (μάλιστα προσπαθεῖ συνεχῶς νὰ ὑπονομεύει καί αὐτὸν ἀκόμη τὸν εὐτελῆ ἀμερικανογενῆ «προορισμό» του).

Ἡνίοχος

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

Ἡ ἐλληνικότητα τῶν Πελασγῶν

1. Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΕΛΑΣΓΙΚΩΝ ΦΥΛΩΝ

Πελασγοὺς ὀνόμαζαν οἱ Ἕλληνες τῆς κλασσικῆς περιόδου συλλήβδην ὅλους τοὺς αὐτόχθονες κατοίκους τῆς εὐρύτερης περιοχῆς τοῦ Αἰγαίου (Εὐρωπαϊκὴ Ἑλλάδα - Μικρὰ Ἀσία), πού ἤκμασαν λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν Ἡρωϊκὴ-Μυκηναϊκὴ Ἑποχὴ (πρὶν τὸ 2.000 π.Χ.). Γιὰ τὸ ὅτι οἱ Πελασγοὶ ἦσαν αὐτόχθονες στὸν αἰγαιακὸ χῶρο συμφωνοῦν καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ καὶ οἱ σύγχρονοι ἐπιστήμονες. Ὁ Ἡσίοδος π.χ. ἀναφέρει τὸν «Πελασγὸν αὐτόχθονα» (ἀπ. 68). Ὅμοια παραδίδει ὁ Αἰσχύλος (*Ἰκέτιδες*, 250), ὁ Θουκυδίδης (Α, 3), ὁ Ἡρόδοτος (II, 56) κ.λπ. Ἀπὸ τοὺς σύγχρονους ἐπιστήμονες, πού ὑποστηρίζουν τὴν αὐτοχθονία τῶν Πελασγῶν, ἀναφέρουμε τὸν Μέλααρτ (*The Chalcolithic and Early Bronze Ages in the Near East and Anatolia*, Beirut 1966), ὁ ὁποῖος θεωρεῖ κοιτίδα τῶν Πελασγῶν τὴν Μικρὰ Ἀσία. Ὅμως τὸ σημαντικό καὶ ἐκπληκτικὸ ταυτόχρονα γεγονός εἶναι, ὅτι ἐπιστήμονες τοῦ κύρους τῶν Κρέτσεμερ καὶ Γκεωργίεφ ὑποστηρίζουν τὴν «ἰνδοευρωπαϊκὴ» καταγωγή τῶν Πελασγῶν! (Βλ. τὸ ἔργο τοῦ Βὰν Βίντεκεν *«La Pelasgique. – Essai sur une langue indoeuropéenne préhellénique»*, 1952). Θεωροῦμε τὸ γεγονός ἐκπληκτικὸ, γιατί προκαλεῖ μιὰν ἀνυπέρβλητη ἀντίφαση στὴν παλιὰ «ἰνδοευρωπαϊκὴ θεωρία»: Πῶς εἶναι δυνατόν οἱ Πελασγοὶ (δηλ. οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος πρὶν τὸ 2.000 π.Χ.) νὰ εἶναι ταυτόχρονα καὶ αὐτόχθονες καὶ «Ἰνδοευρωπαῖοι», ὅταν –υποτίθεται– οἱ «Ἰνδοευρωπαῖοι» εἶναι ἐπὶ τῆς ἀπὸ τὸν παγωμένο Βορρᾶ!;

[ΠΑΡΕΚΒΑΣΗ: Ἡ «ἰνδοευρωπαϊκὴ» θεωρία, πού διατυπώθηκε ἀπὸ τοὺς Τζόουνς, Γιάγκ καὶ Μπόλ τὸν 19ο αἰ. μ.Χ., ὑποστηρίζει ὅτι οἱ τρεῖς ἀρχαῖες γλῶσσες – Ἑλληνικά, Σανκριτικά, Λατινικά – κατάγονται ἀπὸ μιὰ κοινὴ μητέρα γλῶσσα, καὶ αὐτὸ λόγω τῆς κραυγαλέας ὁμοιότητος τῶν λέξεων καὶ τῆς δομῆς τῶν τριῶν αὐτῶν γλωσσῶν. Ἡ «ἰνδοευρωπαϊκὴ» αὐτὴ φυλὴ ὑποτίθεται ὅτι κατοικοῦσε περὶ τὸ 5.000 π.Χ. στὶς οὐγγρικὲς πεδιάδες ἢ πλησίον τῆς Κασπίας θάλασσας. (Περισσότερα γιὰ τὴν «ἰνδοευρωπαϊκὴ» θεωρία βλ. στὸ ἔργο τοῦ Γ. Μπαμπινιώτη *«Συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας»*, Ἀθῆναι 1986).

Ὅμως ἀπὸ νωρὶς ἐγέρθηκαν σοβαρὲς ἐνστάσεις κατὰ τῆς ἐπιστημονικότητος τῆς «ἰνδοευρωπαϊκῆς» θεωρίας ἀπὸ πολλοὺς καὶ διαφόρους ἐπιστημονικοὺς κλάδους, ὅπως:

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ: Ὅλοι οἱ ἀνθρωπολόγοι διαπιστώνουν τὶς κραυγαλέες ἀνθρωπολογικὲς διαφορὲς μεταξὺ π.χ. Σουηδῶν, Ἑλλήνων, Ἰνδῶν κ.λπ. – πού θεωροῦνται «Ἰνδοευρωπαῖοι» –, ἐνῶ ταυτόχρονα ἐπισημαίνουν τὶς ἀνθρωπολογικὲς ὁμοιότητες μεταξὺ Οὐγγρων καὶ Τσεχοσλοβάκων – ὅπου οἱ πρῶτοι δὲν θεωροῦνται «Ἰνδοευρωπαῖοι», ἐνῶ οἱ δεῦτεροι θεωροῦνται. Συμπέρασμα: Δὲν ὑπάρχει «ἰνδοευρωπαϊκὴ» φυλὴ. (Βλ. Ἰ. Κούμαρη, *«Φυσικὴ Ἀνθρωπολογία»* στὸν τόμο «Ἑλλάς» τῆς ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ «Ἡλίου»).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ: Οὔτε γεωγραφικὰ δὲν στέκει ὁ ὅρος «Ἰνδοευρωπαῖοι». Ὑπάρχουν π.χ. Εὐρωπαῖοι πού δὲν εἶναι «Ἰνδοευρωπαῖοι» – ὅπως οἱ Φινλανδοὶ – καὶ ἀντιστρόφως ὑπάρχουν Ἀσιάτες πού εἶναι «Ἰνδοευρωπαῖοι» – ὅπως οἱ Ἀρμένιοι ἢ οἱ Τοχάροι τοῦ Τουρκεστάν. (Τὸ «ἐπιστημονικὸ» παράλογο σὲ ὅλο τοῦ τὸ μεγαλεῖο...).

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ: Οὐδὲν ἀρχαιολογικὸ εὑρημα, οὐδὲν ἱστορικὸ ἢ προϊστορικὸ τεκ-

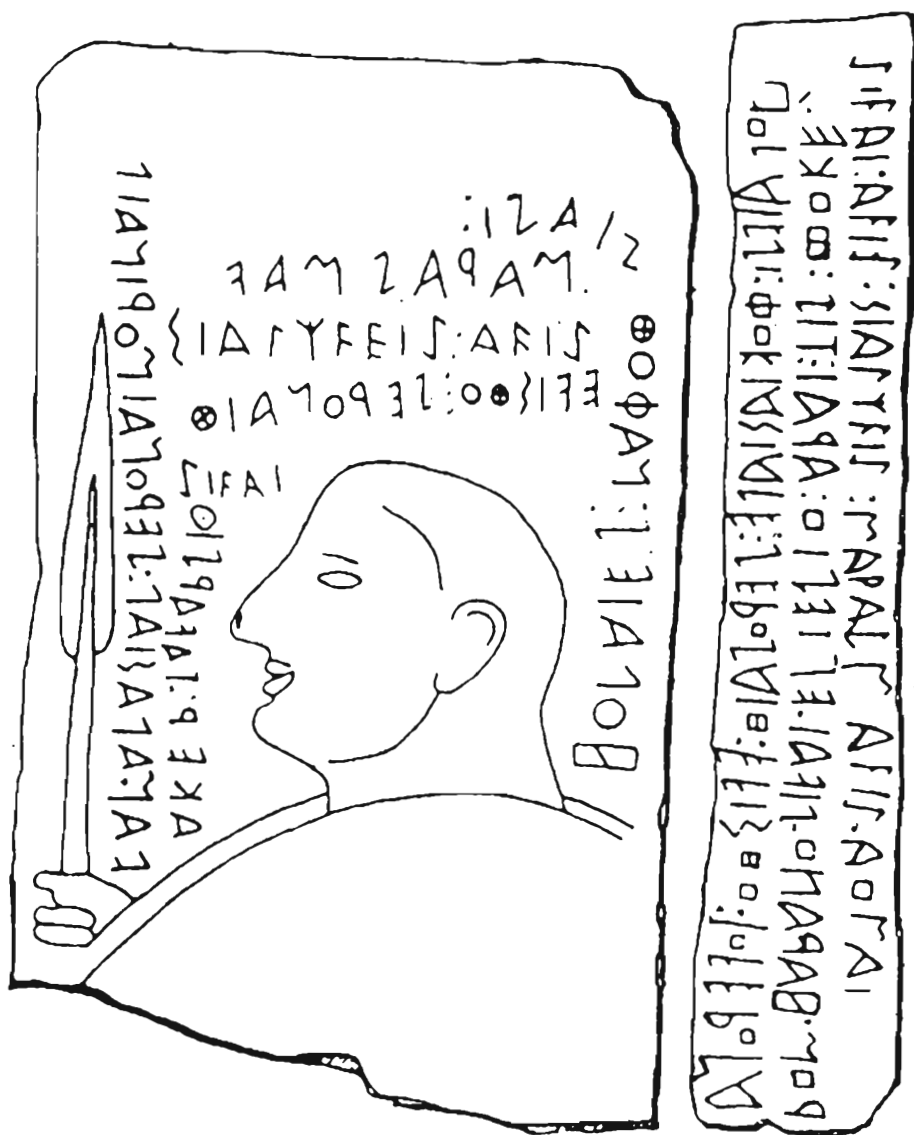
μήριο υπάρχει για τους «Ἰνδοευρωπαίους». Ἀντίθετα οἱ ἀρχαιολόγοι γνωρίζουν (Jacobsen, Renfrew, Θεοχάρης κ.λπ.) για τὸν πολιτισμὸ τοῦ Αἰγαίου περὶ τὸ 6.000 π.Χ. (βλ. Δ. Θεοχάρη, «*Νεολιθικὸς Πολιτισμὸς*», Μ.Ι.Ε.Τ., 1981). Ἐντύπωση μάλιστα προκαλεῖ ἡ καταπληκτικὴ ὁμοιότητα τῶν ἀγγείων τοῦ Σέσκλου (5.000 π.Χ.) μὲ τὰ ἀγγεῖα τῆς Γεωμετρικῆς Ἑποχῆς (800 π.Χ.) – μάλιστα δὲ αὐτὰ ποὺ φέρουν τὸ μοτίβο τοῦ Μαιάνδρου εἶναι δύσκολο καὶ νὰ τὰ ξεχωρίσει κανεὶς. Ἄς σημειωθεῖ ἐπίσης, ὅτι περὶ τὸ 7-8.000 π.Χ. οἱ παγετῶνες τῆς Βουρμίας Περιόδου ταλάνιζαν ἀκόμη τὴν Κεντρικὴ καὶ Βόρεια Εὐρώπη – τὴν ὑποτιθέμενη κοιτίδα τῶν «Ἰνδοευρωπαίων».

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ: Ὑπάρχουν πλεῖστες λέξεις, ποὺ ἀνάγονται σὲ δῆθεν «ἰνδοευρωπαϊκὲς» ρίζες, οἱ ὁποῖες ὅμως, ἐνῶ δὲν ταιριάζουν στὸν νομαδικὸ βίον τῶν «Ἰνδοευρωπαίων», θυμίζουν ἔντονα ἑλληνικὸ πολιτισμὸ. Π.χ. * *damos* > δῆμος, * *bhsa-* > ψῆφος, * *paus* > ναῦς, * *aghero-* > ἀχερουσία. (Μὲ ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ ὑποτιθέμενες «ἰνδοευρωπαϊκὲς» ρίζες). Καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα: Πῶς ἤξεραν οἱ νομάδες τῶν στεππῶν «Ἰνδοευρωπαῖοι» γιὰ δῆμους, ψήφους, νῆες (= καράβια), ἀχερουσίες; Εἶναι πασιφανὲς – πιστεύουμε – ἡ πλαστογράφηση ποὺ ἐπιχειρεῖ ἡ «ἰνδοευρωπαϊκὴ» θεωρία. Δίκαια τὴν χαρακτήρισε ὁ G. Childe ὡς ἀδέξια (*clumsy*) καὶ ἀντιεπιστημονικὴ (*unscientific*). (Βλ. «*Θρακολογία*», ἔτος Β', 1982, σ. 20). Τελευταία σφοδρὴ κριτικὴ κατὰ τῆς «ἰνδοευρωπαϊκῆς» θεωρίας ἐπιχειρήσε ὁ καθηγητὴς C. Renfrew στὸ βιβλίο του «*Archaeology and Language*» (Oxford, 1987).

Ἔτσι γίνεται φανερό, ὅτι σήμερα εἶναι λίαν ἐπιφαλὲς νὰ μιλᾷ κανεὶς γιὰ «Ἰνδοευρωπαίους». Ἐπίσης εἶναι ἀλήθεια, ὅτι μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ὅλο καὶ πὺλ πολλοὶ ἐπιστήμονες τείνουν ν' ἀποδεχθοῦν τὸ γεγονὸς τῆς μετάδοσης τῆς Μυκηναϊκῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας στοὺς γύρω λαοὺς (ἀπὸ τὴν Ἰταλία μέχρι τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ), κι ἔτσι ἐξηγοῦνται οἱ ὁμοιότητες τῶν τριῶν γλωσσῶν (Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς καὶ Σανσκριτικῆς). Αὐτὸ μάλιστα ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς πολυτυπίας τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Μόνον τὸ 1/5 τῶν ἑλληνικῶν λέξεων ὑπάρχει στὴ Λατινικὴ καὶ τὴ Σανσκριτικὴ. (Ἔτσι, ἐνῶ ὁμοιάζουν π.χ. οἱ λέξεις *πατήρ/pater/pita, μήτηρ/mater/mata*, διαφορὲς παρομοιάζουν οἱ περισσότεροι τύποι, ὅπως π.χ. *ἀναξ/telex, Γῆ-Γᾶ-Δᾶ-Γαῖα/terra, Ἀθηνᾶ/Minerva, εἰρήνη/pax, μέγαρον/conclave, πύργος/turris, γέφυρα/pons* κ.λπ.).

Ἡ ἀρχαιότερη μαρτυρία γιὰ τοὺς Πελασγοὺς προέρχεται ἀπὸ τὰ Ὀμηρικὰ Ἑπη: «*Ζεῦ, ἄνα, Δωδωναίῃ Πελασγικέ...*» (*Ἰλιάς*, Π, 233). Παρατηροῦμε δηλαδή, ὅτι ὁ Ὀμηρὸς συνδέει τοὺς Πελασγοὺς μὲ τὴ θρησκευτικὴ λατρεία τοῦ Δωδωναίου Διὸς τοῦ Πελασγικοῦ – ἡ ὁποία εἶχε, ὡς γνωστὸν, βασικὸ στοιχεῖο τῆς λατρείας τὴν «φηγόν», τὴν «δρῦν», δηλ. τὴ βελανιδιά. (Ὁ Μ. Σακελλαρίου στὴν «*Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*» τῆς «Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν», σ. 358-360, ἐτυμολογεῖ τὴν λέξη «*Πελασγός*» ἀπὸ τίς ρίζες *bhel-* καὶ *-osgho*, δηλ. *bhelosgho* = ἀνθισμένο κλαδί). Ἄς σημειωθεῖ ἐπίσης, ὅτι στὴν *Ἰλιάδα* ὁ Ἀχιλλεὺς προσεύχεται στὸν Δία τὸν Δωδωναῖο τὸν Πελασγικὸ ὡς σὲ προγονικὸ-πατρικὸ θεὸ (*Ἰλιάς*, Π, 233). Ἐξ ἄλλου ὁ Ὀμηρὸς ἀναφέρει τὴν παρουσίαν Πελασγῶν καὶ στὴν Θεσσαλία (*Ἰλ. Β*, 681). Ἐπίσης ἡ *Ὀδύσσεια* σημειώνει ἣν παρουσίαν Πελασγῶν στὴν Κρήτη (τ, 177). Ὁ Ἡρόδοτος ἐπίσης ἀναφέρει, ὅτι παλαιότερα ἡ Ἑλλάδα ὀνομαζόταν Πελασγία: «*Τῆς νῦν Ἑλλάδος πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης*» (Β, 56). Μάλιστα θεωρεῖ, ὅτι τὸ «*Πελασγικὸν ἔθνος ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη*» (VII, 95).

Δὲν ὑπάρχει περιοχὴ τῆς Ἑλλάδος, ποὺ νὰ μὴν ἀνάγει τὴν «γενεαλογία» τῆς στοὺς Πελασγοὺς. Τὰ σημαντικότερα ὅμως Πελασγικὰ κέντρα ἐντοπίζονται στὴν Ἀττικὴ,

Πανομοιότυπο τῆς πελασγικῆς ἐπιγραφῆς τῆς Λήμνου ἀπὸ τὸν Nachmanson.

τὴν Πελοπόννησο, τὴν Ἥπειρο, τὴ Θεσσαλία, τὴν Κρήτη, τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καὶ τὴ Μικρὰ Ἀσία. Πρὶν τὸ 2000 π.Χ. οἱ Πελασγοὶ τοῦ Αἰγαίου ἀρχίζουν νὰ μεταναστεύουν καὶ σὲ ἄλλα μέρη, ὅπως τὴν Ἰταλία (ὅπου τοὺς συναντοῦμε ὡς Τυρρηνοὺς) καὶ τὴν Φοινίκη (ὅπου τοὺς συναντοῦμε ἀρκετὰ μεταγενέστερα ὡς Φιλισταίους).

[**ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Σύμφωνα μὲ μὴν ἐνδιαφέρουσα θεωρία τὸ ὄνομα τῶν Πελασγῶν προέρχεται ἀπὸ ἀναγραμματισμὸ τῆς λέξης *Πελαγ-σοί* = θαλασσινοί. Ἐκ τοῦ ὀνόματος «Πελασγοί» προέρχεται οἱ *Pelesata*/Φιλισταῖοι, ποὺ συναντᾶμε τὸν 13ο αἰ. π.Χ. στὶς μεταναστεύσεις τῶν Λαῶν τῆς Θάλασσας. Βλ. περισσότερα: Π. Χρήστου, «Οἱ περιπέτειες τῶν ἐθνικῶν ὀνομάτων τῶν Ἑλλήνων»].

Συνοψίζοντας ὅσα ἀναφέραμε παραπάνω, καταλήγουμε στὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ Πελασγοὶ (δηλ. οἱ κάτοικοι τοῦ Αἰγαίου πρὶν τὸ 2000 π.Χ.) ἦσαν –σύμφωνα μὲ τοὺς ἀρχαίους ἱστορικοὺς– αὐτόχθονες, λαὸς θαλασσινός, ποὺ ἱδρυσε ἀποικίες σ' ὅλην τὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο καὶ δημιούργησε ἀξιόλογο πολιτισμό, ὅπως ἀπεκάλυψε ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη στὸ Σέσκλο, τὸ Δίμηνι, τὴ Κνωσό, τὶς Κυκλάδες κ.λπ. (Γιὰ τὴν ἀρχαιότερη ναυσιπλοία τοῦ κόσμου βλ. T. Jacobsen, *17.000 years of Greek Prehistory*, «Scientific American», 234, 1976/76).

2. Η ΠΕΛΑΣΓΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Σχετικὰ μὲ τὴν ἐθνικότητα τῶν Πελασγῶν ἔχουν διατυπωθεῖ περὶ τὶς εἴκοσι θεωρίες! Ἡ πλειονότητα πάντως τῶν εἰδικῶν δέχεται τὴν «ἰνδο-εὐρωπαϊκὴ» ἄρεια καταγωγή τῶν Πελασγῶν, ὁρμώμενη κυρίως ἀπὸ ἀνθρωπολογικὰ δεδομένα. (Ἡ ὁμοιότητα τῶν σκελετῶν ἀπὸ τὴν Νεολιθικὴ Ἑποχὴ ὡς τοὺς Κλασσικοὺς Χρόνους τονίζει τὴν ἀνθρωπολογικὴ-φυλετικὴ συνέχεια τῶν κατοίκων τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου). Γιὰ νὰ καταδειχθεῖ ὅμως μὲ ἀσφάλεια ἡ ἐθνολογικὴ ταυτότητα τῶν Πελασγῶν, θὰ πρέπει νὰ ἐξεταστεῖ ἡ γλῶσσα τους – τὸ πλέον ἀσφαλὲς κριτήριον γιὰ τὴν ταυτότητα ἐνὸς πληθυσμοῦ. Ἡ μόνη μαρτυρία ποὺ ἔχουμε στὰ χέρια μας σχετικὰ μὲ τὴ γλῶσσα τῶν Πελασγῶν εἶναι οἱ δύο πελασγικὲς ἐπιγραφές τῆς Λήμνου καὶ οἱ τρεῖς πελασγικὲς ἐπιγραφές τῆς Πραιοῦ τῆς Κρήτης. (Οἱ ἐπιγραφές τῆς Λήμνου δρῆθηκαν τὸ 1886 στὸ χωριὸ Καμίνια τῆς Λήμνου, ἐνῶ οἱ τρεῖς κρητικὲς ἐπιγραφές δρῆθηκαν τὸ 1893, τὸ 1901 καὶ τὸ 1904 ἀντίστοιχα). Ὅλες οἱ πελασγικὲς ἐπιγραφές κυμαίνονται μεταξὺ τοῦ 6ου-4ου αἰ. π.Χ. καὶ εἶναι γραμμένες στὸ Ἑλληνικὸ ἀλφάβητο.

Ἡ γλῶσσα ποὺ ἀποδίδουν θυμίζει πολὺ τὰ σύγχρονα Ποντιακὰ ἢ τὰ «Ἀρβανίτικα». Μὲ τὴν ἐρμηνεία τῶν πελασγικῶν ἐπιγραφῶν τῆς Λήμνου καὶ τῆς Κρήτης ἔχουν ἀσχοληθεῖ ἀρκετοὶ ἐρευνητές. Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Σουηδὸς Nachmanson καὶ ὁ δικός μας Ἰάκ. Θωμόπουλος, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἐξέδωσε τὰ πορίσματά του τὸ 1909 σὲ δύο τόμους μὲ τίτλο «Πελασγικά». Ἐκεῖ ὁ Θωμόπουλος ἀποδεικνύει τὴν ἐλληνικότητα τῆς Πελασγικῆς Γλώσσας. Ἀς δοῦμε ὀρισμένα ἐνδεικτικὰ παραδείγματα ἀπὸ τὰ «Πελασγικά» τοῦ Ἰ. Θωμόπουλου.

Στὴν ἐπιγραφή τῆς Λήμνου ὑπάρχουν οἱ λέξεις: «ζιαζι», «μαραζ», «αφίζ», «ναφ» κ.λπ. Εἴπαμε, ὅτι οἱ πελασγικὲς ἐπιγραφές εἶναι γραμμένες στὸ Ἑλληνικὸ ἀλφάβητο, καὶ μάλιστα στὸ Ἰωνικόν. Ἔτσι οἱ παραπάνω πελασγικὲς λέξεις εἶναι γραμμένες ὡς ἐξῆς: ΖΙΑΖΙ, ΜΑΡΑΖ, ΑΦΙΖ, ΝΑΦ. Ἐγείρεται λοιπὸν τώρα τὸ πρόβλημα τῆς ἐρμηνείας τῶν πελασγικῶν λέξεων. Ἐκ πρώτης ὄψεως μοιάζουν βέβαια ἀκατανόητες. Γιὰ τὸ ἔμπειρο μάτι τοῦ εἰδικοῦ ὅμως οἱ πελασγικὲς λέξεις ἀνάγονται στὸ προ-ὁμηρικὸ λεξιλόγιον (ὅπως κατὰ ἀνάλογο συμβαίνει μὲ τὰ σημερινὰ Ποντιακὰ). Ἔτσι λοιπὸν ἐξηγεῖ στὰ «Πελασγικά» τοῦ ὁ Θωμόπουλος:

Πολύχρωμο γραπτό αγγείο της Νεώτερης Νεολιθικής από το Δίμηνη Θεσσαλίας. Τα σκεύη αυτά – αν και ανάγονται στην 4η χιλιετία π.Χ. – θυμίζουν έντονα την αρκετά μεταγενέστερη Γεωμετρική περίοδο (8ος αἰ.). Ἡ ὁμοιότητα αὐτὴ σὲ μία τόσο μακρὰ χρονικὴ περίοδο – τριῶν τουλάχιστον χιλιετιῶν – εἶναι ἀπόδειξη τῆς ἐνότητος καὶ τῆς συνέχειας τοῦ πολιτισμοῦ στὸν Ἑλληνικὸ ὠκεὸς ἀπὸ τὴν Νεολιθικὴ Ἐποχὴ ὡς τοὺς Ἑλληνιστικοὺς Χρόνους.

ΖΙΑΖΙ<διάδι<δήϊος = δυστυχής, ΜΑΡΑΖ < μαρασμός (μαράζι), ΑΦΙΖ < ἀΐσω < αἰσσω = ὀρμῶ, ΝΑΦ < νήφω/νάφω = νοῶ/σωφρονῶ. Τὴν ἴδια μέθοδο ἀκολουθεῖ γιὰ ὅλες τὶς πελασγικὲς λέξεις ὁ Ἰ. Θωμόπουλος, ποὺ τὶς ἀνάγει σὲ προομηρικὲς ρίζες ἢ διαφόρους διαλεκτικοὺς τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Καταλήγει ἔτσι στὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ Πελασγικὴ Γλῶσσα εἶναι πανάρχαια Ἑλληνικὴ.

Βέβαια θὰ πρέπει νὰ ποῦμε, ὅτι τὰ πορίσματα τοῦ Θωμόπουλου γιὰ τὴν ἑλληνικότητα τῶν Πελασγῶν – ἐνῶ ἔχει περάσει ἓνας σχεδὸν αἰῶνας ἀπὸ τὴν πρώτη διατύπωσή τους τὸ 1909 – δὲν ἔχουν τύχει τῆς δέουσας προσοχῆς ἀπὸ τὴν εὐρεῖα μάζα τῶν ἐπιστημόνων. Γι' αὐτὸ μέχρι σήμερα τὸ σπουδαῖο αὐτὸ ἔργο τῶν «Πελασγικῶν» τοῦ Θωμόπουλου δὲν ἔχει τὴν ἀνάλογη ἀπήχηση – ὅπως εἶχε π.χ. τὸ ἀντίστοιχο ἔργο τοῦ Μ. Ventris, ποὺ ἀποκρυπτογράφησε τὴν ἑλληνικὴ γραφὴ τῆς Γραμμικῆς Β τὸ 1952-53.

3. ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Ἀπὸ τὴν ἐνημερωτικὴ αὐτὴ ὅσο καὶ σύντομη ἐπισκόπηση σχετικὰ μὲ τὴν ἔρευνα

τῆς ταυτότητας τῶν Πελασγῶν μπορεῖ νὰ διατυπωθεῖ ἀδιάστα τὸ ἀκόλουθο συμπέρασμα: Οἱ Πελασγοί, οἱ αὐτόχθονες κάτοικοι τοῦ Αἰγαίου μὲ τὸν ὑψηλὸ πολιτισμὸ, ποὺ ἤκμασαν πρὶν ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν 2η χιλιετία π.Χ., ἀνῆκαν στὴν ἴδια ἐθνολογικὴ ὁμάδα μὲ τοὺς Ἕλληνες τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ὅπως μαρτυροῦν τὰ ἀνθρωπολογικὰ δεδομένα καὶ κυρίως οἱ πελασγικὲς ἐπιγραφές τῆς Λήμνου καὶ τῆς Κρήτης. Ἐπιβεβαιώνονται ἔτσι καὶ τὰ λεγόμενα τοῦ Διονυσίου Ἀλικαρνασσεύς: «ἦν γὰρ δὴ καὶ τὸ τῶν Πελασγῶν γένος Ἑλληνικὸν ἐκ Πελοποννήσου τὸ ἀρχαῖον» (1, 17).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗΝ

Ι. Θωμόπουλος, «Πελασγικά»· Δ. Θεοχάρης, «Νεολιθικὸς Πολιτισμὸς»· Α. Δημητρίου, «Οἱ Πελασγοί»· C. Renfrew, «Archaeology and Language».

Ο 13ος ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

Ὁ 13ος ἐτήσιος τόμος τοῦ «Δαυλοῦ» 1994 (τεύχη 144, Ιανουάριος 1994 – 156, Δεκέμβριος 1994) ἔχει διδλωδετηθῇ (μαυρόδετος μὲ χρυσοτυπία) καὶ διατίθεται μόνον ἀπὸ τὰ Γραφεῖα τοῦ Περιοδικοῦ. Ὅπως καὶ στοὺς προηγούμενους 12 τόμους, ἡ προβληματικὴ του κινεῖται γύρω ἀπὸ τοὺς ἀκόλουθους κεντρικοὺς ἄξονες.

* Τὴν συνέχεια τῶν ριζοσπαστικῶν, σὲ παγκόσμια κλίμακα, ἐρευνῶν γιὰ τὴν γένεση τῆς Γλώσσας καὶ τῆς Γραφῆς κατὰ τὴν αὐγὴ τοῦ Πολιτισμοῦ.

* Τὴν σὲ παγκόσμια ἐπίσης κλίμακα καὶ ἀποκλειστικότητα ἐρευνα ἀποκρυπτογραφήσεως τῶν πανάρχαιων ἑλληνικῶν Γραμμικῶν Γραφῶν καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν παραλλαγῶν τους.

* Τὴν σὲ βάθος ἀπολύτως ἀντικειμενικὴ καὶ ἀποδεικτικὴ ἱστορικὴ διερεύνηση τοῦ μεγάλου κεφαλαίου τῆς Ἑλληνικῆς (ἀλλὰ καὶ τῆς Παγκόσμιας) Ἱστορίας ποὺ ἀναφέρεται στὴν ἱστορικὴ σύγκρουση Ἑλληνισμοῦ-Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν ἐλεύθερη ἀνακοίνωση τῶν πορισμάτων της χωρὶς φόβον καὶ πάθος.

* Τὴν ἀναστήλωση μὲ αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴ μέθοδο τοῦ Μεγάλου Προκατακλυσμαίου Παγκόσμιου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ποὺ ἀποσιωπᾶται ἀπὸ τὴν ἐπίσημην ἱστορικὴ ἐπιστήμην.

* Τὴν ἀναζήτηση καὶ ἀναδίωξη τῆς γνήσιας ἔννοιας τῆς Ἑλληνικότητος, ποὺ δυστυχῶς διαστρεβλώνεται, παραχαράσσεται καὶ πλαστογραφεῖται ἀπὸ κρατικὲς, θρησκευτικὲς καὶ πολιτικὲς δυνάμεις, ποὺ ψευδεπιγράφως ἐμφανίζονται ὡς φορεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ.

* Τὴν δημιουργικὴ προσέγγιση καὶ γενικὴ κριτικὴ τῆς πνευματικῆς καὶ ἰδεολογικῆς καταστάσεως τοῦ καιροῦ μας καὶ τῆς κοσμοϊστορικῆς καμπῆς ποὺ διανύει ἡ ἀνθρωπότητα. Στὸν τομέα αὐτὸν ἡ ἀνατομία τῆς ἐποχῆς μας καὶ οἱ προβλέψεις ποὺ ἐπεχείρησε κατὰ τὰ 13 χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ «Δαυλὸς» ἐπαληθεύθηκαν πλήρως.

– Μὴν γεμίζετε τὶς διβλιοθηκὲς σας μὲ ἄχρηστο τυπωμένο χαρτί. Βάλτε στὰ ράφια σας τοὺς 13 ἐτήσιους τόμους τοῦ «Δαυλοῦ» ἐξασφαλίζοντας γιὰ σᾶς καὶ τοὺς ἀπογόνους σας ἕνα κρίσιμο δοῦγμα, γιὰ νὰ ἐρμηνεύετε καίρια καὶ χωρὶς ψευδαισθήσεις καὶ αὐταπάτες τὰ συμβαίνοντα – παρελθόντα, παρόντα ἀλλὰ καὶ μέλλοντα.

ΤΙΜΗ ΤΟΜΟΥ (σελ. 720-920): δρχ. 12.000.

* Οἱ ἐτήσιοι τόμοι τοῦ «Δ» διατίθενται μόνον στὰ Γραφεῖα του ἢ ἀποστέλλονται ταχυδρομικῶς κατ' ὅπιν τηλεφωνήματος τῶν ἐνδιαφερομένων στὰ τηλ. 3223957 ἢ 9841655.

Φωνάζει ο κλέφτης

Είναι γνωστή η παροιμία του Έβραϊον, που έδερνε άλύπητα έναν «κοινό θνητό» και ταυτόχρονα ο ίδιος (ο Έβραϊος) φώναζε «δόθθαι». Αυτόν ακριβώς τον ρόλο του Έβραϊον ήρθε να παίξει το δημοσίευμα της εφημερίδας «Ελευθεροτυπία» (11-11-94), που χαρακτηρίζει τη δημοσία εκπαίδευση του Ρωμαϊκού κρατιδίου «έθνοκεντρική» και πάσχονσα από «υπερελληνικό σύνδρομο!».

Ο γνωστός μας κ. Μίχας (ο κύριος που χαρακτήρισε τον Μ. Αλέξανδρο «σφαγέα των λαών» σε πείσμα των ίδιων των λαών) άσκει δομιντάτη κριτική στα σχολικά έγχειρίδια και στους εκπαιδευτικούς, κατηγορώντας τους για «αρχαιολαγνεία», «έθνοκεντρισμό», για διαχωρισμό των λαών σε «άνώτερους και κατώτερους» και τα παρόμοια. Ασφαλώς γνωρίζουν - ο κ. Μίχας και τα άφεντικά του-, πόσο «έλληνοκεντρική» είναι η εκπαίδευση του Ρωμαϊκού κρατιδίου, άφου οι ίδιοι την δημιούργησαν και την έλεγχνουν. Γνωρίζουν πολύ καλά, ότι η Έλληνική Παιδεία άπονισάει παντελώς άπ' τους εκπαιδευτικούς χώρους. Γνωρίζουν πολύ καλύτερα άπ' τον καθένα, τί σημαίνει «έθνικισμός» και «έθνική καθαρότητα», άφου οι έξουσιαστές πρόγονοί τους τα δημιούργησαν, για να συρρικνώσουν τον Έλληνισμό στα στενά κρατικά του όρια. Τέλος γνωρίζουν την ιστορική άφασία των σημερινών Έλλήνων, άφου γι' αυτό συνεχώς μερμινούν.

Όμως γνωρίζουν και κάτι άλλο οι έξουσιαστές και οι ντόπιοι παραγιοί τους: την τάση άμφισβήτησης και κριτικής, που άρχίζει να διαφαίνεται στη νέα γενιά. Και επιδιώκουν με τέτοια δημοσιεύματα να προλάβουν πιθανές «επικίνδυνες» εξέλιξεις. Υποπτεύονται δηλαδή, ότι αυτή η άμφισβήτηση μπορεί να φέρε τις νέες γενιές σε ρήξη με το θρώμικο έξουσιαστικό κατεστημένο και την πιθανή στροφή προς κάθε έλλογο και άληθινό, που ασφαλώς δεν μπορεί να ύπάρξει έξω και πέρα άπ' το Έλληνικό Πνεύμα. Γι' αυτό και το δημοσίευμα καταλήγει σε έπαινους και προτροπές προς τον παρόντα ύπουργό Παιδείας (γνωστό για τις άνθελληνικές και παράλογες μεθοδεύσεις του, όπως η κατάργηση του μαθήματος της Αρχαίας Έλληνικής Ιστορίας από το Λύκειο, η κατάργηση της δοθιμολογίας και τα λοιπά), για να κάνει πράξη τις «πολιτισμένες» άντιλήψεις του. Όσο για τους «άνώτερους και κατώτερους» λαούς, ο κ. Μίχας πρέπει να γνωρίζει ότι τα άφεντικά του πλάθουν «άνώτερους» και «περιούσιους» λαούς, τους οποίους και προσκυνά ο ίδιος.

Όμως δικαιολογημένα άνησυχούν, άφου ύπάρχει το πιθανό ένδεχόμενο να πεταχτούν στην άκρη σαν σιάχτρα που στήθηκαν, για να άποκρύπτουν κάθε τι το Έλληνικό και να φοβίζουν αυτούς που πλησιάζουν, όταν οι νέοι άνθρωποι άποφασίσουν να πιαστούν από τον Έλληνικό μίσχο του Λόγου, για να γευτούν τους λόγλγκους καρπούς του.

Και άλλοι «Απόγονοι»

Έκει που ξεκινήσαμε να συγκεντρώνουμε τα πρώτα μας πορτραίτα, για να δημιουργήσουμε την «Πινακοθήκη των Άγιών Προπατόρων ήμών», μάς περίμενε μία ευχάριστη έκπληξη. Όλόκληρη η πινακοθήκη στο μεγαλείο της έτοιμη προς θέασιν! Συλλέκτης των πορτραίτων ο F.H. Eaton, ένας άμερικανός συγγραφέας, που δεν ύπάρχει πιά. Απεβίωσε πέρυσι. Και στην διαθήκη του άφησε μία τελευταία του επιθυμία: να εκδοθεί και να διαβαστεί άπ' όλους το άνέκδοτο έργο του «Scandalouss Saints» (Σκανδαλιάρδες Άγιοι). Και πραγματικά άρχισε από φέτος να κυκλοφορεί στις ΗΠΑ και να διαβάζεται άπ' όλους. Φυσικά καταλαβαίνει κανείς, γιατί ο F.H. Eaton δεν το εξέδιδε όσον καιρό ζούσε. Γιατί προφανώς το τέλος του θα έμοιαζε με εκείνο των θυμάτων της Βίβλου, και έτσι προτίμησε να πεθάνει ήσυχα. Και τα 36 κεφάλαια του διβλίου είναι συναρπαστικά. Οι άγιοι προπάτορες ήμών επιδίδονται σε θεάρεστες πράξεις, όπως άλλωστε όλοι τους συνήθιζαν: φόνοι, μοιχείες, κλοπές, μίση ύπό την συνεχή άλλωστε έποπτεία του Γιαχβέ. Ο «Απόγονος» φαίνεται, ότι θα δρει πολλούς συμπαράστατες, που θα τον στηρίζουν στην προσπάθειά του να γνωρίσει τα πεπραγμένα των άγιων προπατόρων του. Ο F.H. Eaton είναι ένας από αυτούς.

Ο κ. Απρίλε και το Ρωμαϊκό

Στην Κάτω Ιταλία ένας Ιταλός καθηγητής, ο κ. Ρόκο Απρίλε, άποφάσισε να γίνει πρόμαχος της διάσωσης της Έλληνικής Γλώσσας στην Καλημέρα της Απουλίας. Καθηγητής ιστορίας και γλώσσας στην Παιδαγωγική Ακαδημία μιλά τα έλληνικά όπως την μητρική του γλώσσα. Παράλληλα με την δουλειά του στην Ακαδημία τα άπογεύματα ή το βράδυ πολλές φορές μάζεψε στο σπίτι του τα παιδιά της γειτονιάς του άλλα και τους πιό μεγάλους και τους μάθαινε έλληνικά, χωρίς να ζητεί κάποια άμοιβή. Συνταξιούχος τώρα στα έξηνταπέντε του ο κ. Απρίλε συνεχίζει με μεράκι την διδασκαλία των έλληνικών. Θυμάται, πώς όταν πήγε για πρώτη φορά στο σχολείο, δεν ήξερε να μιλήσει ιταλικά. Μιλούσε μόνο την έλληνική διάλεκτο της περιοχής του. Ο άξιέπαινος αυτός καθηγητής

κροίει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου: «Σήμερα, ἂν δὲν ἐνδιαφερθεῖ κάποιος, ἡ ἑλληνικὴ διάλεκτος θὰ χαθεῖ. Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία δὲν κάνει τίποτα γιὰ τὴν διάσωσή της». Ὁ ἄραγε, ἂν δὲν ὑπῆρχαν τέτοιοι φωτισμένοι ἄνθρωποι ἀνὰ τὸν κόσμον, θὰ ὑπῆρχε σήμερα ἑλληνικὴ γλῶσσα; Ἀσφαλῶς ὄχι. Ὁ ἄραγε πότε θὰ συνέλθει τοῦτο τὸ κράτος, πὺν θέλει νὰ λέγεται ἑλληνικό, ἀπ' τὸν μόνιμο λήθαργο στὸν ὁποῖο ἔχει περιέλθει; Ἐχει γιγάντιο χρέος ἐναντὶ τῆς ἱστορίας νὰ ἀνταποκριθεῖ στὸ ἀπεγνωσμένο, ἀλλὰ τόσο ὁμορφο κάλεσμα ἐνὸς ἀκούραστου δασκάλου τῆς Κάτω Ἰταλίας.

Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς καὶ ... Τοῦρκοι

Ὁ «Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος» (3-2-94) ἀναδημοσίευσε πρὸ μηνῶν ἓνα μέρος τοῦ ἄρθρου «Τουρκικὲς γοητείες» τοῦ Γκράχαμ Φίφορντ, πὺν δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ «Signature» τοῦ Diners Club τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο ἡ Τουρκία ἐμφανίζεται ὡς κοιτίδα τοῦ πολιτισμοῦ... Ἐπειδὴ κρίνεται ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον, τὸ ἐπαναδημοσιεύουμε χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας: «Πιστεύετε, ὅτι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἰταλοὶ ὑπῆρξαν τὰ κέντρα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμένου κόσμου; Ξεχάστε το. Πιθανῶς οἱ Ἕλληνες νὰ μὲ μισήσουν γι' αὐτὸ, ἀλλὰ οἱ πολιτισμοὶ καὶ οἱ πόλεις-κράτη ἀναπτύχθηκαν κατὰ μῆκος τοῦ Αἰγαίου στὴν Τουρκία, τὴν ὥρα πὺν αὐτοὶ (οἱ Ἕλληνες δηλαδὴ) καὶ τὰ ξαδέλφια τους οἱ Ἰταλοὶ χρωμάτιζαν τὰ πρόσωπά τους, φοροῦσαν δέρματα ἀρκούδας καὶ γυρίζαν γύρω-γύρω. Τὰ γεγονότα δὲν ἀνατρέπονται. Γνωρίζουμε ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς ἱστορίας ὅτι ἡ Μεσοποταμία, στίς ὁχθες τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτη (ποταμὸς πὺν δρέχει τὴν Τουρκία), εἶναι τὸ μέρος ἀπ' ὅπου πρωτοξεκίνησε ἡ ζωὴ. Οἱ ἀρχαιολόγοι ἔχουν ἀνακαλύψει στίς ἀνατολικὲς περιοχὲς τῆς Τουρκίας ἐρεῖπια παλαιῶν πόλεων, οἱ ὁποῖες ὑπολογίζονται ὅτι ὑπῆρχαν στὴν παλαιολιθικὴ ἐποχὴ, δηλαδὴ κάπου τὸ 7.500 π.Χ. Ἔτσι μπορούμε νὰ πιστέψουμε, ὅτι ἡ Τουρκία ἔχει σήμερα τὰ πρὸ κλασσικὰ ἀρχαῖα ἐρεῖπια στὸν κόσμο. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει καὶ ἡ ἀρχαία πόλη τῆς Τροίας (γνωστὴ ἀπ' τὴν Ἑλένη καὶ τὸν Διούρειο Ἴππο), ὅπως καὶ ἡ Ἐφεσος, μὴ ἀπιστεῦτως καλοδιατηρημένη μητρόπολη, ἡ ὁποία κάποτε ἦταν ἡ πρωτεύουσα τῆς ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας...»!

Ἀποροῦμε, γιὰ τὸ συγγραφεὺς τοῦ ἄρθρου φοβᾶται ὅτι «πιθανῶς οἱ Ἕλληνες νὰ τὸν μισήσουν γι' αὐτὸ». Ματαίωπονεῖ. Ἰσα-ἴσα πὺν τοῦ ἐκφράζουμε τὴν ἐνὰρέσκειά μας, γιὰτὶ βάζει τὰ πράγματα στὴ σωστὴ τους θέση. Πράγματι, ὁ πολιτισμὸς γεννήθηκε καὶ μεγαλοῦργησε στίς δυτικὲς ἀκτὲς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου πρωτοεμφανίστηκε καὶ ἡ ζωὴ κατὰ τοὺς ἐπιστήμονες. Βέβαια τὰ μέρη ἐκεῖνα ἦσαν πάντοτε Ἑλλάδα καὶ κατοικοῦνταν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ Ἕλληνες. Τὸν καιρὸ πὺν ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἤκμαζε, οἱ Τοῦρκοι οὔτε πὺν ὑποψιάζονταν ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τίς σκηνές τους, ὅπου ζοῦσαν στὰ βῆθη τῆς Μογγολίας, ἦταν δυνατόν οἱ ἄνθρωποι νὰ κατασκευάζουν οἰκοδομήματα, ὅπως ἐκεῖνα τῆς Τροίας ἢ τῆς Ἐφέσου.

«Ἐρευνες» τῆς τσέπης

Τριακόσια δισεκατομμύρια διασπάθισαν παράνομα οἱ πανεπιστημιακοὶ μας δάσκαλοι ἀπ' τίς ἐοικυῖς ἐπιχορηγήσεις. Τριακόσια ὁλόκληρα δισεκατομμύρια γιὰ ἐπιστημονικὲς μελέτες-μαϊμούδες, γιὰ ἐρευνες πὺν ποτὲ δὲν ἔγιναν. Ἀρρῆσαν ὁμως νὰ τὸ καταλάβουν οἱ ἐταῖροί μας. Τώρα μὲν ἀρχισαν νὰ διαπιστώνουν, ὅτι τὰ ἐρευνητικὰ κονδύλια δὲν παράγουν ἐρευνα, ἀλλὰ γεμίζουν τίς τσέπες τῶν «φωτισμένων» δασκάλων μας. Καὶ κάποιες ἐλάχιστες ἐρευνες πὺν ὁλοκληρώνονται, ἀποτελοῦν πονήματα πτυχιῶν ἢ διδακτορικῶν διατριβῶν κάποιων φοιτητῶν, πὺν τίς «ἐπωμίζονται» καὶ ἐπωφελοῦνται οἱ καθηγητὰδες τους. Στὴν καλύτερη δηλαδὴ περίπτωση ἓνας καθηγητὴς ἀναλαμβάνει μίαν ἐρευνα, τὴν ὁποία «σπάει» σὲ δύο-τρεῖς διδακτορικὲς διατριβές, οἱ ὁποῖες μὲ τὴν σειρὰ τους γίνονται ἀρκετὲς πτυχιῶν ἐργασίες. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο δουλεύουν οἱ φοιτητὲς γιὰ τὴν ψυχὴ τῆς μάνας τους, καὶ γεμίζουν μὲ ἑκατομμύρια τίς τσέπες τῶν δασκάλων τους. Τώρα, γιὰ τὴν ποιότητα τέτοιων μελετῶν δὲν χρειάζεται νὰ γίνῃ ἰδιαίτερο σχόλιο.

Εἶναι γνωστὸ σὲ ὅλους, ὅτι στὴν σημερινὴ Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχει οὔτε ἐπιστὴμη οὔτε ἐρευνα. Αὐτοὶ πὺν ἀποκαλοῦνται ἐπιστήμονες καὶ ἐρευνητές, δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ πληρώνονται, γιὰ νὰ ἀναπαράγουν τὸν σκοταδιισμό, τὸν δογματισμὸ καὶ νὰ καταπνίγουν κάθε καινοτόμο σκέψη, ὑπακούοντας τυφλὰ στοὺς ἐξουσιαστὲς ἀφεντάδες τους. Σὲ τέτοια ἀνδράποδα ἔχει ἐμπιστευθεῖ τὴν παιδεία καὶ τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὸ Ρωμαιοὺ κράτιδιο. Σὲ τέτοιους ζητιάνους, πὺν καθημερινὰ ἐκλιπαροῦν ἐρποντας δημάρχους, νομάρχες, ὑπουργοὺς γιὰ ἓνα «κομματι ἐρευνας», πὺν ποτὲ δὲν θὰ κάνουν καὶ οὔτε μπορούν νὰ κάνουν. Οἱ ἐννοιες τῆς Ἐπιστῆμης καὶ τῆς Ἐρευνας, πὺν γεννήθηκαν καὶ μεγαλοῦργησαν σὲ τοῦτο τὸν τόπο, σήμερα καταπατῶνται καὶ ἐξευτελίζονται ἀπὸ ἐκείνους πὺν ἔπρεπε νὰ εἶναι οἱ φυσικοὶ συνεχιστὲς τῶν προγόνων τους. Αἰσχρὸς.

Αἴσα

Η ΑΝΤΙΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (καὶ οἱ παραχαράκτες - ἀνδράποδα τοῦ Φοινικισμοῦ)

Κύριε διευθυντά,

Θὰ ἤθελα μέσα ἀπὸ τὸ ἐξαίρετο περιοδικό σας νὰ ἐκφράσω τὴν θαυμάσιον ἀγανάκτησιν μου γιὰ τὰ συνεχιζόμενα δημοσιεύματα περὶ ὁμοφυλοφιλίας στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Κ. Σιαμάκη «Οἱ ῥ'Εκφυλοί» μέχρι τὰ δημοσιεύματα ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν (ὅπως τὸ τελευταῖο τοῦ Ι. Λουκά σὲ κάποιο περιοδικό) ἐπιχειρεῖται νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ κοινωνία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν κοινωνία τῶν ὁμοφυλοφίλων, στὴν ὁποία, ὅπως ἰσχυρίζονται, ἡ ἐρωτικὴ διαστροφή ἦταν «θεσμός»! Ἀναρωτιέμαι, πῶς εἶναι δυνατόν ὁ πολιτισμὸς ποὺ γέννησε καὶ δίδαξε τὴν κατὰ φύσιν ζωὴ νὰ εἶχε παρὰ φύσιν σεξουαλικὴ συμπεριφορὰ, πῶς εἶναι δυνατόν ὁ πολιτισμὸς τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἡρώων νὰ ἦταν ταυτόχρονα ὁ πολιτισμὸς τῶν κιναιδῶν; Πῶς εἶναι δυνατόν ἕνα ἔθνος ποὺ ἐδημιούργησε τὴν λέξη

αὐτή, ποὺ ἐκφράζει τόση ἀπέχθεια πρὸς τὴν σεξουαλικὴ διαστροφή (κί-ναιδος = ὁ κινῶν τὴν αἰδῶ - σημειώ-τε-ον ὅτι ἡ Αἰδὼς ἦταν θεὰ καὶ κορυφαία ἀξία τῶν Ἑλλήνων), νὰ παρουσιάζεται ὡς ἔθνος συγκείμενο συλλήβδην ἀπὸ διεστραμμένους; Ἐχουν ἱστορικὰ τεκμήρια ὅλοι αὐτοὶ οἱ «ἐρευνητές», ποὺ νὰ τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ ἰσχυρίζονται κάτι τέτοιο; Ἡ τὸ μόνο ποὺ ἐπιδιώκουν εἶναι ἡ παραχάραξη τῆς ἱστορίας γιὰ τοὺς γνωστοὺς-ἄγνωστους λόγους; Καὶ ἂν εἶναι ἔτσι, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτρέπεται στοὺς διάφορους Σιαμάκηδες καὶ Λουκάδες νὰ ἐμπαίζουν τὸν Ἑλλη-νισμό; Θὰ ἤθελα ἐπ' αὐτοῦ τὴν γνώμη τοῦ ἔγκριτου περιοδικοῦ σας.

Μετὰ τιμῆς
Βασίλειος Μακρῆς
Φοιτητῆς, Ν. Ἡράκλειο, ΑΘΗΝΑ

Ὁ κ. Β.Μ. εἶναι προφανῶς νέος ἀναγνώστης τοῦ «Δ» καὶ ἀγνοεῖ τὶς παλαιότερες ἐρευνες τοῦ περιοδικοῦ στὸ θέμα τῆς δῆθεν «νόμιμης» ὁμοφυλοφιλίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τὶς ἀποκαλύψεις μας γιὰ τὴν πηγὴ τοῦ ἄθλιου φαινομένου τῆς συκοφαντήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ μὲ τὴν μέθοδο τῆς διαστρεβλώσεως ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς ἄγνωστους. Ἀντὶ ἀπαντή-σεώς μας στὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Β.Μ. ἀναδημοσιεύομε ἐδῶ μερικὰ ἀπὸ τὰ σχε-τικὰ παλαιότερα δημοσιεύματα τοῦ «Δαυλοῦ», ὥστε νὰ διαφωτισθοῦν γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ καὶ ὅσοι ἄλλοι ἀναγνώστες μας παραμένουν ἐν ἀγνοίᾳ καὶ πέ-φτουν θύματα τῆς «διομηχανίας τοῦ ψεύδους» τῶν Μισελλήνων, ποὺ δια-τεταγμένοι καὶ ἀμειδόμενοι ἀπὸ τὸ γνωστὸ καὶ αἰώνιο Ἀφεντικὸ παντὸς σκοταδισμοῦ δὲν διστάζουν, ὅπως κάθε ἀνδράποδο, νὰ προδώσουν τὴν ἐπι-στήμην καὶ τὴν ἀλήθειαν.

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΥΒΑΡΑΣ: Ἡ ἀρχαιο- ἐλληνική ἀντιομοφυλοφιλική νομοθεσία*

Ἐπειδὴ τελευταῖα ἀνθεῖ στὰ λαϊκὰ - μαζικὰ ἔντυπα ἀλλὰ καὶ σὲ «ἐπιστημονικὲς» ἐργασίες ἢ παραφιλολογία (ποὺ φτάνει συχνὰ ἕως τὴν ἀνευθυνολογία) γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῆς ὁμοφυλοφιλίας στὴν ἀρχαιότητα, θεωροῦμε σκόπιμο νὰ παρουσιάσουμε ἀντὶ ἄλλης ἐπιχειρηματολογίας τὴν ἐπίσημη - ὑπεύθυνη θέση τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς πολιτείας γύρω ἀπὸ τὸ σχετικὸ θέμα, ὅπως αὕτη αὐθεντικά ἐγγράφεται καὶ κατοπτρίζεται - ποὺ ἄλλοῦ; - στὸ νομικὸ πλαίσιο (corpus) τῆς ἐποχῆς.

Πρόθεσή μας δὲν εἶναι νὰ ἀποδείξουμε, ὅτι δὲν ὑπῆρχαν ὁμοφυλοφιλικὰ κρούσματα στὴν ἀρχαιότητα· ἀναμφισβήτητα θὰ ὑπῆρχαν. Ὅπως ἡ ὑπαρξὴ σχετικῶν νόμων ἐπιβεβαιώνει ἔμμεσα καὶ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ φαινομένου (ποὺ ἀσφαλῶς δὲν μειώνει στὸ ἐλάχιστο τὸ ἦθος τοῦ κλασσικοῦ πολιτισμοῦ). Ὅμως οἱ περιπτώσεις αὐτὲς προδήλως ἀποτελοῦσαν ἐξαιρέσεις ἐκτὸς νόμου, στιγματομένους κοινωνικά. Ἀκόμη ἀποδεικνύεται συντριπτικά μέσω τῶν νόμων ποὺ θὰ παρουσιάσουμε, ὅτι ἡ ὁμοφυλοφιλία - παιδεραστία ὄχι μόνον δὲν ὑπῆρξε... «ἀξία» τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, ὅπως κάποιοι «ἀκράτως φελλολογοῦντες» τείνουν νὰ ὑποστηρίζουν, ἀλλὰ δὲν ἦταν οὔτε κἀν ἀνεκτὴ, ὄχι ἀπλῶς ἐπιτρεπτή: ὑπῆρξε μιὰ παράνομη πράξη, ποὺ ἐπέσυρε τίς βαρύτερες ἢ ἐξοντωτικότερες κυρώσεις.

Ὁ μῦθος λοιπόν, ὅτι δηθεν ἡ κλασσικὴ ἀρχαιότητα ὑπῆρξε ἡ χρυσὴ ἐποχὴ, ὁ παράδεισος τῆς ὁμοφυλοφιλίας-παιδεραστίας, καταρρεῖ σάν χάρτινος πύργος καὶ μόνον μὲ τὴν ὑπαρξὴ ἐνὸς νόμου, ποὺ ὁλόκληρον, ἐπὶ λέξει, μᾶς παραδίδει ὁ Αἰσχίνης:

«Ἐὰν κάποιος Ἀθηναῖος ἐκδίδεται ὡς παθητικὸς ὁμοφυλόφιλος, νὰ μὴ ἐπιτρέπεται σ' αὐτὸν νὰ ἐκλέγεται ὡς ἓνας ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων, οὔτε ν' ἀναλαμβάνη τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως, οὔτε νὰ γίνεται σὺνδικος τοῦ δήμου, οὔτε ν' ἀναλαμβάνη κανένα ἀπολύτως ἀξίωμα οὔτε στὸ ἐσωτερικὸ οὔτε στὸ ἐξωτερικὸ οὔτε κληρωτὸ οὔτε αἰρετὸ, οὔτε ν' ἀποστέλλεται σὲ διπλωματικὴ ἀποστολή, οὔτε νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμη του, οὔτε νὰ εἰσέρχεται στὰ δημόσια ἱερά, οὔτε νὰ ἔχῃ δικαίωμα νὰ φέρῃ στεφάνι στὶς γιορτὲς ποὺ συνηθίζεται τοῦτο, οὔτε νὰ πηγαίνει στὰ περιρραντήρια ποὺ βρίσκονται μέσα στὴν ἀγορὰ. Ἄν δὲ κάποιος κἀνὴν κάτι ἀπ' αὐτὰ, ἐφόσον ἔχει ἀποδειχθῇ δικαστικῶς ὅτι ἔταιρεῖ, νὰ τιμωρῆται μὲ θάνατο».

[Αἰσχίνου Κατὰ Τιμάρχου § 21: Νόμος: Ἐὰν τις Ἀθηναῖος ἔταιρήσῃ⁽¹⁾, μὴ ἐξέστω αὐτῶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων γενέσθαι, μὴδ' ἱερωσύνην ἱεράσασθαι, μὴδὲ σὺνδικῆσαι τῷ δήμῳ, μὴδὲ ἀρχὴν ἀρχέτω μηδεμίαν, μὴτε ἐνδημον μὴτε ὑπερόριον, μὴτε κληρωτὴν μὴτε χειροτονητὴν, μὴδ' ἐπὶ κηρυκείαν ἀποστελλέσθω, μὴδὲ γνώμην λεγέτω, μὴδ' εἰς τὰ δημοτελῆ ἱερά εἰσίστω, μὴδ' ἐν ταῖς καιναῖς στεφανηφορίαις στεφανούσθω, μὴδ' ἐντὸς τῶν τῆς ἀγορᾶς περιρραντηρίων πορευέσθω. Ἐὰν δὲ τις ταῦτα ποιῇ, καταγνωσθέντος αὐτοῦ ἔταιρεῖν θανάτῳ ζημιούσθω].

Δηλαδή ὁ νόμος ὄχι μόνον καταργεῖ ὅλα τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τοῦ δράστη, ἀλλὰ τὸν ἐκμηδενίζει καὶ κοινωνικά καὶ ἐντέλει τὸν ὁδηγεῖ στὸν δήμιό.

Σχολιάζοντας τὸν νόμο στὴ συνέχεια ὁ Αἰσχίνης παρατηρεῖ, ὅτι ὁ νομοθέτης τὸν θέσπισε γιὰ τὰ ἀπερίσεπτα κρούσματα ποὺ σημειώνονται ἀνάμεσα στὰ μειράκια: «Τοῦτον μὲν τὸν νόμον ἔθηκε περὶ τῶν μειρακίων τῶν προχείρως εἰς τὰ ἐάντων σώματα ἐξαμαρτανόντων» (Κατὰ Τιμ. § 22). Προξενεῖ ἐντύπωση ἡ σκληρότητα τοῦ νόμου ἀκόμη καὶ γιὰ ἐπιπόλαιες νεανικὲς περιπτώσεις. Φαντάζεται κανεὶς, πόσο μάλλον σκληρότερη θὰ ἦταν ἡ ἐφαρμογὴ τῆς νομοθεσίας αὐτῆς γιὰ τίς περιπτώσεις κρουσμάτων μεταξὺ ἐνηλίκων. Σημειωτέον, ὅτι στὸ Ἀττικὸ Δίκαιο προεβλέπετο ἡ περιφνημὴ «γραφή ἔταιρήσεως», δηλαδή

* «Δαυλός», τεύχος 47, Νοέμβριος 1985, σελ. 2432-4.

(1) «Ἐπὶ παιδὸς ἄρρενος ἢ θήλεος, χρησιμεύω πρὸς ἀσελγὴ σκοπὸν ἐπὶ μισθῷ» (Lexicon Lidell-Scott, II 342).

κάθε πολίτης είχε τὸ δικαίωμα νὰ μηνύσῃ ἐνώπιον τῆς Δικαιοσύνης τὸν ἐκδιδόμενον κί-
ναιδο καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν εἰς θάνατον καταδίκη του βάσει τῆς κειμένης νομοθεσίας.

Δὲν εἶναι μόνον ὁ Αἰσχίνης ποὺ μᾶς παραδίδει μαρτυρία γιὰ τοὺς νόμους κατὰ τῆς ὁμο-
φυλοφιλίας· ὁ Δημοσθένης, *Κατὰ Ἀνδροτίωνος* § 21, κάνει ἐπίσης λόγο «*περὶ τοῦ τῆς
ἐταιρήσεως νόμου*»· σὲ ἄλλο του χωρίο, § 30, ἀποδίδει στὸν Σόλωνα σχετικὸ νόμο, ὁ ὁποῖος
καταργοῦσε τὸ δικαίωμα λόγου – τὸ σπουδαιότερο γιὰ τὸν ἀρχαῖο πολίτη – τοῦ δράστη:
«*μήτε λέγειν μήτε γράφειν ἐξεῖναι τοῖς ἡταιρηκόσιν*» (Δημ., *Κατὰ Ἀνδρ.* 30).

Ἐκτὸς νόμου πρᾶξη θεωρεῖ τὴν ὁμοφυλοφιλία καὶ ὁ Λυσίας (*Κατὰ Ἀλκιβ.* Α, ΧΙΩ, 41-
42).

Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ νόμοι γιὰ τὴν ὁμοφυλοφιλία - παιδεραστία μιᾶς φιλελεύθερης
κατὰ τὰλλα καὶ ἀνεκτικῆς κοινωνίας σὰν ἐκείνης τῶν Ἀθηνῶν.

Ἀλλὰ στὴν Σπάρτη – γιὰ νὰ ἀναφερθοῦμε καὶ στὸν ὑπ' ἀρ. 2 ἀντιπροσωπευτικότερο πό-
λο τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ τρόπου σκέψεως καὶ ζωῆς – ἡ νομοθεσία ἦταν παραδοσιακὰ
αὐστηρότερη. Ὁ Ξενοφὼν ἀποδίδει στὸν Λυκούργου σχετικὸ νόμο, ποὺ ἀπαγορεύει αὐστη-
ρότατα τὴν παιδεραστία: «*Εἰ δέ τις παιδὸς σώματος ὀρεγόμενος φανείη, αἰσχιστον τοῦτο
θεὸς ἐποίησεν* (ἐν. ὁ Λυκούργος) *ἐν Λακεδαίμονι μηδὲν ἤττον ἐραστὰς παιδικῶν ἀπέχε-
σθαι ἢ γονεῖς παίδων ἀπέχονται*» (Ξεν., *Λακεδ. Πολιτ.* II, 13).

Ὁ Πλούταρχος διασαφηνίζει, ὅτι ὁ ψυχικὸς δεσμὸς μεταξὺ τῶν νέων δὲν εἶχε καμμιὰ
σχέση μὲ σωματικὲς ἐπαφές καὶ ὅτι ἐστερεῖτο τὰ πολιτικὰ του δικαιώματα δυνάμει νόμου
ὁποῖος ἐπιχειροῦσε νὰ ἀσελγήσῃ σὲ βάρος ἄλλον: «*ἐρᾶν τῶν τὴν ψυχὴν σπουδαίων παί-
δων ἐφέϊτο· τὸ δὲ πλησιάζειν αἰσχρὸν νενόμιστο, ὡς τοῦ σώματος ἐρῶντας ἀλλ' οὐ τῆς
ψυχῆς· ὁ δὲ ἐγκληθεὶς⁽²⁾ ὡς ἐπ' αἰσχύνῃ πλησιάζων ἄτιμος διὰ θίου ἦν*» (Λακεδ. ἐπιτηδ.
7, 237c). Ἀνάλογη μαρτυρία σχετικὰ μὲ τὸ τόσο παρεξηγημένο θέμα τοῦ ψυχικοῦ δωρι-
κοῦ ἔρωτα καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν περιεῖχε καμμιὰ σωματικὴ σχέση καταθέτει καὶ ὁ Μάξιμος
Τύριος: «*ἐρᾶ Σπαρτιάτης ἀνὴρ μειρακίου Λακωνικοῦ, ἀλλ' ἐρᾶ μόνον ὡς ἀγάλματος κα-
λοῦ· καὶ ἐνὸς πολλοῖ, καὶ εἰς πολλῶν. Ἡ μὲν γὰρ ἐξ ὕδρεως ἡδονὴ ἀκοινωνήτος πρὸς ἀλλή-
λους*» (20,8d,e).

Ὁ Μάξιμος ἀναφέρει, ὅτι ἀκόμη καὶ στὴν Κάτω Ἰταλία – γνωστὴ γιὰ τὸν ἐλευθεριά-
ζοντα βίο: παροιμιώδης ἐκφραση *Συβαρίτης βίος*, *Σικελικὴ τράπεζα* – ὑπῆρχε νόμος, ποὺ
ἀπαγόρευε ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὸν σωματικὸ ἔρωτα μεταξὺ ἐφήβων καὶ ἀνδρῶν: «*Ἐν Λο-
κροῖς τοῖς Ἰταλιώταις ἐφηβὸς ἦν καλός, καὶ νόμος καλός, καὶ ἐρασταὶ πονηροί· ἐρᾶν μὲν
ἠναγκάζοντο ὑπὸ τοῦ κάλλους, εἵργοντο δὲ ὑπὸ τοῦ νόμου κακῶς ἐρᾶν· οἰστρούμενοι δὲ
ὑπὸ τοῦ πάθους πρὸς τὴν ὕβριν, τὸν μὲν ἐφθον οὐκ ἔπεισαν (νόμιμος γὰρ ἦν), ἤξαν δὲ
οἱ δυστυχεῖς ἐπὶ δρόχον (= ἀπαγχονίσθηκαν) πάντες ἐξῆς*» (20, 9a).

Ἡ στριζόμενη σὲ τραηγμένους παρερμηνεῖες ὠρισμένων φιλολογικῶν ἀποσπασμάτων
ἐπιχειρηματολογία περὶ τῶν ὁμοφυλοφικῶν σχέσεων στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα καταρρέει
παταγωδῶς μπροστὰ στὸ δρακόντειο αὐτὸ νομικὸ πλαίσιο, ποὺ ὄχι μόνον ἀντιπροσωπεύ-
ει αὐστηρότατο ἀπαγορευτικὸ φραγμὸ κατὰ τῆς σεξουαλικῆς διαστροφῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπο-
καλύπτει αὐθεντικὰ τὴν ἀπέχθεια καὶ ἀποστροφή τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν κοινωνιῶν πρὸς
τίς παρὰ φύσιν σαρκικὲς σχέσεις.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΒΑΡΑΣ: Συμπληρωματικά τινα στὴν ἔρευνα γιὰ τὴν νομοθεσία κατὰ τῆς ὁμοφυλοφιλίας*

Τὸ πόσο αὐστηρὸ ἦταν τὸ ἀθηναϊκὸ περιβάλλον καὶ πόσο ἀσφαλῶς δὲν ἄφηνε περιθώρια

(2) Τὸ ρ. *ἐγκαλῶ* (νομικὸς ὅρος) προϋποθέτει φυσικὰ τὴν ὑπαρξὴ σχετικοῦ νόμου κατὰ τῆς
παιδεραστίας.

* «Δαυλός», τ. 49, Ιανουάριος 1986, σελ. 2557-9.

για καλλιέργεια παρὰ φύσιν σωματικῶν σχέσεων διακρίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ ἐνὸς ἄλλου (ἐκτὸς τοῦ προαναφερθέντος) νόμου τοῦ Ἀττικοῦ Δικαίου, ποὺ διασώζει ὁ Αἰσχίνης, *Κατὰ Τιμάρχου* 12, ὁ ὁποῖος ἀπαγόρευε στοὺς ἐνήλικους αὐστηρὰ νὰ εἰσέρχονται σὲ κοινόχρηστους χώρους νέων, ὅπως σὲ σχολεῖα, γυμναστήρια κ.λπ. – ἐξαιρεῖ μόνον τοὺς ἀδελφούς, γονεῖς καὶ υἱοὺς τῶν διδασκάλων –, κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ οἱ τρόφιμοι ἦσαν μέσα, προφανῶς ἀπὸ πρόνοια, ὥστε νὰ ἀποφεύγονται πιθανὰ κρούσματα ὁμοφυλοφιλίας· οἱ παραβιάσεις ἐπισύρουν ἀκόμη καὶ τὴν θανατικὴ ποινὴ. Ἴδου ὁ νόμος: «Οἱ διδάσκαλοι νὰ μὴν ἀνοίγουν τὰ σχολεῖα πρὶν ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος καὶ νὰ τὰ κλείνουν πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος. Νὰ μὴν ἐπιτρέπεται στοὺς ἔχοντες ἡλικία μεγαλύτερη τῆς παιδικῆς νὰ εἰσέρχονται στὰ σχολεῖα, ὅταν ὑπάρχουν ἐντὸς αὐτῶν παιδιὰ, ἐκτὸς ἂν πρόκειται γιὰ υἱό, ἀδελφὸ ἢ γαμβρὸ τοῦ διδασκάλου· ἐὰν δὲ κάποιος παρὰ τὴν ἀπαγόρευση αὐτὴ εἰσέρχεται στὸ σχολεῖο, νὰ τιμωρεῖται μὲ τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου· ἐπίσης οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς παλαιόστρας νὰ μὴν ἐπιτρέπουν σὲ κανένα ἐνήλικο νὰ κάθεται μαζί μὲ τὰ παιδιὰ στίς ἐορτὲς τοῦ Ἑρμῆ μὲ καμμιὰ δικαιολογία. Ἐὰν δὲ ἐπιτρέπει τοῦτο σ' αὐτοὺς καὶ δὲν τοὺς διώχνει ἀπὸ τὴν παλαιόστρα, ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς παλαιόστρας νὰ εἶναι ἔνοχος παραβιάσεως τοῦ νόμου περὶ διαφθορᾶς τῶν ἐλευθέρων παίδων». [Νόμος: «Οἱ δὲ τῶν παίδων διδάσκαλοι ἀνοίγῃσαν μὲν τὰ διδασκαλεῖα μὴ πρότερον ἢ λῆον ἀνιόντος, κλείῃσαν δὲ πρὸ ἡλίου δύοντος. Καὶ μὴ ἐξέστω τοῖς ὑπὲρ τὴν τῶν παίδων ἡλικίαν οὓσιν εἰσιέναι τῶν παίδων ἔνδον ὄντων, ἐὰν μὴ υἱὸς διδασκάλου ἢ ἀδελφὸς ἢ θυγατρὸς ἀνὴρ· ἐὰν δὲ τις παρὰ ταῦτ' εἰσῇ, θανάτῳ ζημιούσθω. Καὶ οἱ γυμνασιάρχαι τοῖς Ἑρμαίοις μὴ ἔστωσαν συγκαθιέναι μηδὲνα τῶν ἐν ἡλικίᾳ τρόπῳ μηδενί· ἐὰν δὲ ἐπιτρέπῃ καὶ μὴ ἐξείργῃ τοῦ γυμνασίου, ἔνοχος ἔστω ὁ γυμνασιάρχης τῷ τῆς ἐλευθέρων φθορᾶς νόμῳ»].

Ἐξίσου ἐξοντωτικὲς ἦταν οἱ κυρώσεις τοῦ Ἀττικοῦ Δικαίου καὶ κατὰ τῆς ἀσέλγειας σὲ βάρος παιδιῶν· ὁ νόμος τοῦ Σόλωνος ποὺ παραδίδει ὁ Αἰσχίνης (*Κατὰ Τιμ.* § 16) εἶναι σαφὴς καὶ ὀρίξει: «Ἐὰν κάποιος ὠθήσῃ σὲ ἀσέλγεια ἐλεύθερο παῖδα, νὰ καταγγέλλεται ἐνώπιον τῶν θεσμοθετῶν ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἔχει τὴν κηδεμονίαν τοῦ παιδός, ἀφοῦ ἀναγράψῃ στὴν μήνυσή του τὴν ποινὴ ποὺ θεωρεῖ ἄξια γιὰ τὸν δράστη. Ἄν δὲ ὁ μηνυθεὶς καταδικασθεῖ, νὰ παραδοθεῖ στοὺς ἔνδεκα καὶ νὰ θανατωθεῖ αὐθημερόν». [Νόμος: «Ἐὰν τις Ἀθηναῖον ἐλεύθερον παῖδα ὠδρίσῃ, γραφέσθω ὁ κύριος τοῦ παιδὸς πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, τίμημα ἐπιγραφόμενος. Οὗ δ' ἂν τὸ δικαστήριον καταψηφίσῃται, παραδοθεὶς τοῖς ἔνδεκα τεθνάτω αὐθημερόν»].

Τὸ ρῆμα ὠδρίζω σημαίνει μεταξὺ ἄλλων καὶ ἀτιμάζω, ἀσελγῶ σὲ βάρος κάποιου, ἀκολασταίνω (Lidell-Scott, IV 407)· εἶναι μάλιστα καὶ δικανικὸς ὅρος· ἄλλος νόμος τοῦ Σόλωνος, ποὺ διασώζει ὁ Δημοσθένης (*Κατὰ Μηδείου* § 47), τιμωρεῖ τὴν ἀσέλγεια σὲ βάρος παιδός, δούλου ἀλλὰ καὶ παντὸς ἄλλου καὶ ὀρίξει τὴ νομικὴ διαδικασίᾳ ὡς ἑξῆς: «Ὅποιος παρακινεῖ σὲ ἀκολασία παῖδα ἢ γυναῖκα ἢ ἄνδρα ἐλεύθερο ἢ δούλο ἢ παρανομεῖ σὲ βάρος κάποιου ἀπὸ αὐτοῦς, νὰ καταγγέλλεται ἀπὸ ὁποιονδήποτε Ἀθηναῖο ἔχει τὸ δικαίωμα (ἐπίτιμο δηλαδὴ) στοὺς θεσμοθέτες. Οἱ δὲ θεσμοθέτες μέσα σὲ τριάντα μέρες ἀπὸ τὴν καταγγελίᾳ νὰ εἰσάγουν πρὸς δίκην τοῦτον (τὸν ἔνοχον) ἐνώπιον τῆς Ἡλιαίας, ἐὰν οἱ δημόσιες ἀσχολίαι τὸ ἐπιτρέπουν (ἐὰν δὲν ὑπάρχει κάποιον δημόσιο κώλυμα). Εἰ δ' ἄλλιως, ὅταν καταστῇ δυνατόν (μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία νὰ δικαστεῖ δηλαδὴ). Ἀφοῦ δὲ δικαστεῖ πρῶτα ἀπὸ τὴν Ἡλιαίαν, ἐὰν κηρυχθεῖ ἔνοχος, καταδικάζεται ἀράματα σὲ φυλάκιση ἢ πρόστιμο». [«Ἐὰν τις ὠδρίσῃ τινὰ ἢ παῖδα ἢ γυναῖκα ἢ ἄνδρα τῶν ἐλευθέρων ἢ τῶν δούλων ἢ παρὰνομόν τινι ποίῃσιν εἰς τούτων τινὰ, γραφέσθω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ὁ δουλόμενος Ἀθηναῖον, οἷς ἔξεστιν· οἱ δὲ θεσμοθέται εἰσαγόντων εἰς τὴν Ἡλιαίαν τριάκοντα ἡμερῶν. ἂφ' ἧς ἂν γραφῇ, ἐὰν μὴ τὸ δημόσιον κωλύῃ· εἰ δὲ μή, ὅταν ἡ πρῶτον οἶόν τε· ὅτου δ' ἂν καταγνώσθῃ, ἢ Ἡλιαία τιμάτω περὶ αὐτοῦ παραχρῆμα, ὅτι ἂν δόξῃ ἄξιος εἶναι παθεῖν ἢ ἀποτίσαι. Ἐὰν δὲ θανάτου τιμηθῇ τῆς ὕδρεως, παραδοθεὶς τοῖς ἔνδεκα τεθνάτω αὐθημερόν». (Δημοσθένης, *Κατὰ Μειδίου*)]. Ἡ λέξις «ὠδρις» ἐπίσης ἔχει τὴν σημασίαν τῆς σφοδρῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας, τῆς ἀσέλγειας ἐπὶ παιδός (Lidell-Scott IV, 498)· ὁ Αἰσχίνης

μάλιστα στὸν *Κατὰ Τιμάρχου* § 17 λόγο του παραδίδει ὅτι ὑπάρχει «ὁ νόμος ὕθρεως», ποὺ οἱ ποινές του ἦταν αὐστηρές.

Ὁ Πλάτων, ποὺ στὸ ὥριμό του ἔργο «*Νόμοι*» (636 κ.έ. καὶ 835-841) καταδικάζει ἀπερίφραστα ὡς ἀφύσικο τὸν σαρκικὸ ἔρωτα μεταξὺ ἀρρένων, ἀναφέρει ἕναν παλαιὸ νόμο, ποὺ ἀπαγόρευε τὸ σωματικὸ ἔρωτα μεταξὺ ἀρρένων, τὸν ὁποῖο πρῶτος παραβίασε ὁ Λαῖος, μὲ ἀποτέλεσμα τὰ γνωστὰ δεινὰ τοῦ οἴκου του: «εἰ γὰρ τις ἀκολουθῶν τῇ φύσει θήσει τὸν πρὸ τοῦ Λαῖου νόμον, λέγων ὡς ὀρθῶς εἶχεν τὸ τῶν ἀρρένων καὶ νέων μὴ κοινωνεῖν καθάπερ θηλειῶν πρὸς μεῖξιν ἀφροδισίων» (Πλάτ., *Νόμ.* VII., 836C). Στὸ «*Φαῖδρος*» τοῦ Πλάτωνος ἐπίσης δηλώνεται καθαρά, ὅτι ἡ κοινὴ γνώμη εἶναι ἐχθρική πρὸς τὰ ὁμοφυλοφιλικὰ κρούσματα, τῶν ὁποίων ἡ ἀποκάλυψη διασύρει τοὺς ἐραστές: «ἐὰν πάλι φοβεῖσαι τὸν καθιερωμένον νόμο, τὰ κρατοῦντα ἔθιμα, μήπως δηλ. δυσφημισθεῖς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἂν μάθουν τίς σχέσεις σου» [*εἰ τοίνυν τὸν νόμον τὸν καθεστηκότα δέδοικας μὴ, πυθόμενων τῶν ἀνθρώπων, ὄνειδός σοι γένηται*] (*Φαῖδρος*, 231 ε). Ὁ Πλάτων ἀπορρίπτει τὸν θεσμό τῶν κοινῶν συσσιτίων καὶ γυμνασίων, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη του μπορεῖ νὰ γίνει αἰτία νὰ διαφθαροῦν οἱ κατὰ φύσιν ἐρωτικές σχέσεις σὲ διάφορες πόλεις (*Νόμοι* 636b).

Ὅτι ὁ νόμος ποὺ ἀπαγόρευε τίς σεξουαλικές σχέσεις μεταξὺ ἀρρένων παραβιάζοταν κάποτε, τὸ μαρτυρεῖ ὁ Πλούταρχος: πολλοί, σημειώνει, μὲ τὸ πρόσχημα τῆς φιλίας καὶ κάτω ἀπὸ τὸ μανδύα τοῦ φιλοσοφικοῦ ἐπαγγέλματος ἱκανοποιοῦσαν τὸ προσωπικὸ τους πάθος ξεφεύγοντας ταυτόχρονα τὴ λαβίδα τοῦ νόμου: «*Πρόφασις οὖν φιλία καὶ ἀρετὴ· κονίεται δὲ καὶ ψυχρολουτεῖ καὶ τὰς ὀφρὺς αἶρει καὶ φιλοσοφεῖν φησι καὶ σωφρονεῖν ἔξω διὰ τὸν νόμον· εἴτα νύκτωρ καὶ καθ' ἡσυχίαν γλυκεῖ ὁπώρα φύλακος ἐκλελοιπότης*» (Πλουτ. *Ἐρωτικός*, 752A).

Εἶναι γεγονός ὅτι σὲ κάποιες πόλεις, ὅπως στὴν Ἡλεία καὶ τὴν Θήβα, ὑπῆρχε ἀνοχή καὶ τὸ νομικὸ πλαίσιό τους ἦταν διαφορετικὸ ἀπὸ ἐκεῖνο τῆς ὑπόλοιπης Ἑλλάδος καὶ ἰδιαίτερα τῆς Ἀθήνας, τῆς πολιτιστικῆς πρωτεύουσας τοῦ ἀρχαίου κόσμου, τῆς ὑπικάμνου πολιτισμῶν· παραθέτουμε μιὰ σχετικὴ μαρτυρία τοῦ Ξενοφῶντος: «*ἐκείνοις* (δηλ. Ἡλείοις καὶ Θηβαίοις) *μὲν γὰρ ταῦτα παιδικὰ = (ἐρωτικές σχέσεις μεταξὺ ἐφήβων καὶ ἐνηλίκων) νόμιμα, ἡμῖν δ' ἐπονείδιστα*» (Συμπ. 834).

Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ μῦθος τῆς ἀρπαγῆς τοῦ Γανυμήδη ἀπὸ τὸν Δία ἔχει δώσει «ἰσχυρὸ» ἄλλοθι στοὺς μελετητές ποὺ ἐμφανίζουν τὴν παιδεραστία ὡς «ἀνωθεν» ἐκπορευόμενη καὶ ἐπαναλαμβάνουν τὴν γνωστὴ ἐπιδό «*ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα*». Παραθέτουμε ἐδῶ σχετικὴ μαρτυρία τοῦ Ξενοφῶντος, ποὺ διαλύει ἀρκετές παρεξηγήσεις: «*Εγὼ δὲ φημι καὶ Γανυμήδη οὐ σώματος ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς εἰς Ὀλυμπον ἀνενεχθῆναι... ἀλλὰ μὴν, ὦ Νικήρατε, καὶ Ἀχιλλεὺς Ὀμήρῳ πεποιῆται οὐχ ὡς παιδικοῖς Πατρόκλῳ ἀλλ' ὡς ἐταίρῳ ἀποθανόντι ἐκπρεπέστατα τιμωρῆσαι καὶ Ὁρέστης δὲ καὶ Πυλάδης καὶ Θησεὺς καὶ Πειρίθους καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ τῶν ἡμιθέων οἱ ἄριστοι ὕμνουσιν οὐ διὰ τὸ συγκαθεύδειν ἀλλὰ διὰ τὸ ἀγαθὰ ἀλλήλους τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα κοινῇ διαπεπράχθαι*» (Ξεν., Συμπ. 8, 30-31).

Ἀνάλογη τέλος μαρτυρία σχετικὰ μὲ τὸ τόσο παρεξηγημένο θέμα τοῦ ψυχικοῦ δωρικοῦ ἔρωτα καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν περιεῖχε καμμιά σωματικὴ σχέση καταθέτει καὶ ὁ Αἰλιανός: «Ὁ Σπαρτιατικὸς ἔρωτας δὲν εἶχε σχέση μὲ αἰσχροτήτες· ἐὰν ποτὲ κάποιος ἐφηβὸς τολμήσῃ νὰ ἀνεχθεῖ ἀσελγεία σὲ δάρος του εἴτε ἐὰν κάποιος (ἄλλος) ἐφηβὸς ἐπεχειρήσῃ νὰ ἀσελγήσῃ σὲ δάρος, δὲν συνέφερε κανέναν ἀπὸ τοὺς δύο νὰ καταντροπιάσουν τὴ Σπάρτη· καὶ σὲ τέτοια περίπτωση, κρούσματος δηλ., ἡ ἐξορίστηκαν ἢ καὶ κάτι χειρότερο: ἔχασαν τὴ ζωὴ τους». [*Σπαρτιάτης δὲ ἔρως αἰσχρὸν οὐκ οἶδεν· εἴτε γὰρ μειράκιον ἐτόλμησεν ὕβριν ὑπομείναι εἴτε ἐραστὴς ὕβρισαι, ἀλλ' οὐδετέροις ἐλυσιτέλησε τὴν Σπάρτην καταμιᾶναι· ἢ γὰρ τῆς πατρίδος ἀπῆλλάγησαν ἢ καὶ τὸ ἐτι θερμότερον [καί] τοῦ δίου αὐτοῦ*] (*Ποικίλ. Ἱστορ.* III 12).

* «*Δαυλός*», τ. 114, Ἰούνιος 1991, σελ. 6625-6.

Ἵππηρχε ψυχικός δεσμός και ἔρωτας ἀνάμεσα σέ ἐφήβους και ὄριμους, κάτι ἀνάλογο μὲ τὸν μεσαιωνικό ἱπποτικό ἔρωτα, κάτι ἀνάλογο δηλ. πού νιώθει και ὁ σημερινὸς νέος πρὸς ἕναν δλοκληρωμένο του δάσκαλο· κάθε ἐκτροπή ἐπέσυρε τιμωρίες· ὁ Σόλων μάλιστα εἶχε ὀρίσει νὰ τηροῦνται πάντα οἱ ἀποστάσεις: «ὁ δὲ Σόλων ἐν τοῖς νόμοις και πόσους πήχεις ἀπέχοντα ἀκολουθεῖν δεῖ τὸν ἐραστὴν τῷ ἐρωμένῳ δεδήλωκε», σημειώνει ὁ Ἑρμείας ὁ Ἀλεξανδρινὸς σχολιάζοντας τὸν «Φαῖδρο».

Εἶναι λοιπὸν εὐνόητο ὅτι, ὑπάρχοντος ἑνὸς τέτοιου ἀσφυκτικοῦ δρακόντειου νομικοῦ πλαισίου, εἶναι ἀνοησία νὰ ἰσχυρίζονται μερικοὶ ὅτι ἡ ὁμοφυλοφιλία ἀποτελοῦσε «ἀξία» τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

K.J. DOVER, Ἡ ὁμοφυλοφιλία στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα*

«Εἶμαι τυχερός» – δηλώνει, ἀνευθυρίαστα, φαντάζομαι, ὁ καθηγητὴς και συγγραφέας τοῦ βιβλίου «Ἡ ὁμοφυλοφιλία στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα» –, «γιατὶ δὲν αἰσθάνομαι καμμιὰν ἠθική ἀναστάτωση ἢ ἀποτροπιασμὸ γιὰ καμμιὰν ἀπολύτως γενετήσια πράξη, ὑπὸ τὸν ὅρο ὅτι εἶναι εὐπρόσδεκτη και εὐχάριστη σέ ὅλους ὅσοι συμμετέχουν (εἴτε αὐτοὶ εἶναι ἕνας, δύο ἢ περισσότεροι ἀπὸ δύο)...» (Πρόλογος πρῶτος, σελ. XII).

Συμφωνῶ ἀπολύτως και ἐγώ, ὅτι ὁ καθηγητὴς K.J. Dover στάθηκε πράγματι τυχερός, ὅμως γιὰ ἄλλο λόγο: Γιατὶ γεννήθηκε τὸν 20ὸν αἰῶνα στὴν Ἀγγλία και ὄχι στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα – τοῦ 5ου π.Χ., ἐπὶ παραδείγματι, αἰῶνα –, ὁπότε θὰ τὸν περιέμενε ἐξορία ἢ θάνατος ἐξάπαντος, μετὰ μάλιστα ἀπὸ μιά τέτοια δήλωση-ὁμολογία. Γιατὶ ἡ ὁμοφυλοφιλία, ἡ παιδεραστία και γενικά οἱ φοινικικές διαστροφές δὲν εἶχαν θέση στὴ χώρα τῶν θεῶν, ὅπως ἀρέσκονται νὰ διαλαλοῦν οἱ ἀνὰ τὸν κόσμον φοινικιστές, ἀλλ' ἀντιμετώπιζαν τοὺς ὄντως δρακόντειους νόμους τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, τοὺς ὁποίους ὁ καθηγητὴς Dover ἐπιμελῶς ἀποφεύγει νὰ ἀναφέρῃ στὸ ἐν λόγω βιβλίο του.

Εἶναι ἀλήθεια, πῶς τὸ βιβλίο αὐτὸ ἔχει κάτι τὸ ἐντελῶς ξεχωριστό· και δὲν ἐννοῶ βέβαια τὴν πλουσιώτατη συλλογὴ εἰκόνων πορνογραφικοῦ περιεχομένου, πού μὲ τόσο μερᾶκι συνέλεξε ὁ κ. καθηγητὴς «χάριν τῆς ἐπιστήμης», οὔτε φυσικά τὴν ὑπερπολυτελὴ ἐκδοσὴ του: Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι τὸ μοναδικό, θά'λεγα, πού ἀποφεύγει τὴν ἀναφορὰ στίς πηγές. Ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Αἰσχίνης, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Πλούταρχος, ὁ Μάξιμος ὁ Τύριος, ὁ Διόδωρος Σικελιώτης και ἕνα σωρὸ ἄλλοι ἱστορικοί, γεωγράφοι, περιηγητές, τῶν ὁποίων οἱ πληροφορίες φωτίζουν και καλύπτουν τὸ θέμα ἀπόλυτα, παρασιωπῶνται και ἀγνοοῦνται. Ἀντ' αὐτῶν ὁ συγγραφέας ἐπικαλεῖται τίς «σοβαρές» μαρτυρίες «πολιτικῶν ἀνεκδότων και λιβέλων», κάποιες «πρόχειρες ξυστὲς ἐπιγραφές σὲ βράχους τῆς Θήρας», μιὰ παράσταση «ἐνὸς τάφου στὴν Ποσειδωνία» κ.ο.κ. (σελ. 2).

Γιὰ νὰ μὴν εἶμαι ἄδικος, πρέπει νὰ πῶ ὅτι ἀναφέρεται και στὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος και στὸν Αἰσχίνου «κατὰ Τιμάρχου» λόγον μ' ἕνα τρόπο ὅμως ἐντελῶς πρωτότυπο και καινοφανή: και ἀπὸ μὲν τὰ «Συμπόσιον» και «Φαῖδρος» ἀπομονώνει λέξεις μόνο, στίς ὁποῖες δίνει τὰ νοήματα πού τὸν βολεῦουν, ὥστε νὰ ἐμφανίσῃ τὰ ἔργα αὐτὰ ὡς περίπου «πορνογραφήματα», ἀπὸ δὲ τὸν λόγο τοῦ Αἰσχίνου ἀποσπᾷ δικανικές παραγράφους· ἀποφεύγει πάντως συστηματικά τὴν παράθεση τοῦ σχετικοῦ Νόμου, πού περιέχεται στὸ λόγο (§ 21), και ἔχει ὡς ἐξῆς ἐπὶ λέξει:

«Ἐάν κάποιος Ἀθηναῖος ἐκδοθῇ ὡς παθητικὸς ὁμοφυλόφιλος, νὰ μὴν ἐπιτρέπεται σ' αὐτὸν νὰ ἐκλέγεται ὡς ἕνας ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων, οὔτε ν' ἀναλαμβάνῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως, οὔτε νὰ γίνεταί σύνδικος τοῦ δήμου, οὔτε ν' ἀναλαμβάνῃ κανένα ἀπολύτως ἀξίωμα οὔτε στὸ ἐσωτερικὸ οὔτε στὸ ἐξωτερικὸ οὔτε κληρωτὸ οὔτε αἰρετό, οὔτε ν' ἀποστέλλεται σὲ διπλωματικὴ ἀποστολή, οὔτε νὰ ἐκφέρῃ τὴ γνώμη του, οὔτε νὰ εἰσέρχεται στὰ δημόσια ἱερά, οὔτε νὰ ἔχῃ δικαίωμα νὰ φέρῃ στεφάνι στίς γιορτές πού συνηθίζεται τοῦτο,

* «Δαυλός», τ. 116-7, Αὔγ.-Σεπτ. 1991, σελ. 6749-54.

οὔτε νὰ πηγαίνει στὰ περιραντήρια πὺν βρίσκονται στὴν ἀγορά. Ἐν δὲ κάποιος κἀνὴ κά-
τι ἀπ' αὐτά, ἐφόσον ἔχει ἀποδειχθεῖ δικαστικῶς ὅτι ἔταιρεῖ, νὰ τιμωρῆται μὲ θάνατο».
(Βλ. τὸ ἀρχαῖο κείμενο τοῦ νόμου στὸν «Δαυλό», τ. 47).

Μετὰ ἀπὸ ἓνα τέτοιο ἔξοντωτικό νόμο ἀντιλαμβάνεται κανεῖς, ὅτι ἡ Ἀθήνα δὲν προ-
σφερόταν γιὰ τοὺς «δεινούς περὶ τὰς ἡδονάς», καθὼς ἀποκαλεῖ τοὺς «τοιούτους» ὁ Πλά-
των.

Ὅμως καὶ στὶς ἄλλες ἐλληνικὲς πόλεις καὶ ἰδιαίτερα στὴ Σπάρτη τὰ πράγματα δὲν ἦταν
καλύτερα γιὰ τοὺς ἐπιρρεπεῖς στὰ τοιαῦτα. Γιατί, «... ἂν ἐπαρουσιάζετο κανεῖς ἐπιθυ-
μητὴς τοῦ παιδικοῦ σώματος, τοῦτο πολὺ ἀναίσχυντον ἐθεώρησεν ὁ Λυκούργος, πὺν ἐνο-
μοθέτησε ν' ἀπέχουν οἱ ἄνδρες ἀπ' αὐτά, ὅσο ἀπέχουν... οἱ γονεῖς ἀπ' τὰ τέκνα τους καὶ οἱ
ἀδελφοὶ ἀπ' τὰ ἀδελφία τους» («Λακ. Πολιτεία», Π, 13) «... τυχὸν ἐγκληθεῖς ὡς ἐπ' αἰσχύνῃ
πλησιάζων ἄτιμος διὰ δίου ἦν», συμπληρῶνει ὁ Πλούταρχος («Λακ. Ἐπιτηδ.» 7, 237c).

Κατόπιν αὐτῶν γίνεται σαφές, ὅτι τὰ «περὶ ὁμοφυλοφιλίας στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα» τοῦ
κ. καθηγητοῦ καὶ τὰ περὶ «δωρικῶν» ἢ «πλατωνικῶν ἔρωτος» παραληρήματα τῶν φοι-
τιστῶν γκρεμίζονται ὡς χάρτινος πύργος. Βέβαια ἡ ὑπαρξὴ τῶν νόμων προϋποθέτει τὴν
ὑπαρξὴ καὶ τοιούτων φαινομένων καὶ κανεῖς δὲν ἀμφιβάλλει πῶς θὰ ἐμφανίζονταν οπο-
ραδικὰ αὐτὸ ὅμως πολὺ ἀπέχει ἀπ' τὸ νὰ ὁμιλοῦμε περὶ κανόνος καὶ παραδεκτοῦ τρόπου
ζωῆς.

Ὅσον ἀφορᾷ τώρα στὸ πρόβλημα τῶν εἰκόνων καὶ τῶν ἐπιγραφῶν, πὺν παραθέτει ὁ
συγγραφεὺς στὸ διδλίο του, αὐτὲς ἀπὸ κανένα ἐπιστήμονα δὲν μπορεῖ νὰ λαμβάνονται στὰ
σοβαρά. Ἀλλωστε ἡ Ἑλλάδα οὐδέποτε κατοικεῖτο ἀποκλειστικὰ ἀπὸ Ἑλληνες... Οἱ Γε-
φυραῖοι καὶ οἱ Φοίνικες, γιὰ παράδειγμα, δὲν ἔλειπαν ποτέ. Εἶχαν δέ, ὡς γνωστὸν, πολλὲς
τοιαῦτες ἐπιρρέπειες (πρβλ. τοὺς Γεφυραίους Ἀρμόδιο καὶ Ἀριστογείτονα). [Σ.Σ. Τὸ
ῥῆμα «φοινικίζω» στὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ σημαίνει «ἀσελγῶ παρὰ φύσιν»]. Ἄς μὴν μᾶς
διαφεύγει, ὅτι καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος διδλίου δὲν εἶναι Ἑλληνας...

Σαράντος Πᾶν

Ἡ ἀντιομοφυλοφιλικὴ νομοθεσία στὴν ἀρχαία Ἀθήνα (ἢ περὶ «πορνείας», «ἐταιρήσεως» καὶ φοινικισμοῦ...)*

* Ἀπὸ τὸν ἐκδότη κ. Π. Χιωτέλλη ἐλάβαμε καὶ δημοσιεύουμε τὴν ἀκόλουθη ἐπιστολή:
«Ἀξιότιμε κύριε διευθυντὰ τοῦ «Δαυλοῦ»,

Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὶς σελίδες πὺν ἀφιερῶσατε («Δαυλός», τεῦχος 114) στὴν “Ὀμοφυ-
λοφυλία στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα” τοῦ K.J. Dover, πὺν ἡ ἔκδοσή της στὰ ἑλληνικὰ ἔγινε
ἀπὸ ἐμᾶς. Θὰ πρέπει ὅμως μὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισημάνω καὶ ἓνα σοβαρὸ λάθος τῆς κρι-
τικῆς τοῦ κ. Σ. Πανός, τὸ ὁποῖο ἐλλίπω νὰ σᾶς ἐνδιαφέρει. Ὁ κ. Πᾶν παραθετὶ τὸν νόμο
περὶ πορνείας τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας, νόμο πὺν παρεπιπτόντως ἀναφέρει ἀναλυτικότερα
ὁ Dover στὸ διδλίο του, ἂν καὶ αὐτὸ διέφυγε τῆς προσοχῆς τοῦ κ. Πανός, καὶ συμπεραί-
νει ὁ κ. Πᾶν ὅτι αὐτὸς ὁ νόμος ἦταν “ἐξοντωτικός” γιὰ τοὺς ὁμοφυλόφιλους. Ὅπως, ὅμως,
φαίνεται ἀπὸ τὸ παρατιθέμενο κείμενο, ὁ νόμος ἔλεγε, “Ἐὰν κάποιος Ἀθηναῖος ἐκδοθῇ...”
τὸ “ἐκδοθῇ”, ὅπως καταλαβαίνετε, ἀναφέρεται στὴν ὁμοφυλοφιλικὴ πορνεία, ὁ νόμος
δηλαδὴ ἀπαγόρευε στοὺς Ἀθηναίους πολίτες (μόνον) νὰ ἐκδίδονται ἐπὶ χρήμασι, δὲν
ἀπαγόρευε τὶς ὁμοφυλοφιλικὲς σχέσεις, καὶ θὰ τὸ καταλάβαινε κανεῖς αὐτό, ἂν διάβαζε
τὸ διδλίο, καὶ ἀπὸ ἄλλες σελίδες. Ἐξάλλου πῶς θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ παραθετῇ ὁ Αἰσχί-
νης νόμο κατὰ τῆς ὁμοφυλοφιλίας καὶ νὰ λέει παρακάτω, μέσα στὸν ἴδιο λόγο, ὅσα λέει
στὴν σ. 135 (“... ὑπῆρξα ἐραστής πολλῶν...”); Ὁμολογῶ, ὅτι δὲν συμφωνῶ γενικὰ μὲ τὴν
κριτικὴ τοῦ κ. Πανός, ἢ οἰκονομία τοῦ χρόνου σας ὅμως εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶναι πολυτι-
μότερη ἀπὸ τὶς τυχόν ἀντιρροήσεις μου, σᾶς γράφω λοιπὸν τουλάχιστον αὐτὴν τὴν μία
ἀντίρρηση, ἔπειδὴ τὴ θεωρῶ σχετικὴ μὲ μιὰ ἰδιαίτερα σημαντικὴ παρανόηση καὶ ἀδικία

σὲ δάρος τοῦ ἔργου τοῦ *K.J. Dover*, ἀπὸ τὰ φιλελληνικά συναισθήματα τοῦ ὁποίου δοκιμάζονται, σύμφωνα μὲ ὀρισμένους ἀναγνώστες του, τὰ ὅρια τῆς ἀντικειμενικότητος.

Μετὰ τμῆς
Π. Χιωτέλλης»

‘Ο κ. Σαράντος Πάν, ὕπ’ ὄψιν τοῦ ὁποίου ἐτέθη ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολὴ τοῦ ἐκδότη καὶ μεταφραστῇ τοῦ κριθέντος βιβλίου κ. Π. Χιωτέλλη, γράφει τὰ ἑξῆς;

1. ‘Η ἐπιστολὴ τοῦ κ. Π.Χ. ἀποτελεῖ ἀξιοσημείωτο «πρότυπο» ἀποφυγῆς τοῦ ἐπιμάχου θέματος, ἀλλὰ καὶ παραποιήσεως (ἐκούσιας;) τῆς ἀλήθειας. «Δὲν συμφωνεῖ», λέει, γενικὰ μὲ τὴν κριτικὴ μου καὶ ἐπισημαίνει «ἓνα σοβαρὸ λάθος μου». Μὲ καταγγέλλει λοιπὸν γιὰ «παρανόηση» (καὶ πιθανὸν γιὰ ὑστεροβουλία;), γιὰ τὸ νόμο περὶ πορνείας (ἡ ὑπογράμμιση τοῦ κ. Χιωτέλλη) τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας παρεμπιμπτόντως τὸν ἀναφέρει ἀναλυτικώτατα ὁ Dover στὸ βιβλίο του.

2. Οὐδέποτε μίλησα γιὰ νόμο «περὶ πορνείας» ! Πιστὸς στὸ ἀρχαῖο κείμενο μίλησα γιὰ τὸ νόμο «περὶ ἐταιρήσεως». Νόμος «περὶ πορνείας» οὐδαμῶς ἀναφέρεται στὸ κείμενο τοῦ Αἰσχίνη καὶ ἀποτελεῖ ἐφεύρεση τῶν κ.κ. Dover καὶ Χιωτέλλη...

3. Μοῦ καταλογίζει κατόπιν, ὅτι διάστηκα νὰ συμπεράνω, ὅτι ὁ νόμος αὐτὸς ἦταν «ἐξοικονομικὸς» γιὰ τοὺς ὁμοφυλοφίλους, διότι, «ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ παρατιθέμενο κείμενο, ὁ νόμος ἔλεγε: “Ἐάν κάποιος Ἀθηναῖος ἐκδοθῇ” καὶ συνεχιζοντας μὲ διδασκαλικὸ –κι ἂς μὲ συγχωρέσει– ὕψος μᾶς ἐξηγῇ, ὅτι: “τὸ ἐκδοθῇ, ὅπως καταλαβαίνετε, ἀναφέρεται στὴν ὁμοφυλοφιλικὴ πορνεία, ὁ νόμος δηλαδὴ ἀπαγόρευε στοὺς Ἀθηναίους πολῖτες (μόνον) νὰ ἐκδίδωνται ἐπὶ χρήμασι, δὲν ἀπαγόρευε τίς ὁμοφυλοφιλικὲς σχέσεις, καὶ θὰ τὸ καταλάβαινε κανεὶς αὐτό, ἂν διάβαζε τὸ βιβλίο καὶ ἀπὸ ἄλλες σελίδες». Βλέπετε, ὅτι ὁ κ. Χιωτέλλης, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἀσφαλῶς, ὅχι ἀπλῶς ὁμολογεῖ τ’ ἀνομολόγητα, ἀλλ’ ἀποκαλύφθηκε ἐπιπλέον ὅτι (ἄθελά του;) ταυτίζεται μὲ τὴν «σχολή» τῶν διαστρεβλωτῶν τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας μὲ ὅλα τὰ γνωστά τους «φιλελληνικά συναισθήματα»... Λοιπὸν ψεύδονται, ὅταν ὁμιλοῦν γιὰ νόμο «περὶ πορνείας», ὅταν τὸ ἀρχαῖο κείμενο λέει κατὰ λέξη: «Ἐάν τις Ἀθηναῖος ἐταιρήσῃ...». ‘Ο νόμος, ποῦ δὲν ἀφήνει περιθώρια παρερμηνείας, ἀναφέρεται, ὅπως βλέπετε, ρητὰ μόνον σὲ ἄρρενες καὶ μόνον στὴν «ἐταίρησιν» καὶ καθόλου γενικὰ στὴν «πορνεία» – ὅρος μὲ τὸν ὁποῖο νοεῖται, ἄλλωστε, κυρίως ἡ γυναικεία πορνεία. ‘Η σχετικὴ δὲ μήνυση στὸ Ἀττικὸ Δίκαιο ἐλέγετο «γραφὴ ἐταιρήσεως».

4. Εἶχα παρατηρήσει στὴν κριτικὴ μου, ὅτι «τὸ ἐν λόγῳ βιβλίο εἶναι τὸ μοναδικὸ ποῦ ἀποφεύγει τὴν ἀναφορὰ στὶς πηγές κι ὅτι ἀπὸ μὲν τὰ “Συμπόσιον” καὶ “Φαῖδρος” ἀπομονώνει λέξεις μόνον, στίς ὁποῖες δίνει τὰ νοήματα ποῦ βολεύουν τὸ συγγραφέα, ὥστε νὰ ἐμφανίσῃ τὰ ἔργα αὐτὰ ὡς περίπου πορνογραφήματα, ἀπὸ δὲ τὸν “κατὰ Τιμάρχον” λόγον τοῦ Αἰσχίνη ἀποσπᾷ μόνον τὰ δικανικὰ σχόλια: ἀποφεύγει πάντως συστηματικὰ τὴν παράθεση τοῦ σχετικοῦ Νόμου, ποῦ περιέχεται ἐπὶ λέξει στὸν λόγο (§ 21)».

‘Ο κ. Χιωτέλλης μὲ τὴν ἐπιστολὴ του αὐτὴ ὅχι μόνον δὲν μὲ διαψεύει, ἀλλὰ καὶ μ’ ἐπιβεβαιώνει περὶ τῆς: Ἀλήθεια, γιὰ τὸ οἱ κύριοι αὐτοὶ δίδουν στὸ ρῆμα «ἐταιρήσῃ» τὴν σημασία «πορνευθῇ»; Ἀπ’ ὅ,τι βλέπω στὰ λεξικά, «ἐταιρῶ, ἐταιρίζω καὶ ἐταίρησις τὸ τοὺς ἄνδρας πάσχειν τὰ τῶν ἐταιρῶν» ἐταιρεῖ μὲν οὖν καὶ πορνεύεται ὁ πασχητιῶν, ἀλλ’ ἐταιρεῖ μὲν – κι ἂς τὸ προσέξουν αὐτὸ οἱ φοινικιστές – ὑπὸ τοῦ ἐραστοῦ, πορνεύεται δὲ ὑπὸ τοῦ τυχόνου (Liddell-Scott, Γρ. Βερναρδάκης): ἐταιρίζω ὡσαύτως καὶ ἐταιρίζομαι: «κάμνω τινὰ φίλον μου, προσοικειοῦμαι» (Ὀμηρικὸν Λεξικόν, Ι. Πανταζίδης). Βλέπετε, ὑπάρχει σαφὴς διάκριση μεταξὺ τοῦ «ἐταιρέω» καὶ τοῦ «πορνεύομαι», διάκριση ἄλλωστε ποῦ χεὶ κάνει μὲ σχολαστικότητά καὶ ὁ Αἰσχίνης στὸν ἴδιο λόγο, πλὴν ὅμως αὐτὴ πέρασε «ἀπαρητήρητη» τόσο ἀπ’ τὸν K. Dover ὅσο καὶ ἀπ’ τὸν κ. Χιωτέλλη. Λέγει ὁ ῥήτορας: «Ὁ Τιμαρχος οὐκέτι δήπου φαίνεται μόνον ἡταιρηκῶς, ἀλλὰ καὶ πεπορνευμένος» [Ὁ Τιμαρχος ἀπὸ πούθεν δὲν ἀποδεικνύεται ὅτι ὑπέπεσε μόνον στὴν παράβαση τοῦ νόμου περὶ ἐταιρήσεως ἀλλὰ καὶ στὴν τοιαύτην τῆς πορνείας] (§ 52 καὶ 159). Ἄλλο λοιπὸν «πορνεία»

και άλλο «εταίρησις».

5. Ο νόμος λοιπόν, όσο σκληρός κι αν ήταν –και ήταν όντως εξοντωτικός–, άφορούσε στους *ήταιρηκότας*, στους όμοφυλόφιλους κι όχι στους ενόχους πορνείας, που δέβαια, έννοείται, δέν τους εξαίρουσε... Όμως, για να μην ξεχαστώ και μείνω έκθετος στους κ.κ. Dover-Χιωτέλλη ως «απρόσεκτος» ή ύστερόβουλος, προκαλώ τόν κ. Χιωτέλλη ή όποιον-δήποτε άλλο να μάς πη: σέ ποιά σελίδα του βιβλίου του Dover περιέχεται ό νόμος; Γιατί έγώ νόμο ψάχνω, αλλά μόνο («βολικά») σχόλια περί τόν νόμο βρίσκω μονάχα...

6. Κρίνω σκόπιμο να επανέλθω σέ κάτι που ανέφερα ήδη, για να σχολιάσω δύο ακόμη σημεία της επικριτικής επιστολής του κ. Χιωτέλλη, τά όποια θεωρώ – κι ως μέ συγχωρέση για τούς χαρακτηρισμούς μου – σοφιστικά, κυκηστικά και έκ του πονηρού έξάπαντος. 1ον. Γράφει, ότι: «*ό νόμος δηλαδή απαγόρευε στους Ἀθηναίους πολίτες (μόνον) νά εκδίδωνται επί χρήμασι*». Δυσκολεύομαι νά έννοήσω τή σημασία αύτου του έντός παρενθέσεως («μόνον»). Ἀλήθεια, πού βρέθηκε αύτό; Ο νόμος λέει απλά: «*εάν τις Ἀθηναίος*» (χωρίς κανένα «μόνον»), πού σημαίνει: «*Εάν κάποιος Ἀθηναίος*»· γιατί *μόνον*, λοιπόν; Καί επιτέλους γιατί έτσι «μόνον» παρενθεθειμένως και μετεώρως; Τυχαιά προσετέθη από τόν επιστολογράφο εκεί ή... Μήπως θέλει νά μάς πη δηλαδή ό κ. Χιωτέλλης, ότι ό νόμος απαγόρευε μόνο στους Ἀθηναίους νά εκδίδωνται, ένω τό επέτρεπε στους άλλους, π.χ. στους Φοίνικες ή ότι ό νόμος απαγόρευε **μόνο** τό *εκδίδεσθαι* επί χρήμασι, ένω επέτρεπε τό *εκδίδεσθαι* άνευ χρημάτων; – Δέ βαρύνεσαι, θά μου πητε... «Ψιλά γράμματα» είναι αυτά! Ἐπιτέλους τί έχουν νά χάσουν; Ἄν περάση τό μήνυμα... – έτσι δέν είναι;

2ον. Παρακάτω γράφει ό επιστολογράφος: «*Εξάλλου πώς θά ήταν δυνατόν νά παραθέτη ό Αἰσχίνης νόμο κατά της όμοφυλοφιλίας και νά λή παρακάτω, μέσα στον ίδιο λόγο, όσα λέει στην § 135 ("... ύπήρξε έραστής πολλών...")*»; Νά λοιπόν, πού ό απλός λαός δέν στερεΐται σοφίας, όταν λή πώς «τό έξυπνο πουλάκι πιάνεται απ' τή μύτη»: Δέν ύπάρχει άμφιβολία λοιπόν, ότι ό Αἰσχίνης όντως κατέθεσε μήνυση **κατά της όμοφυλοφιλίας**, αφού στον λόγο του είναι γραμμένο, ότι ό ρήτορας μέσα στο ίδιο τό δικαστήριο «όμολόγησε» – καυχήθηκε ότι «*ύπήρξε έραστής πολλών*»... πράγμα πού σημαίνει;...

7. Ἄς αφήσουν τούς φαρισαϊσμούς οι γνωστοί άγνωστοί, γιατί κανένα δέν έξαπατούν. Νά είναι δέβαιοι, ότι και ό τελευταίος φιλόλογος – παρά τό ότι μεθοδικά φρόντισαν και πασχίζουν νά μην διδάσκονται στην Ἑλλάδα τά Ἑλληνικά, ώστε άνετα νά περνάνε τίς σκοτεινιές τους, σάν κι αυτές πού'ναι γραμμένες σέ δέκα άράδες μάς επιστολής – δέν δυσκολεύεται νά έννοήση ότι ή λέξη «*έραστής*», όπως κι οι ταυτόσημές της «*φιλήτωρ*», «*είσπλην*», «*έρων*» κ.ο.κ., ούδέν τό επίμεμπτον έκρυβαν· απεναντίας σημειοδοτοΰσαν ό,τι πιό ώραίο και άγαθό ήτοι τήν άγνή και άδολή φιλία, τόν παιδαγωγικό έρωτα, τό μεράκι νά έμφυσήση ό ώριμος στόν νέο ιδέες και άντιλήψεις, νά του μεταδώση τίς γνώσεις του, νά του διδάξη τήν τεχνική και τίς δεξιότητές του. «*Λεκτέον δέ μοι δοκεί είναι και περί των παιδικών έρώτων· έστι γάρ τι και τουτο προς παιδείαν*», μάς πληροφορεΐ ό Ξενοφών. Δέν έχει λοιπόν κανείς, παρά νά άντικαταστήση τή λέξη «*έραστής*» μέ τή λέξη «*δάσκαλος*», ώστε νά έννοήση ότι καμμιά άντίφαση δέν ύπάρχει.

8. Βέβαια «*ή παιδεραστία στη γαλλική σημαίνει σχεδόν πάντα τή διαστροφή, ένω στο έλληνικό κείμενο είναι ό άγνός και άφιλοκερδής έρωσ και όχι οι όμοφυλοφιλικές σχέσεις*», συμπληρώνει ό R. Fracelliere και μαζί του ένα σωρό άλλοι στοχαστές και φιλόσοφοι (π.χ. Η.Ι. Magrou, Α. Lesky, G. Murray, Ι.Ν. Θεοδωρακόπουλος, Ι. Συκουτρής), πού τιμήθηκαν τόσο για τή σοφία τους όσο και γιατί διέθεταν αιδώ και δίκην. Πράγμα πού σημαίνει ότι ή συκοφάντηση της λέξεως «*έραστής*» – μέ λέξεις και πράξεις – άποτελεί ύστερότερον άθλον των φοινικιστών. Για δέ τούς «*έραστές*» αύτούς (του φοινικικού τύπου) οι νόμοι όχι μόνο στην άρχαία Ἀθήνα, αλλά και σ' όλόκληρη τήν άρχαία Ἑλλάδα ήταν πράγματι έξοντωτικοί.

Σαράντος Πάν

Καραγκιόζηδες

“Αχ! Οί καλοί μας οί «σύμμαχοι, οί φίλοι κι οί έταίροι», κατά την φράσιν του κ. Ζισκάρ ντ’ Έσταίν, πόσο μάς αγαπούν ανιδιοτελώς. Και όχι μόνον τώρα. Άνέκαθεν. “Α! Τò καλò νά λέγεται. Ποιός δέν θυμάται λ.χ. τίς εϋεργεσίες της Γηραιάς Άλδιόνος πρòς ήμās; Και δάνεια μάς έδωσε κατά και μετά τòn Άγωνα και βασιλείς μάς έδώρησε και πατρικάς συμβουλάς μάς έχορτασε. “Ας είναι καλά οί άνθρωποι, πòν τελικά μάς έβγαλαν και σέ δυò παγκοσμίους πολέμους, γιά νά δείξουμε τί σημαίνει Έλληνική λεβεντιά! Μά πάνω άπ’ όλα ύπήρξαν κύριοι, πòν σεβάστηκαν τòn λόγο τους και κουβαρντάδες.

Βεβαίως! Και όσα μέρη άπελευθερώσαμε μάς χάρισαν, και την Σμύρνη με την ένδοχώρα της μάς πρόσφεραν (άρκει θεβαίως νά διώχναμε τούς Νεότουρκους σέ άλλο πλανήτη), και την πολεμική μας άρετή ύμνησαν. Ένψ την Κύπρο, πòν μάς ύποσχέθηκαν γιά νά θγοϋμε στòν Β’ παγκόσμιο πόλεμο, άκόμη την δίνουν κατά dóσεις, γιά νά μη μάς πέση βαρειά κι άπότομα.

Την εϋεργετική αυτή προστασία της Βρεταννίας διεδέχθη ή άκόμη εϋεργετικώτερη τών Η.Π.Α. Έκει νά δής μπερκέτια. Νά τρέχη τò δολλάριο στούς δρόμους. Και νά πάλι οί νουθεσίες γιά την ένότητα της «συμμαχίας», και δώσ’ του οί φιλικές παρεμβάσεις, κι άντε ή Κορέα. Δέν πρέπει νά έχουμε κανένα παράπονο. Δόξα τψ Θεψ. Και τò Κυπριακό προσπαθοϋν έδω και σαράντα χρόνια νά λύσουν, και τòn μεσολαδητή μεταξύ ήμων και τών Τούρκων κάνουν με έπιτυχία (άρκει ή μεσολάδηση αυτή νά είναι πάντα ύπέρ τών Μεμέτηδων). Ένψ στίς διενέξεις μας με τὰ Σκόπια και την Άλβανία όλο και κάποια έκθεση εξαπολύουν άπό την άντιπέρα τού Άτλαντικού όχθη, ότι καταπιέζουμε τίς πολυάριθμες μειονότητες τών κρατών αυτών πòν ζοϋν στην χώρα μας.

“Υστερα λοιπόν άπ’ όλα αυτά ποίος τολμά νά μη θεωρεϊ, ότι έχουμε άνεξάρτητη και έθνικά ύπερήφανη έξωτερική πολιτική; “Οχι, πέσ’ τε μου. Έδω ή άνεξαρτησία τρέχει άπό τὰ μπατζάκια μας. Τί θέλεις; Ναυτικές άσκήσεις; Νά τίς κάνεις. Άλλά δέν χρειάζεται νά γίνουν κοντά στòν Τουρκικό στόλο. Τί θέλεις τώρα; Νά τούς προκαλέσης; Νά έχουμε τραδήγματα; “Ασε πòν κι οί Ίσλαμιστές είναι στά πάνω τους. Κάνε τίς στην Παταγωνία, στην Βαλτική, στò Άκρωτήριο της Καλής Έλπίδος. Στò Αϊγαίο θρήκες και σϋ νά τίς κάνης; “Η, γιά νά έχουμε και τò κεφάλι μας ήσυχο, δέν τίς αναβάλλεις γιά καμμιά τριανταριά χρόνια; Σάμπως κινδυνεύεις άπό τούς Τούρκους; “Ασε πòν θά έχουμε ένα καταδρομικό νά σās παρακολουθῃ.

Έλπίζω νά καταλάβετε, γιάτι παρητήθη ή κυδέρνηση με τέτοια σπουδή. Γιατι ή άντιπολίτευση τού «άνήκομεν εις την Δύσιν» έκανε όμαδικό χαράκι. Γιατι ό σεβαστòς Πρόεδρος της Δημοκρατίας παράτησε τούς γρίφους και όμιλεϊ με σαφήνεια. Και γιάτι τέλος ό λαός ξεχύθηκε στούς δρόμους. Είναι τραγικό, νά σοϋ άρνοϋνται τò δικαίωμα νά ρίξης και σϋ δέκα σφαίρες στòν γάμο τού Καραγκιόζη.

Γιωργος Πετρόπουλος

Μισαλλοδοξία και φανατισμός

Πρόκειται εδώ για μιά ματιά στην ιστορία μέσα από τις έννοιες άνοχη και φανατισμός ή αλλιώς σεβασμός και μισαλλοδοξία. Δυο έννοιες, που σχετίζονται με την συμπεριφορά ενός λαού προς τους γείτονές του και κατ' ἐπέκτασιν απέναντι στο πεπρωμένο της οίκουμένης των ανθρώπων· του πεπρωμένου νοουμένου ως αδιάσπαστου συνόλου του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος κι όχι ως αυτού που «είναι τὸ γραφτό». Πώς συμπεριφέρεται δηλαδή ένας λαός, που διακατέχεται από πνεῦμα θρησκευτικῆς και πολιτισμικῆς άνοχῆς προς τους άλλους λαούς, ποιά προοπτική ὑπόσχεται ἡ στάση αὐτῆ στήν παγκόσμια πορεία και τί συμβαίνει, όταν ισχύει ἀκριδῶς τὸ ἀντίθετο. Δυο ἀντίποδες καταστάσεις με ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα ἀποτελέσματα, παρ' ὅλο πὸν δὲν εἶναι δυνατῆ ἡ ἀπόλυτη κατὰταξη ὅλων τῶν λαῶν σὲ μιά ἀπὸ τις δύο αὐτὲς κατηγορίες.

Ὡστόσο ὑπάρχει γιὰ μᾶς ἓνα συγκεκριμένο και καθοριστικό χρονικό σημείο, τὸ ὁποῖο σημάδεψε ἀνεξίτηλα τὴν ἱστορία τῶν δύο αὐτῶν ἀντιθέτων νοστροπιῶν και συμπεριφορῶν. Εἶναι τότε, πὸν γιὰ πρώτη φορὰ εἰσάγονται στήν Εὐρώπη οἱ έννοιες τοῦ φανατισμοῦ και τῆς μισαλλοδοξίας σὺν τοῖς ἄλλοις με τὴν ἐνσωμάτωση τοῦ ἰουδαιοχριστιανικοῦ πνεύματος στὸν πολιτισμὸ τῆς Εὐρώπης. Λόγος βαρύγδουπος, ἀλλὰ πέρα γιὰ πέρα ἀληθινός. Πρὸς τοῦτο θὰ παραθέσουμε μερικὲς ἀλλὰ ἀρκούντως ἀποδεικτικὲς μαρτυρίες. Πρὶν ὅμως μιά βασική διευκρίνιση: Τὸ ἱερὸ διδλίο τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ εἶναι ἡ «*Παλαιὰ Διαθήκη*». Ὁ Χριστιανισμός ὅμως ἔχει δύο ἱερὰ βιβλία: τὴν *Βίβλο* και τὸ *Εὐαγγέλιο*: τὴν *Παλαιὰ* και τὴν *Καινή Διαθήκη*. Ἐπομένως ὁ ὅρος Ἰουδαιοχριστιανισμός λέει ὅλη τὴν ἀλήθεια, κι ὄχι τὴ μισή πὸν δηλώνει ὁ ὅρος Χριστιανισμός.

Ἄς ἀρχίσουμε με τὴν ἀνεκτικότητα πὸν ἐπικρατοῦσε στὸν Ἑλληνικὸ ἀλλὰ και στὸν γενικώτερο Εὐρωπαϊκὸ κόσμο πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Ἰουδαιοχριστιανισμοῦ. Στὴν *Ἰλιάδα* (Α 423, μετάφ. Καζαντζάκη-Κακριδῆ) διαβάζουμε: «... *τί ὁ Δίας ἐπῆγε χτὲς στοὺς ἄψεργους Αἰθίοπες καλεσμένος στὸν Ὁκεανὸ μακριά, κι οἱ ἀθάνατοι τὸν ἀκολούθησαν ὅλοι*». Αὐτοὶ οἱ Ἀραπᾶδες, οἱ Μάο-Μάο, οἱ πρωτόγονοι αὐτοί, οἱ ἄξιοι περιφρόνησης περισσότερο κι ἀπ' τὰ ζῶα, πὸν τοὺς μισοὺς τοὺς ξέκαναν σωματικά και ψυχικά ἐπὶ τόπου οἱ χριστιανοὶ τῆς Δύσης και τῆς Ἀμερικῆς και τοὺς ἄλλους μισοὺς τοὺς μετέφεραν δούλους, γιὰ νὰ τοὺς χρησιμοποιήσουν με τόσο ἀπάνθρωπο τρόπο, αὐτοὶ λοιπὸν οἱ «ὑπάνθρωποι» ἀποκαλοῦνται ἀπὸ τὸν ποιητὴ Ὅμηρο *ἄψογοι*. Πόσο ἀλήθεια λίγο ἀγαποῦσαν αὐτοὶ οἱ «εἰδωλολάτρες» τοὺς συνανθρώπους τοὺς ἀναλόγως με τοὺς χριστιανούς, τοὺς ὑποστηρίζοντες τὸ «*ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν*»! Πῶς ἐδῶ νὰ μὴν πάρει κανεὶς μιά βαθεῖα ἀνάσα; Ὅσο κι ἂν ψάξει κανεὶς στὸ ἑλληνικὸ λεξιλόγιο, δὲν πρόκειται ν' ἀνακαλύψει κολακευτικότερο ἐπίθετο, γιὰ νὰ ἀποδώσει σὲ κάποιον λαό. Ἀλλὰ ὁ Δίας και τὰ τέκνα του δὲν κάνουν μόνο ἐπισκέψεις. Τὸ *Ξένιος Ζεὺς* τὰ λέει ὅλα. Νὰ πὸν τὸ τέκνον του, ὁ Ἀπόλλων, ἐπισκέπτεται γιὰ μῆνες κατ' ἔτος τοὺς Ὑπερβόρειους.

Ἡ ἀναγνώριση δὲ και παραδοχή τῶν ἄλλων θεῶν και θρησκειῶν και ὁ σεβασμός πρὸς αὐτοὺς ἔφτασαν σὲ τόσο ὑψηλὸ βαθμὸ στοὺς Ἀθηναίους, πὸν γιὰ ὅσους θεοὺς δὲν ἔτυχε νὰ ἀνακαλύψουν ἢ νὰ γνωρίσουν, γιὰ νὰ τοὺς τιμήσουν, τοὺς ἔστησαν δωμό: «*Τῷ ἀγνώστῳ θεῷ*». Ὅχι γιὰ τὸν ἓναν και μοναδικὸ ἀγνωστο σ' αὐτοὺς θεό, ὅπως δῆθεν τὸ ἐξέλαβε ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ἀν εἶχαν ἔτσι

τὰ πράγματα, τότε καὶ τὸ μνημεῖο τοῦ ἄγνωστου στρατιώτη στὴν Ἀθήνα στήθηκε γιὰ ἓναν καὶ μοναδικὸ ἄγνωστο στρατιώτη κι ὄχι γιὰ ὅλους τοὺς ἄγνωστους ἥρωες αὐτῆς τῆς χώρας. Διαμαρτυρήθηκε ποτὲ κανεὶς γιὰ αὐτὸ τὸ ψέμα, ποὺ αἰῶνες τώρα συντηρεῖται;

Ἡ θρησκευτικὴ ἀνοχὴ λοιπὸν τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦταν τυχαία. Ἦταν θέμα παιδείας καὶ καλλιέργειας. Τὸ ἔθνος αὐτὸ μεγάλωνε τοὺς νέους μὲ τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὀμήρου. Καὶ νὰ πῶς συμπεριφέρθηκε ἓνας τέτοιος νέος, ποὺ κοιμόταν μὲ τὴν Ἰλιάδα στὴν ἀγκαλιά του σύμφωνα μὲ τὶς μαρτυρίες, ὅταν κατέλαβε ὅλον σχεδὸν τὸν τότε γνωστὸ κόσμο. Στὴν «*Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους*» τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν, τόμος Δ', σελ. 226 διαβάζουμε: «*Ὁ σεβασμὸς τοῦ Ἀλέξανδρου πρὸς τοὺς λαοὺς τῶν χωρῶν ποὺ κατέκτησε, συνυφασμένος καὶ μὲ τὴ γενικώτερη πολιτικὴ του, ποὺ μέγας στόχος τῆς ἦταν ἡ "ὁμόνοια" μεταξὺ τῶν ἡπείρων, πῆρε μὴ ἰδιαίτερη χαρακτηριστικὴ ἔκφραση στὴ στάση ποὺ τῆρσε ἀπέναντι στὶς θρησκείες καὶ στὰ ἔθιμα θρησκευτικῆς λατρείας. Δὲν περιορίσθηκε μάλιστα στὴ θρησκευτικὴ ἀνεκτικότητά· φάνηκε νὰ ἀσπάζεται ὁ ἴδιος τὴν πίστη καὶ νὰ νιώθει τὶς λατρεῖες τῶν Ἀσιατῶν καὶ τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἐπιχείρησε νὰ συναδελφώσει καὶ νὰ καθιερώσει ὡς ἰσότητες καὶ ἰσοδύναμες τὶς θεότητες τῶν Ἑλλήνων καὶ τὶς θεότητες τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αἰγύπτου.*» Ἀνοιξε ἔτσι τὸν δρόμο ποὺ πᾶνω του προχώρησε ἀκόμη περισσότερο ὁ παιδικὸς του φίλος καὶ ἐνθερμος ὑπερασπιστὴς τῆς μνήμης του Πτολεμαῖος ὁ Λάγον, ὅταν ὡς βασιλεὺς σκέφτηκε νὰ συγχωνεύσει στὴ συμβολικὴ μορφὴ ἐνὸς Θεοῦ, ποὺ ὀνομάσθηκε Σάραπης, τὸν Ὀλυμπο μὲ τὶς Αἰγυπτιακὰς θεότητες». Ἄς μὴ ξεχνᾶμε δέ, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος μὲ ἐντολὴ τῶν Πανελλήνων ἐξεστράτευσεν στὴν Περσίαν γιὰ λόγους γενικότερης ἐθνικῆς ἀμυνας, ἀφοῦ δυὸ φορὲς καὶ σὲ ὀριακὸ σημεῖο ἀπέφυγαν τὸν Περσικὸ ζυγὸ αὐτοὶ καὶ πιθανότατα ὁλόκληρη ἡ Εὐρώπη.

Τὸ καθεστῶς αὐτὸ τῆς ἀνεκτικότητος λοιπὸν ἴσχυε μέχρι τὴν ἐμφάνιση τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Ἀλλὰ ἄς παρακολουθήσουμε τὴ νέα κατάσταση ἀπὸ κεῖ ποὺ ξεκίνησε ἀπὸ τὶς πιὸ βαθιεῖς τῆς ρίζης. Παλαιὰ Διαθήκη: «*Ὅν ἔσονται θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ*». Γιὰ πρώτη φορὰ παγκοσμίως ξεστομίζεται ὁ ἐφιαλτικὸς αὐτὸς λόγος ἀπὸ τὸ στόμα ἐνὸς θεοῦ. Αὐτὸ τὰ λέει ὅλα. Ἀπὸ τὴ στιγμή αὕτη ἡ πανούκλα τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ καὶ τῆς τρομοκρατίας του ἀρχίζει νὰ ἐξαπλώνεται σὰν μαῦρο σύννεφο καὶ νὰ σκοτεινιάζει τοὺς οὐρανούς. Κι ὅποιο καθεστῶς ἴσχυει στοὺς οὐρανούς καθόλου δὲν ἀργεῖ νὰ κατισχύσει καὶ στὴ γῇ. Νὰ τὸ ἀποτέλεσμα, ὅταν γίνεται αἰτία καὶ μάλιστα ὅταν θεωρεῖται καὶ πρωταρχικὴ. Νά, ὅταν ὁ «ἄλλος» κόσμος μολύνει τὸν πραγματικόν. Τὰ ὑπόλοιπα εἶναι ὅλα συνέπειες αὐτοῦ τοῦ ἀναποδογυρίσματος. Ὁ μοναδικὸς τώρα αὐτὸς θεὸς ἀπαιτεῖ κι ἓναν μοναδικὸν λαόν, ἓναν περιούσιον, στὸν ὅποιο ὑπόσχεται νὰ θέσει ὅλους τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς γῆς ὑποπόδιον τῶν ποδῶν του· ὑποπόδιον τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ.

Ἐάν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ἀνώτερος βαθμὸς ρατσισμοῦ ἀπ' αὐτὸν ἐδῶ, ἄς βγεῖ κάποιος νὰ μᾶς τὸ πεί. Ἐχοντας λοιπὸν βαθιὰ ριζωμένη τὴν πίστη αὕτη ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ, μέχρι νὰ φτάσει στὴ γῇ τῆς ἐπαγγελίας ἰσοπέδωσε ὅλα τὰ χωριὰ καὶ τὶς πόλεις ποὺ συνάντησε στὸ διάβα του. Ὑπάρχουν τόσες καὶ τόσες ἀνατριχιαστικὲς περιγραφές στὸ «ἱερὸ» καὶ «θεόπνευστο» αὐτὸ βιβλίον τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἀλλὰ ἐξ ἴσου καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἄς ἀφήσουμε ὅμως νὰ μιλήσει γιὰ λίγο τὸ ἴδιο. «Δευτερονόμιον» XIII, 6: «*Εἰάν δὲ παρακαλέσῃ σε ὁ ἀδελφός σου ἐκ πατρὸς σου ἢ ἐκ μητρὸς σου, ἢ ὁ υἱός σου, ἢ ἡ θυγάτηρ σου, ἢ ἡ γυνὴ σου ἢ*

ἐν κόλπῳ σου, ἢ ὁ φίλος σου ὁ ἴσος τῇ ψυχῇ σου, λάθρα λέγων· πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἐτέροις... ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν ἐθνῶν... ἀναγγέλλων ἀναγγελεῖς περὶ αὐτοῦ καὶ ἡ χεὶρ σου ἔσται ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις, ἀποκτεῖναι αὐτόν, καὶ αἱ χεῖρες παντός τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτῳ... Ἐάν δὲ ἀκούσης ἐν μιᾷ τῶν πόλεων σου... λέγοντες· πορευθῶμεν, καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἐτέροις... ἀνελών ἀνελεῖς πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἐν φόνῳ μαχαίρας... καὶ τὰ κτήνη αὐτῆς ἐν στόματι μαχαίρας...». Καὶ συνεχίζει περιγράφοντας τὶς λεπτομέρειες τοῦ τρόπου καταστροφῆς τῶν πάντων τῆς πόλης αὐτῆς. Κοντολογίς, ὅτι ἔχεις ὑποχρέωση νὰ σκοτώσεις κάποιον συγγενῇ ἢ φίλο σου, ἀπλῶς καὶ μόνο ἐπειδὴ σοῦ πρότεινε νὰ λατρεύσεις ἄλλους θεοὺς ἀπὸ τὸν δικό σου. Κι ἂν τὸ προτείνουν ἀπὸ κάποια ἄλλη πόλη, τότε πρέπει νὰ περάσουν ὅλοι οἱ κάτοικοί της –ὄχι μόνον αὐτοὶ ποὺ τὸ πρότειναν– «ἐν φόνῳ μαχαίρας». Κι ὄχι μόνον οἱ ἄνθρωποι ἀλλὰ κι ὅλα τὰ ἄθωα καὶ ἀνεύθυνα ζῶα, ποὺ βρίσκονται ἐκεῖ. Νά, ὅταν ἡ κτηνωδία γίνεται ἰδεολογία. Τί νὰ πρωτοθαυμάσει κανεῖς;

Ἐδῶ ὅμως τίθεται ἀναπόφευκτα τὸ βασανιστικό καὶ ἐφιαλτικό ἐρώτημα: Πῶς γίνεται λοιπὸν σήμερα, νὰ μπορεῖ κανεῖς νὰ εἶναι ὁπαδὸς αὐτῆς τῆς θρησκείας καὶ μάλιστα ὅταν εἶναι Εὐρωπαῖος; Ὅταν ἔχει γιὰ ἱερὸ καὶ θεόπνευστο αὐτὸ τὸ βιβλίο, αὐτὸ τὸ ὑμνολόγιο τοῦ ρατσισμοῦ, τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ; Μιὰ ἀπάντηση μόνο μπορεῖ νὰ σταθεῖ: Αὐτὸ μπορεῖ νὰ συμβεῖ μόνον, ὅταν βρῖσκεται κανεῖς ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς θρησκείας αὐτῆς. Ὅποιαδήποτε ἄλλη ἀπάντηση δὲν μπορεῖ νὰ προέρχεται παρὰ ὑπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ ψυχικοῦ διασμοῦ τῆς κατοχῆς αὐτῆς. Αὐταπατώνται οἱ ἀριστεροὶ καὶ οἱ δεξιοί, οἱ ἀναρχικοὶ καὶ οἱ ἄθεοι, ὅταν νομίζουν ὅτι παραμένουν ἀμόλυντοι ἀπὸ τὴ μάστιγα τῆς θρησκευτικῆς αὐτῆς κατοχῆς· καὶ δὲν ἔχει καμμιά ἀπολύτως σημασία τὸ γεγονός, ὅτι τὴν ἐξασκοῦμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι στοὺς ἑαυτοὺς μας· ἢ μᾶλλον ἔχει μιὰ μέγιστη ἀρνητικὴ σημασία, ἀφοῦ εἶναι πολὺ δυσκολότερο νὰ πολεμήσει κανεῖς μὲ τὸν ἑαυτό του παρὰ μὲ τοὺς ἄλλους.

Ὅσοι λοιπὸν δὲν ἀποδέχονται τὴν κατοχὴ αὐτὴ ἄμεσα, τὸ λιγότερο κληρονομοῦν τὴν νοοτροπία τῆς ἀπὸ τοὺς προγόνους τοὺς καὶ τὴν παιδεία ποὺ τοὺς παρέχουν στὴν τρυφερὴ καὶ εὐαίσθητη παιδικὴ ἡλικία· τότε ποὺ πλάθεται καὶ διαμορφώνεται –καθοριστικὰ στὰ βασικά του σημεῖα– ὁ χαρακτήρας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐδῶ κάνουν τὸ θανάσιμο λάθος ὅλοι αὐτοὶ ποὺ δηλώνουν: ἐμεῖς δὲν εἴμαστε χριστιανοί, γιατί δὲν εἶναι κανεῖς χριστιανὸς ἀπὸ τὰ πατερνὰ του ἀλλὰ ἀπὸ τὴ νοοτροπία του. Νὰ ἔνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα: Ὁ Χίτλερ καταδίωξε τὸν Ἰουδαϊσμὸ ὅσο κανεῖς ἄλλος. Διαβάζουμε ὅμως στὸ βιβλίο «Ἀδόλφος Χίτλερ» τοῦ Ἐριχ Σνάιντερ, ἐκδόσεις Κριός, σελίδα 13, στὸ κεφάλαιο «Ἡ ἐκπαίδευση τοῦ δικτάτορα», ὅτι ἡ μητέρα του, βαθιὰ θρησκευόμενη, τὸν ἔστειλε στὸ σχολεῖο τοῦ μοναστηριοῦ στὸ Λάμπαχ. Ὁ Στάλιν δὲν ἔζησε τὰ παιδικὰ του χρόνια μέσα στὴν ἱερατικὴ σχολή, στὴν ὀρθόδοξη ἀγία Ρωσία; Οἱ Ἰσπανοπορτογάλοι, ποὺ ρήμαξαν καὶ ἐκφύλισαν τοὺς λαοὺς τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς μὲ τοὺς ἀξιόλογους πολιτισμοὺς τους, δὲν ἦταν οἱ καθολικοὶ μὲ τὶς ἱερές τους ἐξετάσεις; Οἱ Ἀμερικανοί, ποὺ εἶναι οἱ ὑπεύθυνοι τῆς γενοκτονίας τῶν Ἰνδιάνων καὶ ποὺ ἐκκλήρισαν τοὺς μισοὺς Ἀφρικανοὺς μὲ τὶς εὐλογίες τῆς ἐκκλησίας, γιὰ νὰ τοὺς θέσουν ὑποπόδιον τῶν ποδῶν τους, δὲν εἶναι τὰ παιδιὰ τῆς Βίβλου; Γνωρίζει κανεῖς, νᾶχουν γίνεи γενοκτονίες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐξάπλωση τοῦ Ἰουδαιοχριστιανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, ποὺ εἶναι ἓνα, δυστυχῶς χειρότερο, ἀντίγραφό του; Ἀλλὰ προσέξτε, μέχρι ποῦ ἐφτάσε ὁ κατήφορος τῆς μισαλλοδοξίας. Ἐνά-

μισυ ἑκατομμύριο Σέρβους δολοφόνησαν οἱ πάπες τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ δὲν ἀλλαξοπιστοῦσαν ἀπὸ ὀρθόδοξοι δηλαδὴ νὰ γίνουν καθολικοί. Χιλιάδες τόμοι θὰ χρειάζονταν, γιὰ νὰ περιγραφοῦν οἱ ρατσιστικὲς ἀπανθρωπιές, ποὺ διαπράχθηκαν ἀπὸ τοὺς χριστιανούς, ὅσοι ὑπῆρξαν κληρονόμοι τῆς πανούκλας τοῦ ρατσισμοῦ καὶ τῆς μισαλλοδοξίας.

Θὰ ἦταν ὅμως κατάφωρα ἄδικο νὰ θέσουμε ὅλους τοὺς χριστιανούς στὸ ἴδιο ἐπίπεδο. Εἶναι βέβαιο, ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ χριστιανοὶ ποὺ ἀκολουθοῦν τὴν πραγματικὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι υπερβολικὴ καὶ αὐθαίρετη ἡ ἀποψη τοῦ Νίτσε, ὅτι μόνον ἓνας χριστιανὸς ὑπῆρξε στὸν κόσμος: αὐτὸς ποὺ σταυρώθηκε στὸ σταυρό. Εἶναι ὅλοι αὐτοὶ οἱ χριστιανοί, ποὺ δὲν μετεῖχαν καὶ δὲν μετέχουν τῆς ἰουδαϊκῆς κληρονομιάς. Αὐτὸ φαίνεται μάλιστα ξεκάθαρα καὶ ἀπὸ τὴν διαφορὰ μεταξὺ τῆς Ὀρθόδοξης καὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Δυτικὴ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐπέλεξε ὡς πρωτεῦον ἱερὸ βιβλίο τῆς τὴν *Παλαιὰ Διαθήκη*, τὴν ἰουδαϊκὴ δηλαδὴ κληρονομιά· ἡ ἐπιλογὴ αὕτη ἦταν λογικὴ συνέπεια τοῦ ὑποδόσκοντος πάντα καὶ μηδέποτε ἀποδληθέντος ὀριστικὰ βαρβαρισμοῦ τῆς. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος, ἐξαιτίας τοῦ ὁποίου ἔδειξε καὶ δείχνει στὸ διάβα τῆς ἱστορίας αὐτὸ τὸ ἀπάνθρωπο πρόσωπό τῆς.

Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μὲ τοὺς λαούς τῆς, ποὺ σέρνανε πίσω τους πολὺ πιὸ μακροχρόνια καὶ βαρεῖα πολιτισμικὴ κληρονομιά, ἐπέλεξε ὡς πρωτεῦον βιβλίο τῆς τὴν *Καὶνὴ Διαθήκη*, ποὺ ξεκάθαρα δρίσκεται πάρα πολλὰ δῆματα πιὸ μπροστὰ ἀπὸ τὴν *Παλαιά*. Ἀσύγκριτα πιὸ ἀνθρώπινο ὑπῆρξε τὸ πρόσωπο τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο τῆς Καθολικῆς. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν διαφορετικῶν αὐτῶν ἐπιλογῶν, ἐπιδρῶντας στὴ συνέχεια καὶ ὡς αἰτίες, ἦταν φυσικὸ νὰ διαφοροποιήσουν ἀκόμα περισσότερο τοὺς κόσμους τῶν δύο αὐτῶν ἐκκλησιῶν. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα οἱ Η.Π.Α. Ἡ χώρα αὕτη, ποὺ κάτω ἀπὸ κάθε μαξιλάρι τῆς δρίσκεται ἡ *Βίβλος*.

Πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσουμε στὰ ἴσια. Ἡ Εὐρώπη ἔχει μιὰ ξένη θρησκεία· ἓναν ξένο θεό, καὶ μάλιστα Ἀσιάτη ἀπὸ τὸ Ἰσραήλ. Κι ὅσον καιρὸ θὰ τὸν ἔχει, ὅσο κι ἂν τὸν ἐξευρωπαϊάσει, ποτὲ δὲν πρόκειται νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴ βαρβαρότητα, ὅπως καὶ κάθε ἄλλος λαὸς ποὺ ἔχει ξένη θρησκεία. Ὁχι ὅτι οἱ Ἀσιάτες θεοὶ εἶναι κατώτεροι, ἀλλὰ ἐπειδὴ οἱ Ἀσιάτες θεοὶ εἶναι πάρα πολὺ καλοὶ γιὰ τοὺς Ἀσιάτες, καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι θεοὶ εἶναι καλοὶ γιὰ τοὺς Εὐρωπαίους, καὶ οἱ Ἀφρικανοὶ θεοὶ καλοὶ γιὰ τοὺς Ἀφρικανούς. Πῶς μπορεῖ νὰ θεωρεῖται φυσικὸ, ἄς ποῦμε, γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ λαό, νὰ ἐξυμνεῖ ὅλον τὸν χρόνον μέσα στοὺς ναοὺς του τὰ ποτάμια καὶ τὰ χωριουδάκια τῆς Παλαιστίνης καὶ νάχει ξεχάσει ποῦ πέφτει στὴν Ἑλλάδα ὁ Ὀλυμπος, ὁ Ἀλφειὸς ἢ ὁ Εὐρώτας ποταμός; Γνώστες τῆς Ἑβραϊκῆς καὶ παντελῶς ἀγνοοῦντες τὴν Εὐρωπαϊκὴ καὶ Ἑλληνικὴ μυθολογία. Ἑλληνικὸς λαὸς μὲ προγόνους Ἰσραηλίτες!

Λαὸς ὅμως εἶναι τὸ σύνολο τῶν νεκρῶν, τῶν ζώντων καὶ τῶν ἐπερχόμενων ἀνθρώπων ἐνὸς ἔθνους. Αὐτὸ φαίνεται, ὅτι τὸ ξεχάσαμε ὀριστικὰ καὶ ἀμετάκλητα στὴ χώρα αὕτη τῶν λωτοφάγων. Μήπως ὅμως ὅλα αὐτὰ ἀναιροῦνται, ἐπειδὴ εἴμαστε ὅλοι παιδιὰ τοῦ ἰδιοῦ θεοῦ; Ὡρα εἶναι νὰ ἰσχυριστεῖ κανεὶς ἀνιστόρητος ἢ ἀφελὴς ἢ κανεὶς στρουθοκαμηλίζων, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἢ οἱ Μακεδόνες εἶναι παιδιὰ τοῦ μοναδικοῦ θεοῦ τοῦ Ἰσραήλ, τοῦ Γιαχβέ. Πῶς θὰ ἐξηγηθεῖ τότε, ὅτι αὐτὰ τὰ παιδιὰ συμπεριφέρονταν τελείως ἀντίθετα ἀπὸ τὶς ἐντολὲς τοῦ πατέρα τους; Ἐξ ἄλλου αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν θεωροῦσε παιδιὰ του μόνο ὅσα ἀνῆκαν στὸν ἐκλεκτὸ λαό τοῦ Ἰσραήλ;

Πῶς μπορεί νά πλανᾶται ἀκόμα στήν ἀνθρωπότητα τόση δόση ἀφέλειας; * Ἀραγε ποιά ἀπάντηση θά μᾶς ἔδινε ἕνας ἀρχαῖος Εὐρωπαῖος, ἄν κατεβαίναμε κάτω στὸν Ἄδη καὶ τὸν ρωτούσαμε γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα;

Ἄλλὰ μήπως δὲν μᾶς τὴν ἔδωσε στήν πράξη ὅσον καιρὸ ζοῦσε; ὅτι σὲ κάθε τόπο ὁ κάθε λαός, ἀφοῦ ἔχει διαφορετικὸ κλίμα, διαφορετικὰ φυτὰ καὶ ζῶα, διαφορετικὴ τροφή, ρούχα, τραγούδια, διαφορετικοὺς προγόνους, πολιτισμὸ, γλῶσσα κι ὅλα τ' ἄλλα διαφορετικά, ὅτι εἶναι λογικότατο καὶ φυσιολογικότατο νᾶχει καὶ διαφορετικὸς θεός; Κι ὅτι ὅλοι οἱ θεοὶ εἶναι ἀληθινοί, ὅσον καιρὸ τοὺς πιστεύουν κάποιοι ἄνθρωποι· καὶ πάλι, ὅταν ἀψουν νὰ τοὺς πιστεύουν, τότε παύουν καὶ νὰ ὑπάρχουν; Κι ὅτι, ὅταν πεθαίνουν κάποιοι θεοὶ –πόσοι ἀλήθεια δὲν ἤλθαν καὶ παρήλθαν;–, τότε γεννιοῦνται ἄλλοι νέοι, γιὰ νὰ πεθάνουν κι αὐτοὶ κάποτε; Γιατί λαὸς χωρὶς θεοὺς δὲ γίνεται νὰ ὑπάρχει. Ἄλλὰ θεοὺς δικούς του, πού τοὺς γέννησε αὐτὸς κι ὄχι κάποιους πού κάθισαν πάνω του μὲ τὴ βία. Ἀλήθεια μέτρησε κανεὶς ποτέ, σὲ πόσους λαοὺς ἐπιβλήθηκε ὁ Χριστιανισμὸς μὲ τὴ βία; Θὰ μᾶς πεῖ ἀκόμα ὁ Εὐρωπαῖος τῆς παλαιᾶς θρησκείας, ὅτι πρέπει ὅλοι οἱ λαοὶ νὰ σέβονται ὁ καθένας τὴ θρησκεία τ' ἄλλουνοῦ, ὅπως ζῆσαν τόσα καὶ τόσα χρόνια μεταξύ τους. Μέχρι πού ἦρθε ἐκεῖνος ὁ θεὸς πού εἶπε: «οὐκ ἔσονται θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ» καὶ δολοφόνησε ὅλους τοὺς συναδέλφους του. Καὶ τὸ τρισεξοφύτερο: δὲν ἀφήνει νὰ ξεμυτίσει κανεὶς καινούργιος. Μόλις ξεπετάξει κανένα βλασταράκι, κάποιος νέος θεός, στὴ στιγμή πέφτει τὸ τσεκούρι του καὶ τὸν κόβει.

Ἡ Βίβλος γεννάει τὸ παιδί της, τὸν φιλελευθερισμὸ. Πῶς; Ἀπὸ ποῦ κι ὥς ποῦ; Μιὰ ἱστορία τόσο ἀπλή, πού μᾶς προέκυψε ὅμως τόσο πολὺπλοκη. Θὰ παραθέσουμε πρὸς τοῦτο μόνο δυὸ μαρτυρίες: Μιὰ γιὰ τὸ μεδοῦλι καὶ μιὰ γιὰ τὸ κόκκαλο: Νόμος τοῦ Μαίρυλαντ –πολιτείας τῶν Η.Π.Α.– περὶ ἀνεξιθρησκείας²¹ Ἰανουαρίου 1649: «Δεδομένον ὅτι σ' ἕνα καλὰ κυβερνώμενο χριστιανικὸ Κράτος οἱ ὑποθέσεις πού ἀφοροῦν στὴ θρησκεία καὶ στὸ σεβασμὸ τοῦ Θεοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετάζωνται πρῶτες ἀπὸ ὅλες καὶ μὲ μεγάλη προσοχὴ καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ καταβάλλεται προσπάθεια γιὰ τὴ ρύθμισή τους [...], διατάζουμε [...], ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς στήν ἐπαρχία αὐτή, ὁποῖος βλασφημήσει τὸν Θεὸ ἢ ἀρνηθῇ ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἢ ἀρνηθῇ τὴν Ἁγία Τριάδα πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἢ τὴν ἐνότητα τῆς θεότη-
τας [...] θὰ τιμωρεῖται μὲ θάνατο καὶ μὲ στέρηση ἢ δήμευση ὅλων τῶν γαιῶν του». Ὅριστε τὸ χωρίο ἀπὸ τὸ Δευτερονόμιον, πού παραθέσαμε, σὲ νέα ἐκδοσὴ μετὰ ἀπὸ δύο χιλιετίες στήν ἄλλη ἄκρῃ τοῦ κόσμου.

Ἀλλὰ νὰ τί παρατρεῖ καὶ ὁ πρῶτος Κάρολ Μάρξ τὸ 1843, πρὶν ἀκόμα συγκροτήσει τὴν ἰδεολογία τοῦ κομμουνισμοῦ· ἕνας φιλόσοφος ἑβραϊκῆς καταγωγῆς. Στὸ βιβλίο του «Τὸ Ἑβραϊκὸ Ζήτημα» λέει: «Ἐξάλλον ἢ πρακτικὴ κυριαρχία τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ πάνω στὸν χριστιανικὸ κόσμον ἔφτασε στὴ δόξεια Ἀμερική... ἔτσι, πού τὸ ἴδιο τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ἴδια ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἐγίνε ἕνα εἶδος ἐμπορίου, καὶ ὁ χρεωκοπημένος ἐμπορὸς ἀρχίζει μὲ τὸ Εὐαγγέλιον ὅπως κι ὁ εὐαγγελιστής, πού ἔχει πλουτίσει, ἀσχολεῖται μὲ τὸ ἐμπόριο... Ποιά ἦταν ἡ καθαντὸ δάση τῆς ἰουδαϊκῆς θρησκείας; Ἡ πρακτικὴ ἀνάγκη, ὁ ἐγωϊσμός... ὁ θεὸς τῆς πρακτικῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος εἶναι τὸ χρῆμα. Τὸ χρῆμα εἶναι ὁ φλογερὸς θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, πού μπροστά του δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ ἄλλος θεός. Τὸ χρῆμα ἐξετευλίζει ὅλους τοὺς θεοὺς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοὺς μετατρέπει σὲ ἐμπόρευμα».

Ἀξίζει ἐδῶ νὰ ὑπογραμμιστεῖ, ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ χαρακτηριστικὴ περι-

πτωση ἀνθρώπου, πού, ἐνῶ καυτηρίασε τὴν ἰουδαϊκὴ νοοτροπία μὲ τόση ὀξυδέρκεια, ὥστόσο δὲν ἀπέφυγε καθόλου τὴν καθοριστικὴ ἐπιρροή της, ἀφοῦ ὅλο τὸ δογματικὸ οἰκοδόμημα τῆς κομμουνιστικῆς του θεωρίας βασίζεται στὶς ἀρχές τῆς ὁλοκληρωτικῆς σκέψης τοῦ Ἰουδαιοχριστιανισμοῦ. Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι, ὅτι στὴν περίπτωσή του δὲν πρόκειται γιὰ μιὰ ἐξ ἀποκαλύψεως θρησκεία ἀλλὰ γιὰ μιὰ «ἐξ ἐπιστήμης» ἀποκάλυψη τῆς γνώσης τῆς πολιτικοκοινωνικῆς καὶ γενικότερα τῆς ἱστορικῆς πορείας τῆς οἰκουμένης τῶν ἀνθρώπων: «Ὀλὴ ἡ γῆ θὰ γίνεαι κόκκινη. Νὰ πῶς ἐκφράζει τὸ πνεῦμα αὐτὸ στὴν ἐπαναστατικὴ του ἐκδοσὴ τὸ πνευματικὸ τέκνο τοῦ Μάρξ, ὁ Λένιν: «Ὅποιος δὲν εἶναι μαζί μας, εἶναι ἐναντίον μας. Ὅσοι πιστεύουν, ὅτι θὰ μείνουν ἔξω ἀπὸ τὴν ἱστορία, γελιοῦνται. Κι ἂν ἀκόμη παραδεχτοῦμε, ὅτι ἄλλοτε αὐτὸ ἦταν ἀδύνατο, σήμερὰ τέτοιοι ἀνθρωποὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξουν. Κανένας δὲν τοὺς ἔχει ἀνάγκη [...]. Ἐμεῖς εἴμαστε, πὺν ἀναλάβουμε τὸ τεράστιο ἔργο νὰ ξεσηκώσουμε τὸν λαό, νὰ εἰποῦμε στὸν κόσμον ὅλη τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴν ζωὴ· δείχνουμε στοὺς λαοὺς τὸν δρόμον πὺν ὁδηγεῖ ὁλόισια στὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, πὺν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὴ δουλεία, ἀπὸ τὴ φτώχεια καὶ ἀπὸ τὴν ταπείνωση». Σήμερὰ ὅλοι γνωρίζουμε, κατὰ πόσον λυτρώθηκαν οἱ λαοὶ τῆς πρώην κομμουνιστικῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης ἀλλὰ καὶ οἱ δορυφόροι της ἀπὸ τὰ δεινὰ αὐτά, χωρὶα πὺν κανεὶς δὲν γνωρίζει, γιὰ πόσον καιρὸ ἀκόμα θὰ παραμείνουν ἀλύτρωτοι. Ὅπως καὶ νᾶχουν ὅμως τὰ πράγματα φαίνεται, ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα ἀπαλλάχθηκε μιὰ καὶ καλὴ ἀπὸ τὸ πρόβλημα αὐτὸ τοῦ ἀνύπαρκτου στὴν πραγματικότητα «ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ».

Τὸ ἕνα τέκνο τοῦ Ἰουδαιοχριστιανισμοῦ ξόφλησε πλέον ὀριστικά. Τὸ ἄλλο ὅμως ὄχι μόνον παραμένει, ἀλλὰ συνεχῶς τρανεύει καὶ κατακυριεύει τὴ γῆ. Κι ἀλίμονο: ὅσο πιὸ δέβαιο εἶναι τὸ γεγονὸς αὐτό, τόσο καὶ πιὸ ἀμυδρὰ διακρίνεται ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς γῆς. Γι' αὐτὸ ἂς σκύψουμε μὲ προσοχὴ ἐπάνω του κι ἂς προσπαθήσουμε νὰ διαλύσουμε τὴ βαρεὶα ὁμίχλη πὺν τὸ καλύπτει, παρατηρώντας το κυρίως στ' ἀποτελέσματά του. Κι ἂς μὴ πᾶμε μακριὰ, ἀλλὰ ἂς μείνουμε ἐδῶ, στὴ χώρα μας, τουλάχιστον στὴν ἀρχή, ἀφοῦ κάπως ἔτσι συμβαίνει σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη ἀλλὰ σχεδὸν καὶ σ' ὅλο τὸν κόσμον.

Πῶς θὰ μπορούσε ὅμως ν' ἀπαλλαγεῖ ἡ ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴ μάστιγα τῆς μισαλλοδοξίας; Κάποιοι προτείνουν τὴν ἐπιστροφὴ στὶς παλιὲς θρησκείες. Ἀλλὰ οἱ προγονομανεῖς αὐτοὶ δὲν καταλαβαίνουν, ὅτι ἄλλο πρᾶγμα ὁ σεβασμὸς τῶν προγόνων κι ἄλλο ἡ προγονοπληξία. Κάνουν τραγικὸ λάθος, ὅταν θέλουν νὰ ἀναδιώσουν τίς ἀρχαῖες θρησκείες. Οἱ θεοὶ δὲν ἀνασταίνονται. Πεθαίνουν ὀριστικά καὶ ἀμετάκλητα ἀφήνοντας πίσω τοὺς ὠραιότατους μύθους χρήσιμους γιὰ τίς ἐπερχόμενες γενιές. Αὐτὸ πὺν ἐπείγει εἶναι, νὰ γεννήσουν οἱ λαοὶ τοὺς νέους θεοὺς τους. Γιὰ νὰ γίνεαι αὐτὸ ὅμως, πρέπει νὰ ἐκλείψει πρῶτα αὐτὸς ὁ μπαμπούλας, αὐτὸς ὁ θεὸς φονιάς, πὺν ἔχουμε. Κι ἂς μὴν ἔχουμε τύψεις. Δὲν χρειάζεται νὰ τὸν δολοφονήσουμε. Ἀρκεῖ νὰ πάψουμε νὰ «πιστεύουμε» σ' ἕνα ξένο θεό, πὺν δολοφόνησε τὸν δικό μας.

Σταῦρος Βασδέκης

Ἑλληνάρες

Καὶ ξαφνικὰ ἓνα πρωῒνὸ ξυπνήσανε καὶ ἀνακαλύψανε ὅλοι, λέει, πὼς εἶχαν γίνεῖ Ἕλληνες. Καὶ ἀρχίσανε τὰ ὄργανα, καὶ πάει λέγοντας τὸ προμύθι. Σεμινάρια γιὰ τὴν Ἑλλάδα, διαλέξεις γιὰ τὴν ἐλληνικότητα, Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἀπὸ «πολιτιστικὲς ὁργανώσεις» καὶ «μὴ κερδοσκοπικοὺς» συλλόγους, μία εἶναι ἡ Ἑλλάδα καὶ μοναδική, ἄντε νὰ φορέσουμε τὰ τσαρούχια μας, τὴν περικεφαλαία μας, νὰ πάrouμε τὴν γκλίτσα μας, νὰ κάνουμε καὶ τὸν σταυρὸ μας, νὰ μᾶς εὐλογῇ ὁ Γιαχβέ, καὶ νὰ πάrouμε τὰ δουνά, νὰ βγοῦμε στ' ἀντάρτικο. Γιὰ τὴν τσέπη μας, ρε γαμῶτο! Συγγνώμην, παρασύρθηκα.

Καὶ ὅλοι αὐτοί, πὺν ἐπὶ χρόνιᾳ προσκύναναν ἐπτάφωτες λυχνίες καὶ ἀστέρια, Μαιτρέγια, Ράμα καὶ Κρίσνα, ἀρχιτέκτονες, ἀγίους καὶ προπάτορες, μᾶς προέκνυψαν τῶρα ξαφνικὰ Ἑλληνάρες. Γιὰ προσγειωθῆτε λίγο, βρε παιδιά! Καλὰ ὅλα αὐτά, ἀλλὰ ὑπάρχουν κι ἄλλες δουλειὲς νὰ κάνετε. Ὑπάρχουν κι ἄλλοι κοροῖδα νὰ γδάρετε. Ἐντάξει, τὸ ξέρουμε, ὅτι ἔγινε τῆς μόδας ἡ Ἑλλάδα, ἀλλὰ ὑπάρχουν κι ἄλλες μόδες, Τσαρούχης, Ἀσλάνης, Κωστέτσος, δὲν πᾶτε καμμιὰ δόλτα ἀπὸ Κολωνάκι μεριά, νὰ θγάλετε τὸ ἄχτι καὶ τὰ ἀπωθημένα σας; Ἡ Ἑλλάδα τί σᾶς ἔφταιξε; Καλὸς δὲν εἶναι κι ὁ Γιαχβέ; Ἐχει καὶ ὠραῖο ἄσπρο γενάκι καὶ πλούσια μακρὰ μαλλιά, μιὰ χαρὰ παππούλης εἶναι, τί σᾶς κόλλησε τῶρα ὁ Δίας καὶ οἱ ἄλλοι ἀνώμαλοι καὶ ὁμοφυλόφιλοι (ἔτσι δὲν τοὺς λέγατε;) θεοί;

Τῶρα ξαφνικὰ γίνανε ἄντρες καὶ ἄρρενωποί; Ἡ μήπως πρέπει νὰ συμπεριφέρονται κατὰ τὰ μυαλά σας; Νὰ γίνουν δηλαδὴ κτιστάδες; Ἡ μήπως θέλετε νὰ τοὺς δάλουμε καὶ κανένα πηλοφόρι λάσπη στὸν ὦμο νὰ κουβαλᾶνε; Ἡ νὰ τοὺς φορέσουμε καμμιὰ ποδίτσα μὲ λουλουδάκια φιόγκους, γατάκια καὶ καρδοῦλες, καὶ νὰ τοὺς στείλουμε νὰ πλύνουνε κανένα πιᾶτο; Ἐτσι καὶ θὰ ἀποδείξετε ἔμπρακτα πᾶ ὅτι ἡ ὁμοφυλοφιλία ἦταν «κοινωνικὸς θεσμὸς» στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα, ὅπως εἶναι τῆς μόδας νὰ λέγεται τελευταῖα, ἐνῶ ἐσεῖς εἴσατε οἱ ἄρρενωποί, οἱ βαρῶτοι. Καὶ ἂν ἐνδιαφέρεστε, μιὰ καὶ ἀκολουθεῖτε τὴν μόδα, φέτος δὲν θὰ φορεθοῦν οἱ πατροπαράδοτοι ποδίτσες. Θὰ φορεθοῦν αὐτὲς πὺν θέλετε σώνει καὶ καλὰ νὰ ντύσετε τὸν Δία. Οἱ λουλουδάτες. Καὶ θὰ πρόσθετε ὁ σοφὸς λαός: «Στὸ σπίτι τοῦ κρεμασμένου δὲν μιλᾶνε γιὰ χοινί». Πληροφοριακὰ πάντα, ἐδῶ καὶ κάμποσες δεκαετίες ἔχει ἐφευρεθῇ τὸ πλυντήριο πιάτων, γιὰ νὰ ἀποφεύγουμε τὸ πλύσιμο στὸ χέρι. Ἀλλὰ, ὅταν κάποιος ἔχει μάθει μιὰ ζωὴ στὶς χειρωνακτικὲς ἐργασίες (κτίστης) καὶ στὰ ἄλλα «χειροποίητα» (ἰδὲ «Παλαιὰ Διαθήκη»), στὸ τέλος τοῦ μένει κουσούρι, χοῦν. Καὶ τελικὰ ἀκόμα δὲν ἔχω καταλάβει, τί εἶναι αὐτὸς ὁ Κύριός τους; Κτίστης, μπετατζῆς, λαντζέρης ἢ Φιλιππινέζα; Ἡ Ἑλλάδα σίγουρα ὅμως δὲν εἶναι νεροχύτης, γιὰ νὰ ἀδειάζει τὰ λύματά του.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη ἔχουμε, οὐσιαστικὰ ὅμως ἀπὸ τὸ ἴδιο στρατόπεδο, τοὺς Νεοεποχολέλληνες. Εἰδικὴ περίπτωσις καὶ αὐτή, σοβαρὸ περιστατικὸ μὲ χρεῖαν ἐπείγουσας μεταφορᾶς στὴν ἐντατικὴ πτέρυγα θεραπείας. Αὐτοὶ θέλουνε νὰ ντύσουνε τὸν Ἀπόλλωνα Κρίσνα, νὰ τοῦ δώσουνε κι ἓνα ντέφι νὰ βαράη, νὰ τὸν κουρέψουνε γουλι ἀλὰ Κότζακ καὶ νὰ τὸν ἀμολύσουνε στοὺς δρόμους νὰ πηδάη σὰν κατσίκι καὶ νὰ φωνάζη. Σᾶς τῶπα, εἶναι σοβαρὴ περίπτωσις. Καὶ πάλι θὰ ρωτήσω: Τί σᾶς φταῖνε οἱ Ἕλληνες; Καλὸς δὲν εἶναι κι ὁ Κρίσνα μὲ τὰ πορτοκαλὶ τὰ ρουχαλάκια του, τὰ ὠραῖα του ζαρζαβατικά καὶ τίς ὑγιεινὲς διατροφές; Ἡ μήπως ξεχάσατε τὴν γιόγκα (ἐκεῖ πὺν ψάχνεις νὰ βρῇς, πὺν εἶναι μπλεγμένο τὸ δεξι πόδι σου καὶ πὺν τὸ ἀριστερὸ χέρι σου); Καὶ καλὰ, ἅμα εἶσαι μὲ ἄλλους, ἀλλὰ ἅμα εἶσαι μόνος σου, τί γίνεται; Περιμένεις τὸν ταχυδρόμο, μήπως σοῦ φέρει κανένα συστημένο, γιὰ νὰ σὲ ξεμπλέξη; Τί τοὺς θέλετε, βρε παιδιά, τοὺς Ἕλληνες, αὐτοὺς

τοὺς σιχαμεροὺς κρεατοφάγους, ποὺ οὔτε ροῦχα δὲν εἶχαν νὰ φορέσουν καὶ γύριαν ξεδράκωτοι; Ποῦ εἶσαι, Μαιτρέγια, νὰ θανμάσης τοὺς κανακάρηδες σου. Θέλουν, λέει, νὰ γίνουν Ἕλληνες. Ἀλλὰ ἀπ' τὴν ἀνάποδη. Δηλαδή ὁ Κρίσνα τὰ μαθε στοὺς Ἕλληνες, ἀλλὰ αὐτοὶ τί νὰ καταλάβουν ἀπὸ τόσο ὑψηλὰ νοήματα, μοιραῖα τὰ διέστρεψαν. Καὶ ἰδοὺ τὰ ἀποτελέσματα. Νὰ γυρίσουν πίσω στὶς ρίζες τοὺς λοιπόν, γιὰ νὰ καταλάβουν τὸ λάθος τους, μήπως καὶ διορθωθοῦν.

Ἕνα ἄλλο φαινόμενο πρὸς ἐξέτασιν εἶναι οἱ Ἰσραῆλῆνες. Αὐτοὶ εἶναι τοῦ δόγματος. Ἦταν διασμός; Στὴν ἀρχὴ ναί. Ἡ ἔτσουξε λιγάκι; Οἱ πρῶτοι εἴκοσι αἰῶνες εἶναι δύσκολοι. Ἦτσι οἱ Ἕλληνες ἦταν Χριστιανοὶ πρὸ Χριστοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸ ξέρανε. Γιατὶ ὁ Χριστιανισμός εἶναι Ἑλληνισμός καὶ ὁ Ἑλληνισμός Χριστιανισμός. Ἀκόμα περισσότερο δέ, ἀφοῦ τὸ μάθανε, θὰ ἔπρεπε νὰ γίνουν Χριστιανοὶ Ἕλληνες, ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν ἤθελαν, γιατί ἤθελαν νὰ μείνουν Ἕλληνες, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἦταν Χριστιανοὶ, ἀφοῦ ἦταν Ἕλληνες. Καταλάβατε τίποτα; Οὔτε ἐγώ. Τὸ παράξενο ὅμως εἶναι, ὅτι αὐτοὶ καταλαβαίνουν. Καὶ ἔτσι βαφτίσανε τὸν Σωκράτη Χριστιανό, τὸν Πλάτωνα τὸν ἴδιο, τὸν δὲ Ἀριστοτέλη τὸν χῶσανε μέχρι τ' αὐτιά μέσα στὴν κολυμπήθρα. Βρέ, Ἕλληνες εἴμαστε, φωνάζανε. Σιωπῇ, ἀπαντοῦσαν οἱ ἄλλοι. Τὰ κεφάλια μέσα. Κάτι μπουρμπούληθρες ποὺ βγαίνουνε στὴν ἐπιφάνεια, πολλὲς στὴν ἀρχή, λιγότερες ὕστερα καὶ καθόλου στὸ τέλος, ἐρχόντουσαν νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὴν ἐφαρμογὴ τῶν θείων διδασμάτων. «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν», ἀλλὰ καὶ ὅστις δὲν θέλει, θὰ θελήσῃ. Βέβαια αὐτὰ τὰ κάνανε οἱ ἄνθρωποι, θὰ ποῦνε μερικοί. Ἔ, καὶ ποιοὶ θέλατε νὰ τὰ κάνουν, οἱ ἄγγελοι ἢ ὁ Γιαχβέ; Εἶδατε ποτὲ κανέναν νονό τῆς μαφίας νὰ τριγυρνάει μὲ τ' αὐτόματο στὸ χέρι; Ποῦ τοὺς δρίσκεις, ποῦ τοὺς χάνεις, σὲ φιλανθρωπικὲς ἐκδηλώσεις, ἐράνους καὶ τὰ συναφῇ. Ἐχουν τοὺς ἄλλους νὰ καθαρίζουν, χωρὶς αὐτοὶ νὰ λερώνουν τὰ χέρια τους. Κι αὐτοὶ οἱ ἄλλοι τώρα θέλουν νὰ γίνουν Ἕλληνες, γιατί μυρίστηκαν ψητὴν σὴν ὅλη ὑπόθεση. Ἑλληνορωμιοσυνισμός, τὸ νέο τους κατασκευάσμα μὲ τὴν ἀπαράιτητη δέδαια δόση ἐθνικισμοῦ. Οἱ Ἕλληνες; Μιὰ μπάλλα ἀπὸ πλαστελίνη, ποὺ τὴν πλάθουμε ἀνάλογα μὲ τὶς περιστάσεις καὶ τὸ συμφέρον τῆς Ρωμιοσύνης καὶ τοῦ Ρωμιοεθνικισμοῦ. Καὶ πάντοτε δέδαια γεμάτη νάιναι ἡ τσέπη μας.

Οἱ δὲ Ἰουδαioῦ Ἕλληνες, ποὺ τοὺς ἀφήσαμε τελευταίους, εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀτραξιόν, ἀνεπανάληπτοι, φοβεροί. Καὶ τί δὲν δρίσκουν. Ἡ Μακεδονία εἶναι Ἑλληνική, θροντοφωνάζουνε καὶ τρέχουνε σὲ ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν Ἑλληνικότητα τῆς Μακεδονίας, συνέδρια καὶ ὁμιλίες. Ὅμως, συμπληρώνουν, ὁ «Μακεδὼν» βγαίνει ἀπ' τὸ ἐβραϊκὸ «Μακεδός», ποὺ σημαίνει ὁ ψηλός. Ἀρα, ἀφοῦ οἱ Μακεδόνες ἦταν ψηλοὶ, ἦταν Ἑβραῖοι, ποὺ εἶναι κι αὐτοὶ μὲ τὴ σειρὰ τους πανύψηλοι, καὶ μάλιστα ὅταν φορᾶνε αὐτὸ τὸ κουπάκι στὸ κεφάλι, μήπως καὶ τοὺς δώσει κανέναν πόνο παραπάνω. Ἀλλὰ ὅ,τι καὶ νὰ κάνουνε, τί πιατάκια καὶ τσαγιέρους νὰ βάλουν στὸ κεφάλι, Μακεδόνες δὲν θὰ γίνουνε. Μιὰ ζωὴ ἴδιοι θάιναι. Ὅχι, δὲν ἔχω τίποτα μὲ τὸν ἐκλεκτὸ λαὸ τοῦ Γιαχβέ, ἄλλωστε πάντοτε ἐνδιαφερόμενος γιὰ τὰ παράξενα. Γιατὶ καὶ ὁ ἄνθρωπος πολιτικὸν ζῶον εἶναι, ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ Χριστιανός Ἀριστοτέλης. Βέβαια ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ζῶα μὴ πολιτικά, ἀλλὰ δὲν πιστεύω νὰ συγκαταλέγετε μεταξύ τους τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Γιαχβέ κι αὐτοὺς τοῦ ξαδέλφου του, τοῦ Μάστορα.

Ἀρχοῦν αὐτὰ πρὸς τὸ παρόν, πιστεύω, ἀλλὰ θὰ ἐπανέλθουμε, ἂν κάποιοι δὲν λάβουν τὸ μήνυμα. Καὶ ὁ νοῶν νοεῖται.

Νέμεσις

ΔΗΜ. Ο. ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Δέν ὑπάρχει «βυζαντινὴ» μουσικὴ ἀλλὰ ἑλληνικὴ μουσικὴ ἐπὶ Βυζαντίου

Μὲ χαρὰ ἀνέγνωσα εἰς τὸν «Δαυλὸ» μηνὸς Νοεμβρίου καὶ εἰς τὴν σελίδα 9187 καὶ ἐπόμενες τὶς σὲ γενικὲς γραμμὲς σωστὲς ἀπόψεις τοῦ κ. Σταύρου Βασδέκη ἀναφορικὰ μὲ τὴν ἀρχαία καὶ τὴν βυζαντινὴ μουσικὴ, οἱ ὁποῖες ἀπόψεις ἔρχονται νὰ συμπληρώσουν σὲ μερικὰ σημεῖα τὰ ὅσα κι ἐμεῖς μὲ τὴν σειρὰ μας ἔχουμε κατὰ διαστήματα ἀναφέρει ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Δαυλοῦ».

Ἀπὸ τὶς διευκρινήσεις τοῦ κ. Βασδέκη ἀναφορικὰ μὲ τὴν βυζαντινὴ μουσικὴ δρώττομαι, γιὰ νὰ ἐπανεέλθω στὸ θέμα τοῦ ἐνιαίου καὶ τῆς διαχρονικότητος τῆς ἑλληνικῆς (καὶ ἔχει σημασία αὐτὸ) μουσικῆς παραδόσεως στὸ τρίπτυχο ποίηση - μουσικὴ - χορὸς ἀλλὰ καὶ μουσικὰ ὄργανα (βλ. σχετικὰ «Δαυλὸν» τοῦ Ἰουλίου 1993, Ἰουλίου 1994 καὶ Ὀκτωβρίου 1994) καὶ νὰ ἀναφερθῶ -ὡς ἐξἄλλου εἶχα ὑποσχεθεῖ στὸν «Δαυλὸ» Ὀκτωβρίου 1994- μὲ περισσότερες διευκρινήσεις καὶ λεπτομέρειες στὴν σχέση τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς (εἴτε ἱερῆς εἴτε κοσμικῆς - δημώδους - λαϊκῆς) καὶ τῆς βυζαντινῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς (εἴτε κοσμικῆς εἴτε ἐκκλησιαστικῆς).

Ἀσπάζομαι πλήρως τὶς ἀπόψεις τοῦ κ. Βασδέκη περὶ τοῦ «...ὕβριδιον ποὺ ἐπονομάστηκε Ἑλληνοχριστιανικὸς Πολιτισμὸς», οἱ ὁποῖες ἀπόψεις συνεχῶς ἀναφέρονται ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Δαυλοῦ» καὶ εἶναι πασιδῆλως γνωστὲς τουλάχιστον σὲ ὅσους θέλουν νὰ ὀνομάζονται Ἕλληνες ὄχι μόνον στὴν ὑπηκοότητα καὶ τὴν ταυτότητα, ἀλλὰ καὶ στὴν συνείδηση (ἄλλο Ἕλληνας καὶ ἄλλο Ἑλληνοχριστιανός). Ἐπίσης ἀσπάζομαι πλήρως τὴν ὁλόσωστη ἄποψη ποὺ ἀναφέρει, ὅτι «...ὑπάρχει πράγματι ἀδιάσπαστη συνέχιση τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς διὰ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ κατόπιν τοῦ ἀστικοῦ λαϊκοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ κακῶς ἐπονομαζόμενου ρεμπέτικου...», ἡ ὁποία εἶναι μία ἄποψις ποὺ κι ἐμεῖς μὲ τὴν σειρὰ μας, στηριζόμενοι στὰ πορίσματα μεγάλων Ἑλλήνων ἐθνομουσικολόγων (Κ. Ψάχος, Σ. Καρρᾶς, Χρ. Χάλαρης, Λάμπρος Λιάδας κ.ἄ.) ὑποστηρίξαμε εἰς τὸν «Δαυλὸ» τοῦ μηνὸς Ἰουλίου 1994.

Ἐπῆρχε μὴ θρησκευτικὴ μουσικὴ ἐπὶ Βυζαντίου

Κύριε Λάμπρον,

Μὲ ἀφορμὴ τὸ ἐνδιαφέρον ἄρθρον τοῦ φιλότατου κ. Σταύρου Βασδέκη εἰς τὸ τεῦχος Νοεμβρίου (ἀρ. 155) μὲ τίτλον: «Ἐσχετὴ πρὸς τὴν ἀρχαία ἢ βυζαντινὴ μουσικὴ;» θὰ ἤθελα νὰ σχολιάσω ὁρισμένα σημεῖα του.

Κατ' ἀρχάς τὸ νὰ νομίζωμεν ὅτι τὰ τόσα ἑκατομύρια τῶν Βυζαντινῶν τόσον εἰς τὴν Ἀσίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν ἠσυχολοῦντο καθημερινῶς μὲ τὰς ψαλμωδίας καὶ τὰς δοξολογίας εἰς τὰς μονὰς καὶ τοὺς ναοὺς ὄχι μόνον τραγικὸν λάθος εἶναι, ἀλλὰ καὶ γελοῖον. Ὅταν ὁ κύριος Στ. Βασδέκης γράφῃ περὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς, εἰς ποίαν ἀρχαίαν μουσικὴν ἀναφέρεται; Τοῦ δευτέρου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος, τῶν κλασσικῶν χρόνων, τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἢ τοῦ μινωικοῦ πολιτισμοῦ; Ἐπίσης διὰ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν εἰς ποίαν βυζαντινὴν ἀναφέρεται; Τοῦ 4ου, τοῦ 8ου, τοῦ 11ου ἢ τοῦ 14ου αἰῶνος; Τὴν ἐκκλησιαστικὴν; Τὴν κοσμικὴν; Τὴν ἐρωτικὴν; Ποίαν;

Α. Γράφει σχετικῶς: «Ὡστόσο ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει πράγματι ἀδιάσπαστη συνέχιση τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς διὰ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ κατόπιν τοῦ ἀστικοῦ λαϊκοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ κακῶς ἐπονομαζόμενου ρεμπέτικου». Πολὺ σωστὰ ὅλα αὐτά. Τὰ δημοτικὰ τραγούδια ἔχουν διασωθεῖ πάμπολλα στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ἀρχαία μουσικὴ, μέχρι σήμερον. Τὰ δημόδη ἄσματα ὅμως ὑπῆρχαν καὶ εἰς τὴν βυζαντινὴν περίοδον. Δὲν διεκόπησαν αἶφνης τὸ 324 καὶ ἐπανήλθον τὸ 1453! Ἦσαν ἀδιάσπαστος συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, ὅπως γράφει καὶ ὁ ἴδιος. Καὶ ἦσαν μέρος τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ὅλην αὐτὴν τὴν περίοδον. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀστικὸ λαϊκὸ τρα-

Πράγματι στην ιστορία της εκκλησιαστικής βυζαντινής μουσικής παρατηρείται το δξύμωρον σχήμα του να θεωρούν οι χριστιανοί αρμονικοί συγγραφείς και πατέρες την αρχαία Έλληνική μουσική (και έννοουσαν την μουσική και όχι τόν λόγο-στιχο-ύμνο, ό όποιος είναι εύνόητο, ότι λόγω χριστιανισμού είχε μεταβληθεί) ως πρόγονο της εκκλησιαστικής βυζαντινής μουσικής, παρότι ήδη από την εποχή του 'Ιωάννη του Χρυσόστομου με τους λιθέλους κατά των Έλληνιζόντων χριστιανών απέμπολουσαν κάθετι τό Έλληνικό και ήή την μουσική και τό θέατρο ως σατανικά, άκόμα δέ και αυτό τό νανούρισμα της μάνας πρός τό μωρό της. Αυτή όμως ή άντιπαλότητα και τό μίσος κατά παντός Έλληνικού σημαίνει, ότι οι Έλληνες -άσχετως εάν πλέον όνομάζονταν ύπηκοοι του 'Ανατολικού Ρωμαϊκού Κράτους (αυτού, πού άργότερα όνομάστηκε Βυζάντιο) και είχαν άπολέσει φαινομενικά την έθνική τους ταυτότητα υπό τό βάρος της αυτοκρατορίας- ήταν άκόμα εκεί και μάλιστα είχαν πολύ έντονη πολιτιστική δραστηριότητα σέ βαθμό τέτοιο, πού οι χριστιανοί ουδαίζοντες πατέρες νά φοβούνται την επανάκαμψή τους.

Τό παραπάνω είναι εύνόητο, εάν αναλογιστεί κανείς ότι όλη ή δομή της κοινωνίας του Βυζαντίου στηριζόταν στους Έλληνες ή στους Έλληνίζοντες, οι όποιοι έδιναν παντού και πάντα τό στίγμα τους άνεξαρτήτως του θέματος του εκχριστιανισμού τους, ό όποιος συνέβαινε είτε άκούσια είτε έκούσια. Οι μόνοι πού είχαν συμφέρον νά είναι, και ήταν, «συνειδητοί» χριστιανοί, ήταν ή πολιτική και ή θρησκευτική ήγεσία, ή όποία, παρότι είχε στα χέρια της τά ήνία της διακυβερνήσεως και καθόριζε την γενικώτερη έσωτερική και έξωτερική πολιτική κατάσταση, γράφοντας μάλιστα και την ιστορία της εποχής -ή όποία εκ του λόγου τούτου μάς παρεδόθη διαστρεβλωμένη και κατά τό συμφέρον των κρατούντων-, έν τούτοις ήταν πάντοτε ή μειοψηφία, άφού ή πλειονότητα του λαού ήταν είτε οι Έλληνες είτε οι Έλληνίζοντες, έστω και εκχριστιανισμένοι, οι όποιοι συνέχιζαν κάτω από τό χριστιανικό πέπλο τόν έλληνικό πολιτισμό με όλες του τις εκφάνσεις και ποικιλομορφίες, εξέλισσοντάς τον μάλιστα και διαμορφώνοντάς τον σύμφωνα και μέσω των ευρύτερων ιστορικών και κοινωνικοπολιτιστικών γεγονότων και άναγκών της εποχής, πού άργότερα όνομάστηκε από τους ιστορικούς βυζαντινή περίοδος. Έάν δέν δεχθούμε αυτή την άλήθεια και δεχθούμε έσφαλμένως ότι όλοι οι Έλληνες έγιναν συνειδητοί χριστιανοί και έπομένως έπαψε κάθε τι τό Έλληνικό τόσο στις τέχνες όσο και στα γράμματα, την μουσική και τόν πολιτισμό, τότε αυτομάτως χάνουμε τόν ιστορικό, πολιτιστικό και χρονολογικό μας συνδετικό κρίκο με την αρχαία Ελλάδα και έπο-

γούδι, εκτός του ότι έχει παραλάβει δημοτικά στοιχεία, έχει και στοιχεία βυζαντινής μουσικής, έφ' όσον ή δημοτική είναι μέρος της βυζαντινής.

Β. «Τις κλίμακες όμως αυτές παρέλαβαν από τους Έλληνες και οι Τούρκοι και οι Σλάβοι και οι Ευρωπαίοι και οι Ρώσοι και πάντες οι περι την Μεσόγειο λαοί. Τέλος με τόν Μέγα Άλέξανδρο όριστικοποιείται τό μουσικό αυτό καθεστώς σέ όλους τους λαούς με τους όποιους ήλθε σ' έπαφή, αυτός και οι έπίγονοί του». Τις κλίμακες των αρχαίων τις έλαβαν όλοι οι λαοί του κόσμου και όχι μόνον οι παραπάνω άναφερόμενοι. 'Ο Μέγας Άλέξανδρος και οι έπίγονοί τον βεδαίως όριστικοποίησαν (για μίαν άκόμη φορά) τό μουσικόν αυτό καθεστώς. Άλλά δέν ήσαν οι πρώτοι. Είχον προηγηθί του Μ. Άλεξάνδρου άλλοι πολλές χιλιετίες πριν από αυτόν: κλασσικοί χρόνοι, μυκηναϊκοί χρόνοι, μινωϊκός πολιτισμός, Πελασγοί, προκατακλυσμαϊός πολιτισμός του Διός κ.λπ.

Γ. 'Τό καθαρά τεχνικό αυτό στοιχείο, οι κλίμακες, ύποχρεωτικά ώστόσο παρελήφθη από τους Βυζαντινούς, άφού εκτοτε όχι μόνον δέν ανακαλύφθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν άλλες μουσικές κλίμακες, αλλά επί πλέον εγκαταλείφθηκαν τουλάχιστον τά δύο τρίτα απ' αυτές». Δέν άνεκαλύφθηκαν άλλες κλίμακες, ούτε μέχρι σήμερα έχουν άνακαλυφθεί και ούτε πρόκειται, διότι άλλες δέν ύπάρχουν. Όλες άνεκαλύφθηκαν, ανελύθησαν και έπεξεργάσθησαν υπό των αρχαίων. Τό ότι εγκαταλείφθηκαν τά 2/3 των κλιμάκων είναι λάθος. Τόσον εις την εκκλησιαστικήν όσον και την λαϊκήν και την δημοτικήν μουσικήν ύπάρχουν άμπολλες ποικιλίες αρχαίων κλιμάκων.

Δ. Παρακάτω συνεχίζει: «Η βυζαντινή μουσική είναι κατ' έξοχήν άρρυθμη και όπωσδήποτε άχόρευτη. Δέν νοείται όμως έλληνική μουσική δίχως ρυθμό και χορό». Μάλλον έδώ έννοεί την εκκλησιαστική βυζαντινή μουσική. Φυσικά και έχει ρυθμόν ή βυζαντινή εκκλησιαστική

«Ἑλληνίζοντες» Χριστιανοὶ τῆς βυζαντινῆς περιόδου συμποσιάζουν καὶ ἄδουν τραγούδια σὲ πείσμα τῶν Ἰουδαϊζόντων. Χρησιμοποιοῦν τὸν «ἥχο πλάγιο τοῦ 4ου» στὴν κοσμικὴ τους μουσικὴ, τὸν ὁποῖο διανθίζουν μὲ μουσικὰ ὄργανα. Διακρίνονται αὐλός, πλαγίανλος, θιόλα, λαοῦτο καὶ κανονάκι.

μένως τὸ ποῖοι εἶμαστε ἐμεῖς σήμερα.

Ὅρμώμενος ἐκ τῶν ἀνωτέρω καὶ τῶν πολὺ σωστῶν διευκρινήσεων τοῦ κ. Βασδέκη, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ κάνω μία διευκρίνιση τῆς διευκρίνησεως. Ἐχει καθιερωθεῖ (κατ' ἐμέ

μουσικὴ. Δὲν ἐννοεῖται μουσικὴ χωρὶς ὀρθμόν. Δηλαδή πρέπει νὰ δάλωμε ὑπόκρουση κρουστῶν, γιὰ νὰ καταλάβωμε ὅτι ὑπάρχει ὀρθμός; Ἐκτὸς ἂν μὲ τὴν λέξι «ὀρθμός» ἐννοεῖ κατὶ ἄλλο.

Ε. «Τὸ ἐπιτραπέζιο δημοτικὸ τραγούδι, ἄρρυθμο καὶ ἀχόρευτο, ἐξυπηρετεῖ συγκεκριμένες καὶ πρακτικῆς φύσεως ἀνάγκες καὶ οὐδέποτε ὑπῆρξε ἀποκλειστικὸ σὲ κάποιους Ἑλληνες. Ἐξυπηρετοῦσε τὴν προθέρμανση τῆς μουσικοχορευτικῆς ἐπίδοσης, τὰ χορευτικὰ διαλείμματα καὶ τὸν ἐπίλογο τοῦ γλεντιοῦ». Μὰ ὅλα αὐτὰ ὑπῆρχαν καὶ εἰς τὴν περίοδον τοῦ Βυζαντίου. Ὅπως παρακάτω. πὺν ἀναφέρει τὰ «Ἀναστενάγια». Μὰ τὰ Ἀναστενάγια ὑπῆρχαν χιλιετίες πρὶν τὸ Βυζάντιον (Διόνυσος, Βάκχος κ.λπ.) – ὅπως καὶ τὰ Ποντιακά, Κρητικά, πυρρίχεια κ.ἄ. – καὶ διασώζονται μέχρι καὶ σήμερον. Δὲν σταμάτησαν νὰ παίζωνται τὴν βυζαντινὴν περίοδον, καὶ αἰφνης τὰ ἐνεθυμήθησαν οἱ Θράκες, οἱ Πόντιοι καὶ οἱ Κρήτες τοὺς τελευταίους 4 αἰῶνας!

Εἶναι ἐμφανὲς ἀπὸ τὸ κείμενον τοῦ κ. Βασδέκη, ὅτι ἔχει κάνει ἓνα μεγάλο λάθος. Ἐχει παρεξηγήσει τὴν βυζαντινὴν μουσικὴ. Θεωρεῖ βυζαντινὴν μουσικὴ μόνον τὴν ἐκκλησιαστικὴν! Καὶ δυστυχῶς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Νεοέλληνες διαπράττουν αὐτὸ τὸ σφάλμα. Ἀλίμονο, ἂν ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ἦταν μόνον ἡ ἐκκλησιαστικὴ! Εἶναι κριμα καὶ ἀστεῖον συνάμα, νὰ πιστεύωμεν ὅτι Βυζάντιον εἶναι τὸ ῥάσο, οἱ ψαλμοδίες καὶ οἱ ἀγιογραφίες!! Τὸ Βυζάντιον εἶχε συνεχεῖς πολέμους, κοσμικὴ ζωὴ, διασκεδάσεις, θεάματα στοὺς ἵπποδρόμους κ.λπ. Καὶ ἀναλόγως ὑπῆρχε πολεμικὴ μουσικὴ, κοσμικὴ, μουσικὴ συμποσίων καὶ γλεντιῶν, ἐρωτικὰ τραγούδια κ.λπ. Ἐνα μέρος τῆς βυζαντινῆς ἦταν καὶ ἡ θρησκευτικὴ-ἐκκλησιαστικὴ (ὅπου συνέπεσε καὶ ἡ ἀκμὴ τῆς). Ὅπως καὶ στοὺς ἀρχαίους κλασσικοὺς χρόνους ὑπῆρχαν πολλὰ εἶδη καὶ μορφές μουσικῆς ἐκφράσεως: συμποσιακὴ, ἐρωτικὴ, θεατρικὴ, ἀλλὰ καὶ θρησκευτικὴ. Μὴν ξεχνᾶμε, ὅτι τοὺς πρῶτους αἰῶνας τοῦ Βυζαντίου οἱ Χριστιανοὶ δὲν ξεπερνοῦσαν τὸ ἓνα δέκατο τοῦ ὅλου πλη-

κακώς), να θεωρούμε ως βυζαντινή μουσική μόνον την εκκλησιαστική μουσική, δηλαδή τούς ψαλμούς και την ύμνολογία, τὰ ὅποια δεδαίως δὲν χορεύονται καὶ ἔχουν ἓνα ὕφος καὶ ἥθος αὐστηρὸ καὶ ἕναν λόγο-ποίησι-στίχο συχνά ἀνθελληνικό, ἀγνοώντας ἐντελῶς τὴν κοσμικὴ μουσικὴ ἐκείνης τῆς περιόδου. Πῶς θὰ ὀνομάσουμε ὅμως τὴν κοσμικὴ μουσικὴ (συμποτικά τραγούδια, κρατήματα, θυμελικά κρατήματα, μουσικὴ γιὰ θεατρικὲς παραστάσεις, ἀκριτικά τραγούδια, μισμαγιές κ.λπ.) τῆς βυζαντινῆς περιόδου, τὴν ὁποία συνέθεταν οἱ Ἕλληνες ἢ οἱ ἔχοντες Ἑλληνικὴ παιδεία;

Μὴ ὑπάρχοντος πρὸς τὸ παρὸν ἑτέρου μουσικολογικοῦ ὄρου καὶ σὲ ἀντιδιαστολὴ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ βυζαντινὴ μουσικὴ, τὴν ὀνομάζουμε *βυζαντινὴ Ἑλληνικὴ κοσμικὴ μουσικὴ*, θέλοντας μὲ αὐτὸν τὸν ὄρο «*βυζαντινὴ*» νὰ ὀριοθετήσουμε ἱστορικὰ τὸ χρονολογικὸν πεδίο τῆς μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν περίοδο τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἀφοῦ, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέρθη, παρὰ τὶς φοβερὲς διώξεις τῶν χριστιανοῦσιν ἀιζόντων πατέρων οἱ Ἕλληνες μαζὶ μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ τοὺς καὶ πάνω ἀπ' ὅλα μὲ τὴν γλῶσσα, τὴν μουσικὴν τοὺς, τὸν χορὸ τοὺς, τὸ θέατρο, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμά τοὺς, ἀλλὰ καὶ τὶς λοιπὰς τέχνας ἦταν παρόντες. Οἱ Ἕλληνες εἴτε αὐτοὶ ἦσαν ἄπλοοι καὶ καθημερινοὶ ἄνθρωποι εἴτε λόγιοι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς βυζαντινῆς περιόδου ἀντιμετώπισαν μὲ μεγάλη δυσπιστίαν τὸν χριστιανισμό, καθὼς καὶ τοὺς μεταλλαγμένους τοὺς πολιτιστικούς καρπούς καὶ τὸ Ἑλληνικὸ πρόσωπο, πού προ-σπαθοῦσε μὲ τὸν καιρὸ νὰ λάβει.

Ὁ χριστιανισμὸς μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου στὴν προσπάθειά του νὰ προσλάβει Ἑλληνικὸ προσωπεῖο καὶ μέσα ἀπὸ ἐκεῖ τελικὰ νὰ ἀλλοιώσῃ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ, ἀναγκάσθηκε νὰ δεχθῇ πρὸς διάδοσιν τῶν ἰδεῶν του ἀρχικῶς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσα καὶ σιγὰ σιγὰ ὅλα τὰ Ἑλληνικά πολιτιστικά στοιχεῖα, ἤθη καὶ ἔθιμα, Ἑλληνικὲς γιορτές, τέχνες καὶ μουσικὴ. Τελικῶς ὅμως τὸ μόνο πού κατάφερε, ἦταν νὰ μετονομάσῃ ἁπλῶς τοὺς Ἑλληνικούς πνευματικούς καὶ πολιτιστικούς καρπούς κατὰ τὰ λοιπὰ δέ, ἀντὶ νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνες πρὸς τὸν Ἰουδαϊσμό, ὁδηγῆθαι αὐτὸς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες σὲ πλήρη σύγχυση καὶ ἀπώλεια τῆς ἀρχικῆς του ταυτότητος.

Τὸ νὰ ἀποδείξουμε τὸ ἐνιαῖο καὶ τὴν διαχρονικότητα τῆς κοσμικῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς παραδόσεως, αὐτῆς δηλαδὴ πού ἀποκαλοῦμε σήμερον δημῶδη/λαϊκὴ, στὸ τρίπτυχο ποίηση-μουσικὴ-χορὸς, ἀλλὰ καὶ μουσικὰ ὄργανα, εἶναι, ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ Λάμπρος Λιάδας, «*ὄχι στὸ παρὰ πέντε, ἀλλὰ στὸ καὶ πέντε*». Ἐξάλλου ὁ μεγάλος ἐθνομουσικολόγος Σ. Μπῶ Μπῶδβι

θυσοῦ. Καὶ μέχρι τὸν δωδέκατον αἰῶνα ὑπῆρχεν ἕνας σημαντικὸς ἀριθμὸς «εἰδωλολατρῶν» (:) «ἐθνικῶν». Δὲν πρέπει νὰ πιστεύωμε, ὅτι δὲν ὑπῆρχε ταραχὴ ζωῇ στὶς μεγαλουπόλεις, θεάματα καὶ ἀνάλογη μουσικὴ στὸν κοινωνικὸ τομέα, ἐπειδὴ οἱ περισσότεροι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κατεδίωκαν τὸ ἀρχαῖον θέατρον, τὰ Διονυσιακά μυστήρια κ.λπ.

Τὸ νὰ παίρῃ ὁ κ. Βασδέκης τὴν βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν καὶ νὰ τὴν συγκρίνῃ γενικὰ μὲ τὴν ἀρχαίαν εἶναι λάθος. Σωστότερον θὰ ἦτο νὰ συγκρίνῃ τὸ κάθε εἶδος ξεχωριστά: βυζαντινὴν θρησκευτικὴν μὲ ἀρχαίαν θρησκευτικὴν. Ἀκόμα ὅλα τὰ μουσικὰ κομμάτια τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Βυζαντίου, καθὼς καὶ τὰ θρησκευτικὰ, ἐγράφοντο μὲ τὴν ἀλφabetικὴ ἀρχαία σημειογραφία. Ἡ δομὴ τῆς μελωδίας τοὺς ἦτο καθαρὰ ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα πρότυπα. Π.χ. ὁ «Ὑμνος εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα» καὶ ὁ «Ἐπιτάφιος τοῦ Σεικύλου».

Εὐτυχῶς, πού τὰ τελευταῖα χρόνια ὑπάρχον ἀξιόλογοι μουσικοὶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπως ὁ κ. Χρ. Χάλαρης, πού ἠχογράφησε πολλοὺς δίσκους, κασσέτες καὶ C.D. μὲ τὰ διασωζόμενα ἀρχαῖα καὶ τὰ βυζαντινὰ κομμάτια: Συμποτικά, ἐρωτικά, κοσμοπολίτικα κ.ἄ., καὶ ὄχι μόνον ἐκκλησιαστικά.

Τέλος πολὺ εὐχαρίστως θὰ ἀπαντοῦσα καὶ θὰ ἐσχολίαζα ὅποιαδήποτε ἄλλη ἐρώτησι καὶ ἀπορία τοῦ κ. Στ. Βασδέκη.

Μετὰ τιμῆς
Νικόλαος Στ. Ἀσπιώτης
Μουσικοσυνθέτης
Hesslinger str. 21
38440 Wolfsburg - Γερμανία

στο θεμελιώδες δοκίμιό του για τὸ Ἑλληνικὸ δημοτικὸ τραγοῦδι ἀνακεφαλαιώνει τὶς ἐρευνὲς του διαπιστώνοντας ὅτι «...ἡ ὁμαλὴ ἐξέλιξη τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ μουσικῆς δὲν διακόπτεται ποτέ... ἡ μετάβαση τῆς ἀρχαίας προσωδιακῆς γλώσσας στὴν τονικὴ Ἑλληνιστικὴ ἐγινε ὁμαλὰ καὶ ἀνώδυνα, ἔτσι ὥστε δὲν ἄλλαξαν τὰ βασικὰ ρυθμικὰ σχήματα...».

Ἐχομε ἀναφέρει καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Δαυλοῦ», ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνικοὶ τρόποι-ἁρμονίες ἀπλῶς μετωνομάσθησαν ἀπὸ τοὺς χριστιανούς, τὸ αὐτὸ δὲ συνέβη καὶ μὲ τὰ μουσικὰ ὄργανα καὶ τοὺς χορούς. Ἔτσι ὁ Δώριος τρόπος μετωνομάσθη σὲ ἦχο πρῶτο, ὁ Λύδιος τρόπος σὲ ἦχο δευτέρου, ὁ Φρύγιος τρόπος σὲ ἦχο τρίτο, ὁ Μιξολύδιος τρόπος σὲ ἦχο τέταρτο, ὁ Ὑποδώριος ἢ παλαιὸς Αἰολικὸς τρόπος σὲ ἦχο πλᾶγιο τοῦ πρώτου, ὁ Ὑπολύδιος τρόπος σὲ ἦχο πλᾶγιο τοῦ δευτέρου καὶ ὁ Ἰαστί (Ἰωνικὸς) ἢ Ὑποφρύγιος τρόπος σὲ ἦχο βαρύν. Χοροὶ ὅπως ὁ συρτός, ὁ ἐπίτριτος, οἱ ἐννεάσημοι καὶ πεντάσημοι ρυθμοὶ, οἱ βαλλίστρες, ὁ ἀγέρανος, ὁ δίπατος, τὰ ἀνασπενάρια καὶ γενικῶς ὅλοι οἱ Ἑλληνικοὶ χοροὶ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὄχι μόνον, ἐλάχιστα ἀλλοιωθῆσαν μέσα ἀπὸ τὴν πάροδο τῶν αἰώνων καὶ παρὰ τὴν λαίλαπα τῶν ἰουδαϊζόντων χριστιανῶν χάρις τὴν δύναμη τῶν Ἑλλήνων ἀλλὰ καὶ τῶν κρηπτοελλήνων (Ἑλληνιζόντων χριστιανῶν) διετηρήθησαν σὲ πείσμα ἐκείνων ποὺ ἤθελαν νὰ τοὺς ἐξαφανίσουν καὶ νὰ πνίξουν κάθε τι τὸ Ἑλληνικόν.

Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τὰ μουσικὰ ὄργανα, ἀφοῦ, ὅπως ἀναφέραμε ἀνωτέρω ἀλλὰ καὶ παλαιότερα, αὐτὰ ἦταν τὸ μέσον ἐκπορεύσεως τῆς Ἑλληνικῆς κοσμικῆς μουσικῆς καθὼς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, διετήρησαν δὲ τὴν λογικὴ καὶ τὴν δομὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν, μᾶς καὶ οἱ μοναδικοὶ κατασκευαστές τους κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδο ἦταν οἱ Ἕλληνες, ἀφοῦ οἱ χριστιανοὶ δὲν τὰ χρησιμοποιοῦσαν στὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς λειτουργίας (τὰ χρησιμοποιοῦσαν ὅμως κατὰ τὶς πρόδες, ἰδιαίτερος τὸν ὕδραυλο, τὸν κανόνα ἢ ψαλτήρι καὶ τὴν πανδουρίδα ἢ θαμπούρα), αὐτὴ δὲ ἡ χρῆσις καθὼς καὶ ἡ εἰσχώρησις τοῦ θεάτρου μέσα στὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὸν 8ο καὶ 9ο αἰῶνα μὲ τὴν μορφή τῆς ἀναπαραστάσεως τῆς γεννήσεως ἢ τοῦ θείου δράματος/σταυρώσεως ἦταν ἡ πολιτιστικὴ νίκη τῶν Ἑλληνιζόντων χριστιανῶν ἐπὶ τῶν ἰουδαϊζόντων. Κατόπιν τῶν ὧσων ἔχουν ἀναφερθεῖ κατὰ καιροὺς ἀπὸ τοὺς ἀνεγνωρισμένους ἐθνομουσικολόγους πιστεύουμε καὶ ἐμεῖς μὲ τὴν σειρά μας, ὅτι δὲν γεννᾶται θέμα ἐνιαίου καὶ διαχρονικότητος τῆς κοσμικῆς (δημῶδους-λαϊκῆς) Ἑλληνικῆς μουσικῆς παραδόσεως, ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι ἡλίου φαεινότερον.

Θέμα ὅμως προκύπτει μὲ τὸ ποῦ εὗρηκαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν βυζαντινὴν μουσικὴν οἱ χριστιανοὶ ἁρμονικοὶ συγγραφεῖς. Ἦταν δικὸν τοὺς δημιουργημάτων; Τοὺς ἤθε θεῖα φώτισις; Ὁχι βέβαια. Καταρχάς, ὅπως ἀναφέραμε καὶ παραπάνω, διετήρησαν τοὺς ἀρχαίους τρόπους-ἁρμονίες καὶ ἀπλῶς ἄλλαξαν τὰ ὀνόματά τους λόγω τοῦ γνωστοῦ κομπλεξισμοῦ καὶ τῆς κατωτερότητος ποὺ ἐνιωθάντο πρὸς κάθε τι τὸ Ἑλληνικόν. Στὴν συνέχεια ἐγκατέλειψαν μὲν τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ ἀλφαθητικὴ μουσικὴ γραφὴ (παρασημαντικὴ) μεταξύ 4ου καὶ 7ου αἰῶνα μ.Χ., πλὴν ὅμως δὲν κατάφεραν νὰ ξεφύγουν ποτέ ἀπὸ τὰ προσωδιακὰ σύμβολα-τόνους, ποὺ ὁ Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος (2ος π.Χ. αἰῶνας) εἶχε ἀρχικῶς εἰσαγάγει, τὴν δὲ μετάλλαξιν τῆς μουσικῆς τους γραφῆς, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ ἦταν Ἑλληνικὴ καὶ στηριζόταν στὴν λογικὴ τῶν τόνων, ἀποστροφῶν, παύσεων, μακρῶν, βραχέων κ.τ.λ., ἀφοῦ προερχόταν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες συγγραφεῖς τῆς Ἑλληνιστικῆς περιόδου, τὴν ὀνόμασαν ἐκ τῶν ὑπὲρ τῶν δὴθεν βυζαντινὴ παρασημαντικὴ, οὕτως ὥστε νὰ πηγαίνει τὸ μυαλό μας σὲ ὑποτιθέμενη χριστιανικὴ πρωτότυπη δημιουργία. Διετήρησαν ἐπίσης τὸ διπλὸ σύστημα μουσικῆς γραφῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦσαν ἄλλα μουσικὰ σύμβολα (νότες) γιὰ τὰ ὄργανικὰ μέρη καὶ ἄλλα γιὰ τὰ φωνητικά· ἔτσι καὶ οἱ χριστιανοὶ ἀντιγράφοντας τὴν ἰδίαν λογικὴν εἶχαν τὸ ἐκφωνητικὸ καὶ τὸ νευματικὸ σύστημα μουσικῆς γραφῆς.

Στὰ παλαιότερα ἄρθρα μας στὸν «Δαυλό» εἶχαμε ἀναφέρει, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐχρησιμοποιοῦσαν τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου εἴτε ὀρθὰ εἴτε ἀνεστραμμένα εἴτε ὑπερφορτωμένα ὡς μουσικὰς νότες γιὰ τὴν παρασῆμανσιν τῶν μελῶν καὶ τῶν μουσικῶν κειμένων. Τὴν λογικὴν αὐτὴ παρασημαντικὴν οἱ χριστιανοὶ βυζαντινοὶ μελωδοὶ ἀρχικῶς καὶ «ἐπιφανειακῶς» τὴν ἐγκατέλειψαν καὶ προετίμησαν, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀνεφέρθη, τὴν προσωδιακὴν γραφὴν τῶν Ἑλληνιστικῶν χρόνων (μακρά, βραχέα, πνεύματα κ.τ.λ.), ποὺ πρῶτος ὁ Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος εἶχε εἰσαγάγει. Ὅμως, ἐὰν παρατηρήσουμε μὲ προσοχὴ τὶς ἐπτά νότες τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς (πά, βού, γά, δῆ, κέ, ζώ, νή), μὲ ἐκπληξὴν θὰ διαπιστώσουμε, ὅτι τελικῶς καὶ αὐτὲς

στηρίζονται στην αρχαιοελληνική μουσική και ότι η ήχητική τους δεν είναι τίποτε άλλο από την μουσική έκφορα των επτά πρώτων γραμμάτων του Έλληνικού αλφαβήτου Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, όπου:

A → πα, Β → Βου, Γ → Γα, Δ → Δη, Ε → κΕ, Ζ → Ζω, Η → νΗ,

ένημερωτικά δε σημειώνουμε, ότι η αντιστοιχία τους με τις δυτικές νότες, είναι ή ακόλουθη:

ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ		ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ		ΔΥΤΙΚΕΣ
Α	→	πα	→	ΡΕ
Β	→	Βου	→	ΜΙ
Γ	→	Γα	→	ΦΑ
Δ	→	Δη	→	ΣΟΛ
Ε	→	κΕ	→	ΛΑ
Ζ	→	Ζω	→	ΣΙ
Η	→	νΗ	→	ΝΤΟ

[Παρέκδασις: Ἐπὶ τῶν Δυτικῶν, πρὶν χρησιμοποιήσῃ τὸ σολφέζ ἥτοι ἕως καὶ τὸν Μεσαίωνα, ἐχρησιμοποιοῦσαν ὡς μουσικὰς νότας τὰ ἑπτὰ πρῶτα γράμματα τοῦ λατινικοῦ αλφαβήτου Α, Β, C, D, E, F, G κατ' ἀντιστοιχίαν τῆς ἀρχαιοελληνικῆς λογικῆς (Σάξονες καὶ Γερμανοὶ τὰ χρησιμοποιοῦν ἀκόμα), τὸ δὲ σολφέζ ὀφείλεται στὸν γνωστὸ ἐπινοητὴ τοῦ πενταγράμμου Γκουίντο ντ' Ἀρέτσο, ὁ ὁποῖος μετονόμασε τὶς ἑπτὰ νότες τῆς φυσικῆς κλίμακος ἑξαίτιας ἑνὸς ἐπτάστιχου λατινικοῦ ὕμνου πρὸς τὸν Ἅγιο Ἰωάννη, ὅπου: **Ut** (ἀργότερα ἔγινε **Do**) *queant laxis/Resonare fibris/Mira gestorum/Famuli tuorum/Solve polluti/Labi reatum/Sa* (ἀργότερα ἔγινε *Si*) *ncta Johannes*).

Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν μεσσηνίων, πρὶν χρησιμοποιήσῃ τὸ σολφέζ ἥτοι ἕως καὶ τὸν Μεσαίωνα, ἐχρησιμοποιοῦσαν ὡς μουσικὰς νότας τὰ ἑπτὰ πρῶτα γράμματα τοῦ λατινικοῦ αλφαβήτου Α, Β, C, D, E, F, G κατ' ἀντιστοιχίαν τῆς ἀρχαιοελληνικῆς λογικῆς (Σάξονες καὶ Γερμανοὶ τὰ χρησιμοποιοῦν ἀκόμα), τὸ δὲ σολφέζ ὀφείλεται στὸν γνωστὸ ἐπινοητὴ τοῦ πενταγράμμου Γκουίντο ντ' Ἀρέτσο, ὁ ὁποῖος μετονόμασε τὶς ἑπτὰ νότες τῆς φυσικῆς κλίμακος ἑξαίτιας ἑνὸς ἐπτάστιχου λατινικοῦ ὕμνου πρὸς τὸν Ἅγιο Ἰωάννη, ὅπου: **Ut** (ἀργότερα ἔγινε **Do**) *queant laxis/Resonare fibris/Mira gestorum/Famuli tuorum/Solve polluti/Labi reatum/Sa* (ἀργότερα ἔγινε *Si*) *ncta Johannes*).

Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν μεσσηνίων, πρὶν χρησιμοποιήσῃ τὸ σολφέζ ἥτοι ἕως καὶ τὸν Μεσαίωνα, ἐχρησιμοποιοῦσαν ὡς μουσικὰς νότας τὰ ἑπτὰ πρῶτα γράμματα τοῦ λατινικοῦ αλφαβήτου Α, Β, C, D, E, F, G κατ' ἀντιστοιχίαν τῆς ἀρχαιοελληνικῆς λογικῆς (Σάξονες καὶ Γερμανοὶ τὰ χρησιμοποιοῦν ἀκόμα), τὸ δὲ σολφέζ ὀφείλεται στὸν γνωστὸ ἐπινοητὴ τοῦ πενταγράμμου Γκουίντο ντ' Ἀρέτσο, ὁ ὁποῖος μετονόμασε τὶς ἑπτὰ νότες τῆς φυσικῆς κλίμακος ἑξαίτιας ἑνὸς ἐπτάστιχου λατινικοῦ ὕμνου πρὸς τὸν Ἅγιο Ἰωάννη, ὅπου: **Ut** (ἀργότερα ἔγινε **Do**) *queant laxis/Resonare fibris/Mira gestorum/Famuli tuorum/Solve polluti/Labi reatum/Sa* (ἀργότερα ἔγινε *Si*) *ncta Johannes*).

Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν μεσσηνίων, πρὶν χρησιμοποιήσῃ τὸ σολφέζ ἥτοι ἕως καὶ τὸν Μεσαίωνα, ἐχρησιμοποιοῦσαν ὡς μουσικὰς νότας τὰ ἑπτὰ πρῶτα γράμματα τοῦ λατινικοῦ αλφαβήτου Α, Β, C, D, E, F, G κατ' ἀντιστοιχίαν τῆς ἀρχαιοελληνικῆς λογικῆς (Σάξονες καὶ Γερμανοὶ τὰ χρησιμοποιοῦν ἀκόμα), τὸ δὲ σολφέζ ὀφείλεται στὸν γνωστὸ ἐπινοητὴ τοῦ πενταγράμμου Γκουίντο ντ' Ἀρέτσο, ὁ ὁποῖος μετονόμασε τὶς ἑπτὰ νότες τῆς φυσικῆς κλίμακος ἑξαίτιας ἑνὸς ἐπτάστιχου λατινικοῦ ὕμνου πρὸς τὸν Ἅγιο Ἰωάννη, ὅπου: **Ut** (ἀργότερα ἔγινε **Do**) *queant laxis/Resonare fibris/Mira gestorum/Famuli tuorum/Solve polluti/Labi reatum/Sa* (ἀργότερα ἔγινε *Si*) *ncta Johannes*).

λαγή ἐπὶ 16 αἰῶνες. Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ὑποχρεοῦμαι στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ μὴν συμφωνήσω μὲ τὸν κ. Βασδέκη, ὁ ὁποῖος ἀποποιεῖται καὶ χαρίζει τὴν βυζαντινὴ μουσικὴ στοὺς χριστιανούς, θεωρώντας τὴν –πρὸς ὄφελός τους– ὡς ἀσχετὴ μὲ τὴν ἀρχαία.

“Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἄρρυθμον (τὸ ὁποῖο δὲν πρέπει νὰ συγγέεται μὲ τὸ ἄμετρον) τῆς ἐκκλησιαστικῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, πρέπει νὰ πούμε, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ στοιχεῖο εἶναι παρμένο (κλεμμένο) ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ μουσικὴ, τόσο τὴν ἱερὴ (ἀφοῦ ἐπὶ παραδείγματι ὁ παιὰν στὸν Ἀπόλωνα δὲν χορεύεται, ἀπλῶς ἄδεται μονοφωνικὰ μὲ τὴν συν-ωδία κιθάρας ἢ λύρας), ὅσο καὶ τὴν κοσμικὴ/δημώδη/λαϊκὴ (ἀφοῦ τὰ ἐπιτραπέζια τραγούδια ἢ ἡ ἐλεγεία/ἀμανὲς ἢ ἀχμανὲς δὲν χορεύονται). Βεβαίως ἄλλον σκοπὸ ἐξυπηρετοῦσε τὸ ἄρρυθμον στὴν Ἑλληνικὴ μουσικὴ καὶ ἄλλον σκοπὸ προσεπάθησαν νὰ ἐξυπηρετήσουν οἱ χριστιανοὶ μὲ τὸ ἄρρυθμον (μὲ τὴν ἔννοια τοῦ μὴ χορευτικοῦ, διότι κατὰ τὰ λοιπὰ μέτρο ἔχει καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ) τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ἡ γενικώτερη εἰκόνα τοῦ «βυζαντινοῦ» πολιτισμοῦ, πού μᾶς παρεδόθη, ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ πραγματικότητά. Καλλιιεργήθηκε ἡ ἀποψηὶς ὅτι οἱ πολῖτες τοῦ βυζαντινοῦ κράτους ζοῦσαν βίον ἀγέλαστο, ὅτι δὲν τραγουδοῦσαν, δὲν ἐχόρευαν, δὲν πῆγαιναν θέατρο, ἀλλὰ ὅτι μόνον προσεύχονταν καὶ συνωμοτοῦσαν. Ἀγνοώντας τὰ στοιχεῖα πού ἀποδεικνύουν τὸ ἀντίθετο, οἱ πλαστογράφοι τῆς ἱστορίας τῶν Ἑλλήνων τῆς βυζαντινῆς περιόδου ἐπεδόθησαν σὲ διωγμούς κατ’ ἐκείνων πού τὸλμησαν νὰ γράψουν δοκίμια πρὸς ὑποστήριξη τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας. Γαλουχηθήκαμε μὲ ἀφορισμούς τοῦ εἶδους, ὅτι στὸ Βυζάντιο δὲν ὑπῆρχαν μουσικὰ ὄργανα, δὲν ὑπῆρχε θέατρο καὶ ὅτι δῆθεν μόνον τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη ἦταν ἡ μοναδικὴ ἐπαφὴ τοῦ λαοῦ μὲ τὴν μουσικὴ. Οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτοὶ εἶναι ὄχι μόνον ἀνακριβεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ πονηροῦ. Εἶναι ἐντυπωσιακὰ μεγάλος ὁ ἀριθμὸς τῶν φιλολογικῶν καὶ τῶν εἰκαστικῶν μαρτυριῶν, πού ἀποδεικνύουν ὅτι κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδο τόσο τὸ θέαμα ὅσον καὶ τὸ ἀκρόαμα συνέχισαν νὰ ἀναπτύσσονται ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες σὲ πείσμα τῶν σημείων τῶν καιρῶν. Τὰ κρατήματα, τὰ θυμελικὰ κρατήματα, οἱ μουσικὲς γιὰ θεατρικὰ ἔργα, τὰ συμποτικὰ τραγούδια σὰν αὐτὰ πού εὐρέθησαν σὲ ἀγιορείτικες ἀνθολογίες, ἦταν παρασημασμένα μὲ τὴν βυζαντινὴν παρασημαντικὴ, ἡ ὁποία, ὅπως εἶπαμε, ἦταν ἡ ἐξέλιξη τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς κατὰ τοὺς Ἑλληνιστικoὺς χρόνους καὶ ὄχι χριστιανικὴ –ὅπως ἐσφαλμένως ἀφήνεται νὰ ἐννοηθεῖ–, τὰ ἐκτελοῦσαν δὲ συνήθως τὰ τραγούδια καὶ τὰ κρατήματα αὐτὰ ὀρχηστρες ἐγχόρδων καὶ πνευστῶν γνωστὲς ὡς ὀρχηστρες λεπτῶν ὀργάνων. Στὶς ὀρχηστρες αὐτὲς συμμετεῖχαν ταμπουράδες (πανδουρίδες), τὸ λαοῦτο (μία ἄλλη μορφή τῆς πανδουρίδος), τὰ ψαλτήρια ἢ κανόνες (ἐπίσης ἀρχαία Ἑλληνικὰ ὄργανα), καθὼς ἐπίσης καὶ μεγάλος ἀριθμὸς ἀπὸ φιαλόσχημα, ἀχλαδόσχημα, ὀκτώσχημα ἑγχόρδα σὲ μεγάλη μορφολογικὴ ποικιλία, πού παιζόταν μὲ δοῦξάρι. Τέλος συμμετεῖχαν καὶ ξύλινα πνευστὰ (π.χ. ὁ δόναξ ἢ αὐλὸς τοῦ Ὁρφέα ἢ νεῖ κατὰ τοὺς Ἀνατολίτες, φλογέρες κ.λπ.), πού μέχρι καὶ σήμερα χρησιμοποιοῦνται στὴν ἐκτέλεση τῆς παραδοσιακῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς. Τὰ ἀνωτέρω ἀπεκρύπτονταν ἐπιμελῶς ἐπὶ αἰῶνες, οὕτως ὥστε νὰ πιστεῖτο ὅτι πέρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμολογίας/ψαλμοδίας δὲν ὑπῆρχε ἄλλη λόγια, ἃς τὴν ποῦμε, κλασσικὴ κοσμικὴ βυζαντινὴ μουσικὴ ἢ δημοτικὴ καὶ λαϊκὴ, ἡ ὁποία νὰ στηρίζεται στὴν ἀρχαιοἙλληνικὴ καὶ τὴν ὁποία ἐγράφαν Ἕλληνίζοντες «χριστιανοὶ» μελωδοὶ οὗ. κ.λ.π. Ἰωάννη Κουκουξέλη, τὸν Ἐμμ. Χρυσάφη, τὸν Γρηγόριο Ἀλυάτη ἢ τὸν Κορώνη, οἱ ὁποῖοι συνέχισαν καὶ ἀπὸ τὴν μύτη τῶν ἰουδαϊζόντων χριστιανῶν τὴν Ἑλληνικὴ μουσικὴ παράδοση τόσο τὴν ἱερὴ, οὐ καὶ τὴν κοσμικὴ. Ἐξῆλλον ὁ θεατρικὸς χώρος δὲν λειτουργοῦσε μόνον σὰν χώρος ἀγωγῆς τῆς ψυχῆς, ὡς καὶ σὰν χώρος συντηρήσεως τῆς ἀρχαίας παιδείας. Οἱ Διονυσιακοὶ τεχνίτες ἄλλοτε ἐκούσια καὶ ἄλλοτε ἀκούσια δὲν ἐντάσσοντο γιὰ πολλοὺς αἰῶνες στὴν χριστιανικὴ ἐκκλησία καὶ εὐρίσκοντο σὲ μόνιμη εἰρήνη μὲ τὴν ἡγεσίᾳ τῆς. Ἡ ἐπιρροὴ τῆς θυμελικῆς μουσικῆς στὸν λαὸ εἶναι προφανὴς ἀπὸ τὸν τεράστιον ἀριθμὸ Πατερικῶν κειμένων (λιθέλων), πού ἐπισημαίνουν «κινδύνους» πού ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν χρήσιν τῆς. Συνέβαινε δὲ καὶ συνεχίζεται μέχρι καὶ σήμερα τὸ φαινόμενο, οἱ ψάλτες τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς νὰ εἶναι παράλληλα καὶ οἱ τραγουδιστὰδες τῶν γλεντιῶν, συμποσιῶν καὶ πανηγυριῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντίθετο, οἱ τραγουδιστὰδες τῶν πανηγυριῶν λόγω τῆς καλλιφωνίας τους νὰ ψέλνουν στὶς ἐκκλησίες. Ἐτσι λοιπὸν τὸ ἐκκλησιαστικὸ ὕψος πέραγε στὰ δημώδη ἄσματα, ἀλλὰ, τὸ σημαντικότερο, συνέβαινε συνεχῶς αὐτὸ πού φοβόντουσαν οἱ πατέρες, τὸ ὕψος τῆς κοσμικῆς/δημώδους/λαϊκῆς καὶ ἐπομένως γνησίας Ἑλληνικῆς

μουσικής περνούσε μέσα στην χριστιανική εκκλησία. Νά λοιπόν η ουσιαστική σχέση της βυζαντινής εκκλησιαστικής μουσικής με την κοσμική βυζαντινή μουσική, έφόσον δε άπαντες δεχόμαστε a priori ότι υπάρχει σχέση της αρχαίας μουσικής με την κοσμική/δημώδη/λαϊκή βυζαντινή, τότε λόγω της επαγωγικής ιδιότητας και των όσων άνωτέρω αναφέραμε πρέπει να δεχθούμε, ότι υπάρχει άρρηκτος δεσμός και σχέση μεταξύ αρχαίας και βυζαντινής μουσικής, είτε ιερής είτε κοσμικής, άφου τον τόνο και το ύφος, το ήθος και τις κλίμακες, την παρασημαντική και τον ρυθμό τά έδινε ο έλληνικός λαός, ο όποιος σε καμμία περίπτωση και ούδέποτε έχασε τον είρμό του και την πολιτιστική του συνέχεια μέσα από τους αιώνες παρά το βάρος και την πίεση των έσωτερικών και έξωτερικών στραγγαλιστών του (ύπενθυμίζω, ότι άλλο ο χριστιανικός στίχος και ο άνθελληνικός ψαλμός και άλλο ή μουσική, ή όποια ήταν και είναι ελληνικότατη).

Ο Ματθαίος Βλαστάρης σε κανόνα της 6ης Συνόδου αναφέρει τους τερετισμούς σάν έργα θυμελικά, οί δε θυμελικοί προήγαγαν τους τερετισμούς και τά κρατήματα και σάν αυτόνομα μουσικά έργα, αλλά και σάν ύποστήριξη σκηνικών χοροδραματικών δρωμένων. Οί θυμελικοί θεράποντες της Διονυσιακής τέχνης, διαιωνιστές της έθνικής παιδείας, που τόσο προεκάλεσαν το μένος των πατέρων της Έκκλησίας, δέν ήταν άλλοι από παιδιά λαϊκών κυρίως οίκογενειών, τά όποια απέφασισαν να γίνουν «σκηνικοί» και να ύποστούν την άντιφατική συμπεριφορά κράτους και εκκλησίας. Δηλαδή, ένώ, όταν ανέβαιναν στην σκηνή, έχαναν και τά στοιχειωδέστερα άστικά τους δικαιώματα, χάρις στίς κρατικές έπιχορηγήσεις και ιδιαίτερα χάρις στίς φατρίες του ίπποδρόμου οί έπιτυχημένοι άπ' αυτούς ζούσαν μέσα στην χλιδή. Η τεραστία έπιρροή της θυμελικής μουσικής και των μουσικοχορευτικών παραστάσεων μαρτυρείται από κείμενο του Χρυσόστομου, όπου «καταγγέλλεται» ότι μετά τις παραστάσεις οί νέοι τραγουδούσαν τις μελωδίες της θυμέλης στα σπίτια τους, «... ό μόν νέος άπολαθών τινα τών σατανικών άσμάτων μέλη, όσα ίσχυε τή μνήμη καταθέσθαι έπί τής οικίας άδει...».

Χάρις στους λιβέλους των πατέρων της εκκλησίας, που δέν συγχώρεσαν ποτέ την έπιρροή των Διονυσιακών τεχνιτών στο βυζαντινό κοινό, το όποιο φαίνεται ότι προτιμούσε να θεατριζεται παρά να εκκλησιάζεται, έφθασαν έως έμάς πολύτιμες πληροφορίες τόσοσιν για το θέατρο όσον και για τά συμπόσια των Έλλήνων και Έλληνιζόντων χριστιανών κατά την βυζαντινή περίοδο. Έτσι ή συνήθεια να καλούνται στα σπίτια των εύπόρων άστών θυμελικοί και παιγνιώτες, προκειμένου να λαμπρύνουν με την παρουσία τους τά έπίσημα συμπόσια, έξακολουθούσε και κατά την βυζαντινή περίοδο, ό δέ Χρυσόστομος τους «κεραυνοβολούσε» λέγοντας: «*ώσπερ γάρ οί μίμους και όρχηστάς και πόρνas γυναικάs είς τά συμπόσια εισάγοντες δαίμονας και τόν διάβολον εκεί καλοΰσι, και μυρίων πολέμων τας αυτών έμπιπλώσιν οικίας (έντεΰθεν γάρ ζηλοτυπία και μοιχεΐαι και πορνείαι και τά μύρια δεινά)...*».

Η άπόδοση ενός τραγικού ή κωμικού ποιητικού κειμένου με τρόπο θεατρικό ή ή χοροδραματική άπόδοση ένός αρχαίου μύθου, οί συμποτικοί νόμοι και τά λογής λογής άσμάτια όριζαν το όπτικοακουστικό πλαίσιο, μέσα στο όποιο άναπτυσσόταν το συμπόσιο και κατά την βυζαντινή περίοδο. Οί οικονομικά άσθενέστερες τάξεις, οί όποιες δέν είχαν την δυνατότητα να μισθώσουν τις ύπηρεσίες ένός ~~στάσιου~~ μουσικών, όρχηστρών και μίμων, για να πλυσώσουν τά συμπόσια τους, έδύνατο να καλέσουν ένα στατό αυτόματο και έναν οργανάριο. Το στατό αυτόματο ήταν είδος κουκλοθέατρου, το ~~όποιο~~ ^{όποιο} χάρις σ' έναν πολύπλοκο μηχανισμό είχε την δυνατότητα να άποδίδει άνευ της παρεμβάσεως του χειριστού του κατά την εξέλιξη της παραστάσεως. Μεγάλεs έπιτυχίεs της έποχής ήταν ή τραγωδία «Αΐας» και ό «Θριάμβος του Διονύσου».

Ένα δείγμα συμποτικού τραγουδιού σε ήχο πλάγιο του τετάρτου (Μιξολύδιου τρόπου), το όποιο εύρέθη στον κώδικα 1203 της βιβλιοθήκης της μονής Ίδρωσιν, καταδεικνύει περίτρανα ότι: α) μέχρι και τον 12ο μ.Χ. αιώνα οί Έλληνες έξεχριστιανίζοντο διά της βίας (συχνά της ψυχολογικής, την όποια άσκούσαν οί εκχριστιανισμένοι συγγενείς τους), β) ύπήρχε έλευθερία στίχου στα συμποτικά τραγούδια, στα όποια έξεφράζοντο όλοι οί καΰμοι των Έλλήνων άνευ ύπονουμένων, γ) ή κοσμική βυζαντινή μουσική άκολουθούσε στην γραφή-παρασημαντική (όποτε αυτό συνέβαινε, μιάs και συνήθως ή κοσμική, δημώδης/λαϊκή μουσική ήταν προφορική) τις όνομασίες των ήχων, το μέτρο και τις κλίμακες της λεγομένηs εκκλησιαστικής μουσικής, ή όποια με την σειρά της είχε «δανεισθεί» τούς τρόπους/ήχους, κλίμακες, μέτρο, γρα-

φή-παρashaμαντική κ.τλ. από την Έλληνική μουσική τόσο την ιερή όσο και την κοσμική με τὸν τρόπο πὺν ἀνωτέρω ἐκτενῶς ἀναφέραμε. Τὸ συμποτικὸ λοιπὸν τραγοῦδι τοῦ 12ου περι-
που αἰῶνα λέει:

«Ὅταν λαλήσει ὁ πετεινὸς κι οἱ ἐκκλησιᾶς σημαίνουν
μᾶνα νιὸν ἐστόλιζε νὰ πᾶ νὰ μεταλάβῃ,
νὰ μεταλάβῃ μιὰ βολὰ, νὰ μεταλάβῃ δύο,
νὰ μεταλάβῃ τρεῖς βολές, νὰ σώσει τὴν ψυχὴ του.
Ὁμπρὸς ὑπάγ' ἡ μᾶνα του, ξοπίσω ἡ ἀδελφὴ του,
στὴ μέση ὑπάγει ὁ νιούτσικος σὰν μῆλο μαραμένο».

Τὸ γιατί ὁ νιούτσικος (νεανίας) πηγαίνει στὴν ἐκκλησία νὰ μεταλάβει συνοδευόμενος καὶ
σὰν «μῆλο μαραμένο» πιστεύω ὅτι δὲν χρειάζεται ἰδιαίτερο σχολιασμό.

Ἐν κατακλείδι καὶ προκειμένου νὰ μὴν κουράσουμε περαιτέρω τοὺς μὴ ἐιδικούς ἐπὶ θε-
μάτων μουσικῆς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ», μὲ τὴν ὑπόσχεση ὅμως ὅτι θὰ ἐπανεέλθω με-
ἄρθρα πὺν ἀφορρὸν τὰ ἐπιμέρους στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς παραδόσεως, συνοψί-
ζουμε τὰ ἐξῆς:

α) Ἄλλο ἢ ἱερὴ ἀρχαία Ἑλληνικὴ μουσική, ἄλλο ἢ κοσμικὴ/δημῶδης/λαϊκὴ ἀρχαία Ἑλλη-
νικὴ μουσική (τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὴν λεγομένη βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ καὶ κοσμικὴ
μουσική). Ἡ πρώτη ἔχει σοβαρὸ καὶ αὐστηρὸ ὕψος, ἀφοῦ εἶναι ἡ μουσικὴ τῶν θεῶν, ἐνῶ ἡ
δεύτερη ἔχει πῶ χαρὸμένο καὶ ἐλεύθερο ὕψος, ἀφοῦ εἶναι ἡ μουσικὴ τῶν ἀνθρώπων, πλὴν
ὅμως καὶ τὰ δύο εἶδη ἔχουν κοινὴ συνισταμένη καὶ ἀρρηκτὴ σχέση μεταξύ τους, ἀφοῦ πηγά-
ζουν ἀπὸ τὴν ἴδια πηγὴ, τὸν Ἑλληνα ἄνθρωπο, μὰ πάνω ἀπ' ὅλα ἔχουν τὸ ἦθος καὶ τὸ ὕψος
μῆς φυλῆς, γιὰ τὴν ὁποία ἡ μουσικὴ εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν ἴδια τῆς τὴν ὑπόσταση καὶ
τὴν ἐλευθερίαν. Δείγματα τῆς ἀρχαίας ἱερῆς μουσικῆς μᾶς ἔχουν διασωθεῖ, ἀφοῦ αὐτὴ ἀνευ-
ρέθη παρασημασμένη σὲ ἐπιτύμβιες στήλες καὶ μὲ τὴν γνωστὴ ἐργασία τοῦ Ἀλύπιου (εἰσα-
γωγὴ μουσικῆ) τὴν ἐπαναπαραγάγαμε, ἐνῶ δείγματα τῆς κοσμικῆς-δημῶδους μουσικῆς δὲν
διεσώθησαν παρασημασμένα, πλὴν ὅμως πιστεύουμε ὅτι αὐτὴ τόσο στὸ μέτρο-κλίμακες κ.τλ.
ὅσο καὶ στὸ ὕψος διεσώθη διὰ τοῦ προφορικῶν λόγου στὰ ἀκριτικὰ καὶ δημοτικὰ μας τρα-
γοῦδια καθὼς καὶ τοὺς χοροὺς, ἐπηρεάζει δὲ καὶ τὸ νεώτερο ἀστικὸ λαϊκὸ μας τραγοῦδι (ρε-
μπέτικο). Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τὰ μουσικὰ ὄργανα, τὰ ὁποία μὲ τὴν πάροδο τῶν αἰώνων
ἀπλῶς μεταλλάχθησαν ἢ μετωνομάσθησαν, ἀλλὰ γενικῶς διετήρησαν τὴν ἀρχαία δομὴ καὶ
λογικὴ τῆς κατασκευῆς τους.

β) Ὁ ὅρος «βυζαντινὴ μουσική» εἶναι πανάκεια, ἀφοῦ οὐδέποτε ὑπῆρξε βυζαντινὴ μουσι-
κὴ. Τὸ μόνον πὺν ὑπῆρξε εἶναι ἡ ἱερὴ καὶ ἡ κοσμικὴ/δημῶδης μουσικὴ τῶν Ἑλλήνων –καὶ
μόνον αὐτῶν– κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδο. Ὁ ὅρος εἶναι μεταγενέστερος, ὅπως καὶ ὁ ὅρος
Βυζαντινὴ (Χριστιανικὴ) Αὐτοκρατορία, ἡ δὲ ἀναφορὰ σὲ βυζαντινὴ μουσικὴ μὲ τὴν ἔννοια
τῆς ἐπικεντρώσεως στὸν λόγο καὶ ὄχι στὴν μουσικὴ τῆς ἐκκλησίας τῆς λεγομένης βυζαντινῆς
περιόδου, χωρὶς ταυτοχρόνως νὰ ἀναφέρεται ὅτι ὑπῆρχε ἐκ παραλλήλου καὶ κοσμικὴ μουσικὴ
κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, εἶναι ἐκ τοῦ πονηροῦ.

γ) Ἡ λεγομένη χριστιανικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ οὐδὲν ἐδημιούργησε ἢ προήγαγε στὴ
μουσικὴ, παρὰ μόνον παρέλαβε τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνικοὺς τρόπους-ἁρμονίες-κλίμακες καὶ
μέτρο ἕως καὶ τοὺς «ᾄσμούς» φθόγγους κυρίως καὶ τὴν Ἑλληνιστικὴν μουσικὴν γραφὴν (πα-
ρashaμαντική), τοὺς μετονόμασε ἀπλῶς καὶ λειτούργησε ἐπ' αὐτῶν ἀφαιρετικὰ. Τὸ μόνον νέο
στοιχεῖο πὺν προσέδωσαν οἱ χριστιανοὶ ἐπὶ τῆς μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων ἦταν ὁ λόγος καὶ τὰ
κείμενα (ψαλμοὶ) τῶν πατέρων, συχνὰ μὲ ἀνθελληνικὸ χαρακτῆρα, αὐτὸ ὅμως εἶναι ζήτημα
φιλολογίας καὶ θεολογίας τοῦ θέματος καὶ ὄχι θέμα μουσικῆς.

Ὅμως προσοχὴ, μὴν πέφτουμε στὴν παγίδα πὺν μᾶς στήνουν καὶ στὸ θέμα τῆς μουσικῆς.
Μὴν χαρίζουμε τὴν Ἑλληνικὴν μουσικὴν εἴτε ἱερὴν εἴτε κοσμικὴν/δημῶδην/λαϊκὴν τῶν Ἑλλήνων
τῆς βυζαντινῆς περιόδου σ' αὐτὸ πὺν ὀνομάζεται «βυζαντινὴ μουσικὴ» καὶ πὺν ἐκ τοῦ πο-
νηροῦ ἔννοοῦν τὴν χριστιανικὴν ἐκκλησιαστικὴν. Ἄν τὸ κάνουμε αὐτὸ καὶ ἀπορρίψουμε τὴν
βυζαντινὴν μουσικὴν ἐν γένει, χωρὶς νὰ τὴν διακρίνουμε ἀπὸ τὸν χριστιανικὸν λόγον-στῆλον, τότε
χάνουμε τὸν ἱστορικὸν μουσικὸν συνδετικὸν μᾶς κρίκο μὲ τὴν ἀρχαιότητα. Δὲν χαρίζουμε καμ-
μια μουσικὴ μᾶς σὲ κανέναν, καὶ ἐννοῶ κυριολεκτικὰ τὴν ἔννοια μουσικῆς, ὄχι τὸν στίχον ἢ τὸν
λόγον. Τὸν ἀνθελληνικὸν στίχον καὶ λόγον τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησιαστικῆς βυζαντινῆς μουσικῆς

(ὕμνοлогίας) τοὺς τὸν παραχωροῦμε, οἱ κλίμακες ὁμῶς, οἱ τρόποι, οἱ ἀρμονίες, ἡ μουσικὴ γραφὴ, τὰ ὄργανα, οἱ χοροὶ καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τῆς μουσικῆς εἴτε κοσμικῆς ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἕως καὶ σήμερα εἶναι Ἑλληνικά, ἐνιαῖα καὶ διαχρονικά καὶ δὲν τὰ παραχωροῦμε σὲ κανέναν.

Ἐπιπρόσθετη ἀπόδειξις –ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω– τοῦ ὅτι ἡ λεγομένη βυζαντινὴ παρασημαντική (μουσικὴ γραφὴ), ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ μελωδικὴ γραμμὴ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς εἶναι Ἑλληνικῆς προελεύσεως καὶ ὄχι χριστιανικῆς εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι, ὅταν θελήσουμε νὰ μετεγγράψουμε πλήρως καὶ μὲ πάσαν λεπτομέρειαν τὴν κοσμικὴ-δημώδη/λαϊκὴ μουσικὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς τοῦ Βυζαντίου, αὐτὸ καθίσταται ἀδύνατον μὲ τὴν δυτικὴ παρασημαντικὴ τοῦ σολφέζ, ἐνῶ μὲ τὴν λεγομένη βυζαντινὴ (στὴν οὐσία Ἑλληνιστικὴ) παρασημαντικὴ –τὴν ὁποία μονοπωλιακῶς ἐχρησιμοποίησε ἡ ἐκκλησία ἀποκρύπτοντας τὴν προέλευσίν της– τὰ Ἑλληνικά δημώδη καὶ λαϊκά ἄσματα, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπ’ εὐθείας ἀπὸ τὴν ἀρχαία μας μουσικὴ, ἀποδίδονται τέλεια.

Γι’ αὐτὸ, ἐπαναλαμβάνω (βλ. καὶ «Δαυλόν» Ἰουλίου 1994), μὴν πέφτουμε στὴν παγίδα ποὺ μᾶς στήνουν καὶ μὴν ἀπεμπολοῦμε τὰ πνευματικά μας προϊόντα, ἐπειδὴ γιὰ κακὴ μας τύχη μέσα ἀπὸ τὴν πάροδο τῶν αἰώνων μᾶς διεστρέβλωσαν τὴν ἱστορία μας. Νὰ μὴν λέμε, ἄλλο ἢ ἀρχαία μουσικὴ καὶ ἄλλο ἢ σημερινή, ἀφοῦ ἀποδεδειγμένως ὑπάρχει σχέση. Νὰ μὴν λέμε τὸ δημοτικὸ μας τραγούδι περιφρονητικὰ δῶλαχο καὶ νὰ μὴν ἀπομακρυνόμαστε ἀπ’ αὐτὸ, μὴν χαρίζουμε στοὺς ἀνατολίτες τὴν κοσμικὴ μουσικὴ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδο, μὴν χαρίζουμε στοὺς δυτικούς τὸ Γρηγοριανὸ μέλος καὶ τὴν δόση τῆς μουσικῆς τους, ἀφοῦ καὶ αὕτη προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, μὴν ἀποκαλοῦμε ἀνατολίτικο τὸ νεώτερο ἀστικὸ λαϊκὸ μας τραγούδι (ρεμπέτικο), ἀφοῦ ἡ δομὴ του εἶναι καθαρὰ Ἑλληνικὴ, τέλος δὲ μὴν χαρίζουμε τὴν ἐκκλησιαστικὴ βυζαντινὴ μουσικὴ στοὺς χριστιανοὺς ἀντιπροσώπων, παρὰ μόνον τὸν ἀνθελληνικὸ καὶ τὸν Γιαχδικὸ τῆς λόγου καὶ στίχο.

Ἐὰν ἀρχίσουμε νὰ ἔχουμε μεταξὺ μας ἀντιπαλότητα καὶ ἀπεμπολοῦμε τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ μας δεξιά καὶ ἀριστερά, τότε σὲ λίγο καιρὸ δὲν θὰ ξέρομε τί εἶναι Ἑλληνικὸ καὶ τί ὄχι, δὲν θὰ ξέρομε ποιά ἦταν καὶ ποιά εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ παράδοση, δὲν θὰ ξέρομε τὴν εὐρύτερη ἱστορία μας, θὰ ἀποκοποῦμε ἀπὸ τὸ παρελθὸν μας χάνοντας τοὺς συνδετικούς μας κρίκους καὶ ἐπομένως δὲν θὰ ἔχουμε μέλλον, συντόμως δὲ τότε θὰ ἐπέλθῃ φάσις, κατὰ τὴν ὁποία θὰ προσπαθοῦμε νὰ ἀποδείξουμε, ὅτι δὲν καταγόμαστε ἀπὸ τὸ εὐγενὲς φύλον τῶν Σινῶν (Κινέζων).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Χριστόδουλος Χάλαρης: Ἀπὸ ἐνθετα σὲ CD’s μὲ θέμα τὴν κοσμικὴ βυζαντινὴ μουσικὴ.
 Ἀνδρέας Ντάκουλας, *Δημοτικὰ ᾠσματα εἰς Βυζαντινὴν Μουσικὴν Σημειογραφίαν*, Ἀθῆναι 1962.
 Κ.Α. Ψάχος, *Τὸ ὀκτάηχον σύστημα*, ἐπανεκδόσεις, Νεάπολη Κρήτης 1980.
 Κ.Α. Ψάχος, *Παρασημαντικὴ*, Ἀθῆναι 1917.
 Δ. Λυπουρλῆς, *Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Μετρικὴ*, ἐκδόσεις Παρατηρητῆς, Θεσσαλονίκη 1983.
 Ν.Γ. Πολίτης, *Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ*, ἐκδόσεις Διόνυσος 1975.
 Γ. Παχτικὸς, *Δημώδη Ἑλληνικά ᾠσματα*, βιβλιοπωλεῖο Διονυσίου Νότη Καραβία, Ἀθῆναι 1905.
 Λιλὴ Ζωγράφου, Ἀντιγνώση, ἐκδόσεις Γαβριηλίδης, Ἀθῆναι 1992.
 Ἀλέξης Σολωμός, *Ὁ Ἅγιος Βάχχος*, Ἀγνωστα χρόνια Θεάτρον, ἐκδόσεις Δωδώνη, Ἀθῆναι 1987.
 Κυριάκος Σιμόπουλος, *Ἡ λεηλασία καὶ καταστροφὴ τῶν ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων*.
 Ἐγκυκλοπαίδεια τοῦ «Ἡλίου»: τόμος «Ἑλλάς».
 Μάρκος Δραγούμης, *Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ*, ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περ. «Παρνασσός», 1966.
 Σίμων Καρᾶς, *Ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ παλαιογραφικὴ ἔρευνα ἐν Ἑλλάδι*, Ἀθῆναι 1976.
 Σίμων Καρᾶς, *Μέθοδος τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς*, τεύχη Α καὶ Β, Ἀθῆναι 1981.
 Στάθης Γρηγόριος, *Τὰ χειρόγραφα Βυζαντινῆς Μουσικῆς*, τ. Α’ 1975, τ. Β’ 1976.
 Στάθης Γρηγόριος, *Ἡ ἐξήγησις τῆς παλαιᾶς Βυζαντινῆς Σημειογραφίας*, Ἀθῆναι 1978.
 Βασίλειος Στεφανίδης, *Σχεδιάσμα περὶ Μουσικῆς*, Κωνσταντινούπολις 1902.
 Κυριάκος Φιλοξενίδης, *Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς*, Κωνσταντινούπολις 1868.

Πολίτες και υπήκοοι

‘Ο σύγχρονος ἐξ-ουσιαστικός ἄνθρωπος ἀποτελεῖ τὴν νοσηρότερη μορφή ἀνθρώπου, ὅπως τουλάχιστον τὸν ἐπεσήμαναν καὶ τὸν περιέγραψαν οἱ ἀρχαιοέλληνες. Δουλέκδουλος καὶ κατὰ συνέπειαν κακοδαίμων περιφέρεται στὴ φυλακὴ του, στὸ «Πλατωνικὸν σπήλαιον», χωρὶς νόημα καὶ σκοπὸ, περιμένοντας τὸν θάνατό του.

‘Ο πολίτης τῶν ἀρχαίων πόλεων ἦταν ἐνεργὸ καὶ ὑπεύθυνο μέλος τῆς κοινότητας, ἐλάμβανε μέρος σ’ ὅλα τὰ δρώμενα καὶ ἐγνώριζε ἀκριβῶς τὴν πορεία καὶ τὸν προορισμὸ τοῦ σκάφους τῆς πόλεως, στὸν καθορισμὸ τῆς ὁποίας εἶχε συναποφασίσει καὶ συναινέσει καὶ αὐτός.

‘Η «πόλις» ἀνῆκε καὶ δὲν ἀνῆκε στοὺς πολίτες, ἀφοῦ μερίδιο σ’ αὐτὴν εἶχαν καὶ οἱ θεοί, ὅπως καὶ οἱ προγενέστεροι, κυρίως ὅμως οἱ μεταγενέστεροι, χάριν τῶν ὁποίων συναγωνίζονταν οἱ πολίτες, προκειμένου νὰ τοὺς παραδώσουν τὴν πόλιν ἰσχυρότερη καὶ ὠραιότερη.

‘Η βαθύτερη ταυτότητα, ἡ ψυχὴ ἢ ὁ λόγος τῆς πόλεως, ἀποτελοῦσαν τὴν συνισταμένη τῶν ταυτοτήτων τῶν ψυχῶν ἢ λόγων τῶν πολιτῶν τῆς, ἦταν τρῶπον τινα ὁ ζωγραφικὸς πίνακας, ὅπου μὲ τὰ δικά του ξεχωριστὰ χρώματα, μὲ τὶς δικές του γραμμὲς φάνταζε τὸ πρόσωπο τοῦ κάθε τῆς μέλους. Κανένας πολίτης δὲν περιόσενε· κανένας δὲν ἦταν ἄχρηστος· ὅλοι εἶχαν τὸ σκοπὸ τους, ὅλοι διαδραμάτιζαν τὸ ρόλο τους, αὐτοῖεραρχημένοι στὴν κλίμακα τῶν ἀξιῶν τοῦ συνόλου.

‘Η πόλις ἦταν τὸ καμάρι τῶν πολιτῶν καὶ τὸ κοινὸ σημεῖο ἀναφορᾶς τους. ‘Ολοι ἐργάζονταν γι’ αὐτὴν καὶ ὅλοι μαζὶ τὴν βελτίωναν, βελτιώνοντας τὸν ἑαυτό τους. Κι ἡ πόλις ὅμως «μετέβαλεν» καὶ «μετερρῦσμον» τοὺς πολίτες, κάτι ποὺ ἄλλωστε ἀποτελοῦσε καὶ τὸν ἀνώτατο σκοπὸ τῆς. Διότι ἡ πόλις εἶχε τὴν προέλευσή της στὸν διακαὴ πόθο τῶν Ἑλλήνων γιὰ δικαιοσύνη, ἐλευθερία καὶ ἀρετή. ‘Η πόλις ἦταν ὁ ζωντανὸς ὀργανισμὸς, ὁ ὅλος αὐτιά καὶ μάτια, ὁ νόμος ποὺ διασφάλιζε τὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν, ποὺ προάσπιζε τὰ δικά τους, ποὺ προῆγε τὰ γράμματα καὶ τὶς τέχνες.

Οἱ πολίτες ἦσαν διανοητικὰ ὑγιεῖς καὶ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, φορεῖς πραγματικῆς παιδείας, ἱκανοὶ νὰ συνδυνάζουν εἰς ἀρραγὴ ἐνότητα τὴν σκέψη τους καὶ τὴν δράση, τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πράξη, τὸν λόγο καὶ τὸν βίον. ‘Η Παιδεία ἐθεωρεῖτο ὡς μοναδικὸς λόγος ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου ὡς «πολιτικοῦ ζώου», ποὺ ζῇ καὶ κινεῖται μέσα στὰ πλαίσια τῆς συντεταγμένης πολιτικῆς κοινότητος. Πολιτικὴ, θρησκεία, τέχνες καὶ γράμματα δὲν ἐννοοῦντο ἄνευ παιδαγωγικοῦ καὶ παιδευτικοῦ γνωρίσματος. Οἱ ποιητές, οἱ καλλιτέχνες, οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ ἐπιστήμονες πρῶτιστα ἦσαν παιδαγωγοὶ ἀνθρώπων καὶ δάσκαλοι. Ἀσφαλῶς δημιουργοῦσαν ἔχοντας τὴν αἴσθηση τῆς ἀπόλυτης ἐλευθερίας, ἦσαν ὅμως συρροθμισμένοι μὲ τὸν «λόγο τῆς πόλεως», μὲ τὸν «ξυνὸ» (= κοινὸ, διάχυτο) ἡρακλείτειο λόγο, ἔτσι ὥστε τὰ ἔργα τους νὰ μὴν ἔχουν καμμιά σχέση μὲ τὴν στράτευση σὲ δόγματα ἢ τὴν ἀσυδοσία καὶ ἀναρχία.

Μέσα σὲ μιὰ τέτοια ἀτμόσφαιρα οἱ πολίτες αἰσθάνονταν εὐδαίμονες καὶ ἦσαν ἐνεργητικοὶ καὶ δημιουργικοὶ ἔτσι, ὥστε γέμιζαν τὶς ἀγορές, τὶς ὁδοὺς καὶ τὶς πλατεῖες μ’ ἔργα «θαυμαστὰ καὶ μεγάλα», μὲ «κτῆματα ἐς αἰεῖ».

* * *

Οἱ σύγχρονοι ὑπήκοοι οὐδόλως σχετίζονται μὲ τοὺς πολίτες. Ἐτοῦτοι εἶναι ἀνεύθυνα καὶ ἀνενεργὰ ἄτομα, ποὺ δὲν μετέχουν στὰ δρώμενα καὶ ἀγνοοῦν τὴν πορεία καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ κράτους τους. Οἱ ἐξ-ουσιαστές καὶ τὰ ὄργανά τους μόνον καθορίζουν τίς τύχες τῶν ὑπηκόων τους, τοὺς ὁποίους ὁδηγοῦν σύμφωνα μὲ τὰ προσωπικά τους συμφέροντα καὶ ἐπιδιώξεις.

Τὰ κράτη δὲν ἐπιθυμοῦν τὴν παιδεία καὶ μόρφωση τῶν ὑπηκόων τους, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο ὅτι τὰ συνειδητὰ καὶ ἀντεπίγνωστα ἄτομα ἀποποιοῦνται τὴν ιδιότητα τοῦ ὑπηκόου. Ἀντὶ παιδείας λοιπὸν τὰ κράτη ἐκπαιδεύουν, καλώντας τοὺς ἀνυποψίαστους ὑπηκόους τους νὰ λησμονήσουν τίς πάτριες ἰδεολογίες καὶ ἀξίες, προκειμένου νὰ περιπέσουν σὲ πλήρη ἰδεολογικὴ σύγχυση καὶ παρακμῇ, σὲ ἄμορφη μάζα χωρὶς ἱστορικὴ συνείδηση καὶ ὁραματισμοὺς γιὰ τὸ μέλλον.

Τὰ κράτη ἐπιδιώκουν τὴν ἠθικο-πνευματικὴ ὑποδούλωση τῶν ὑπηκόων τους, τὴν καλλιέργεια τῶν κατωτερικῶν παθῶν καὶ ἐνστίκτων, τὴν ἐξαχρείωσή τους. Οἱ ὑπήκοοι ἐθίζονται στὴν ὑποταγὴ καὶ ἐξάρτηση καὶ διδάσκονται τὸν φόβο καὶ ἰδιαίτερα τὸν «φόβον Κυρίου» καὶ αὐθέντου.

Τὰ κράτη δὲν ἐγκρίνουν τὴν δημιουργίαν ἔργων «θαυμαστῶν καὶ μεγάλων», ποὺ ἐξαληθεύουν καὶ ἐλευθερώνουν τοὺς πολίτες. Γι' αὐτὸ καὶ καταδιώκουν τοὺς μεγάλους δημιουργοὺς, ἐνῶ παράλληλα προωθοῦν τίς μετριότητες καὶ τοὺς ἀσυνείδητους ὑπηρέτες τοῦ παραλόγου, ποὺ καλλιεργοῦν τὴ σύγχυση στοὺς λαοὺς καὶ τὸν σκοταδισμό.

Μέσα σὲ μιὰ τέτοια ἠθικο-πνευματικὴ καὶ κοινωνικο-πολιτικὴ ἀτμόσφαιρα οἱ ἄνθρωποι ἀκίνητοποιοῦνται καὶ καταβάλλονται ἢ ἐξεναντιώνονται καὶ ἐξαγριώνονται. Οἱ ὑπήκοοι, καὶ ἀνάλογα μὲ τίς δυνάμεις ἀντιστάσεως ποὺ διαθέτουν, ἄλλοι καταφεύγουν στὴ μεταφυσικὴ καὶ στίς ἀνατολικῆς προελεύσεως δοξασίες καὶ θρησκείες, ἄλλοι ἐνδίδουν στὸν καταναλωτισμὸ καὶ οἰκονομισμό, ἄλλοι παρασύρονται στοὺς κήπους τῆς τεχνητῆς εὐδαιμονίας τῶν ναρκωτικῶν καὶ ἄλλοι τέλος ἐξεναντιούμενοι στρέφονται ἐναντίον τῶν συνανθρώπων τους ἢ, τὸ χειρότερο, ἐναντίον τῆς φύσεως.

Ἡ Ἑλλάδα λόγῳ τοῦ ἱστορικοῦ της παρελθόντος καὶ κυρίως λόγῳ τοῦ ἐξαληθευτικοῦ καὶ ἐξανθρωπιστικοῦ πολιτισμοῦ της ἀποτελεῖ ἐδῶ καὶ δυὸ περίπου χιλιετίες τὸν κύριο στόχο τῆς λογοκρατίας, ποὺ χρησιμοποιοῦν κάθε δία καὶ δόλο, προκειμένου νὰ κάμψῃ τὸ ἠθικὸ τῶν Ἑλλήνων, νὰ τοὺς ἀποπροσανατολίσῃ ἀπ' τὴν φυσικὴ πορεία τους καὶ ἀποκοιμίσῃ τοὺς νὰ τοὺς μεταβάλῃ σὲ ἐξ-ουσιαστές ἢ δούλους. Οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες ἀποτελοῦν τοὺς πιὸ δύσμοιρους ἀνθρώπους, τὰ κακοδαιμονέστερα πλάσματα. Βομβαρδιζόμενοι ἀδιαλείπτως ἀπ' τὰ ἐξ-ουσιαστικὰ δόγματα, ἀναγκασμένοι νὰ λαμβάνουν τὴν πιὸ ἀνθελληνικὴ ἐκπαίδευση τοῦ κόσμου, ταπεινούμενοι ἐθνικά, ὑβριζόμενοι πολιτικά, ἐμπαιζόμενοι καὶ ἀκρωτηριαζόμενοι γλωσσικά ὑποφέρουν καὶ ἄγχονται. Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς τους ἀφεληνίστηκε καὶ ἐκβαρβαρίστηκε, πρὸς δόξαν τῆς λογοκρατίας καὶ τῶν ἐξ-ουσιαστῶν. «Ὅσοι πάντως ζωντανοί», ὅσοι Ἕλληνες, ἀντισταθεῖτε. Παραμείνατε πολῖτες τοῦ αὐριανοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου.

Πὰν Αἴολος

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΜΑΣΤΡΟΛΑΜΠΡΟΣ

Πανάρχαια Ἑλληνικὴ πολιτιστικὴ καὶ γλωσσικὴ ἐπίδραση στὴ Ρωσσία

Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ρῶσοι ἔχουν σχέσεις ὄχι μόνο κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες, ἀλλὰ καὶ προϊστορικές, ἀφοῦ ἀνθρωπολογικὰ κατὰγονται ἀπὸ τὸ ἴδιο φύλο. Κατὰ τὸν Ρῶσο ἀνθρωπολόγο Μπούννακ μαζί με τὶς ἐντόπιες φυλές με τὰ χονδρὰ ὀστᾶ διακρίνεται στὴν Οὐκρανία τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς τὸ «Μεσογειακὸ» φύλο, χαρακτηριζόμενο ἀπὸ «λεπτοφυΐα καὶ ὁμοιότητα με τοὺς ἄλλους φορεῖς τοῦ πολιτισμοῦ τῆς γραπτῆς κεραμικῆς». Ἡ κεραμικὴ ἀπετέλεσε ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια πολιτιστικὰ στοιχεῖα τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς, καὶ σώθηκαν δείγματα ὡς τὴν ἐποχὴ μας. Ἔτσι ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη διαπιστώνει, ὅτι ἡ κεραμικὴ ἀναπτύχθηκε πρῶτα στὴν Ἑλλάδα (γύρω στὰ 7.000 π.Χ.) καὶ βαθμὴδὸν προωθήθηκε σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη μαζί με τὴν ἐξάπλωση ἐκεῖ τοῦ «Μεσογειακοῦ» φύλου καὶ τοῦ γεωργικοῦ πολιτισμοῦ του. Ὁ Τσεχοσλοβάκος παλαιοανθρωπολόγος Γέλινεκ γράφει με ἐκπληξη: «Ὁ Μεσογειακὸς ἀνθρωπολογικὸς τύπος ἐμφανίζεται στὴ νεολιθικὴ ἐποχὴ παντοῦ στὴν Εὐρώπη καὶ πολὺ δορεϊότερα ἀπ' ὅ,τι θὰ νόμιζε κανεὶς συγκριτικὰ με τὴ σημερινὴ ἐξάπλωση αὐτοῦ τοῦ φύλου στὴν περιοχὴ τῆς Μεσογείου. Τὸν βρίσκουμε τόσο στὴ δόρειο Ἰσπανία ὅσο καὶ στὴ δόρειο Γαλλία, τὴν δόρειο Γερμανία, τὴν Πολωνία καὶ τὴν [πρῶην] Σοβιετικὴ Ἑνωσι. Αὐτὸ τὸ φαινόμενο –γράφει ὁ Γέλινεκ– στίς δόρειες περιοχὲς θὰ προϋπέθετε αὐθόρμητες μετακινήσεις τοῦ Μεσογειακοῦ πληθυσμοῦ σ' ὅλα τὰ πλάτη τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου, πρᾶγμα ποὺ εἶναι ἀπίστευτο».

Ὅσο κι ἂν φαίνεται «ἀπίστευτο», ὑπῆρξε ἡ πραγματικότητα. Δὲν ἦταν κανένα φανταστικὸ «Ἰνδοευρωπαϊκὸ» φύλο, ἀλλὰ γνωστὸ νότιο φύλο αὐτὸ ποὺ ἀπλώθηκε τότε (μεταξὺ 5.000 καὶ 3.000 π.Χ.) σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη δημιουργώντας τὴν πρώτη κοσμοκρατορία καὶ φέροντας τὴν γεωργικὴ ἐπανάσταση σ' ὅλη τὴν τότε καθυστερημένη ἡπειρο. Πολλοὶ ἀνθρωπολόγοι Ἕλληνες καὶ ξένοι, ὅπως ὁ Πουλιανός, ὑποστηρίζουν ὅτι τὸ Μεσογειακὸ φύλο εἶχε ἀρχίσει ἤδη πρὸ 100.000 ἐτῶν –δηλαδὴ πολὺ πρὸ τῆς ἀνθρωποποίησης– νὰ διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὰ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ φύλα καὶ νὰ ἐξελίσσεται. Ἀκριδῶς αὐτὸ τὸ «Μεσογειακὸ φύλο» εἶναι τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ κυρίως Σκύθες με μεσογειακὴ κι αὐτοὶ μείξη κατοικοῦσαν στὴν Οὐκρανία, Λευκορωσία, Ρωσία· βορειοανατολικά μαζί με αὐτοὺς συζοῦσαν οἱ ξανθοὶ Βουδῖνοι (Βαλτικὸ φύλο) καὶ οἱ Μεσογειακοὶ Γελῶνοι. Οἱ Σκύθες, ποὺ κατοικοῦσαν στὸν τεράστιο γεωγραφικὸ χώρο, ὁ ὁποῖος ἐκτείνεται σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία καὶ τμήματα τῆς Ἀσιατικῆς, προέρχονται ἀπὸ πανάρχαια ἑλληνικὰ φύλα, ποὺ ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖ.

Τὰ πανάρχαια αὐτὰ ἑλληνικὰ φύλα γρήγορα ἐπεκτάθηκαν καὶ πρὸς ἀνατολὰς σ' ὁλόκληρη τὴν ἑκτασι τῆς Ἀσιατικῆς Ρωσίας (Σιβηρίας) καὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Ἡ συγγένεια τῆς Μήδειας, τῆς κόρης τοῦ βασιλέως τῆς Κολχίδας Αἰήτου, με τὴν βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Κορίνθου εἶναι μιὰ «μυθολογικὴ» ἀπόδειξη τῶν συγγενικῶν δεσμῶν τῶν λαῶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου με τοὺς Ἕλληνες τῆς κυρίως Ἑλλάδας. Ἄλλο παράδειγμα εἶναι ἡ ἀρπαγὴ τῆς Ἰφιγένειας ἀπὸ τὴν Ἀρτεμι καὶ ἡ μεταφορὰ τῆς στὴν Ταυρίδα, τὴν σημερινὴ Κριμαία. Οἱ περιπέτειες τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ὁρέστη καὶ τοῦ φίλου του Πυλάδου

* Ὁ κ. Ε.Μ. εἶναι καθηγητὴς φιλόλογος τῆς Ρωσικῆς Γλώσσας καὶ Λογοτεχνίας.

ἀποτελοῦν ἓνα ἀκόμα στοιχεῖο ἀπόδειξης τῶν ἐπαφῶν τῶν Ἑλλήνων μὲ τοὺς λαοὺς τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ὁ Ἡρόδοτος λέει, ὅτι οἱ Ἕλληνες ποὺ κατοικοῦσαν γύρω ἀπὸ τὸν Εὐξείνου Πόντο τοῦ εἶπαν, ὅτι «γενάρχης τῶν Σκυθῶν ἦταν ὁ Ἡρακλῆς». Ἀφοῦ συννευρέθη μὲ τὴν Ἑχιδνα, ἀπὸ τὴν ἔνωση αὐτὴ γεννήθηκαν τρία παιδιά, ὁ Ἀγάθυρσος, ὁ Γελῶνος καὶ ὁ Σκύθης, ἐπώνυμοι τῶν ἀντίστοιχων σκυθικῶν λαῶν. Ἡ ἀναφορὰ τοῦ Ἡρόδοτου, ὅτι οἱ λαοὶ ποὺ κατοικοῦσαν τὸν ἀχανῆ χώρο ποὺ ἐκτείνεται βορείως τῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου κατάγονται ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ, δηλαδὴ ἀπὸ Ἕλληνες, εἶναι ἀληθινὴ καὶ ἀκριβής, ἐφ' ὅσον οἱ ἀρχαῖοι –κι ὄχι μόνον ὁ Ἡρόδοτος– θεωροῦσαν τοὺς Γελῶνους (λέξη ποὺ εἶναι συγγενὴς πρὸς τὸ Ἕλληνες), ποὺ κατοικοῦσαν μεταξὺ Βόλγα, Τανάιδος καὶ Οὐραλίων, ὡς λαὸν ἑλληνικῆς καταγωγῆς. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ αὐτοῦ λαοῦ, ποὺ ὀνομαζόταν Γελών, βρισκόταν κοντὰ στὸ σημερινὸ Κουϊμπίσεφ στὴν καμπὴ τοῦ ποταμοῦ Βόλγα, ὁ ὁποῖος τότε ὀνομαζόταν Ρᾶ. Ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλης ἦταν μικτός: Βουδίνοι, Σκύθες, Σαρμάτες καὶ Ἕλληνες. (Οἱ Γελῶνοι, Σαυρομάτες, Ἀριμασποὶ ἀναφέρονται καὶ στὰ «Ἀργοναυτικά» τοῦ Ὀρφέα, στίχ. 1055-1065). Γιὰ τοὺς Ἀγάθυρσους ὁ μεγάλος φιλόσοφος Ἀριστοτέλης παρατηρεῖ, ὅτι ἦταν τόσο πολιτισμένοι, ὥστε γνῶριζαν τοὺς νόμους τους, ποὺ τοὺς εἶχαν κάνει τραγούδια, γιὰ νὰ τοὺς ἀποστηθίζουν εὐκόλα.

Οἱ Σκύθες, πρέπει νὰ τονισθεῖ, κατεῖχαν ὁλόκληρη τὴν στεπνώδη χώρα ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὰ βόρεια μέρη τῆς Κασπίας θάλασσας. Οἱ Σκύθες ἦλθαν ἐνωρίτερα σὲ στενὲς σχέσεις καὶ ἐπαφὲς μὲ τοὺς Ἕλληνες τοῦ Νότου, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους εἶχαν ἀποσπασθεῖ τὶς πρῶτες χιλιετίες μετὰ τὴν τήξη τῶν παγετῶνων καὶ εἶχαν μετακινηθεῖ πρὸς τὶς βόρειες χώρες. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐξελληνίσθησαν σὲ μεγάλο βαθμό, ὅπως οἱ Καλλιπίδες, ἐνῶ πολλῶν τὰ ὀνόματα εἶναι σαφῶς ἑλληνικά. Οἱ Σκύθες εἶχαν ἀλφαριθμητικὴ γραφὴ μὲ βάση τὸ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς δέχθηκαν τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ καὶ προσπάθησαν νὰ τὸν μεταδώσουν στὴν χώρα τους. Ὅπως ὁ Τοξάρης, φίλος τοῦ Σόλωνος, ὁ ὁποῖος ἐγίνε Ἀθηναῖος πολίτης καὶ τιμήθηκε μὲ ἀνδριάντα μετὰ τὸ θάνατό του καὶ ὁ βασιλικῆς καταγωγῆς Ἀνάχαρσις, ἐπίσης φίλος τοῦ Σόλωνος, φιλόσοφος, καθὼς καὶ ὁ Σκύλις.

Ἡ σκυθικὴ γλῶσσα ἦταν συγγενὴς πρὸς τὴν πανάρχαια ἀρχαιοελληνικὴ, ἴσως προελασγική, τὴν ὁποία φυσικά ἀγνοοῦμε, διότι δυστυχῶς ἐλάχιστα λείψανά της διεσώθησαν. Ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἐξελληνισθέντων Σκυθῶν, ὅπως ἀναφέρονται στὶς σχετικὲς ἐπιγραφές: Ἱεράδης, Βάδαγος, Κουζάνος, Χουαρσάξης, Νάβαζος, Ἀθρογος, Κάραξος, Ὀσπουμάγης, Ἀρετόνηχος, Ἀρθόγαμος, Γόργιππας κ.λπ. Αὐτὰ ἀναφέρει ὁ Ἰωάννης Πασσᾶς («Οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς»).

Μποροῦμε νὰ ἀναφερθοῦμε καὶ σὲ ἄλλους λαοὺς πρὸς Ἀνατολὰς, στοὺς Σαυρομάτες, Σᾶκες, Μασαγέτες, Ἰσηδόνες καὶ Ἀριμασπούς, οἱ ὁποῖοι ἦταν γνωστοὶ στοὺς Κινέζους. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ λαοί, ὅπως καὶ στὴν πρῶνὴν ΕΣΣΔ, εἶχαν ἑλληνικὴ καταγωγή ἀπὸ τοὺς πανάρχαιους χρόνους. Στὴν περιοχὴ, ὅπου ζοῦσαν οἱ Ἰσηδόνες, ἀνεκαλύφθησαν ἀπὸ Σοβιετικoὺς ἀρχαιολόγους ἀγγεῖα, τὰ ὁποῖα φέρουν διακοσμήσεις Μυκηναϊκῆς τεχνοτροπίας. Φαίνεται, ὅτι αἱ ἐπαφὲς ἀπὸ αὐτὲς τὶς μακρινὲς περιοχὲς μὲ τὸ Αἶγαio χρονολογοῦνται ἀπὸ πολὺ παλαιότερη ἐποχὴ. Τὸ γεγονὸς εἶναι πάντως, ὅτι Ἕλληνες ἐμποροὶ διέσχιζαν τὶς ἀπέραντες Εὐρασιτικὲς ἐκτάσεις σὲ ἀποστάσεις, οἱ ὁποῖες σήμερα φαίνονται τεράστιες. Βρέθηκαν πολλὰ καὶ διάφορα εἶδη ἑλληνικῶν κοσμημάτων καὶ ἀγγείων καὶ νομίσματα ὄχι μόνον στὴν Κριμαία καὶ στὶς παρὰκτιες περιοχὲς τῆς Οὐκρανίας καὶ τοῦ Βορείου Καυκάσου, ἀλλὰ καὶ σὲ ποτὶ μεγάλες ἀποστάσεις ἀπὸ τὶς ἀκτὲς τοῦ Εὐξείνου ὡς τὴν Βαλτικὴ. Εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὸ, ὅτι σὲ ὁλόκληρη τὴν

περιοχή, ή όποία γειτονεύει μέ τήν ύποτιθέμενη χώρα τών Ἀριμασπών, δηλαδή στήν Βουριατομογγολία, τήν Γιακουτία καί τήν Ἀνατολική Σιβηρία, ἀφθονεῖ ό χρυσός. Χάριν ἀκριβῶς αὐτῶν τῶν χρυσοφόρων κοιτασμάτων οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τοῦ Αἰγαίου εἶχαν εἰσχωρήσει σέ αὐτές τίς περιοχές.

Δέν θά ἦταν ἄσχετο νά ἀναφερθοῦμε καί στοὺς Ὑπερβόρειους, τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες γνώριζαν ἀπό τὰ πανάρχαια χρόνια στήν Κεντρική Ἀσία. Ἀπό τὰ ἐδάφη τῆς περνοῦσαν οἱ Ὑπερβόρειοι, πού ἔφερναν δῶρα στόν Ἀπόλλωνα. Τὰ ἐδάφη τῆς διέσχισε καί ό Διόνυσος, γιά νά φθάσει στήν Ἰνδία, ὅπως καί ό Μέγας Ἀλέξανδρος, ὅταν ἔφθασε στήν ἴδια περιοχή. Ὑπάρχουν οἱ Καλάς. Διατηροῦν ἀκόμα στοιχεῖα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς παράδοσης. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πίστευαν, ὅτι οἱ Ὑπερβόρειοι κατοικοῦσαν στόν μακρυνό Βορρᾶ. Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει, ὅτι κατοικοῦσαν πέρα ἀπό τὰ Ριπαῖα ὄρη (Οὐράλια), στήν περιοχή τῆς Σιβηρίας καί περιγράφει τὰ ἔθιμά τους. Οἱ Ὑπερβόρειοι ἀναφέρονται καί στά «Ἀργοναυτικά» τοῦ Ὁρφέα, τὰ ὁποῖα μιλοῦν γιά τόν Κρόνιο Πόντο (Βόρειος Παγωμένος Ὠκεανός).

Οἱ Ὑπερβόρειοι λάτρευαν τόν Ἀπόλλωνα, τόν ὁποῖο ταῦτιζαν μέ τόν Ἥλιο. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες διηγοῦνται, ὅτι ό Ἀπόλλων τόν χειμῶνα ἔφευγε καί πήγαινε στό Βορρᾶ, στά Ριπαῖα ὄρη, τὰ ὁποῖα, ὅσο τὰ πλησίαζε κανεῖς, τόσο αὐτά ἀπομακρύνονταν. Ἐκεῖ περνοῦσε τόν χειμῶνα ό Ἀπόλλων σ' ἓναν παράδεισο γεμάτο ὀρτύκια καί κύκνους, περιτριγυρισμένος ἀπό ἀνθρώπους καλοῦς καί πάντα εὐτυχισμένους. Στόν Ἀπόλλωνα κρατοῦσαν συντροφιά τέσσερες Ὑπερβόρειες παρθένες, ἡ Ὑπερόχη, ἡ Λαοδίκη, ἡ Ὠπιδίς καί ἡ Ἀργη. Τήν ἀνοιξη ό θεός στεφανωμένος μέ δάφνη καί κρατῶντας κιθάρα ἐπέστρεφε στήν Ἑλλάδα πάνω σέ ἓνα ἄρμα, πού τό ἔσερναν κύκνοι. Ὅμως μερικῆς φορῆς ἀνέβαινε πάνω σέ γρύπα.

Οἱ Ὑπερβόρειοι συνδέονταν μέ τήν Δῆλο, τό ἀρχαιότατο κέντρο λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνα. Σχετικά ἀναφέρεται καί ό Ἰωάννης Πασσᾶς στόν τόμο «*Λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς*». Ὁ σοδιετικὸς ἐρευνητής Ὁκλάντικωφ καθῶς καί ό Κούρτ Μπένες ἀναφέρουν, ὅτι οἱ προϊστορικές κατοικίες τῆς γῆς στό Οὐσούρι καί στόν Κάτω Ἀμούρ, μεταξύ Τσαμπαρόδσκ, Κομοσομόλσκ καί Νικολάγεδσκ, μαρτυροῦν, ὅτι δέν ἀποκλείεται, ό «*μεγάλος τοξότης*» τους νά εἶναι ό Ἕλληνας θεός Ἀπόλλων, ἀφοῦ ταξίδευε στή Χώρα τῶν Ὑπερβορείων.

Στόν ἴδιο τόμο τοῦ «Ἠλίου» ό Ι. Πασσᾶς ἀναφέρει, ὅτι οἱ Ὑπερβόρειοι κατοικοῦσαν πέραν τῶν Ἀριμασπών. Ἄν δεχθοῦμε ὡς ἀληθεῖς τίς παραδόσεις, θά πρέπει νά κατοικοῦσαν στήν (πρώην) Σοδιετική Ἀπω Ἀνατολή, δηλαδή στό βορειοανατολικότερο ἄκρο τῆς Ἀσίας. Αὐτό ἐπιβεβαιώνουν καί οἱ χαραχθέντες ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου *Χάρτες*, οἱ ὁποῖο ὀνομάζουν τὰ ὄρη τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας Ὑπερβόρεια ὄρη καί τόν Βόρειο Παγωμένο Ὠκεανό Κρόνιο ἢ Πεπηγότα ἢ Ὑπερβόρειο ὠκεανό. Στήν περιοχή αὐτή καί στά παρακείμενα νησιωτικά συμπλέγματα (Σαχαλίνη καί Ἰαπωνικά νησιά) ζοῦσαν κατὰ τήν ἀρχαιότητα λευκοὶ δασύτριχοι λαοί, τελείως διαφορετικοὶ ἀπό τοὺς Μογγολικῆς καταγωγῆς μεταγενέστερους καί σημερινούς κατοίκους. Λεῖψανα τῶν λαῶν αὐτῶν ἀποτελοῦν σήμερα οἱ Γκιλιάκοι τῆς πρώην Σοδιετικῆς Ἑνώσεως καί οἱ ὀλιγάριθμοι καί διαρκῶς περιοριζόμενοι Αἰνῶν (Ἰωνες;) τῆς Ἰαπωνίας, στή γλῶσσα τῶν ὁποίων οἱ γλωσσολόγοι διακρίνουν ὀρισμένα στοιχεῖα ἀρχαίας Εὐρωπαϊκῆς (πανάρχαιας Ἑλληνικῆς) γλώσσας. Ὁ ἀνθρωπολόγος Κούμαρης κατατάσσει τοὺς Αἰνῶν καί τοὺς Γκιλιάκους στοὺς Παλαιοευρωπαϊδας καί δέχεται ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενο νά ἔφθασαν στήν Ἀπω Ἀνατολή ἀπὸ τήν Εὐρώπη ἢ τουλάχιστον ἀπὸ τήν Κεντρική Ἀσία, τό ἀσφαλέςτερο ὅμως, ἀπὸ τήν πανάρχαια Ἑλλάδα, ἀφοῦ τήν ἀποψη αὐτή δικαιολογοῦν

καὶ οἱ περὶ Ὑπερβορείων καὶ τῶν σχέσεων τῶν Ἑλλήνων με τοὺς Ἀριμασποὺς Ἑλληνικὲς παραδόσεις καὶ τὰ εὐρήματα, ποὺ πληθύνονται ἀπὸ τὶς ἀνασκαφὲς στὴ νότιο καὶ ἀνατολικὴ πρώην Σοβιετικὴ Ἑνωση.

Ἀφθονοῦν οἱ μαρτυρίες πάρα πολλῶν ἐρευνητῶν, ἱστορικῶν συγγραφέων καὶ ἀνθρωπολόγων, ὅπου παρατηρεῖται μιὰ συνεχὲς παρουσία καὶ ἐπιρροὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου στὸν πολιτισμὸ καὶ στὴ γλῶσσα, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, στοὺς λαοὺς τοῦ Βορρᾶ καὶ ἰδιαίτερα στοὺς Ρώσους, Οὐκρανοὺς, Λευκορωσούς καθὼς καὶ στοὺς Σλάβους τῶν Βαλκανίων, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦν ὡς τώρα τὴν κυριλικὴ γραφὴ.

Ὑπάρχει μιὰ ἱστορικὴ μαρτυρία, ὅτι οἱ συμφωνίες τοῦ Ὑλκερ συντάχθηκαν στὰ ἑλληνικὰ καὶ τὰ ρωσικά. Τὸ γεγονός δείχνει, ὅτι οἱ Ρῶσοι εἶχαν ἀκόμα ἀπὸ τὸν 8ο, 9ο καὶ ἀρχὲς τοῦ 10ου αἰῶνα δική τους γραφὴ, ἡ ὁποία συμπληρώθηκε μετὰ τὴν κυριλικὴ γραφὴ (γύρω στὰ 17-20 γράμματα), ποὺ δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανο αὐτὴ ἡ γραφὴ νὰ καταγόταν ἀπὸ τὴν Α καὶ Β Γραμμικὴ Γραφὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ἤλεγχαν τὴν Εὐρώπῃ ὡς τὸν Βόρειο Πόλο καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὡς τὴν χερσόνησο Σαχαλίνη, τὴν Καμπούτκα, τὴν Ἰαπωνία. Ἀλλὰ καὶ σὲ πολλὰ νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ βρίσκουμε ἑλληνικὲς λέξεις καὶ θρησκευτικὲς δοξασίες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας.

Δὲν θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἄσχετο μετὰ τὸ θέμα μας οἱ μῦθοι γιὰ τὶς θρυλικὲς Ἀμαζόνες. Οἱ παραδόσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων κάνουν λόγο γιὰ τὶς περίφημες Ἀμαζόνες, τὶς γυναικες-πολεμιστὲς, γιὰ τὶς ὁποῖες ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ ποικίλοι θρύλοι. Οἱ γνωστότεροι ἀπὸ τοὺς θρύλους εἶναι τῆς Ἀζοφικῆς θάλασσας, τῆς Κασπίας καὶ τοῦ Καυκάσου. Οἱ ἑλληνικὲς πηγὲς ἀναφέρουν, ὅτι αὐτὲς μιλοῦσαν τὴν θρακικὴ γλῶσσα –δηλαδὴ τὸ ἰδίωμα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ποὺ μιλοῦσαν οἱ Θρᾶκες. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Αἰσχύλου, ὁ ὁποῖος συνδέει τὶς Ἀμαζόνες τῆς Ἀραβίας μετὰ τὰ ὑνίπεδα τοῦ Καυκάσου καὶ τὶς ἀκτὲς τῆς Κολχίδας. Ἐπίσης πρέπει νὰ τονισθεῖ, ὅτι ἡ Ἀργοναυτικὴ Ἐκστρατεία καὶ οἱ δεσμοὶ τῆς Μήδειας μετὰ τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὴν Κόρινθο, ὁ μῦθος τοῦ Φρίξου καὶ τοῦ Χρυσόμαλλου Δέρατος δείχνουν σαφῶς, ὅτι ὁ Ἰάσων καὶ οἱ Ἀργοναῦτες μετέβαιναν σὲ συγγενικοὺς τοὺς λαοὺς. Τὰ εὐρήματα τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν, ποὺ εἶχαν γίνει στὸν Βόρειο Πόντο καὶ τὴν Θράκη ἕως τὸ ὕψος τῆς Τρανσυλβανίας, καὶ ἰδίως αὐτὰ ποὺ βρέθηκαν στοὺς μεγάλους τάφους Κουργκά, δείχνουν, ὅτι τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ ἀπὸ τὴν ὑστερονεολιθικὴ ἐποχὴ καὶ ἐντεῦθεν προέρχονται σαφῶς ἀπὸ τὸ Αἶγαίο.

Ἡ ἐπιρροὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐξαντληθεῖ μετὰ αὐτὴν ἐδῶ τὴν μελέτη. Θὰ μπορούσε κανεὶς πάνω σὲ αὐτὸ τὸ θέμα νὰ κάνει μελέτες διατριβῆς, νὰ γράψῃ βιβλίον ἢ βιβλία. Ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα δὲν ἐπηρέασε μόνο τὴ Ρωσικὴ, ἀλλὰ καὶ ἄλλες γλῶσσες σὲ ὅλο τὸν κόσμον (Ἀγγλική, Γαλλικὴ, Γερμανικὴ, Ἰσπανικὴ, Ἰταλικὴ κ.λπ.). Στὶς τελευταῖες δύο δεκαετίες πολλοὶ ξένοι ἱστορικοὶ καὶ ἐρευνητὲς βρῆκαν καθαρὰ ἑλληνικὲς λέξεις στὶς γλῶσσες τῶν Ἰνκας, Μάγια, Ἀζτέκων στὴ Νότιο καὶ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ, καθὼς καὶ στὸν Εἰρηνικὸ Ὠκεανό, στὴν Ἰνδονησία, τὴ Νέα Γουινέα, τὴν Πολυνησία, τὴν Μελανησία, τὴν Αὐστραλία. Ἐπίσης ἀπὸ τὶς Ἰνδίες τὴν Κίνα ὡς τὴν Ἰαπωνία ὑπάρχουν ὅχι μόνον ἑλληνικὲς λέξεις ἀλλὰ καὶ πανάρχαιες ἑλληνικὲς τοπωνυμίες ὅπως στὴν Κίνα ἡ περιοχὴ στὸ νότιο τμῆμα τῆς «Γιουνάν»-Ἰωνία; κ.λπ. Ἀκόμη καὶ στὶς περισσότερες, ἂν ὅχι σὲ ὅλες τὶς γλῶσσες τῆς Ἀφρικανικῆς ἡπείρου βρίσκουν καθαρὰ ἑλληνικὲς λέξεις τόσο ἀρχαίες ὅσο καὶ σύγχρονες.

Ἐνα πολὺ μικρὸ δείγμα ἀπὸ τὶς χιλιάδες ἑλληνικὲς λέξεις ποὺ χρησιμοποιοῦνται τώρα στὴ Ρωσικὴ γλῶσσα:

Α

1.	ΑΝΑΤΟΜΙΓΙΑ	ἀνατομία
2.	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΙΑ	ἀρχαιολογία
3.	ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΓΙΑ	ἀστρονομία
4.	ΑΚΑΝΤΕΜΙΓΙΑ	ἀκαδημία
5.	ΑΤΕΪΣΜ	ἀθεϊσμός
6.	ΑΓΚΡΟΜΠΙΟΛΟΓΙΚΙΑ	ἀγροβιολογία
7.	ΑΝΕΜΙΓΙΑ	ἀναιμία
8.	ΑΓΚΡΟΦΙΖΙΚΑ	ἀγροφυσιική
9.	ΑΖΟΤ	ἄζωτον
10.	ΑΚΟΥΣΤΙΚΑ	ἀκουστική
11.	ΑΦΤΟΜΠΙΟΓΚΡΑΦΚΑ	αὐτοβιογραφία
12.	ΑΦΤΟΜΑΤΤΣΙΚ	αὐτοματιστής
13.	ΑΓΚΝΟΣΤΙΚ	ἀγνωστιστής
14.	ΑΓΚΡΑΡΝΗ	ἀγροτικός
15.	ΑΖΙΑΤ	ἀσιάτης
16.	ΑΚΑΝΤΕΜΙΚ	ἀκαδημαϊκός
17.	ΑΚΡ	τὸ ἄκρον
18.	ΑΚΡΟΜΠΑΤ	ἀκροβάτης
19.	ΑΚΣΙΟΜΑ	ἄξιωμα
20.	ΑΛΓΕΜΠΡΑ	ἀλγεβρα
21.	ΑΛΚΟΚΟΛΙΣΜ	ἀλκοολισμός
22.	ΑΛΛΕΓΚΟΡΙΤΣΗΝΗ	ἀλληγορικός
23.	ΑΛΛΟΠΑΤ (γιατρός)	ἀλλοπαθητικός
24.	ΑΛΦΑΒΗΤ	ἀλφάβητο
25.	ΑΛΦΑ	ἄλφα
26.	ΑΜΦΙΜΠΙΓΙΑ	ἀμφίδιον
27.	ΑΜΦΙΜΠΡΑΧΗΪ	ἀμφίβραχυς
28.	ΑΜΦΙΤΕΑΤΕΡ	ἀμφιθέατρο
29.	ΑΜΦΟΡΑ	ἀμφορέας
30.	ΑΝΑΛΙΖ	ἀνάλυση
31.	ΑΝΑΛΟΓΙΚΙΤΣΗΝΗ	ἀναλογικός
32.	ΑΝΑΠΕΣΤ	ἀνάπαιστος
33.	ΑΝΑΡΧΙΣΜ	ἀναρχία
34.	ΑΝΑΦΕΜΑ	ἀνάθεμα
35.	ΑΝΑΧΡΟΝΙΣΜ	ἀναχρονισμός
36.	ΑΝΓΚΕΛ	ἄγγελος
37.	ΑΝΓΚΙΝΤΡΙΤ	ἀνυδρίτης
38.	ΑΝΙΕΚΝΤΟΤ	ἀνέκδοτο
39.	ΑΜΝΕΣΤΙΓΙΑ	ἀμνηστία
40.	ΑΝΕΜΙΤΣΝΟ	ἀναιμικός
41.	ΑΝΙΕΜΟΜΕΤΡ	ἀνεμόμετρο
42.	ΑΝΕΣΤΙΣΙΓΙΑ	ἀναισθησία
43.	ΑΝΤΑΓΚΟΝΙΣΜ	ἀνταγωνισμός
44.	ΑΝΤΟΛΟΓΙΚΙΑ	ἀνθολογία

Γ

45.	ΓΚΑΛΑΚΤΙΚΑ	γαλαξίας
46.	ΓΚΑΡΜΟΝΙΓΙΑ	ἁρμονία
47.	ΓΚΕΓΚΕΜΟΝΙΓΙΑ	ἡγεμονία
48.	ΓΚΕΚΖΑΜΕΤΡ	ἐξάμετρον
49.	ΓΚΕΛΠ	ἥλιον
50.	ΓΚΕΛΙΟΤΣΕΝΤΙΤΣΕΣΚΙ	ἡλιοκεντρικός

51.	ΓΚΕΜΑΤΟΜΑ	αἱμάτωμα
52.	ΓΚΕΜΟΡΡΟΪ	αἱμορροΐδες
53.	ΓΚΕΜΟΦΙΛΙΓΙΑ	αἱμοφιλία
54.	ΓΚΕΝΕΑΛΟΓΙΚΙΤΣΕΣΚΙ	γενεαλογικός
55.	ΓΚΕΝΕΣΙΣ	γένεσις
56.	ΓΚΕΝΕΤΙΚΑ	γενετική
57.	ΓΚΕΟΓΡΑΦ	γεωγράφος
58.	ΓΚΕΟΝΤΕΖΙΣΤ	γεωδαίτης
59.	ΓΚΕΟΝΤΕΖΙΓΙΑ	γεωδαισία
60.	ΓΚΕΟΛΟΓΚ	γεωλόγος
61.	ΓΚΕΟΜΕΤΡΙΤΣΕΣΚΙ	γεωμετρικός
62.	ΓΚΕΟΜΕΤΡΙΓΙΑ	γεωμετρία
63.	ΓΚΕΟΦΙΖΙΚΑ	γεωφυσική
64.	ΓΚΕΟΧΙΜΙΓΙΑ	γεωχημεία
65.	ΓΚΕΡΜΕΤΙΤΣΕΣΚΙ	ἐρμητικός
66.	ΓΚΕΡΟΪΣΜ	ἥρωισμός
67.	ΓΚΙΓΙΕΝΑ	ὕγιεινή
68.	ΓΚΙΓΚΑΝΤ	γίγαντας
69.	ΓΚΙΓΚΡΟΜΕΤΡ	ὕγρόμετρο
70.	ΓΚΙΝΤΡΑΒΛΙΚΑ	ὕδραυλική
71.	ΓΚΙΝΤΡΟΜΠΙΟΛΟΓΙΑ	ὕδροβιολογία

Δ

72.	ΝΤΕΛΦΙΝ	δελφίни
73.	ΝΤΕΜΑΓΚΟΓΚ	δημαγωγός
74.	ΝΤΕΜΟΚΡΑΤ	δημοκράτης
75.	ΝΤΕΜΟΝ	δαίμονας
76.	ΝΤΕΡΜΑΤΙΝ	δερματοειδές
77.	ΝΤΕΡΜΑΤΟΛΟΓΚ	δερματολόγος
78.	ΝΤΕΣΠΟΤ	δεσπότης
79.	ΝΤΙΑΜΠΕΤ	διαδήτης
80.	ΝΤΙΑΓΚΝΟΖ	διάγνωση
81.	ΝΤΙΑΓΚΟΝΑΛ	διαγώνιος
82.	ΝΤΙΑΓΚΡΑΜΜΑ	διάγραμμα
83.	ΝΤΙΑΝΤΕΜΑ	διάδημα
84.	ΝΤΙΑΚΡΙΤΙΤΣΕΣΚΙ	διακριτικόν
85.	ΝΤΙΑΛΕΚΤ	διάλεκτος
86.	ΝΤΙΑΛΕΚΤΙΚΑ	διαλεκτική
87.	ΝΤΙΑΛΕΚΤΟΛΟΓΙΚΙΑ	διαλεκτολογία
88.	ΝΤΙΑΛΟΓΚ	διάλογος
89.	ΝΤΙΑΜΕΤΡ	διάμετρος
90.	ΝΤΙΑΠΑΖΟΝ	διαπασών
91.	ΝΤΙΑΤΕΡΜΙΓΙΑ	διαθερμία
92.	ΝΤΙΑΦΡΑΓΚΜΑ	διάφραγμα
93.	ΝΤΙΕΖ	δίεση
94.	ΝΤΙΕΤΑ	δίαιτα
95.	ΝΤΙΚΤΑΤΟΡ	δικτάτορας

Ε

96.	ΓΕΒΑΝΓΚΕΛΙΓΕ	εὐαγγέλιο
97.	ΓΕΒΡΕΪ	έβραϊος
98.	ΓΕΒΡΟΠΕΓΕΤΣ	εὐρωπαίος
99.	ΓΕΠΙΣΚΟΠ	ἐπίσκοπος

100.	ΓΕΡΕΣ	αἵρεση	135.	ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΑ	καταστροφή
101.	ΓΕΧΙΝΤΝΑ	ἔχιδνα	136.	ΚΑΤΕΓΚΟΡΙΓΙΑ	κατηγορία
I			137.	ΚΑΤΕΤ	κάθετος
102.	ΙΓΚΟΥΜΕΝ	ἡγούμενος	138.	ΚΑΤΕΤΕΡ	καθετήρας
103.	ΙΝΤΕΑΛ	ἰδανικό	139.	ΚΑΤΕΧΙΖΙΣ	κατήχηση
104.	ΙΝΤΕΑΛΙΖΜ	ἰδεαλισμός	140.	ΚΑΤΟΝΤ	κάθοδος
105.	ΙΝΤΕΟΛΟΓ	ἰδεολόγος	141.	ΚΑΤΟΡΓΚΑ	κάτεργα
106.	ΙΝΤΕΓΙΑ	ἰδέα	142.	ΚΑΤΟΛΗΚ	καθολικός
107.	ΙΝΤΕΟΝ	ἰδιωματισμός	143.	ΚΑΦΕΝΤΡΑ	καθέδρα
108.	ΙΝΤΟΛ	εἰδωλόν	144.	ΚΑΦΕΝΤΡΑΛΝΙ	καθεδρικός
109.	ΙΓΕΡΑΡΧΙΓΙΑ	ἐραρχία	145.	ΚΕΡΑΜΙΚΑ	κεραμική
110.	ΙΓΕΡΕΪ	ἐρέας	146.	ΚΙΛΟΓΚΡΑΜΜ	χιλιόγραμμα
111.	ΙΓΕΡΟΓΚΛΙΦ	ἐρόγλυφο	147.	ΚΙΛΟΜΕΤΕΡ	χιλιόμετρο
112.	ΙΓΕΖΟΥΪΤ	Ἰησουΐτης	148.	ΚΙΝΙΜΑΤΟΓΚΡΑΦ	κινηματογραφία
113.	ΙΝΤΟΛΟΓ	ἰνδολόγος	149.	ΚΙΝΕΤΙΚΑ	κινητική
114.	ΙΟΝΙΠΣΚΥ	ἰωνικός	150.	ΚΙΠΑΡΙΣ	κυπαρίσι
115.	ΙΠΟΤΕΚΑ	ὑποθήκη	151.	ΚΙΤ	κῆτος, φάλαινα
116.	ΙΠΠΟΝΤΡΟΜ	ἵπποδρόμον	152.	ΚΛΕΠΤΟΜΑΝΙΓΙΑ	κλεπτομανία
117.	ΙΡΟΝΙΓΙΑ	εἰρωνία	153.	ΚΛΕΡΙΚΑΛ	κληρικός
118.	ΙΣΤΕΡΙΚΑ	ύστερία	154.	ΚΛΙΖΜΑ	κλύσμα
119.	ΙΣΤΟΡΙΤΣΕΝΠ	ἱστορικός	155.	ΚΛΙΜΑΤ	κλίμα
120.	ΙΣΤΟΡΙΟΓΚΡΑΦΙΓΙΑ	ἱστοριογραφία	156.	ΚΛΙΝΙΚΑ	κλινική
121.	ΙΣΤΟΡΙΓΙΑ	ἱστορία	157.	ΚΟΝΤ	κώδιξ
122.	ΙΧΤΙΟΛΟΓΙΓΙΑ	ἰχθυολογία	158.	ΚΟΛΟΝΤΠ	κολλόδιον
K			159.	ΚΟΛΛΟΪΝΤ	κολλοειδές
123.	ΚΑΚΟΦΟΝΙΓΙΑ	κακοφωνία	160.	ΚΟΛΟΣΣ	κολοσσός
124.	ΚΑΛΕΪΝΤΟΣΚΟΠ	καλεϊδοσκόπιον	161.	ΚΟΜΕΝΤΙΠΙΑ	κωμωδία
125.	ΚΑΛΙΓΚΡΑΦΙΤΣΕΣΚΠ	καλλιγραφικός	162.	ΚΟΜΕΤΑ	κομήτης
126.	ΚΑΝΟΝ	κανόνας	163.	ΚΟΜΙΚ	κωμικός
127.	ΚΑΡΝΤΙΟΓΚΡΑΜΜΑ	καρδιογράφημα	164.	ΚΟΡΑΛΛ	κοράλλιον
128.	ΚΑΡΤΟΓΚΡΑΦ	χαρτογράφος	165.	ΚΟΡΙΦΕΪ	κορυφαίος
129.	ΚΑΡΤΟΝ	χαρτόνι	166.	ΚΟΡΟΝΑ	κορώνα
130.	ΚΑΤΑΚΟΜΠΟΪ	κατακόμβες	167.	ΚΟΣΜΕΤΙΚΑ	κοσμετική
131.	ΚΑΤΑΛΥΖ	κατάλυσις	168.	ΚΟΣΜΟΓΚΟΝΙΓΙΑ	κοσμογονία
132.	ΚΑΤΑΛΟΓΚ	κατάλογος	169.	ΚΟΣΜΟΓΚΡΑΦΙΓΙΑ	κοσμογραφία
133.	ΚΑΤΑΠΟΥΛΤΑ	καταπέλτης	170.	ΚΟΣΜΟΝΤΡΟΜ	κοσμοδρόμιον
134.	ΚΑΤΑΡΑΚΤΑ	καταράκτης	171.	ΚΟΣΜΟΝΑΒΤ	κοσμοναύτης
			172.	ΚΟΣΜΟΣ	κόσμος, διάστημα
			173.	ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΤ	κοσμοπολίτης

Ἔχω τὴ γνώμη, ὅτι θὰ πρέπει νὰ τονισθεῖ ἡ δυναμικὴ ἐπιρροή τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας στὴ διαμόρφωση ὅλων τῶν γλωσσῶν τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς γένεσης τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, ἀπὸ τὴν προϊστορία ὡς τὴν ἐποχὴ μας, στὸ πέρασμα ὅλων τῶν αἰώνων. Ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα εἶναι ἡ μητέρα τῶν γλωσσῶν. Συνεχίζει καὶ θὰ συνεχίζει νὰ ἐπηρεάζει καὶ νὰ δημιουργεῖ νέες λέξεις, ἰδιαίτερα σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἐπιστήμης. Ἐχει προσφέρει 45 χιλιάδες λέξεις στὴν Ἀγγλικὴ γλῶσσα, κοινὲς καὶ ἐπιστημονικές. Ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ὡς θεϊκὸ πνευματικὸ μεγαλουργημα τῆς ἀθάνατης Ἑλληνικῆς φυλῆς θὰ συνεχίσει νὰ ἐμπλουτίζει τὰ παγκόσμια γλωσσικὰ φαινόμενα καὶ κάθε κοινωνικὴ ἐπίτευξη στὴν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητος, ἰδιαίτερα στὴν ἐπιστήμη.

Στά μαρμαρένια άλώνια

Σὰ βγείς στὸν πηγαϊμὸ γιὰ τὸ ΕΣΥ (στ' ἄγρια θουνὰ καὶ στ' ἄγρια καταρράχια), νὰ εὐχέσαι καὶ μὴ χειρότερα. Γιατί σὰ θὰ περάσεις τὴν πύλη τοῦ ἐφημερευόντος μὲ ἄνθρωπο ξαπλωταριὰ δίπλα σου, πᾶς καρφωτὸς γιὰ τὰ μαρμαρένια άλώνια, γιὰ νὰ παλαίψεις μὲ τὶς ἀντοχές σου. Ὅχι, δὲν εἶναι ὁ χάροντας πὺν σὲ φοβίζει, εἶναι ἡ σκοτεινὴ ὄψη τῆς Σελήνης ἢ ἄλλη ὄψη. Τὸ ξόανο. Στὴν πύλη τοῦ ἐφημερευόντος ὁ κόσμος ἀλλάζει πονκάμισο, ξεψυχοῦν οἱ ψευδαισθήσεις καὶ ἡ μύτη σου ἀρχίζει νὰ τρώει μπουχό. Ποῦ θὰ σὲ βγάλει ἐτούτ' ἡ περιπέτεια; Ὡς ποῖο σημεῖο θὰ μπορέσεις νὰ δοθῇσεις τὸν πεσμένο; «Μποροῦμε μόνο νὰ δοθῇσουμε σὲ μεμονωμένες στιγμές, ὄχι πάντοτε (...). Σκοπὸς μας δὲν εἶναι νὰ σωθοῦμε τὸν κόσμο, εἶναι νὰ τὸν ἀντέξουμε». Καὶ θ' ἀντέξεις. Πίσω δὲν ὑπάρχει. Θὰ σπαράξεις στὸ νύχι τῆς γάτας.

Δὲν εἶναι παίξε-γέλασε οἱ διάδρομοι μὲ τὰ σωληνάκια στὴν κοινὴ περιέργεια, οἱ σκάλες πὺν σοῦ κόβουν τὰ γόνατα, τὰ «ἄσσανσέρ» πὺν δὲν ἔρχονται. Οἱ ἄσπρες φιγοῦρες πὺν περνοῦν δίπλα σου διαστικές, χωρὶς ποτὲ νὰ σὲ βλέπουν, σοῦ παίρνουν τὸν ἀέρα, σοῦ κόβουν τὸ δῆχα. Ὅλα σὲ προσπερνοῦν, σὲ ξεπερνοῦν γιγαντωμένα. Ἐνα πράσινο σκέπασμα γλυστράει στὸ πάτωμα καὶ μπερδεύεται στὰ πόδια τοῦ νοσοκόμου. Σκύβει, τὸ σηκώνει, σκεπάζει μὲ δαῦτο τὸ ματωμένο κορμί καὶ σπρώχνει τὸ φορεῖο στὸ χειρουργεῖο· στοῦς, ὑποτίθεται, ἀποστειρωμένους θαλάμους. – Τί κάνεις ἄνθρωπε; – Τὸ τίναξα. Ἀραπιά. (Ἐκεῖνος πὺν δώρισε αὐτὸν ἐδῶ, θέλει κρέμασμα. Εἶναι ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ.) Ὁ Ἀδης ἐναντίον τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἀπόλλων. Ἀπόλλων. Ἐσὺ ἐξορίστος, κι οἱ Κύκλωπες ζωντανέμενοι ν' ἀλωνίζον ἀνύδοτοι. Ἀποθητικὴ ἢ ἀγκαλιὰ τοῦ Ἱπποκράτη, ψυχρὴ κι ἀνάποδη. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἱατρικὴ ζώγρημα τῶν νόμων τῆς ἀγορᾶς, παίγνιο τῆς καλὰ ὑπολογισμένης ἀδιαφορίας τοῦ κράτους τῆς Ρωμιοσύνης. Στὰ νοσοκομεῖα (καὶ στὰ σχολεῖα) «ἡ Ἑλλάδα ἀναστενάζει», κλαίει καὶ θλίβεται. «Υπάρχω;» λές, καὶ ξέρεις ὅτι δὲ μετράς οὔτε ὅσο τὸ πατημένο ἀποτοίγαρο τῆς γωνίας, τὸ παλιόχαρτο πὺν παραδέρνει στὰ ψυχρὰ ρεύματα. Σφίγγεις τὰ δόντια (σκάσε καὶ κολύμπα) καὶ σπαρατράς σὰν καρδωμένο κοκκορόπουλο. Τὸ νὰ διανοηθεῖς ὅτι μπορεῖς νὰ τὰ βάλεις μ' ἕνα ἐφημερεῖον τῆς πρωτεύουσας εἶναι, σὰ νὰ θέλεις νὰ φέρεις κάτω τὸ Σινικὸ Τείχος μὲ τὴν ἀχρηστευμένη πιά παιδικὴ σου σφεντόνα. Μὲ σοφία αἰλουροειδοῦς μαζεύεσαι, καρδοκεῖς, χαμοσέρνεις τὴν ψυχὴ σου καὶ στὴν ὥρα χτυπᾷς: «Ἀδελφὴ μου».

Δὲν αἰφνιδιάζεται. «Οἱ κόρες τῶν ματιῶν τῆς παίρνουν τὴ σκυτάλη» γιὰ τὰ δικαιώματα (ἀνῆκει στὴν πολιτικὴ δύναμη τοῦ νομοῦ Τρικάλων, πὺν κατέκλυσε τὰ νοσοκομεῖα), πῆζουν μὲ σκοτεινὸ ἀτσάλι ἀδιαπέραστο, σὲ καρφώνουν στὸν τόπο. «Στ' σ'ρά σας», προστάζει κοφτὰ σὲ ἄπταιστη δημοτικὴ, καὶ σὲ πιάνει πανικός. Καὶ εἶσαι μόνος. Ἀναγκαστικά τώρα. Πάντα εἶσαι μόνος, ὅταν πιάνεις πάτο. Οἱ τραυματιοφορεῖς μὲ τὸ φενγαλέα ἀνθρώπινο πρόσωπο ἔχουν γίνε ἀφαντοὶ μαζί μὲ τὸ πρῶτο σου πεντοχίλιαρο, πὺν ἔκανε φτερά. Θὰ τὸ ἀκολοθηθοῦν καὶ ἄλλα «ὦν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς», διαφορετικὰ θὰ περιμένεις καὶ δὲ θὰ ἔρχεται. Βλέπεις τὸν εὐσταλὴ Ἱπποκράτη κι ἀναθαρρεῖς. «Οἶα ἡ μορφή...». Ἰσως. Στὴ στιγμὴ ἀποκτᾷς προσαρμοστικότητα χαμαιλέοντος, γίνεσαι γόησσα, τοῦ στήνεις καρτέρι: «Γιατρέ μου». Τὴν τύφλα σου. Σὲ παρακάμπτει ἐνοχλημένος μὲ κίνησι σώματος, πὺν δηλώνει ἀναρμοδιότητα καὶ «ξεφορτώσου με». Στὸ διάολο κι ἐσὺ καὶ τὸ ΕΣΥ, ντοκτορ, καὶ στὰ μοῦτρα ἐκεῖνων, πὺν χωρὶς νὰ ντρέπονται, παίρνουν τ' ἀεροπλάνο γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ μὲ τὴν πρώτη ἐνόχλησι. Ποιὸς τῇ χάρι τους. Οἱ πάλαι ποτὲ νηστικοὶ λεοντιδεῖς καὶ νῦν ἀεροδατοῦντες διάνοι τοὺς κατενοδῶνουν μὲ τὸ καλὸ καὶ μὲ τὴ νίκη ἀλαλάζοντες. «Παιδιά, τῆς Ἑλλάδος παιδιὰ». «Εἴμαστε δυὸ-εἴμαστε τρεῖς-εἴμαστε χίλιοι δεκατρεῖς» – καὶ πρὶς Μάρτη μου. Τοιοῦτο «ἤρμοζον ἡμῖν» ὡς ἀρχιερεῖς.

Στὸ τὰκ καὶ στὸ παρακάτι ἀπὸ τὴν κατάρρευσι «ἕνας φίλος ἦρθ' ἀπ' τὰ παλιά, φορτωμένος ἀναμνήσεις» (πὺν στὴν εὐχὴ μὲ θυμῇθηκε;) γιὰ μιὰ πελάτισσα, πὺν τὸν ἐπεσκέφθη κάποτε στὸ ἱατρεῖο του κρατῶντας κάτιτι στὸ χεῖρ, καὶ μαντεύετε τί, ἀλλὰ μὴν περιμένετε ἀπὸ μένα νὰ παίξω τὸ παιχνίδι τῆς ἐξουσίας, πὺν ρίχνει τὸ χωροφύλακα πάνω στὸν κολ-

λήγα και τάναπαλιν. Τὰ τοιαῦτα ἀνήκουν στὴ δικαιοδοσία τῆς τετάρτης ἐξουσίας μὲ τὸ λειτουργήμα. Ὅπως νῦν ἔχουν τὰ πράγματα, ἐκεῖ πού τὰ ἔχουν ὀδηγήσει, τὸ φακελλάκι ἀποτελεῖ ἀπόδοσι κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Κανείς δὲ σπούδασε γιατρός, γιὰ ν' ἀποκτήσει μιὰ θέση στὸν Παράδεισο δίπλα στοὺς ἁγίους Ἀναργύρους, ἰατροὺς Κοσμᾶ καὶ Δαμιανό. Μά, θὰ μοῦ πεῖτε, τί τοὺς θέλουμε τοὺς γιατροὺς; Ἡ Ἀγία μας Γραφὴ εἶναι κατηγορηματικὴ: «Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ (...) καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος». Ὡς Ἀφρिका. Ἐπὶ τὸ ἔργον λοιπόν. Ἰδοὺ ἡ Ρόδος. Γκρεμίστε τὰ νοσοκομεῖα καὶ φτιάξτε ἐκκλησιές. Καὶ πρεσβυτέρους. Ἐγώ, μὰ τὴ δάτο τῆς ἐρήμου, σὰ μὲ βρῆκε τὸ κακό, τηλεφώνησα ἀμέσως στὸν πατέρα Γεώργιο, ἀλλὰ εἶπε. Εἶχε συνάντησιν μὲ τὸν Κούλεϋ στὴν Ἀμερική. Ἀναγκάστηκα τὸ λοιπὸν νὰ καλέσω τὸ 166.

Τὸ τί δυνάμεις κρῦδουμε μέσα μας, πὺν μένον ἀχρησιμοποίητες, τὸ λέν οἱ κοῦκκοι στὰ δουνὰ καὶ ὄλες οἱ θρησκείες καὶ τὰ παράγωγά τους. Τὸ διεπίστωσα καὶ μόνη μου, ὅταν ἔπαισα πάνω στὸ φίλο ἀπ' τὰ παλιὰ (μὲ εἰσαγωγικά ἢ ἄνευ). Στὰ χάλια πὺν μ' ἔδεσαν, δὲν πήγαινε ἄλλο. Πῆρα δουντὶα στὴν πηγάδα μὲ τὸ κεφάλι κάτω καὶ ἀναδύθηκα μὲ κάτι ξέφτια τοῦ ἀπολεσθέντος παραδείσου τῆς ἐφηθείας, πολύτιμα ὅμως γιὰ τὴν περίστασι. Μὲ πιάνει πότε-πότε ἡ κρίσις, τὸ 'χω τὸ ἐλάττωμα, τὸ ἔχουν καὶ ἄλλοι («ὅταν κρῦνουμε καὶ δὲν εἶχαμε ροῦχο νὰ ντυθοῦμε- ὅταν ὀνειρενόμαστε, γιὰτὶ δὲν ὑπῆρχε ἄλλη ζωὴ νὰ ζήσουμε»), ὅταν «ὄλα εἶναι σκ(...)», ὅπως λέει ὁ Ἐλύτης στὴν «Πρωὴν γυμναστική» του. Καὶ ἰδοὺ μπροστά μου ὁ μυθιστορηματικὸς ἥρωας τοῦ Κρόνιν, πὺν πολεμᾷ στὸ «Κάστρο» γιὰ τὴ ζωὴ καὶ λογαριάζει φίλους καὶ συνεογάτες τοὺς ἀφοσιωμένους στοὺς ἀσθενεῖς του.

Δὲν ἔχασε στιγμή (στὸν ξύπνιο μου). «Ἐλα μαζί μου» (τὸ εἶπε), καὶ ἄρχισαν ἀμέσως οἱ ἐξετάσεις. Στὸ ἀκτινολογικὸ δίπλα μου, δίπλα στὸ φορεῖο (στ' ἀλήθεια). Δὲν ἄκουγε τὰ «εὐχαριστῶ» μου, βρισκόταν σὲ ἔφοδο, καὶ ἐγὼ ἀπὸ κοντὰ εὐζωνάκι σωστό. Ἀλλὰ κρεβάτια δὲν ὑπῆρχαν. Οὐτε σεντόνια ὑπῆρχαν. Πῆραμε σβάρνα τὰ γραφεῖα. – «Δικαιοῦνται πρῶτη θέσι. Ἐν ἀνάγκῃ δώστε λούξ». – «Δὲν τὰ ξέρετε; Τὰ πρῶτα καὶ τὰ λούξ τὰ κρατᾶνε γιὰ τὰ τηλεφωνήματα τῶν ἐθνοπατέρων». Ἀντε τώρα ἐγὼ νὰ βρῶ ἐθνοπάτερα. Ἐγώ 'μαι μούλος ἀπὸ γεννησιμιού μου. Τελικὰ βρέθηκε ἓνα πολὺ καλὸ δίκλινο. Καὶ σεντόνια βρέθηκαν. Χάρι στὸ γιατρό (καὶ στὸ δευτέρου πεντοχίλιαρο πὺν ἔσταξε ἡ κλεψύδρα). – Τί σὰς ὀφείλω γιατρέ; – Καλὰ... (Ὅπως καὶ τὴν ἄλλη φορὰ).

Τὸ χέρι στὴν καρδιά. Πληρώνονται αὐτὰ (χώρια ἢ ἐγχείρησι) μὲ τὸ φακελλάκι τοῦ κατὰ δύναμιν; Στὸ προσωπικὸ τοῦ νοσοκομείου, σὲ ἀποκλειστικὲς (νυχτερινὲς καὶ ἡμερησίες) ἔδωσα πολλαπλάσια, καὶ μακάρι νὰ 'ξέρα πόσα ἔδωσα. Οἱ θεοὶ δλέπετε. Ἡ παραμονὴ μου στὸ σταῦλο τοῦ ΕΣΥ στοίχισε στὸ περίπου ὅσο καὶ τὸ «μπάν πᾶς» στὸ Λονδίνο σὲ συγγενῇ μου. Χώρια τὸ ταμεῖο, καὶ ταμεῖο γερό. Φαῦλος κύκλος.

Καὶ νὰ βωλοδέρνεις μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα στοὺς δρόμους τῆς πρωτεύουσας, ψάχνοντας νὰ βρῆς τὸ αἷμα τῆς σπάνιας ομάδας. Καὶ ὁ γιατρός νὰ σοῦ 'χει δάλει τὴ θηλειὰ στὸ λαιμό: «Δὲ μπορῶ νὰ περιμένω αὐτοὺς ἐδῶ. Πάρε αὐτὲς τίς διευθύνσεις καὶ αὐτὰ τὰ χαρτιά καὶ τρέξε. Ἐχω τηλεφωνήσει». Καὶ νὰ τρέχεις ἐπὶ τόπον. Σαράντα λεπτά, γιὰ νὰ ξεμπερδέψεις μὲ τὴν Ἀλεξάνδρα.

Καὶ ἡ ἐπέλασι τῶν βαρβάρων στοὺς θαλάμους, πὺν φτερνίζονται, δῆχουν, τρῶνε, πίνουν καὶ φλυαροῦν πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν χειρουργημένων καὶ ὅταν δὲν φλυαροῦν, παρακολουθοῦν τηλεόρασι, πὺν εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ παρακολουθεῖς καὶ ἐσύ καὶ οἱ δύστηχοι πάνω στὰ κρεβάτια. Βίβα Ρωμοσύνη.

Καὶ ἡ ἀπομυθοποίησι τοῦ σερνικου, πὺν παίρνει τίς δόλτες του μὲ τὴ σακκούλα τῶν οὐρῶν στὸ χέρι, καὶ ἐκεῖνα πὺν θγαίνουν στὴ φόρα μὲ τὸ παλαιόρημα, ὅταν ἡ νάρκωσι ἔχει σπάσει τὰ φρένα. Ποιὸς εἶσαι καὶ ποιὸς εἶμαι, ξένε; Δὲ γκρεμοτοσάστηκε ἡ Σφίγγα. Ἐπαίξε μὲ τὸν Οἰδίποδα. Καὶ νὰ σὲ κυνηγᾷ ὁ ἐφιάλτης τοῦ Κουρσοῦδα- τὸ ἀποτροπαιο πρόσωπο πὺν σοῦ ἔδειξε, ὅταν κατέβασε τὴ μάσκα τοῦ ἥρωά του.

Ὅταν τελειώσει τὸ ταξίδι, ὅταν γυρίσεις ἀπὸ τὸ ΕΣΥ, δὲ θὰ 'σαι πιά ὁ ἴδιος.

Οὐρανία Πρίγκουρη

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ
Με «έλληνική», όχι τουρκική πρωτοβουλία
ξερριζώθηκε ο Μικρασιατικός Έλληνισμός
Ο ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

‘Η Μικρασιατική έκστρατεία και ή συνακόλουθη συνθήκη της Λωζάννης (1923) έχουν συχνά χαρακτηριστεί ως ένα από τα μεγαλύτερα όρόσημα της ιστορικής πορείας του Έλληνισμού. ‘Ο ιστορικός Ν. Μηλιώρης! γράφει, ότι «ή καταστροφή του 1922 θεωρείται τόσο και περισσότερο, όσο περνάει ο καιρός, τό σοβαρότερο συμβάν της νεώτερης ιστορίας του Έθνους μας: της αυτής, αν όχι και μεγαλύτερης – και μονάχα αντιθετικής – σοβαρότητας με την εθνική εξέγερση του 1821».

‘Ο Σ. Μαρκεζίνης- αναφερόμενος στην υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών γράφει: «ή πρότασις εξεταζομένη με κριτήρια πολιτισμένων ανθρώπων απέτελει μέτρον απάνθρωπον και άδιανόητον». Πραγματικά ή Έπανάσταση του 1821 οδήγησε στην δημιουργία της πολιτικής (κρατικής) ύπόστασης ενός ελάχιστου μέρους του Έλληνισμού. ‘Ομως τά γεγονότα του 1922 και ή συνθήκη της Λωζάννης οδήγησαν στον ολοκληρωτικό άφανισμό του μεγαλύτερου μέρους του Έλληνισμού. ‘Ο Έλληνισμός της Ανατολικής Θράκης και της Κωνσταντινούπολης, της Μικράς Ασίας και του Πόντου στις αρχές του παρόντος αιώνας δρισκόταν υπό συνεχή πρόοδο και άνηση. Τό μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας της ‘Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν στα χέρια των εκεί ‘Ελλήνων. ‘Οπως είναι γνωστό, τό Κοράνι και ή διδασκαλία του απαγόρευαν στους Μουσουλμάνους τις εμπορικές δραστηριότητες, οί όποιες ασκούνταν κυρίως από τους Έλληνες. Τό τουρκικό στοιχείο σταδιακά επάνδρωνε τό κατώτερο και άνειδίκευτο προσωπικό των ελληνικών διομηχανικών και εμπορικών επιχειρήσεων. ‘Η οικονομική αυτή άνηση επέφερε πολιτιστική και πνευματική ανάπτυξη. ‘Η Σμύρνη καταξιώθηκε ως τό πρώτο εμπορικό και πνευματικό κέντρο της Ανατολής.

‘Η αίτιολόγηση της καταστροφής μπορεί να ιδωθεί μέσα από δύο διαφορετικές ιστορικές όψεις. ‘Η πρώτη άφορά στην ιδεολογική και πολιτική στάση του Έλλαδικού κρατιδίου έναντι του Έλληνισμού, «στολισμένη» με τό όραμα της Μεγάλης ‘Ιδέας. ‘Η δεύτερη άφορά στο ιστορικό πρόσωπο του Έλευθερίου Βενιζέλου και τόν ρόλο πού διαδραμάτισε στα ελληνικά πράγματα.

‘Ας ξεκινήσουμε από την πρώτη.

ΤΥΦΛΟΣ ΚΡΑΤΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ

‘Από τά πρώτα χρόνια της έθνεγερσίας του 1821 και σ’ όλη την ιστορική διάρκεια του Αγώνα οί ήγέτες της Έπανάστασης επεδίωκαν την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας και την μεταφορά του έθνικού πλούτου από την τουρκική διοίκηση στην δική τους δικαιοδοσία. ‘Επηρεασμένοι από την προνομιούχο θέση τους στο όθωμανικό διοικητικό καθεστώς (πρόκριτοι, άρχιερείς κ.λπ.), στόχευαν στην δημιουργία ενός ελληνικού κράτους με όσο τό δυνατόν διευρυμένα όρια και με άπόλυτη εθνική όμοιογένεια. Για την διευκόλυνση του έξουσιαστικού τους όράματος οί Έλληνες πολιτικοί άντικατέστησαν τόν φυλετικό, ιστορικό και πολιτισμικό προσδιορισμό του Έλληνισμού με τόν κρατικό και θρησκευτικό. ‘Ετσι ό όρος «Έλλάς» σήμαινε την έδαφική έπικράτεια, στην όποία κατοικούσαν οί ‘Ορθόδοξοι πιστοί. ‘Η Μεγάλη ‘Ιδέα, ή κυρίαρχη κρατιστική ιδεολογία, πού συνόδευσε την πορεία του ελληνικού κράτους ως την συνθήκη της Λωζάννης, επεδίωκε την δημιουργία ενός ελληνορθόδοξου κράτους εκατέρωθεν του Αιγαίου πελάγους. Δέν άποσαφηνίζε ποτέ την θέση της απέναντι σε άλλες εθνικές ή θρησκευτικές όντότητες, πού συνυπήρχαν στον ίδιο γεωγραφικό χώρο (Τούρκοι, Βούλγαροι, Πομάκοι, Μουσουλμάνοι κ.λπ.). ‘Απλά ύπήρχε σαν ένα κρατιστικό όραμα χωρίς λογική επεξεργασία. Αυτό δικαιολογεί και την κρυφή πίστη του

έλληνικού κράτους, ότι μετά τὸν μεγάλο ἀφανισμό τοῦ 1922 γήγνε κερδισμένο: παρ' ὅλη τὴν καταστροφή τῆς Λωζάννης τὰ σύνορά του εἶχαν φτάσει σὲ τέτοια ὄρια, πού στὴν βραχύ-χρονη ἱστορία του δὲν εἶχε ποτὲ ξανά. Κέρδισε τὴν Μακεδονία, τὴν Δυτικὴ Θράκη καὶ τὰ νησιά τοῦ Βορείου Αἰγαίου (πλὴν τῆς Ἰμβρου καὶ Τενέδου).

Ἐλάχιστοι Ἕλληνες –ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐθνικῆς ἀφύπνισης– μπόρεσαν νὰ δοῦν τὸ μέ-
λον τοῦ Ἑλληνισμοῦ πέρα τῆς ἐθνοκρατικῆς ἀντίληψης. Σχεδὸν πρῶτος ἀπ' ὅλους ὁ Ρήγας
Βελεστινλῆς, ἀλλὰ ὁ ἐθνεγερτικός του λόγος σύντομα ξεχάστηκε. Ὁ Ρήγας ἀπευθυνόταν
ὄχι μόνο πρὸς τοὺς Ἑλληνορθόδοξους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς,
καθὼς καὶ στοὺς Αἰγυπτίους καὶ Ἀρμενίους. Ἀπευθυνόταν καὶ πρὸς τὸν Πασδάνογλου καὶ
ἄλλους ἀντάρτες πασάδες, νὰ συνδράμουν ὑπὲρ τῆς ἐπαναστάσεως, ὑποσχόμενος ἀδελφό-
τητα καὶ πολιτικὴ ἰσότητα: «*Βουλγάροι κι Ἀρθβανίτες, Ἀρμένιοι καὶ Ρωμιοί, Ἀράπηδες
καὶ ἄσπροι, μὲ μιὰ κοινὴν ὁρμή*»³. Ἀργότερα τὴν ἰδέα τοῦ Ρήγα ἐπανεφέρε ὁ Ἰωὴν Δρα-
γούμης. Τὸ 1911 μίλησε γιὰ «*ἀνατολικὴ αὐτοκρατορία μὲ ὅλα τὰ ἔθνη μέσα τῆς καὶ μὲ τὴν
διοίκηση στὰ χέρια τῶν Ἑλλήνων*»⁴ καὶ ἐπεσήμαινε, ὅτι «*τώρα πού κομματιάστηκε ἡ Ρω-
μιοσύνη, ἀφότον ἔγινε τὸ Ἑλλαδικὸ Βασίλειο, πολιτικὴ ἐνότητα ἔχει λιγότερη, παρὰ τὸν
καιρὸ πού τὴν ὀρίζει σχεδὸν ὁλόκληρη ὁ Τοῦρκος*»⁵.

Τὸ τέλος τοῦ Ρήγα ὅσο καὶ τοῦ Ι. Δραγούμη τὰ γνωρίζουμε. Στὰ χρόνια τῆς Μικρασια-
τικῆς ἐκστρατείας ἡ ἀντίληψη τοῦ Ι. Μεταξᾶ ἦταν ριζοσπαστικὰ διαφοροτικὴ ἀπὸ ἐκείνη
τοῦ ἐπισήμου ἑλληνικοῦ κράτους. Ὄταν τοῦ ζητήθηκε νὰ προσφέρει τὴν συνδρομὴν του στὸ
μέτωπο ἀπὸ τὸν τότε πρωθυπουργὸ Δ. Γούναρη, εἶπε: «*Προτείνω νὰ παραιτηθῶμεν τῆς
στρατιωτικῆς κατοχῆς τῆς Σμύρνης καὶ φυσικὰ τῆς κυριαρχίας μας ἐκεῖ. Ἀλλὰ νὰ δημι-
ουργήσωμεν ἐκεῖ ἓνα καθεστῶς αὐτόνομον, τὸ ὁποῖον νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐλευθέραν ἀνά-
πτυξιν καὶ θαυμηδὸν τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ζητεῖτε τὴν κατάκτησιν ἐν Μικρᾷ
Ἀσίᾳ, χωρὶς ὅμως νὰ προετοιμάσητε αὐτὴν διὰ τῆς ἐξελληνίσεως τῆς χώρας*»⁶.

Συμπεραίνει λοιπὸν κανεὶς, ὅτι στὴν προσπάθεια τῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν νὰ ἐπεκτείνουν
τὰ κρατικὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος, θυσιάσαν τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού ἀπὸ
χιλιετίες πρὶν ζοῦσε στὴν Ἑγγύς Ἀνατολὴ καὶ μάλιστα τὴν ἐποχὴ πού ἔτεινε νὰ ἐξελληνί-
σει ὁλόκληρη τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία. Γι' αὐτὸ ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ τοῦ
Σεπτεμβρίου τοῦ 1922 μπορεῖ νὰ δικαιολογηθεῖ σὰν ἀποτέλεσμα κρατικοῦ ἐπεκτατισμοῦ.
Σὲ καμμία ὅμως περίπτωσιν δὲν μπορεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ὑπογραφὴ τῆς ἀναγκαστικῆς
ἀνταλλαγῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν Λωζάννη. Οὐδεὶς Ἕλλην πολιτικὸς θὰ μπορούσε νὰ
διανοηθεῖ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνισμοῦ καὶ μάλιστα μὲ ἑλληνικὴ δι-
πλωματικὴ-παρασκηνακὴ πρωτοβουλία.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ἐχει καλλιεργηθεῖ ἡ ἐσφαλμένη ἐντύπωση, ὅτι ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν ἐπιβλήθη-
κε ὑποχρεωτικὰ στὴν ἑλληνικὴ πλευρὰ εἴτε ἀπὸ τοὺς τότε Συμμάχους εἴτε ἀπὸ τοὺς Τοῦρ-
κους. Ἡ ἱστορικὴ ἔρευνα ὅμως δίνει τὸ ἀντίθετο πόρισμα: Ὁ ἴδιος ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέ-
λος –ἀρχηγὸς τῆς ἑλληνικῆς διπλωματικῆς ἀντιπροσωπείας στὴν Λωζάννη– προετοίμασε
παρασκηνακὰ τὴν πρότασιν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀνταλλαγῆς. Μὲ τηλεγράφημά του⁷ στίς 13
Ὀκτωβρίου τοῦ 1922 πρὸς τὸν Δανὸ ἐμπειρογνώμονα Fridijof Nansen τοῦ μετέδωσε τὴν
ἰδέαν τῆς ἀνταλλαγῆς καὶ ζήτησε «*νὰ γίνῃ ἡ μεταφορὰ τῶν πληθυσμῶν πρὶν ὑπογραφῇ ἡ
εἰρήνη*»⁸. Καὶ πραγματικὰ στὴν συνδιάσκεψιν τῆς Λωζάννης ἓνα μῆνα ἀργότερα ἦταν ὁ F.
Nansen, πού ἔφερε πρὸς συζήτησιν τὸ θέμα τῆς ἐλληνοτουρκικῆς ἀνταλλαγῆς. Ὁ Τοῦρκος
διαπραγματευτὴς Ἰσμέτ ἀντέδρασε λέγοντας, ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἀνταλλαγῆς ἀνήκει στὸν Βε-
νιζέλο⁹. Τελικῶς ἡ πρότασις ἔγινε καθολικὰ δεκτὴ καὶ ὑπογράφηκε ἡ σχετικὴ συμφωνία
στὶς 17-30/1/23, ἡ ὁποία ἐνσωματώθηκε στὴν τελικὴ συνθήκην τῆς 24ης Ἰουλίου τοῦ 1923.

Ἀλλωστε ὁ ἴδιος ὁ Βενιζέλος ἀργότερα, τὸ 1932, σὲ σχετικὴ συζήτηση στὴ Βουλὴ, ἀνα-
φερόμενος στὸ Λαϊκὸ Κόμμα καὶ τὴν νίκη του στίς ἐκλογὰς τοῦ 1920, εἶπε γιὰ τὸ κόμμα
αὐτὸ, ὅτι «*οὔτε τὸ στοιχειῶδες θάρρος εἶχε μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν του εἰς τὰς ἐκλογὰς νὰ φανῇ
συνεπὲς πρὸς ἑαυτὸ ἐγκαταλείπον, ὡς ἦτο εὔκολον τότε, κατόπιν συμφωνίας μὲ τὸν Κεμάλ
πασᾶν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ διατηροῦν τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, φροντίζον δέ, ἀπὸ
κοινῆς ἐπίσης συνεννοήσεως, νὰ γίνῃ κανονικὴ ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν*»¹⁰. Τὰ λόγια

‘Ο Ε. Βενιζέλος ενώ υπογράφει το 1923 την Συνθήκη της Λωζάννης μαζί με τόν ‘Ισμέτ ‘Ινονού. ‘Ο Βενιζέλος μελετούσε, όπως ο ίδιος έδήλωνε, την ανταλλαγή πληθυσμών πολύ πριν από την Μικρασιατική Καταστροφή.

τοῦτα τοῦ Βενιζέλου ἀποκαλύπτουν κάτι τὸ συνταρακτικό: εἶχε μελετήσει τὴν ἀνταλλαγὴ τουλάχιστον ἀπὸ τὸ 1920 καὶ ὅπωςδήποτε πρὶν τὴν Μικρασιατικὴ ἥττα! Σχεδίασε λοιπὸν τὴν Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία μὲ στόχο νὰ ἐκριζώσει ὁλόκληρο τὸν Μικρασιατικὸ Ἑλληνισμό, γιὰ νὰ κερδίσει, ὑποτίθεται, τὴν Ἀνατολικὴ Θράκη; Οὔτε ὅμως καὶ τὴν Ἀνατολικὴ Θράκη ὑπερασπίστηκε στὶς διαπραγματεύσεις.

‘Ορισμένοι ἱστορικοὶ ἐπιχειροῦν νὰ δικαιολογήσουν τὴν πράξη τούτη τοῦ Βενιζέλου ὑποστηρίζοντας ὅτι κατὰ τὴν ὑπογραφὴ τῆς ἀνταλλαγῆς τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας θρῆσκóταν ἤδη στὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι οἱ Τούρκοι ἐθνικιστὲς ἦταν ἀποφασισμένοι νὰ ἐκριζώσουν τὸ ἐλληνικὸ στοιχεῖο ἐξ ὁλοκλήρου. ‘Ομως ἓνα μέρος μόνο ἀπὸ τοὺς Μικρασιάτες Ἑλληνες εἶχαν φύγει προσωρινά, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὶς ἐχθροπραξίες, καὶ μὲ ἀπώτερο στόχο ὅταν ἀποκατασταθεῖ ἡ ἔννομος τάξη, νὰ ἐπιστρέψουν στὶς ἐστίες τους. Τοῦτο περίμεναν οἱ Μικρασιάτες νὰ ὑπερασπίσουν οἱ Ἑλληνες διαπραγματευτὲς στὶς διαπραγματεύσεις τῆς Λωζάννης καὶ ὄχι τὴν ἀνταλλαγὴ τους. Γι’ αὐτὸ καὶ στὶς 9-22/1/1923 προκλήθηκε στὴν Ἀθήνα ἀναστάτωση, ὅταν μαθεύτηκε ἡ ὑπογραφὴ τῆς ἀνταλλαγῆς. Πραγματοποιήθηκε ἐπιβλητικὸ συλλαλητήριον¹¹, στὸ ὁποῖο συμμετείχαν πρόσφυγες καὶ Ἀρμένιοι καὶ ἐκδηλώθηκε διαμαρτυρία τῶν προσφύγων. Ἐπιδόθηκε ψήφισμα στὸν ἀρχηγὸ τῆς ἐπαναστάσεως Γονατᾶ καὶ στοὺς ἐκπροσώπους τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων. ‘Ομως τίποτα φυσικὰ δὲν ἄλλαξε. Ἀραγε οἱ Ἑλληνες τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης γιὰτὶ ὑπήχθησαν στὴν ἀνταλλαγὴ, ἀφοῦ ἐκεῖνοι δὲν κινδύνεψαν ποτὲ ἀπὸ Τούρκους; ‘Οσο γιὰ τὸν ἰσχυρισμὸ περὶ τουρκικοῦ σωδινισμοῦ, εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ παρουσία καὶ ἡ συμπεριφορὰ τοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐλληνικοῦ στρατοῦ τὸν τροφοδοτοῦσε καθημερινά. Οἱ τουρκικοὶ πληθυσμοὶ

τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶδαν τοὺς Ἕλληνες ὡς κατακτητές, γι' αὐτὸ ἀντιδρουσαν μὲ ἀντίποινα.

Ἀλλά, κι ἂν ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, γιατί ἡ ἀνταλλαγή ἔπρεπε νὰ εἶναι ὑποχρεωτική; Καί σὲ τοῦτο τὸ σημεῖο φαίνεται ἀκριβῶς ἡ προδοσία ποὺ διεπράχθη κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ: Τὸ ξεριζώμα τῶν ἐλληνικῶν πληθυσμῶν θὰ ἦταν ὀριστικό καὶ παντοτενὸ. Ἔτσι σ' ὅλη τὴν ὀκταετία 1922-1930 τὸ ἴδιο τὸ Ἑλληνικὸ κράτος μετέφερε μὲ τὴν βία (καὶ χωρὶς νὰ κινδυνεύουν ἀπὸ κανέναν) τοὺς Μικρασιάτες τῶν παραλίων καὶ τοῦ Πόντου στὰ ἑλλαδικὰ λιμάνια. Ὁ ἀμερικανοεβραῖος Χ. Μοργκεντάου –ὡς πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς ἀποκατάστασης προσφύγων– διέπρεψε σ' αὐτὸν τὸν ἀναγκαστικὸ ξεριζωμὸ, ἐφαρμόζοντας κατὰ γράμμα τὴν Συνθήκη τοῦ Βενιζέλου. Κατὰ τὸν ἱστορικὸ D. Mitran¹² ἡ ἀναγκαστικὴ μεταφορὰ πληθυσμῶν «ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση μὲ ὅλες τὶς παραδεδεγμένες ἀρχές τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς ἀνθρωπιστικὲς παραδόσεις τῆς Εὐρώπης». Ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάννης περιέχει ἀκόμη ἓνα σπουδαῖο νόημα: Ὁ Βενιζέλος δὲν ἐπεδίωκε τὴν ἐθνικὴ ὁμοιογένεια τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, γιατί δέχθηκε χωρὶς ἀντίδραση νὰ παραμείνῃ ἡ συμπαγέστερη τουρκικὴ πληθυσμακὴ νησίδα μέσα στὴν ἐπικράτεια, οἱ Μουσουλμάνοι τῆς Δυτικῆς Θυράκης, ἔξω ἀπὸ τὸ καθεστῶς τῆς ἀνταλλαγῆς.

Ἀκόμα καὶ ἡ ἀποχώρηση τῶν ἐλληνικῶν στρατευμάτων ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴ Θυράκη ἄνευ οὐσιαστικῆς αἰτίας ὀφείλεται σὲ πρωτοβουλία τοῦ Βενιζέλου. Σὲ τηλεγράφημά του πρὸς τὴν Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ στίς 24/7 Ὀκτωβρίου τοῦ 1922 χωρὶς καμμία ἀρμοδιότητα ὑποδείκνυε τὴν στρατιωτικὴ ἐκκένωσή της. Μιὰ μέρα ἀργότερα, στίς 25/8 Ὀκτωβρίου, νέο τηλεγράφημα τοῦ Βενιζέλου ὑποδείκνυε στοὺς Ἕλληνες ἀντιπροσώπους τῆς διάσκεψης τῶν Μουδανίων νὰ «δεχθοῦν τὰς ληφθῆσομένας ἀποφάσεις, ἐφ' ὅσον παραστοῦν καὶ συμφωνήσουν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀγγλων»¹³. Ὑποδείκνυε δηλαδὴ πιστὴ ὑπακοὴ στοὺς Ἀγγλους. Πιστὴ στὸν Βενιζέλο ἡ Ἐπαναστατικὴ Ἐπιτροπὴ (Ν. Πλαστήρας, Σ. Γονατᾶς, Δ. Φωκάς) ἔστειλε τὶς σχετικὲς ἐντολὲς στὴν ἐλληνικὴ ἀντιπροσωπεία στὰ Μουδανία. Ἐπομένως δὲν ἦταν ἀπὸ τὰ πράγματα δυνατόν, ἡ ἀνακωχὴ τῶν Μουδανίων (28/11 Ὀκτωβρίου 1922) νὰ ἔχει ἄλλα ἐκτὸς ἀπὸ δυσάρεστα ἀποτελέσματα γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Δὲν ὑπάρχει πλέον καμμία ἀμφιβολία, ὅτι στὴ Συνθήκη τῆς Λωζάννης διεπράχθη τὸ μεγαλύτερο ἱστορικὸ ἔγκλημα σὲ θάρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν μακροαῖων ἱστορικὴ του παρουσία. Πουθενά ἄλλου ἢ ἀνθρώπινη ἱστορία δὲν καταμαρτυρεῖ μιὰ τόσο ἀπάνθρωπη μεταχείριση ἐνὸς δόλοκληρου λαοῦ καὶ μάλιστα μὲ πρωταίτιο τὸν ἴδιο τὸν ἡγήτορά του. Γι' αὐτὸ ἀναγκαστικά κανεῖς ἔρχεται νὰ διερωτηθεῖ γιὰ τὸ ἱστορικὸ πρόσωπο τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ τὸν ὑποπτο ρόλο ποὺ διεδραμάτισε τόσο στὰ Ἑλληνικὰ πράγματα, ὅσο καὶ στὸ εὐρωπαϊκὸ πολιτικὸ παρασκήνιο.

Ἀπὸ πολὺ νωρὶς ὁ Βενιζέλος φαίνεται νὰ ἀπολαμβάνει μιᾶς ὑπερβολικᾶς παράδοξης εὐνοίας ἀπὸ τοὺς εὐρωπαϊκοὺς πολιτικούς κύκλους. Ἦδη ἀπὸ τὸ 1903, ὅταν ὁ πρίγκιπας Γεώργιος, ὑπάτος ἀρμοστής τῆς αὐτόνομης Κρήτης, ἐξέθεσε στὸν πρόξενο τῆς Ἀγγλίας τὴν ὑπονομευτικὴ στάση τοῦ Βενιζέλου, ὁ Ἀγγλος πρόξενος ἀπάντησε: «Ἐάν τὸν συλλάβετε, ἡμεῖς θὰ τὸν ἐλευθερώσωμεν»¹⁴. Ἀκόμη εἶναι ἀπορίας ἄξιον, πῶς τὸ 1910 δόλοκληρος ὁ πολιτικὸς καὶ στρατιωτικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος παραμέρισε, γιὰ νὰ ἀναλάβει τὶς τύχες τοῦ κράτους ἓνας «ἀντάρτης» τῆς Κρητικῆς ὑπαίθρου, ποὺ ὄχι σπάνια ἐπιδιδόταν σὲ θηριωδίες πρὸς τοὺς κατοίκους της¹⁵.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1920 (εἶχε ὑπογραφεῖ ἡ Συνθήκη τῶν Σεβρῶν) ὁ Ἀγγλος ναύαρχος Ντέ Ρόμπεκ ἔγραφε στὸν τότε ὑπουργὸ λόρδο Κῶρζον (ἀναφερόμενος στὸ ἐνδεχόμενο γενικοῦ πολέμου λόγω τῆς ἀπόφασης τῶν Ἑλλήνων στὴν Σμύρνη): «Καὶ διατί; Διὰ νὰ διατηρηθῇ ὁ κ. Βενιζέλος εἰς τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ τὸ πολὺ διὰ μερικὰ ἔτη; Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ διερωτῶμαι, ἂν πραγματικά ἀξίζει τὸν κόπον; Μὲ ἄλλα λόγια ὁ κ. Βενιζέλος δὲν εἶναι ἡ Ἑλλάς. Ἐν κυριολεξίᾳ δὲν εἶναι καὶ Ἕλλην. Αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ Βενιζέλου πρὸς τὴν Ἀντάντ εἶναι μεγάλαι, ἀλλὰ εἶναι φρόνιμον νὰ διατρέξωμεν τὸν κίνδυνον νὰ αἰματοκυλίσωμεν τὴν Ἀσίαν, διὰ νὰ ἀνταμείψωμεν τὴν Ἑλλάδα ἀναλόγως πρὸς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ κ. Βενιζέλου, αἱ ὁποῖαι εἶναι πολὺ διαφορετικαὶ ἀπὸ τὰς ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος»¹⁶.

Μέσα ἀπὸ τὴν παραπάνω ἐπιστολὴ ἀπορρέουν σημαντικὰ στοιχεῖα: Πρῶτον, ὅτι οἱ

Χ. Μοργκεντάου. Ὁ Ἀμερικανοεβραῖος «φιλόανθρωπος» καὶ «φιλέλληνας», πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκατάστασης τῶν Προσφύγων. Ἦθελε νὰ μὴν ἀφήσει οὔτε μιὰ οἰκογένεια ἐλληνικὴ στὴν Μ. Ἀσία καὶ στὸν Πόντο. Μετὰ τὴν λήξη τῆς πολεμικῆς ἔντασης τοῦ 1922 καὶ ὅταν ἡ εἰρήνη εἶχε ἀντικαταστήσει τὸν πόλεμο, ὁ Μοργκεντάου ὑποχρέωνε τοὺς ἑκατοντάδες χιλιάδες Ἕλληνες ποὺ εἶχαν παραμείνει στὴ Μικρὰ Ἀσία νὰ φορτωθοῦν σὲ πλοῖα καὶ νὰ ἀφεθοῦν σὲ κάποιο Ἑλλαδικὸ λιμάνι. Ἔτσι συνέβαλε στὴν ὀλοκληρωτικὴ ἐκρίζωση τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου τῆς Ἀνατολῆς, καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ τὸ ἐλληνικὸ κράτος τὸν τίμησε χρίζοντάς τον ἐπίτιμο διδάκτορα τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἐπίτιμο δημότη Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλων πόλεων...

Ἀγγλοὶ διπλωμάτες στήριζαν τὸν Βενιζέλο στὴν ἐξουσία τῆς Ἑλλάδος. Δεύτερον, ὅλοι ἤξεραν ὅτι ἡ ἀπόδραση τῶν Ἑλλήνων στὴν Μ. Ἀσία θὰ ἐπέφερε αἰματοχυσία (ὅπως καὶ ἐγίνε). Τρίτον, ὅτι ὁ Βενιζέλος προσέφερε «ὑπηρεσίες» στὴν Εὐρώπη «πολὺ διαφορετικές» ἀπὸ αὐτὲς ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Ἑλλήνα πρωθυπουργοῦ. Ὄντως τὰ λόγια τοῦ Ο. Τσῳρτσιλ (ἀναφερόμενου στὸν Βενιζέλο) ἦταν ἀποκαλυπτικά: «ἦταν ἔτοιμος νὰ διακινδυνεύσει τὴν προσωπικὴ του δημοτικότητα στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ τεθεῖ σὲ μιὰ θανάσιμη μειονεξία στὴν διάστασή του μὲ τὸν βασιλέα, μὲ τὸ νὰ προβάλλει τὴν προθυμία του γιὰ τὴν παραχώρηση τῆς Καβάλας στὴ Βουλγαρία, προκειμένον ἡ Βουλγαρία νὰ πεισθεῖ νὰ προσχωρήσει στὴν Ἀντάντ». Ὁ Βενιζέλος μ' ἄλλα λόγια ἐβαζε τὰ συμφέροντα τῆς Ἀντάντ πάνω ἀπ' τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος.

Τέταρτον, ὁ Ντὲ Ρόμπεκ ἀναφέρει, ὅτι ὁ Βενιζέλος δὲν εἶναι Ἕλληνας. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὑπάρχουν διάφορες φήμες γιὰ τὴν καταγωγή του¹⁷. Κακῶς οἱ πρόγονοι τοῦ Βενιζέλου

σχετίζονται ἀπὸ ὠρισμένους μὲ τοὺς Μπενιζέλους τῶν Ἀθηνῶν, διότι ἱστορικά γράφεται ὅτι ἤρθαν (οἱ πρόγονοί του) στὴν Κρήτη ἀπὸ τὸν Μιστρά. Τὸ ἐπώνυμο *Βενιζέλος* ἢ *Μπενιζέλος* οἱ πρόγονοι τοῦ Βενιζέλου τὸ χρησιμοποιοῦσαν ὡς βαπτιστικό ὄνομα. Ἡ λέξη «Μπενί» στὰ Ἑβραϊκά σημαίνει «Υἱός». *Μπενισραέλοι*¹⁸ (Υἱοὶ Ἰσραὴλ) καὶ προφανῶς *Μπενιζέλοι* καλοῦνταν συνήθως οἱ Ἑβραῖοι τῶν ἀποικιῶν, ὅπως οἱ ἀποικοὶ στὸ Μαλαμπάρ τῶν Ἰνδιῶν. Πάντως δὲν γνωρίζουμε, ποῦ στήριξε ὁ ἄγγλος ναύαρχος τὴν μὴ ἐλληνικὴ καταγωγὴ τοῦ Βενιζέλου. Ὅμως ἀνεξάρτητα τῆς ἐγκυρότητας τῶν ὑποθέσεων περὶ καταγωγῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ καταγωγὴ δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐπηρεάζει τὴν ἱστορικὴ κριτικὴ τοῦ προσώπου τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Ὑπῆρξε καὶ ἔδρασε ὡς πολιτικὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους καὶ ὡς τέτοιος θὰ πρέπει νὰ ἰδωθεῖ. Ὡστόσο ἀπορεῖ κανεὶς, γιατί πληρώσαν τὴν συμφορὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ οἱ «ἔξι», ποῦ ἐκτελέστηκαν στὸ Γουδί, ἀφοῦ ὁ Βενιζέλος εἶχε σχεδιάσει τὴν ἀνταλλαγὴ ἀπ' τὸ 1918. Μέσα ἀπὸ τὴν δίκη καὶ ἐκτέλεση τῶν «ἔξι» ὁ Βενιζέλος πέτυχε δύο σημαντικοὺς στόχους. Πρῶτον, κατόρθωσε νὰ ἐπιρρίψει τὶς εὐθύνες του σὲ ἄλλους καὶ δεύτερον, μὲ τὴν ἐκτέλεση τῶν πολιτικῶν του ἀντιπάλων γλύτωνε ὀριστικὰ ἀπὸ τὴν ἐπικείμενη κριτικὴ τους, τὴν πιθανὴ ἀποκάλυψη τοῦ δόλου καὶ τὴν τιμωρία του. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς παρὰ τὶς συστάσεις ὄλων σχεδὸν τῶν Εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Ἀγγλίας, γιὰ νὰ παρέμβει ὁ Βενιζέλος καὶ νὰ ἀποτραπῇ ἡ ἐκτέλεση, ἔμεινε ἀμετακίνητος. Ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνηση τοῦ Ν. Πλαστήρα, πιστὴ καὶ τυφλὰ ὑποταγμένη στὸν Βενιζέλο, ἐκτέλεσε ἔξι πολιτικούς – κάτι τὸ πρωτόγνωρο στὴν ἐλληνικὴ ἱστορία – δημιουργώντας παγκόσμια κατακραυγὴ¹⁹.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μὲ τὴ συνθήκη τῆς Λωζάννης τοῦ 1923 τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ (Μικρὰ Ἀσία, Πόντος, Ἀνατολικὴ Θράκη) ξεριζώνεται καὶ ἀφανίζεται ὀριστικὰ καὶ ἀμετάκλητα ἀπὸ τὶς πανάρχαιες ἐστίες του, ἀπὸ τὸν φυσικὸ τοῦ χώρου καὶ τὴν ἱστορία του. Ἡ ὑπογραφή καὶ ἡ ἀποδοχὴ τοῦ ξεριζωμοῦ δὲν μπορεῖ νὰ δικαιολογηθεῖ οὔτε ὡς ἀναγκαστικὴ ἐπιβολὴ ἀπὸ τρίτους (Σύμμαχοι, Τούρκοι) καὶ κυρίως οὔτε σάν ἀποτέλεσμα τῆς Μικρασιατικῆς ἥττας τοῦ 1922. Ὅπως ἀποδείχθηκε στὰ παραπάνω, ἡ ἐπινόηση καὶ ἡ πραγμάτωση τοῦ ἀπάνθρωπου καὶ ἀνιστόρητου τούτου ἐγχειρήματος ἀνήκει στὸν Ἐλευθέριο Βενιζέλο. Ἡ ἀναγκαστικὴ ἀνταλλαγὴ ὑπῆρξε ἡ μεγαλύτερη ἱστορικὴ προδοσία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀσφαλῶς βαρύτερη ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Ἐφιάλτη τῶν Θερμοπυλῶν. Καὶ ὁπωσδήποτε δὲν ἀφορᾷ μόνο στὸν Ἑλληνισμό καὶ τὴν ὑπαρξὴ του, ἀλλὰ κάθε ἀνθρώπινη κοινωνία καὶ πολιτισμό, ποῦ ξεριζώνεται καὶ διώκεται ἀπὸ τὶς προαιώνιες ἱστορικὲς καὶ φυσικὲς του ἐστίες. Ἡ ἐπίσημη πολιτικὴ ἱστορία, ἀν πραγματικὰ ἀποδέχεται τὸν διδακτικὸ τῆς ρόλο, θὰ πρέπει νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ἀλήθεια μὲ τὴν ἀπόδοση τῶν εὐθυνῶν στὸν πρωταίτιο τῆς προδοσίας.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Μηλιώρης Ν.: *Ἡ πνευματικὴ εἰσφορὰ τῶν Μικρασιατῶν*, Ἀθήνα 1963, σελ. 46.
2. Μαρκεζίνης Σ.: *Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος*, τόμ. 4ος, «Πάπυρος», σελ. 282.
3. Ρήγας Βελεστινλής: *Θούριος*.
4. Δραγούμης Ι.: *Ὅσοι ζωντανοί*, «Πέλλα», σελ. 105.
5. Ὁμοίως, σελ. 122.
6. Ὁπως τὸ 2 (σελ. 72 τοῦ παραρτήματος).
7. «Ἐλευθέριος Βενιζέλος: *Κοινωνία-Οἰκονομία-Πολιτικὴ*»: «Γνώση», σελ. 448.
8. Ὁμοίως, σελ. 448-449.
9. Μαρκεζίνης Σ.: *Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς*

Συγχρόνου Ἑλλάδος, τόμ. 2ος, «Πάπυρος», σελ. 281-282.

10. Ὁμοίως, τόμ. 2ος, σελ. 282.
11. Ὁμοίως, τόμ. 2ος, σελ. 285.
12. Ὁπως τὸ 7 (σελ. 455).
13. Ὁπως τὸ 9 (σελ. 117).
14. Μαρκεζίνης Σ.: *Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος*, τόμ. 3ος, «Πάπυρος», σελ. 37.
15. Ὁμοίως, τόμ. 3ος, σελ. 40.
16. Ὁπως τὸ 2, τόμ. 4ος, σελ. 306.
17. Ὁπως τὸ 14, τόμ. 3ος, σελ. 40.
18. Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἑγκυκλοπαίδεια Παύλου Δραχνάκη, τόμ. 17ος, σελ. 594.
19. Ὁπως τὸ 9, τόμ. 2ος, σελ. 190.

η. Μωυσῆς (II)

Είδαμε λοιπὸν στὸ προηγούμενο, πῶς ὁ Γιαχβὲ ἔδωσε τὶς ἐντολὲς στὸν προπάτορά «μας» Μωυσῆ, γιὰ νὰ καταρῆμάξη τοὺς Αἰγυπτίους. Μέχρι καὶ τὰ ροῦχα τοῦ ζήτησε νὰ τοὺς πάρουν: «θέλετε γυμνώσει τοὺς Αἰγυπτίους» (᾿Εξοδος, δ΄22).

Μετὰ ἀπ' αὐτὸ ἄρχισε νὰ τοῦ δίνη ὁδηγίες γιὰ τὸ τί κόλπα θὰ κάνη στὸν Φαραώ: «᾿Όταν σὰς εἶπῃ ὁ Φαραώ λέγων, Δείξατε σεῖς θαῦμα· τότε θέλεις εἰπεῖ πρὸς τὸν ᾿Ααρὼν (καθ' ὅτι ὁ ἴδιος δὲν μίλαγε, ὅπως εἶδαμε στὸ προηγούμενο, ὡς κεκῆς), λάβε τὴν ράβδον σου καὶ ρίψον ἔμπροσθεν τοῦ Φαραώ, καὶ θέλει γείνει ὄφιν» (᾿Εξοδος, ζ'9). Κι ἔτσι «εἰσῆλθον λοιπὸν ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ ᾿Ααρὼν πρὸς τὸν Φαραώ, καὶ ἔκαμον οὕτως ὡς προσέταξεν ὁ Κύριος· καὶ ἔρριψεν ὁ ᾿Ααρὼν τὴν ράβδον αὐτοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Φαραώ καὶ ἔμπροσθεν τῶν δούλων αὐτοῦ καὶ ἔγεινεν ὄφιν» (᾿Εξοδος ζ'10). Τσαντίστηκε τότε ὁ Φαραώ. Παλιὰ κόλπα, τοῦ λέει. Τώρα θὰ σοῦ δείξω ἐγώ: «Ἐκάλεσε δὲ καὶ ὁ Φαραώ τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς μάγους· καὶ οἱ μάγοι τῆς Αἰγύπτου ἔκαμον καὶ αὐτοὶ ὡσαύτως, μετὰ τὰς ἐπιπλάσεις αὐτῶν. Διότι ἔρριψαν ἕκαστος τὴν ράβδον αὐτοῦ καὶ ἔγειναν ὄφεις» (᾿Εξοδος, ζ'12). ᾿Αλλά, καθ' ὅτι ὁ Γιαχβὲ ἀπὸ κάτι τέτοια δὲν μασάει, «ἡ ράβδος ὁμῶς τοῦ ᾿Ααρὼν κατέπιε τὰς ράβδους ἐκείνων» (᾿Εξοδος ζ'12) καὶ οἱ μάγοι κινήγαγαν τὸ φιδάκι τοῦ προπάτορά «μας» μέσα στὸ παλάτι, νὰ τὸ ξεκοιλιάσουν, γιὰ νὰ πάρουν πίσω τὰ μαστούνια τους. ᾿Εναμὴν δὲν νικητὴς ὁ προπάτορας (ἡμῶν, τῶν Ἑλλήνων).

Τὰ ἴδια ἔγιναν καὶ τὶς ἐπόμενες ἡμέρες, ὅπου συνεχίστηκαν οἱ ταχυδακτυλουργικοὶ ἀγῶνες. ᾿Εκανε τὰ νερὰ τοῦ Νεῖλον αἷμα ὁ Μωυσῆς, τὸ ἴδιο καὶ οἱ μάγοι τοῦ Φαραώ. Κατέβασε τὰ βατράχια στὴν Αἴγυπτο ὁ προπάτορας, ἄλλα τόσα φέρανε οἱ μάγοι.

Τότε ὁμῶς ἦταν, πὺν θυμήθηκε ὁ Φαραώ, ὅτι ὁ Μωυσῆς ἦταν ἀπόγονος τοῦ Αὐνάν. Καὶ ἀφοῦ μαζεύει τοὺς σοφοὺς, τοὺς λέει· θρὲ μπάς κι αὐτὸς θέλει νὰ μᾶς καταστρέψει, ἀφοῦ ἔχει πάρει φόρα καὶ δὲν λέει νὰ σταματήσει, κι ἐμεῖς τὸν ἀνταγωνιζόμαστε στὸ ἄθλημα τῶν παππούδων του, ὅπου αὐτοὶ εἶναι ἀκατανίκητοι; Μέχρις ἐδῶ. ᾿Ετσι ὁ Μωυσῆς παρέα μετὰ τὸν ᾿Ααρὼν συνέχιζαν χωρὶς ἀντίπαλο τὸν ἀγῶνα. ᾿Ηρθε ἡ σειρὰ λοιπὸν νὰ κάνουν τὸ κόλπο μετὰ τὶς μυῖγες. Τὸ τί μυῖγες κατέβασαν δὲν περιγράφεται. Καὶ ὅχι μυῖγες ὅ,τι κι ὅ,τι: «καὶ ἦλθε κυνόμυϊα πληθὺς» (᾿Εξοδος, η'24). ᾿Αν εἶναι δυνατόν! Ποῦ τὶς βρῆκε πάλι τὶς σκυλόμυιγες. Μόνο αὐτὸς ξέρει. ᾿Ο Φαραώ τὰ εἶχε χάσει.

᾿Αλλά, καθ' ὅτι καὶ λίγο χαζούλης ὁ προπάτορας, ὁ Φαραώ ὅλο καὶ τὸν ἔπειθε, ὅτι θὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πάῃ βόλτα τοὺς συμπατριῶτες του, κι ὅλο κορόϊδο τὸν ἔπιανε. Καὶ τότε δώστου ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὁ προπάτορας, νὰ κάνῃ τὰ κόλπα του. Τάβλεπε αὐτὰ ὁ Γιαχβὲ καὶ τοῦ σηκωνότανε ἡ τρίχα. Δὲν ἄντεξε ἄλλο λοιπὸν καὶ πῆρε τὴν ὑπόθεση στὰ χέρια του: «ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ Κυρίου θέλει εἶσθαι ἐπὶ τὰ κτήνη σου τὰ ἐν τῷ ἀγρῷ, ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἐπὶ τὰς καμήλους, ἐπὶ τοὺς βόας καὶ ἐπὶ τὰ πρόβατα· θανατικὸν βαρὺ σφόδρα· καὶ θέλει κάμει ὁ Κύριος διάκρισιν μεταξὺ τῶν κτηνῶν τοῦ ᾿Ισραήλ, καὶ τῶν κτηνῶν τῶν Αἰγυπτίων· καὶ ἐκ πάντων τῶν ἀνηκόντων εἰς τοὺς υἱοὺς ᾿Ισραήλ δὲν θέλει ἀποθάνει οὔτε ἓν» (᾿Εξοδος, θ'3-4).

Μέχρι τώρα ξέραμε γιὰ τὸν ἐκλεκτὸ λαό, τώρα μᾶς προέκυψαν καὶ ἐκλεκτοὶ ἵπποι, ἐκλεκτοὶ ὄνοι, ἐκλεκτὰ πρόβατα, ἐκλεκτὲς καμήλες καὶ ἐκλεκτὰ βόδια. Τί θὰ δοῦν ἀκόμα τὰ μάτια μας. ᾿Ομως, γιὰ νὰ μὴν τὰ παραλέμε, ἔχει μιὰ λογικὴ ἐξήγηση τὸ πρᾶγμα. Δὲν ἔχετε ἀκούσει, πὺν καὶ σήμερα οἱ χασάπηδες

διαλαλῶντας τὴν πραγματεία τους φωνάζουν «ἐδῶ τὰ ἐκλεκτὰ μοσχάρια»; Ἐ, κι αὐτὰ ἀπόγονοι τῶν ἐκλεκτῶν ἐκείνων μοσχαριῶν τοῦ προπάτορά μας εἶναι. Πῶς θὰ γίνεῖ δηλαδή, μόνο ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἀπόγονοί του, θὰ εἴμαστε ἐκλεκτοὶ καὶ τὰ μοσχάρια μας δὲν θάναί;

Θάνατος λοιπὸν στὶς εἰδωλολατρικὲς καμῆλες, στὰ εἰδωλολατρικὰ βόδια, γαϊδούρια καὶ πρόβατα. Καὶ τὰ ξεπάστρεψε ὅλα ὁ Γιαχβέ. Δὲν ἄφησε οὔτε ἓνα. Ἀλλά, ὅπως εἶπαμε, εἶχε πάρει φόρα καὶ δὲν σταμάταγε. Ἀρχισε λοιπὸν νὰ ρίχνῃ χαλάζι, κοτρῶνες, «καὶ ἐπάταξεν ἡ χάλαζα ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῆς Αἰγύπτου πᾶν τὸ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους· καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦ ἀγροῦ ἐπάταξεν ἡ χάλαζα, καὶ πάντα τὰ δέντρα τοῦ ἀγροῦ συνέτριψε. Μόνον ἐν τῇ γῇ Γεσέν, ὅπου ἦσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, δὲν ἔγεινε χάλαζα» (Ἑξοδος, θ' 25-26). Χαλάζι κατὰ τόπους, ὅπως λέμε βροχὴ κατὰ τόπους. Μόνο στοὺς γιουὺς τοῦ Ἰσραὴλ δὲν ἔπεσε. Μὰ τί ἔχουν τέλος πάντων; Τὸ κοκκαλάκι τῆς νυχτερίδας, καὶ δὲν τοὺς πιάνει τίποτα; Ὁχι, ἔχουν ἀπλᾶ τὸν Γιαχβέ μπάρμπα. Πάρτε καὶ λίγο σκοτάδι τώρα, τοὺς λέει μετὰ ὁ Γιαχβέ, ἔτσι γιὰ νὰ μάθετε τί πάει νὰ πῇ Ὡν (ἰδὲ προηγούμενο τεῦχος).

«Καὶ εἶπε ὁ Κύριος πρὸς τὸν Μωυσήν· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ θέλει γείνει σκότος ἐπὶ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου, καὶ σκότος ψηλαφητόν. Καὶ ἐξέτεινεν ὁ Μωυσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἔγεινε σκότος πυκνὸν ἐφ' ὅλην τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου, τρεῖς ἡμέρας. Δὲν ἔδλεπεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον· οὐδὲ ἐσηκώθη τις ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας· εἰς πάντας δὲ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἦτο φῶς ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν» (Ἑξοδος, ι' 21-23). Βρὲ Γιαχβέ, πάλι μᾶς δουλεύεις; Πῶς δὲν θᾶχαν φῶς στὶς κατοικίες τους οἱ γυιοὶ τοῦ Ἰσραὴλ, ἀφοῦ εἶχαν θοντήξει ὅλα τὰ ξύλα ἀπ' τοὺς Αἰγύπτιους; Ἐδῶ τοὺς εἶπε νὰ τοὺς πάρουν τὰ ροῦχα, δὲν θὰ τοὺς παίρνανε τὰ ξύλα;

Ὅμως τὸ ἀποκορύφωμα εἶναι, ὅταν ὁ προπάτορας ἀποφασίξῃ νὰ τελειώσῃ μιὰ κι ἔξω κατὰ πῶς λέει καὶ ἡ θεία ἐντολὴ «Οὐ φονεύσεις». «Καὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν τῇ γῇ τῆς Αἰγύπτου θέλει ἀποθάνει, ἀπὸ τοῦ πρωτοτόκου τοῦ Φαραώ, ὅστις κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ἕως τοῦ πρωτοτόκου τῆς δούλης, ἥτις δουλεύει ἐν τῷ μύλῳ, καὶ πᾶν πρωτότοκον τῶν κτηνῶν· καὶ θέλει εἶσθαι καθ' ὅλην τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου κραυγὴ μεγάλη, ὅποια ποτὲ δὲν ἔγεινεν, οὐδὲ μετὰ ταῦτα θέλει γείνει τοιαύτη· ἐπὶ πάντας ὅμως τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ δὲν θέλει κινήσει σκύλος τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους· διὰ νὰ γνωρίσητε, ὅτι ὁ Κύριος ἔκαμε διάκρισιν μεταξὺ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τοῦ Ἰσραὴλ» (Ἑξοδος, ια' 5-7).

Τώρα κάτι μᾶς εἶπε. Ἐκανε, λέει, διάκριση μεταξὺ Αἰγυπτίων καὶ Ἰσραηλιτῶν. Γιατί, πρὶν τί ἔκανε δηλαδή; Παίζανε τίς κουμπάρες; Ἐδῶ μέχρι καὶ οἱ Ἑβραϊκὲς καμῆλες καὶ τὰ βόδια ἀξίζουν περισσότερο ἀπ' τὴν ζωὴ ἐνὸς παιδιοῦ, ποῦ ἔκανε τὸ «σφάλμα» νὰ γεννηθῇ στὴν Αἴγυπτο. Καὶ λέει κι ὁ Χριστοῦλης «οὐκ ἤλθον καταλῦσαι τὰς Γραφάς, ἀλλὰ πληρῶσαι». Τί νὰ πρωτοπληρώσεις, Χριστοῦλη μου, ἐδῶ ὅλα βρωμᾶνε ἀπ' τὴν κορφὴ ὥς τὰ νύχια. Αὐτοὺς βροῖες νὰ διορθώσης; Τίποτα χειρότερους δὲν ἔδρισκες;

Ναί, λένε, ἀλλὰ αὐτοὶ πίστευαν στὸν μονοθεϊσμό. Τέτοιος μονοθεϊσμός, ποῦ δάζει τίς κόρες νὰ σμίγουν μὲ τοὺς πατεράδες τους, τοὺς ἄνδρες νὰ πουλᾶνε τίς γυναῖκες τους σὰν ζῶα καὶ τὴν ζωὴ ἐνὸς Ἰσραηλίτικου γαϊδουριοῦ πάνω ἀπὸ τὴν ζωὴ ἐνὸς μικροῦ παιδιοῦ, σίγουρα ἀφήνει πολλὰ ἐρωτηματικά σχετικά μὲ τὴν ἀνάγκη συμπληρώσεώς του, καὶ ὅχι τὴν ἐκ θεμελίων ἰσοπέδωσή του.

Ὁ Ἀπόγονος

Δ. ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ–Ι. ΔΑΚΟΓΛΟΥ

Συζήτηση για την Λεξαριθμία

Α. – Δ. ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ, φιλόλογος: Η ΕΠΙΚΡΙΣΗ ΤΗΣ

1. Έδω και μερικές δεκαετίες πολλοί έρευνητές Έλληνες και ξένοι (Θ. Μανιάς, 'Α. Χαλᾶς, Π. Γράβιγγερ, Γ. Γουέσντοτ κ.λπ.) υποστήριξαν, ότι ή ταύτιση φθόγγου και αριθμού σε κάθε γράμμα του Έλληνικού Ἀλφαβήτου υποδηλώνει, ότι το ἄθροισμα τῶν γραμμάτων μιᾶς λέξης ἐκφράζει κι ἓνα ἀριθμητικό σύνολο. Ἐτσι πολλές συνώνυμες λέξεις ἔχουν τὸ ἴδιο ἄθροισμα-λεξαριθμο. Π.χ. ΘΕΟΣ = ΑΓΙΟΣ:

$$\Theta + \text{Ε} + \text{Ο} + \Sigma = 9 + 5 + 70 + 200 = 284,$$

$$\text{Α} + \Gamma + \text{Ι} + \text{Ο} + \Sigma = 1 + 3 + 10 + 70 + 200 = 284.$$

Ἐπίσης ΠΟΣΕΙΔΩΝ = ΙΧΘΥΣ:

$$\Pi + \text{Ο} + \Sigma + \text{Ε} + \text{Ι} + \Delta + \Omega + \text{Ν} = 80 + 70 + 200 + 5 + 10 + 4 + 800 + 50 = 1219,$$

$$\text{Ι} + \text{Χ} + \Theta + \Upsilon + \Sigma = 10 + 600 + 9 + 400 + 200 = 1219.$$

(Περισσότερες λεπτομέρειες στο κλασικό πιά ἔργο τοῦ Θ. Μανιά: «Τὰ Ἀγνωστα Μεγαλουργήματα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων»). Ὁμοια ἰσχύουν και γιὰ τὸ Ἑβραϊκὸ ἀλφάβητο, ὅπου καὶ ἐκεῖ κάθε γράμμα ἐκπροσωπεῖ καὶ μιὰ ἀριθμητικὴ ἀξία, κατ' ἀναλογία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου (ἄλεφ=1, μπέθ=2, γκίμελ=3 κ.ο.κ.). Στὰ πρωτοβυζαντινὰ μάλιστα χρόνια ἀνθίσε στα πλαίσια τῆς «Καμπάλα» (= μυστικὴ ραββινικὴ παράδοση) ὁλόκληρη «ἐπιστήμη» περὶ τῆς «ἀριθμοσοφίας» («*Gematria*»), δηλ. περὶ τῶν σχέσεων γραμμάτων καὶ ἀριθμῶν τῆς Ἑβραϊκῆς Γλώσσας, πού σύμφωνα μὲ τὴν λεξαριθμικὴ θεωρία ὑπαινίσσεται «ὑψηλές μυστικὲς διδασκαλίες».

Στὰ μεσαιωνικὰ χρόνια ἰδιαίτερα στὴ Δύση ἀνθίσε ἡ λεξαριθμικὴ θεωρία, ἡ ἀποκαλούμενη ἀριθμοσοφία, πού ταλάνισε πολλοὺς ἐγκεφάλους, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦσαν, μαθαίνοντας ἑλληνικά καὶ ἑβραϊκά, ν' ἀνακαλύψουν τὸ δῆθεν «κρυμμένο νόημα» τῆς *Παλαιᾶς Διαθήκης* στὶς δυὸ γλωσσικὲς μορφές της, τὴν Ἑλληνικὴ (μετάφραση τῶν Ὁ') καὶ τὴν ἑβραϊκὴ (Μασόρα). (Περὶ τῆς ἀριθμοσοφίας τῆς «Καμπάλα» βλ. Γουίλλιαμ Γουέσντοτ, «Ἀριθμοσοφία», ἐκδ. «Πύρινος Κόσμος», 1983). Ἐτσι, γιὰ παράδειγμα, οἱ ραββῖνοι τοῦ Μεσαίωνα (πού ἐρμήνευαν λεξαριθμικά τὴ *Βίβλο*) τὴ φράση «καὶ ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες» τῆς «Γενέσεως» (ΓΗ',2) ἐξηγοῦν μὲ τὴ φράση «αὐτοὶ εἰσὶ ὁ Μιχαήλ, ὁ Γαβριήλ καὶ ὁ Ραφαήλ», γιὰτὶ ὁ λεξαριθμὸς τῆς πρώτης φράσης στὰ ἑβραϊκά (VHNH SHLSHH = 6+5+50+5+300+30+300+5 = 701) ἰσοῦται μὲ τὸ λεξαριθμὸ τῆς δεύτερης (ALU MIKAL GBRIAL V RPAL = 1+30+6+40+10+20+1+30+3+2+200+10+1+30+6+200+80+1+30 = 701).

Δίπλα στὴν Ἑβραϊκὴ ἀριθμοσοφία (*Gematria*) τοῦ Μεσαίωνα δημιουργήθηκαν καὶ ἄλλες συναφεῖς θεωρίες, ὅπως τὸ *Notarikon* (ἐκ τοῦ λατινικοῦ *notarius* = στενογράφος) καὶ ἡ *Temura* (= μετάθεση γραμμάτων). Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ δυὸ πασίγνωστα παραδείγματα καββαλιστικῆς ἀριθμοσοφίας: ἡ λέξη *amen* (=ἀμήν, AMN) προέρχεται σύμφωνα μὲ τὸ στενογραφικὸ *Notarikon* ἐκ τῶν ἀρχικῶν AMN τῆς ἑβραϊκῆς φράσης «Ἀντονάι Μέλεκ Νάμεν» ἢ ADNI MLK NAMN, πού σημαίνει «Ὁ Κύριος καὶ πιστὸς βασιλεὺς». Ἐπίσης σύμφωνα μὲ τὴν καββαλιστικὴ ἀριθμοσοφία τῆς *Temura* τὸ μυστικὸ ὄνομα τῆς Ρώμης ἀποκαλύπτεται μὲ τὸν ἀναγραμματισμὸ τῆς λέξης ROMA-AMOR.

Ἀλλὰ ἡ λεξαριθμικὴ θεωρία ἡ ἀριθμοσοφία δὲν εὐδοκίμησε μόνο στὸ Μεσαίωνα. Στὰ τέ-

λη τοῦ 19ου καὶ στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἀπετέλεσε ἕναν ἀπὸ τοὺς κεντρικούς πυρῆνες τῆς θεοσοφίας καὶ τοῦ ἑσωτερισμοῦ (βλ. Ε.Π. Μπλαβάτσκι, «*Ἡ Μυστικὴ Δοξασία*», ἐκδ. «Πνευματικὸς Ἥλιος», Ἀθήναι 1990). Ὡς σημειωθεῖ τέλος, ὅτι ὅλες οἱ λεξαριθμικὲς θεωρίες ἀνάγουν τὴν γένεσίν τους στὸ μεγάλο φιλόσοφο Πυθαγόρα, ὁ ὁποῖος (ὅπως λένε) τὴν ἀριθμοσοφία του τὴν παρέλαβε ἀπὸ ...«ὑπερανθρώπινες» ὀντότητες. Στὴ συνέχεια θὰ προσπαθήσουμε νὰ πραγματοποιήσωμε μιὰν αὐστηρὰ ἐπιστημονικὴ κριτικὴ στὴν λεξαριθμικὴ θεωρία (ὅσον ἀφορᾷ ὅμως μόνον τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα), ὅπως ἔχει αὐτὴ παρουσιασθεῖ ἀπὸ Ἑλληνες (ἀρχαίους καὶ σύγχρονους) συγγραφεῖς.

2. Κατ' ἀρχὰς πρέπει νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι, ἐνῶ ὅλες οἱ ἀριθμοσοφίες ἀποδίδουν τὴν καταγωγή τους στὸν Πυθαγόρα, ὡστόσο γιὰ τὴν ἐπιστῆμην ποὺ σέβεται τὸν ἑαυτὸ της αὐτὴ ἡ ἀποψη φαίνεται αὐθαίρετη. Τὰ ἀποσπάσματα τοῦ Πυθαγόρα, ὅπως τὰ ἀπεθρυσάντισαν στὰ «*Fragmenta der Vorsokratiker*» οἱ H. Diels καὶ W. Kranz, δὲν δικαιολογοῦν κάτι τέτοιο. Ὑπαινιγμοὶ μόνον καὶ ἀποσπασματικὲς λεξαριθμικὲς παρατηρήσεις μποροῦν νὰ ἐντοπιστοῦν στὸν Φιλόλαο ἢ τὸν Πλάτωνα. Τὸ νὰ ἀποδίδουμε ὅμως στὸν Πυθαγόρα τὴν λεξαριθμικὴ ἀριθμοσοφία εἶναι κάτι, ποὺ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητά τῶν ἔργων τοῦ Πυθαγόρα ποὺ ἔχουν σωθεῖ. Ἀντίθετα ἡ πηγὴ τῆς ἀριθμοσοφίας μπορεῖ μὲ ἀσφάλεια ν' ἀποδοθεῖ στὸ νεοπλατωνικὸ φιλόσοφο Ἰάμβλιχο (3ος αἰ. μ.Χ.) καὶ στὸ ἔργο του «*Τὰ θεολογούμενα τῆς Ἀριθμητικῆς*».

Ὁ Σῦρος φιλόσοφος Ἰάμβλιχος –ποὺ ἔζησε στὰ ὕστερα ρωμαϊκὰ χρόνια (κατ' ἐξοχὴν ἐποχὴ συγκρητισμοῦ)– προσπάθησε νὰ δημιουργήσῃ ἕνα κρᾶμα ὀρφικῆς, πυθαγόρειας καὶ πλατωνικῆς φιλοσοφικῆς θρησκείας (ὅπως καὶ ὁ σύγχρονός του, περίπου, αὐτοκράτορας Ἰουλιανός). Καὶ αὐτὸς εἶναι, ποὺ ἀπέδωσε τὴν λεξαριθμικὴ ἀριθμοσοφία στὸν Πυθαγόρα. Θὰ ἦταν πιὸ δίκαιο λοιπὸν καὶ ἐπιστημονικὰ πιὸ ἀσφαλὲς ν' ἀποδίδεται ἡ λεξαριθμικὴ θεωρία στὸν Ἰάμβλιχο καὶ ὄχι στὸν Πυθαγόρα. Τὸ ὅτι στὴν Ἑλλάδα τῆς Ἐποχῆς τοῦ Σιδήρου –τότε δηλ. ποὺ ἀνεπτύχθη τὸ Ἀλφάβητο ἀντὶ τῆς συλλαβικῆς Γραμμικῆς Β– κάθε γράμμα ἐκπροσωπεῖ καὶ μιὰ ἀριθμητικὴ ἀξία εἶναι ἀναμφισβήτητο καὶ τεκμηριώνεται φιλολογικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ. Τὸ νὰ προσπαθοῦμε ὅμως νὰ συσχετίσουμε τοὺς λεξαριθμούς διαφόρων ἐννοιῶν μεταξὺ τους καὶ νὰ ἐξάγουμε ἔτσι φιλοσοφικά συμπεράσματα εἶναι τουλάχιστον ἀφελὲς καὶ ἀντιεπιστημονικὸ γιὰ τοὺς παρακάτω λόγους:

α) Στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν 1η χιλιετία π.Χ. ὑπῆρχαν δεκάδες ἀλφαβήτων, ἀνόμοιων ποσοτικά καὶ ποιοτικά ἔτσι, ὥστε δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολὴ νὰ ποῦμε, ὅτι κάθε πόλη-κράτος εἶχε δικό της ἀλφάβητο. Ὡς δοῦμε γιὰ παράδειγμα τὰ ἀλφάβητα τεσσάρων πόλεων μὲ μεγάλες διαφορὰς μεταξὺ τους: Κορινθιακὸ ἀλφάβητο = Α, ΛΠ C, Δ, Β, F, I, Θ, Σ, Κ, Γ, Μ, Ν, Ξ, Ο, Π, Μ, Q, Ρ, Τ, Υ, Φ, Χ, Ψ (25 γράμματα)· Κρητικὸ ἀλφάβητο = Α, Ρ, Γ, Δ, Ε, F, I, Θ, Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ, Ο, C, Μ, Q, Ρ, Τ, Υ, Φ, S, (= 25 γράμματα)· Ἀττικὸ ἀλφάβητο (προευνκλείδιο) = Α, Β, Γ, Δ, Ε, F, I, Θ, Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ, Ο, Π, Q, Ρ, Τ, Υ, Φ, Χ, Φς (= 25 γράμματα)· ἀλφάβητο Μήλου = Α, Ι, Γ, Δ, Ε, Η, Θ, Κ, Λ, Μ, Ν, ΚΜ, Ο, Π, Μ, Q, Ρ, Τ, V, ΠΗ, ΠΜ, Ο (= 24 γράμματα).

Ἐκπληξὴ προκαλεῖ στὸν ἀναγνώστη ἡ ποικιλία τῶν ἐλληνικῶν ἀλφαβήτων ἀλλὰ καὶ ἡ κατ' ἀναλογίαν ὁμοιότητα τῆς σειρᾶς τῶν γραμμάτων. Ὡς σημειωθεῖ, ὅτι στὰ περισσότερα ἑλληνικά ἀλφάβητα ὑπάρχουν τὰ σύμβολα τοῦ F, τοῦ Q, ἐνῶ τὸ Z συμβολίζεται μὲ τὸ Ι, τὸ Η μὲ Θ, τὰ διπλὰ σύμφωνα γράφονται στὰ περισσότερα ἀλφάβητα ὡς διπλὰ Ξ = ΧΣ, Φ = ΠΗ. Ὑπενθυμίζουμε ἐπίσης, ὅτι ἄλλο τὸ Η ὡς δασεῖα καὶ ἄλλο τὸ Η ὡς ΕΕ. Τὸ σημεῖον ἀλφάβητο ποὺ χρησιμοποιοῦμε εἶναι τὸ ἰωνικόν, ποὺ μὲ κάποιες παραλλαγὰς εἰσήγαγε τὸ 403 π.Χ. στὴν Ἀθήνα ὁ ρήτωρ Ἀρχίνος ἐπὶ ἄρχοντος Εὐκλείδου (γι' αὐτὸ ὀνομάστηκε «μετευνκλείδειο»). Οἱ σημαντικότερες καὶνοτομίαι τοῦ μετευνκλείδειου ἀλφαβήτου εἶναι οἱ ἑξῆς: εἰσήχθη τὸ Ω γιὰ τὸ μακρὸ Ο καὶ τὸ Η γιὰ τὸ μακρὸ Ε (ἐνῶ προηγουμένως τὸ Η ὡς Θ χρησιμοποιεῖτο ὡς δασεῖα).

Γίνεται αντιληπτό λοιπόν, ότι η πληθώρα των κλασικῶν συγγραφέων ἔγραψε στὰ προεγκλείδεια ἀλφάβητα καὶ ὄχι στὸ σημερινὸ ἀλφάβητο, δηλ. τὸ ἰωνικὸ μὲ τὶς μεταρρυθμίσεις τοῦ Ἀρχίνου. Ἔτσι γιὰ παράδειγμα ὁ Πυθαγόρας στὴ Σικελία τὴν λέξη «Ἴπποκράτης» θὰ τὴν ἔγραφε: «Β ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΣ» ἢ στὴν Ἀθήνα θὰ τὴν μεταποιοῦσε «ΗΙΠΠΟΚΡΑΤΕΣ» –ὅπως βρίσκουν πολλές φορές οἱ ἀρχαιολόγοι γραμμένο στὰ ὄστρακα ἀπὸ τὶς ἀνασκαφές.

Καὶ τίθεται τώρα τὸ εὐλόγο ἐρώτημα: Γιὰ ποιο ἀλφάβητο ἀπ' ὅλα ἰσχύει ἡ λεξαριθμικὴ θεωρία; Πάντως ὅσοι ἔχουν ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν ἀριθμοσοφία τὴν ἔχουν περιορίσει στὸ μετεγκλείδειο ἀλφάβητο τοῦ 403 π.Χ. (δηλ. στὸ σημερινὸ Ἑλληνικὸ Ἀλφάβητο μὲ ἐπιπλέον τὸ δίγαμμα Γ, τὸ κόππα Q καὶ τὸ σαμπὶ Ϝ). Ὅταν ζοῦσε ὁ Πυθαγόρας, δὲν εἶχε ὑπάρξει ἀκόμη ἡ μεταρρύθμιση τοῦ Ἀρχίνου τὸ 403 π.Χ., ποὺ ἐμελλε νὰ καταστήσει τὸ παραλλαγμένο ἰωνικὸ ἀλφάβητο ὡς τὸ διεθνὲς –Ἑλληνικὸ ἀλφάβητο τῶν Ἀλεξανδρινῶν Χρόνων. Ἄραγε ἡ λεξαριθμικὴ θεωρία ἰσχύει καὶ γιὰ τὰ πρὶν τοῦ 403 π.Χ. ἑλληνικὰ ἀλφάβητα;

β) Εἶναι γνωστὸ ἐπίσης, ὅτι ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ εἶχε πολλές διαλέκτους καὶ ἡ κάθε διάλεκτος ἐπίσης ἄλλαξε μορφή κατὰ χρονικὴ περίοδο. Ἔτσι γιὰ παράδειγμα ἡ «Ἀθηνᾶ» στοὺς Δωριεῖς λεγόταν «Ἀθάνα» ἢ «Ἀσάνα», ὁ «ἱερός» στοὺς Αἰολεῖς ἐλέγγο «ἱρος», στοὺς Δωριεῖς «ἱαρός» κ.λπ. Ὅμοιος ὁ Ἀττικὸς «ἥλιος» στὸν Ὅμηρο γίνεται «ἥλιος» στοὺς Δωριεῖς «ἄλιος» κ.λπ. Καὶ ἐδῶ τίθεται πάλιν ἓνα εὐλόγο ἐρώτημα: Γιὰ ποιά διαλεκτικὴ μορφή τῆς Ἑλληνικῆς ἰσχύει ἡ λεξαριθμικὴ θεωρία; Πάντως οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸ θέμα ἔχουν περιορίσει τὸ ἐνδιαφέρον τους στὴν Ἀττικὴ κυρίως διάλεκτο. Γιὰ τὴν Μυκηναϊκὴ Ἑλληνικὴ ἢ τὴν Αἰολικὴ διάλεκτο ἰσχύει ἄραγε ἡ λεξαριθμικὴ θεωρία;

γ) Οἱ ὅπαδοι τῆς ἀριθμοσοφίας παραθέτουν καταλόγους συνωνύμων λέξεων, ὅπου ὑπάρχει ταυτοχρόνως καὶ μιὰ ἐκπληκτικὴ ταυτότητα τῶν λεξαρίθμων. Ἔτσι ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα δὲν ἀποτελεῖ ἓνα τυχαῖο ἀνθρώπινο δημιουργημὰ ἀλλὰ μιὰ μαθηματικὴ γλῶσσα. Ὡστόσο, ἐφ' ὅσον τὰ γράμματα τοῦ ἀλφάβητου ἔχουν ἀριθμητικὴ ἀξία, εἶναι ἀναμενόμενο, λέξεις μὲ τὴν ἴδια ποσότητα καὶ ποιότητα γραμμάτων ἀλλὰ μὲ διαφορετικὴ σειρά νὰ ἔχουν τὸν ἴδιο λεξάριθμο, χωρὶς αὐτὸ νὰ ὑποκρύπτει «κρυφὰ νοήματα» καὶ ἐξω-λογικοὺς μυστικισμούς. Γιὰ παράδειγμα εἶναι ἀπόλυτα λογικὸ, οἱ ὁμόηχες λέξεις νὰ ἔχουν ἴδιο λεξάριθμο χωρὶς καμία λογικὴ ἢ νοηματικὴ συγγένεια: ΑΥΛΟΣ-ΑΥΛΟΣ, ΗΡΑ-ΑΗΡ, ΓΑΙΑ-ΑΓΙΑ, ΜΑΚΑΡ-ΜΑΚΡΑ κ.λπ. Ἀλλὰ καὶ ἂν πάρουμε ἓνα τυχαῖο λεξάριθμο, π.χ. τὸ 440, εἶναι ἀναμενόμενο, μιὰ πληθώρα λέξεων ν' ἀντιστοιχεῖ στὸν αὐτόν, ἀριθμὸ χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει, ὅτι οἱ λέξεις αὐτὲς πρέπει κατ' ἀνάγκη νὰ ἔχουν λογικὴ καὶ νοηματικὴ σχέση μεταξύ τους: 440 = ΟΡΟΣ = ΜΙΚΡΟΣ, 471 = ΚΑΡΚΙΝΟΣ = ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ. Βέβαια εἶναι ἀληθές, ὅτι ὑπάρχουν καὶ ὁρισμένες συμπτώσεις ποὺ εἶναι ἐκπληκτικές: 284 = ΘΕΟΣ = ΑΓΙΟΣ = ΑΓΑΘΟΣ = ΔΙΟΣ. Αὐτὲς οἱ συμπτώσεις ὁμως παραμένουν ἐλάχιστες στὸ σύνολο τῶν ἑκατομμυρίων ἑλληνικῶν λέξεων καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν συνιστοῦν ἐπιστημονικὸ κανόνα. Ὅμοιος καὶ στὴν Ἑβραϊκὴ γλῶσσα (ὅπου ἰσχύει ἡ ταύτιση γράμματος καὶ ἀριθμοῦ) δὲν δικαιολογοῦνται οἱ ὑπερβολὲς καὶ οἱ μεγαλοστομίες ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς τῶν λεξαρίθμων, ὅταν ἀνακαλύπτουν π.χ. ὅτι ὁ λεξάριθμος τῆς λέξης «παράκλητος» (ΜΕΝΑΗΜ) ἰσοῦται μὲ τὸν λεξάριθμο τῆς διδλικῆς λέξης «δλαστός», ποὺ ἀναφέρεται στὸ Μεσσία (Ζαχ. Γ 8) κ.λπ. (Βλ. Γ. Γουέστκοτ, «Ἀριθμοσοφία» Ν. Φόρτσιουν, «Ἡ Μυστικὴ Κάβαλα» Π. Γράβιγγερ, «Ὁ Πυθαγόρας καὶ ἡ μυστικὴ διδασκαλία τοῦ Πυθαγορισμοῦ»).

3. Ἡ παρούσα κριτικὴ δὲν μπορεῖ ἐπ' οὐδενὶ νὰ διεκδικήσει, ὅτι προφέρει τὴν τελευταία λέξη στὸ πρόβλημα τῆς λεξαριθμικῆς θεωρίας καὶ τῆς ἀριθμοσοφίας. Ἐφ' ὅσον κάθε γράμμα τοῦ Ἑλληνικοῦ (Μετεγκλείδειου) Ἀλφάβητου ἔχει καὶ ἀριθμητικὴ ἀξία, τὸ ὅλο ζήτημα παραμένει ἀνοικτό. Ὡστόσο ἡ ἐπιστημονικὴ ἐντιμότητα ἐπιβάλλει νὰ ἀναφέρουμε εὐθέως ὅτι ἡ λεξαριθμικὴ θεωρία δὲν ἔχει πείσει οὔτε τοὺς φιλόλογους οὔτε τοὺς μαθηματικούς. Τὸ ἂν ἡ

ἀρχαία Ἑλληνική Γλῶσσα (μέ τήν δυναμικότητα καί ποικιλία πού τήν χαρακτηρίζει) εἶναι γλῶσσα μαθηματική, εἶναι κάτι πού δέν ἔχει ἐπιβεβαιωθεῖ ἐπιστημονικά. Εἶναι γνωστό, ὅτι σύμφωνα μέ τήν ἐπιστήμη προϋπόθεση γιά τήν ἐπιστημονική ἀλήθεια μιάς θεωρίας εἶναι ἡ γενική, καθολική τῆς ἰσχύς, τὸ ἀπόλυτο κύρος. Γιά τήν ἀρχαία Ἑλληνική Γλῶσσα μέ τήν πολυαίωνη διάρκεια, τήν ποικιλία διαλέκτων καί ἀλφαβήτων ἡ λεξαριθμική θεωρία δέν ἔχει γενική ἰσχύ. Ἡ ἐμβέλεια τῆς σύμφωνα μέ ὅλους τοὺς ἐρευνητές καλύπτει μόνον τήν ἀττική διάλεκτο (μέ ἐξαίρεσεις κατὰ δούληση) καί τὸ μετευκλείδειο (μετά τὸ 403 π.Χ.) ἀλφάβητο. Τὸ ὅτι κάποιες συνώνυμες λέξεις ἔχουν συμπτωματικά ἴδιους λεξάριθμους δέν ἀρκεῖ, γιὰ νὰ συστήσει ἐπιστημονική θεωρία μέ καθολική ἰσχύ. Ἡ ἀληθοφάνεια τῆς ἀριθμοσοφίας δέν σημαίνει 'κατ' ἀνάγκη καί ἀλήθεια. Ἀλλωστε ἡ λεξαριθμική θεωρία μπορεῖ νὰ φανεῖ ὅτι ἰσχύει καί γιὰ ὁποιαδήποτε εὐρωπαϊκὴ γλῶσσα, ἂν ληφθοῦν τὰ γράμματά της ὡς ἀριθμοὶ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ Ἑλληνικὸ Ἀλφάβητο. Ἐτσι ὅλες οἱ λέξεις τῆς Ἀγγλικῆς μέ ἴδια ποιότητα καί ποσότητα γραμμάτων, μέ διαφορετικὴ ὅμως σειρὰ, θὰ ἔχουν φυσικά τὸν ἴδιο λεξάριθμο: name/mean, team/meat κ.λπ. Τώρα, ἂν βρεθοῦν κάποιες λέξεις πού νὰ εἶναι καί περίπου συγγενεῖς νοηματικά (ὅπως εἶναι ἀναμενόμενο), αὐτὸ δέν σημαίνει ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ εἶναι «μαθηματική» γλῶσσα.

Γίνεται ἀντιληπτό λοιπόν, ὅτι ἡ ἀριθμοσοφία, ἂν δέν ἐλέγχεται αὐστηρὰ ἀπὸ τίς συναφεῖς ἐπιστήμες (ἱστορία, γλωσσολογία, ἐπιγραφική, μαθηματικά κ.λπ.), εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγηθεῖ σὲ καταφανῶς παρὰ-λογα καί ἀνιστόρητα συμπεράσματα. Πάντως τὸ ὅτι ἡ ταύτιση γραμματος καί ἀριθμοῦ στὰ ἑλληνικά (ἀλλὰ καί σὲ ἄλλα) ἀλφάβητα δύναται νὰ κρύβει κάποιο «μυστικὸ» εἶναι ἓνα θέμα πού ἀνοίγει ἓνα τεράστιο πεδίο ἐρευνας, πού ὅμως μέχρι νὰ τεκμηριωθεῖ ἐπιστημονικά, δηλ. ὀρθολογικά μέ γενική ἰσχύ, δέν νομιμοποιεῖται νὰ διεκδικεῖ τὸ κύρος τῆς ἐπιστημονικῆς ἀλήθειας, ἡ ἀφίξη στὸ χώρο τῆς ὁποίας παραμένει ἔργο πάντα ἐπίπονο καί ὅπωςδήποτε συλλογικὸ.

Β. – Ι. ΔΑΚΟΓΛΟΥ, πολ. μηχανικός: Η ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ

Μεγάλη σύγχυσις ἐπικρατεῖ στὶς τάξεις τῶν ἐρευνητῶν-μελετητῶν σχετικὰ μέ τίς ἑννοίες τῆς «ἀριθμοσοφίας» καί τῆς καλουμένης «λεξαριθμικῆς θεωρίας». Μάλιστα δέ, εἰδικὰ στὴν περίφημη Πυθαγόρεια «ἀριθμοσοφία», ἔχουν εἰσχωρήσει ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἀκόμα ἐποχὴ ἄσχετες μυστηριακές καί μαντικές-σαμανιστικὲς ἐρμηνεῖς, πού τήν ἔχουν διαστρεβλώσει σὲ τέτοιο βαθμὸ, ὥστε σήμερα στὰ μάτια τοῦ κόσμου νὰ φαίνεται σάν μία γελοία ὑπόθεσις.

Δυστυχῶς αὐτὴ ἡ παραποίησης τῆς Πυθαγορείου «ἀριθμοσοφίας» ἐξακολουθεῖ καί συνεχίζεται καί στὶς μέρες μας ἀκόμα ἀπὸ ξένους κυρίως συγγραφεῖς, οἱ ὅποιοι εἰσάγουν πολλές ἀναλήθειες καί χονδροειδεῖς γελοιότητες, ὅπως π.χ. ὅτι ὁ ἀριθμὸς 100.000.000 ἔχει μαντικὲς ιδιότητες (!) ἢ ἄλλα ψεύδη (Γουίλλιαμ Γουέσνκοτ), ὅτι δηθεν ὁ Πυθαγόρας ἔμαθε ἀπὸ τὴν ἐβραϊκὴ Καμπάλα τὰ τῆς ἀριθμολογίας καί ἀριθμοσοφίας. Ἐχει δὲ παρατηρηθῇ καί ἐπισημανθῇ, ὅτι μερικοὶ συγγραφεῖς, πού πραγματεύονται τὰ τῆς ἀριθμοσοφίας καί τῶν λεξαριθμῶν, εἰσάγουν καταλλήλως τὸ «χάπι» τῆς διαστρεβλώσεως καί τῆς γελοιοποιήσεως μέσα σὲ ἄλλες παραδοσιακὲς ἀλήθειες (Hobart Huson, «Πυθαγόρας», ἔκδ. «Νέα Ἑποχὴ»· Ἐντουαρντ Μπρήν, «Πυθαγόρας», ἔκδ. «Κάκτος»· Ν. Μάτσας, «Φάκελλος Πυθαγόρα», ἔκδ. Ἑστίας).

Ἡ αἴσθησις τῆς διαστρεβλώσεως τῶν ἐννοιῶν τῆς ἀριθμοσοφίας καί ἀριθμολογίας δέν ἀποτελεῖ ἀτομικὴ μου γνώμη, ἀλλ' εἶναι ἱστορικὸ γεγονὸς, τοῦ ὁποίου πολλοὶ ἱστορικοὶ τῶν Πυθαγορείων ἐπιβεβαιώνουν τὴν ὑπαρξί. Ἐτσι ὁ Πορφύριος (3ος μ.Χ. αἰ.) στὸ διδλίο του «Πυθαγόρειος Βίος» §53 λέγει, ὅτι τὰ ἐξιστορούμενα γιά τὴν ἀριθμοσοφία θεωροῦνται νόθα καί ἐπιπλέον ἀναφέρει, ὅτι, ὡς ἰσχυρίζονται οἱ πραγματικοὶ Πυθαγόρειοι, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστο-

τέλης, ὁ Σπεύσιππος, ὁ Ἀριστόξενος καὶ ὁ Ξενοκράτης οἰκειοποιήθηκαν τὶς ὠφέλιμες ἐργασίες τοῦ Πυθαγόρα, ἐνῶ ἄλλες τὶς ἐγελοιοποίησαν. Ἀναφέρει δὲ καὶ τοὺς λόγους τῆς νοθείας τῆς ἀριθμοσοφίας, πού εἶναι οἱ ἑξῆς:

α) Ὅσοι ἐγραψαν καὶ μετέφεραν τὴν φιλοσοφία τῶν ἀριθμῶν δὲν ἦσαν εἰδικοί, δὲν εἶχαν τὴν εἰδικὴ παιδεία, γιὰ νὰ κατανοοῦν τὰ νοούμενα καὶ νὰ τεκμηριώνουν τὴν ἀλήθεια, μὲ ἀμεση συνέπεια νὰ ἐπέρχεται ἀλλοιώσεις αὐτῆς.

β) Τὰ διάφορα κείμενα αὐτῶν εἶχαν γραφῇ στὴν Δωρικὴ διάλεκτο, ἡ ὁποία παρουσιάζει ἀσάφεια.

γ) Ἡ φιλοσοφία τῶν ἀριθμῶν ἦταν μὴ πραγματεία δυσκολωτάτη καὶ αἰνιγματική γιὰ τὸν ἀπλό λαό, γι' αὐτὸ καὶ πρώτη ἀπ' ὅλες τὶς διδασκαλίες τοῦ Πυθαγόρα ἐξαφανίσθηκε ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες.

Ὅμοιως ὁ Ἰάμβλιχος (346-414 μ.Χ.) στὸ βιβλίο του *«Περὶ Πυθαγόρειον δῖον»* στὸ κεφάλαιο Α§2 ἐπιβεβαιώνει τὴν νοθεία τῆς ἀριθμοσοφίας προσθέτοντας καὶ ἄλλη σοβαρὴ αἰτία, τὴν ἐπίδρασι ἀπὸ ξένες χώρες. Πρόσφατα ὁ Ν. Μαργιωρῆς στὸ βιβλίο του *«Ἡ Πυθαγόρειος Ἀριθμοσοφία»* (ἔκδοσις «Ὁμακοεῖον») ἀναφέρει ἓνα πολὺ χαρακτηριστικὸ περιστατικὸ μὲ πρωταγωνίστρια τὴν σύζυγο τοῦ Πυθαγόρα Θεανώ, τὸ ὁποῖο μαρτυρεῖ τὴν ἐπελθοῦσα ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Πυθαγόρα σύγχυσι καὶ διαστρέβλωσι τῆς ἀριθμοσοφίας τοῦ Πυθαγόρα: *«Ὅταν ἡ Θεανώ, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, ἐτύγχανε καὶ δασκάλα τῆς ἀριθμοσοφίας, εἶδε, ὅτι οἱ καλούμενοι Πυθαγορισταὶ ἀνέπτυσαν τὴν Πυθαγόρεια ἀριθμοσοφία ἀναπόδεικτα καὶ μὲ εἰσοδοχὴν σ' αὐτὴν μυστηριακῶν ἢ μαντικῶν ἰδιοτήτων, ἐξανέστη καὶ ἀγανακτισμένη κατήγγειλε τὴν τοιαύτη διαστρέβλωσι λέγοντας, ὅτι οὐδέποτε ὁ Πυθαγόρας ἐδίδοτε τέτοιες μυστηριακὰς καὶ ἄνευ ἀποδείξεως ἔννοιες στοὺς ἀριθμούς, ἀλλ' ἀπεναντίας ἀπεδείκνυνεν, ὅτι οἱ ἀριθμοὶ πλὴν τῆς ποσοτικῆς καὶ μαθηματικῆς ἐννοίας αὐτῶν φανέρωναν καταλλήλως τοὺς νόμους τῆς δημιουργίας τοῦ Σύμπαντος καὶ τῶν διαφορῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ ὅτι οὐδέποτε ἔλεγε, ὅτι οἱ ἀριθμοὶ εἶναι θεοί, ἀλλ' ἀπεναντίας ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν καὶ τῶν ὄντων ἦσαν ἀριθμοί»*.

Ἀπ' ὅλες τὶς ἀνωτέρω ἀναφορὰς προκύπτει τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ σημερινὴ μορφή γενικῶς τῆς ἀριθμοσοφίας δὲν εἶναι ἡ πραγματικὴ τοιαύτη, καὶ ἄρα ὀρθῶς μέγα μέρος τῶν ἐπιστημόνων δὲν ἀναγνωρίζει σ' αὐτὴν τὴν παραποιημένη μορφή τῆς ἀριθμοσοφίας ἐπιστημονικὸν ὑπόβαθρον. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ σημερινὴ μορφή τῆς ἀριθμοσοφίας γενικῶς δὲν εἶναι ἡ ἀληθής, γεννᾶται τὸ εὔλογον ἐρώτημα, ποία ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶναι ἡ ἀληθής. Στὴν ἀναζητήσει τῆς ἀπαντήσεως στὴν ἀπορία αὐτὴ μᾶς βοηθεῖ τὰ μέγιστα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ προαναφερθὲν ἱστορικὸ περιστατικὸ, πού ἀναφέρεται στὴν στάσι τῆς συζύγου τοῦ Πυθαγόρα καὶ μίᾳ ἄλλῃ ἱστορικῶς βεβαιωμένη ἀναφορὰ-ἀποψις τοῦ Συριανοῦ, διδασκάλου τοῦ Πρόκλου, διαδόχου τῆς Ἀκαδημείας τοῦ Πλάτωνος, ὅτι δηλαδὴ *«οἱ Πυθαγόρειοι ἐδέχθησαν τὴν θεωρίαν τῆς σοφίας τῶν ἀριθμῶν παρὰ τῶν Ὀρφικῶν καὶ προήγαγον τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν μέχρι τῶν αἰσθητῶν, δηλαδὴ ἀρχόμενοι ἀπὸ τὰς νοητὰς καὶ μεταφυσικὰς ἐννοίας, ἐπεξέτειναν αὐτὰς μέχρι τῶν ὕλικῶν καὶ σταθμητῶν φαινομένων»*, μ' ἄλλα λόγια οἱ Πυθαγόρειοι τὴν ἀνωτέρω ἀριθμοσοφία τὴν ἀνήγαγαν στὸν χώρὸ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

Τέλος τὴν ὀριστικὴν ἀπάντησι στὸ τεθὲν ἐρώτημα, ποία ἦτο ἡ πραγματικὴ σοφία τῶν ἀριθμῶν, μᾶς ἀποκαλύπτει ὁ προσφάτως ἀνακαλυφθεὶς Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα, ὁ ὁποῖος ἐχρησιμοποιεῖτο γιὰ τὶς μεταξὺ τῶν συνεννοήσεις καὶ στὴν ἀπόκρυφὴ διδασκαλία τοῦ Πυθαγόρα, ἡ δὲ ἀρξαμένη ἀπὸ ἐτῶν βάσει αὐτοῦ ἀποκρυπτογραφῆσι τῆς μυστικῆς φιλοσοφίας του φέρεται εἰς φῶς ὁλόκληρη τὴν πραγματικὴ διδασκαλία του. Ἐτσι ἀποδεικνύεται σχετικὰ μὲ τὴν ἀριθμοσοφία ἡ ὀρθότης τῆς ἀπόψεως τοῦ Συριανοῦ καὶ συγκεκριμένως ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ πραγματικὴ ἀριθμοσοφία τοῦ Πυθαγόρα περιέχει δύο σκέλη. Τὸ πρῶτο σκέλος

ἀφορᾷ γενικῶς τὴν «Ἀριθμοθεωρία» καὶ τὸ δεύτερο σκέλος τὴν «Φιλοσοφία τῶν Ἀριθμῶν». Τὰ περιεχόμενα στοῦ πρώτου σκέλους τῆς «Θεωρίας τῶν Ἀριθμῶν» ἐμπίπτουν ἐπακριδῶς στὴν κατηγορία τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν (μαθηματικὴ ἐπιστήμη), ἐνῶ τὰ διαλαμβανόμενα στοῦ δευτέρου σκέλους τῆς «Φιλοσοφίας τῶν Ἀριθμῶν», ἡ ὁποία διερευνᾷ φιλοσοφικὰ τὰ πορίσματα τῆς Ἀριθμοθεωρίας, ἐμπίπτουν στὸν ὅρο τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν. Συγκεκριμένα στοῦ πρώτου σκέλους ἐμπεριέχονται οἱ κατωτέρω μαθηματικὲς ἐργασίες σὲ μιὰ πολὺ περιληπτικὴ παρουσίασι, τῆς ὁποίας ἡ πλήρης καὶ λεπτομερεστάτη ἀναφορὰ περιέχεται στὸν τέταρτον τόμον τοῦ διδλίου μου «*Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα*» κ.λπ. καθὼς καὶ στὸν εἰδικὸν ἡμίτομον τοῦ 3ου μαθηματικοῦ τόμου.

Πρῶτο σκέλος: Θεωρία τῶν Ἀριθμῶν

Ἐνα κεφάλαιο τῆς ἀριθμοθεωρίας τοῦ Πυθαγόρα ἀποτελοῦν τὰ σύμβολα τῶν ἀριθμῶν, ὅπως ἴσχυαν κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Πυθαγόρα γιὰ τὴν μαθηματικὴ παιδεία τῶν νέων καὶ ἄλλες συναλλαγές ἢ ἄλλους σκοποὺς. Τὰ σύμβολα τῶν ἀριθμῶν γιὰ λαϊκὴ γενικὰ χρῆσι ἦσαν τὰ ἴδια τὰ σύμβολα τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν φθογγικῶν ἀλφαβήτων μὲ ἐπικρατέστερα τὰ σύμβολα τοῦ ἀλφαβήτου τῶν 27 γραμμάτων, δηλαδὴ τοῦ ἀλφαβήτου ποὺ χρησιμοποιοῦσε τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν γιὰ τίς δικές του χρήσεις καὶ τὸ ὁποῖο προήρχετο ἀπὸ τὸ Ἰωνικὸ ἀλφάβητο ἐμπλουτισμένο μὲ τὰ εἰδικὰ σύμβολα, δάνεια ἀπὸ τίς κρητικὲς Γραμμικὲς Γραφές Α καὶ Β, Σαμπι (Ϝ = 900), Κόπα (Q = 90) καὶ Στίγμα (ς = 6).

Ἡ παγκόσμια ἱστορία τῶν ἀριθμῶν ἀναγνωρίζει, ὅτι ὁ συσχετισμὸς τῶν γραμμάτων μὲ τοὺς ἀριθμοὺς ἦτο ἐφευρέσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων (καὶ ὄχι τῶν Ἑβραίων) ἀπὸ τὸν 8ον ἢ 9ον αἰ. π.Χ., βασιζομένη κυρίως στὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, παπύρους, νομίσματα κ.λπ. Ἐπιπροσθέτως ἀτομικὲς ἐρευνες, δημοσιευθεῖσες ἤδη στὸν «Δαυλό», ἀπέδειξαν ὅτι ὁ συσχετισμὸς αὐτὸς τῶν γραμμάτων μὲ τοὺς ἀριθμοὺς ἐφευρέθη κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ἀπὸ τὸν Παλαμήδη ὡς ἀδήριτος ἀνάγκη τῆς ταξινομήσεως τῶν γραμμάτων. Τὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα ἀπέδειξαν καὶ ἀπὸ ἀκόμα, ὅτι δηλαδὴ τὸ Εὐκλείδειο ἀλφάβητο τοῦ 403 π.Χ., ποὺ καθώρισε ὡς πανελλήνιο πλέον ἀλφάβητο τὸ ἐπανηχούμενο Ἰωνικὸ τοιοῦτο, δὲν ἐτροποποίησε τὴν μαθηματικὴ ὑπόστασι τῶν γραμμάτων (ἀριθμητικὴ), ποὺ προϋπήρχε. Εὐρέθη πάπυρος μὲ ἀριθμητικὲς πράξεις εὐρέσεως τῶν δυνάμεων τῶν ἀριθμῶν τοῦ 3ου π.Χ. αἰ. ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προϋπάρχοντος ἀριθμητικοῦ τῶν 27 γραμμάτων ἀντὶ τοῦ εὐκλείδειου τοιούτου.

Ἀλλὰ καὶ στοῦ διδλίου τοῦ Πτολεμαίου γίνεται χρῆσι γιὰ τὸν ὑπολογισμὸ τῶν τόξων τοῦ ἀριθμητικοῦ ἀλφαβήτου τῶν 27 γραμμάτων καὶ ὄχι τοῦ Εὐκλείδειου τοιούτου. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἐφιστῶ τὴν προσοχὴ τῶν μελετητῶν, ὅτι τὸ ἀνωτέρω κεφάλαιο τῶν ἀριθμογράμμάτων ἀφορᾷ τοὺς ἀριθμοὺς μὲ τὰ σύμβολα τῶν Ἑλληνικῶν ἀλφαβήτων ποὺ ἐχρησιμοποιοῦντο τὴν ἐποχὴν τοῦ Πυθαγόρα γενικὰ ἀπὸ τὸν λαό, καὶ τοῦτο διότι, ὅπως ἀναφέρει ὁ Πορφύριος στοῦ διδλίου του «*Βίος Πυθαγόρου*», οὗτος χρησιμοποιοῦσε καὶ ἄλλα ἀριθμητικὰ σύμβολα ἄγνωστα τότε στὸ λαό, τὰ ὁποῖα, ὅπως ἔχω ἤδη ἀποδείξει σὲ δημοσιευθεῖσες μελέτες μου στοῦ «Δαυλό», ἦσαν τὰ ἴδια τὰ σημερινὰ ἀριθμητικὰ σύμβολα, τὰ καλούμενα κατ' εὐφημισμὸν καὶ ψευδεπιγράφως «Ἀραβικοὶ Ἀριθμοί».

Ἐνα ἄλλο μαθηματικὸ κεφάλαιο, ποὺ διαλαμβάνει ἡ «Ἀριθμοθεωρία» τοῦ Πυθαγόρα, εἶναι τὸ πραγματευόμενον τὸν τρόπον καὶ τὸν κανόνα τῆς προσθέσεως τῶν ἀριθμῶν (ἀριθμογράμμάτων), ὅπως ἴσχυε ἀπὸ ἀρχαιότατους χρόνους καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Πυθαγόρα (6ος π.Χ. αἰ.). Ἡ πρόσθεσις δύο ἢ περισσοτέρων ἀριθμογράμμάτων (ἀριθμῶν) ἐγένετο δι' ἀπλῆς παραθέσεως αὐτῶν (δίπλα-δίπλα) δίχως τὴν παρεμβολὴν εἰδικοῦ συμβόλου δηλωτικοῦ τῆς προσθέσεως, ὅπως γίνεται σήμερα μὲ τὸ σύμβολο +. Αὕτῃ ἡ παράθεσι τῶν ἀριθμογράμμάτων

(ἀριθμῶν) φανέρωνε πρόσθεσι τῶν μονάδων ἐκάστου ἀριθμογράμματος καὶ ἐκλήθη «κανὼν τῆς προσθετικῆς παραθέσεως τῶν ἀριθμογραμμάτων» σὲ ἀντιδιαστολὴ μὲ νεώτερον κανόνα τῆς δεκαδικῆς θέσεως τῶν ἀριθμῶν. Τὰ κατωτέρω παραδείγματα εἶναι πολὺ ἐνδεικτικά: Ἡ παράθεσις τῶν γραμμάτων ΔΓΒΑ φανερώνει τὴν πρόσθεσιν τῶν μονάδων ποὺ ἔχει τὸ καθένα ἀριθμόγραμμα, δηλαδὴ

$$\Delta\Gamma\text{ΒΑ} = \Delta + \Gamma + \text{Β} + \text{Α} = (4+3+2+1) = \text{Ι} = 10 \text{ μονάδες.}$$

Ἐπίσης ἡ παράθεσις τῶν κατωτέρω ἀριθμογραμμάτων, ἡ ὁποία μάλιστα μορφοποιεῖ τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν λέξι «ΚΟΣΜΟΣ», φανερώνει τὴν πρόσθεσιν τῶν μονάδων τῶν Κ+Ο+Σ+Μ+Ο+Σ = $(20+70+200+40+70+200) = \text{Χ} = 600$ μονάδες. Ἡ λέξις δὲ αὕτη, ποὺ ἔχει διπλὴ ὑπόστασι, ἀριθμητικὴ καὶ ἐννοιολογική, καλεῖται σήμερα «φυσικὸς λεξάριθμος».

Ὁ κανὼν τῆς προσθετικῆς παραθέσεως τῶν μονάδων τῶν ἀριθμογραμμάτων ἐγενήθη, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐφευρέθη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες τὸ φθογγικὸ ἀλφάβητο, ἔζησε ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες, ἀλλ' ἀπεβίωσε ἐπισήμως κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Β', ὁ ὁποῖος μὲ ἐκδοθὲν διάταγμα ἀντικατέστησε τὸν κανόνα αὐτὸν μὲ ἓνα ἄλλο κανόνα, τῆς προσθέσεως, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τότε ἔχει τὴν σημερινή μορφή καὶ λέγεται «κανὼν τῆς δεκαδικῆς θέσεως τῶν ἀριθμῶν», ὅπου δηλαδὴ σ' ἓνα πολυψήφιον ἀριθμὸν ἀνάλογα μὲ τὴν θέσι ποὺ κατέχουν οἱ ἀριθμοὶ φανερώνουν μονάδες, δεκάδες, ἑκατοντάδες, χιλιάδες κ.λπ. Ἐτσι μὲ βάσι τὸν νέο κανόνα τὸ προηγούμενο παράδειγμα τῶν γραμμάτων ΔΓΒΑ δίδει ὡς ἀποτέλεσμα ἀθροιστικὸ τὸ

Μονάδες	Α	=	1
Δεκάδες	Β	=2x10	= 20
Ἑκατοντάδες	Γ	=3x100	= 300
Χιλιάδες	Δ	=4x1000	= 4000

* Ἀθροισμα ΔΓΒΑ = 4321 (ἐναντι τῶν ἀρχικῶν 10 μον.).

Ὅμοιως ἐργαζόμενοι, διαπιστώνομε ὅτι καὶ ὁ λεξάριθμος τῆς λέξεως «ΚΟΣΜΟΣ» δίδει μὲ τὸν νέο κανόνα ἓνα ἄθροισμα 2.904.900 μονάδων ἐναντι 600 τοιούτων τοῦ ἀρχικοῦ κανόνος.

Σὰν τελικὸ συμπέρασμα προκύπτει, ὅτι ὁ σχηματισμὸς τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων μὲ τὴν διπλὴν ὑπόστασι, δηλαδὴ τῶν λεξαριθμῶν, ἔπαυσε πλέον ἰσχύων, ἀφ' ἧς ἐποχῆς κατηργήθη ὁ παλαιὸς προσθετικὸς κανὼν τῆς παραθέσεως τῶν ἀριθμογραμμάτων καὶ ἄρα σχηματισμὸς λεξαριθμῶν νεωτέρων Ἑλληνικῶν λέξεων μὲ τὸν παλαιὸν κανόνα εἶναι λάθος, γι' αὐτὸ καὶ στὴν μετὰ Χριστὸν ἐποχὴ ὁ σχηματισμὸς λεξαριθμῶν μετετράπη σὲ λογοπαίγνιο καὶ ἀστειοότητες καὶ ἔχασε τὴν ἐπιστημονικὴν του ταυτότητα. Χαρακτηριστικὰ τέτοια παραδείγματα γελοιοποιήσεως ἀναφέρονται στὰ διβλία τῆς παγκόσμιας ἱστορίας τῶν ἀριθμῶν, ὅπως εἶναι ἡ διήγησις τοῦ Λουθήρου μὲ τὸν τότε πάπα τῆς Ρώμης, ὅπου ὁ καθ' ἓνας ἀπεδείκνυε, μὲ τὴν βοήθεια τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν λεξαριθμῶν, ὅτι ὁ ἄλλος ἦτο ὁ 666 (τὸ «θηρίον» τῆς «Ἀποκαλύψεως»)! Ἐπίσης καὶ τὸ ἕτερον παράδειγμα μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Νέρωνος, τὸ ὁποῖο λεξαριθμικὰ φανερώνει, ὅτι «αὐτὸς ἔκτεινε τὴν ἑαυτοῦ μητέρα»!

Γεννᾶται ὅμως τὸ ἐρώτημα: Σὲ τί ἐχρησίμευαν οἱ λεξαριθμοὶ στὴ ἐποχὴ τῆς ἰσχύος των; Ὑπάρχουν σχετικὰ πολλὲς ἀποδείξεις τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἄνω φυσικῶν λεξαριθμῶν καθὼς καὶ τῶν ἐτέρων τοιούτων τῶν ἀποκληθέντων Πυθαγορείων (βλέπε «Δαυλόν», τεύχος 149). Ὁ ἄπλοὺς λαὸς χρησιμοποιοῦσε τοὺς φυσικοὺς λεξαριθμοὺς στὴν μαθηματικὴ παιδεία τῶν νέων, καθὼς καὶ στίς λογιστικὰς ἐργασίαις τῶν ἐμπορικῶν πράξεων. Μία ἄλλη μερὶς τῶν ἀνθρώπων, μερικοὶ ποιηταί, χρησιμοποιοῦσαν τοὺς λεξαριθμοὺς σάν ποιητικὰ μέτρα. Ἐπίσης ἔχει διαπιστωθεῖ, ὅτι μερικοὶ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μύστες ἐπλαθάν εἰδικὰ συμβολικὰς λέξεις μὲ τὴν βοήθειαν τῶν φυσικῶν ἢ Πυθαγορείων λεξαριθμῶν, ἐκτὸς τοῦ παραδοσιακοῦ τρόπου τῆς ἐτυμολογίας, ἐφαρμόζοντες τὸν γλωσσολογικὸν κανόνα τῆς αἰτιώδους σχέσεως μεταξὺ τῆς λέξε-

ως, τοῦ νοήματος καὶ τοῦ συμβολισμοῦ του, ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀριθμολογία. Πάμπολλα παραδείγματα τοιαύτης μορφῆς, δηλ. πλάσεως νέων ἐλληνικῶν λέξεων, ἀναφέρονται στὰ διάφορα ἀρχαῖα ἐλληνικά κείμενα. Πολὺ χαρακτηριστικὸ παράδειγμα εἶναι ἡ λέξις «ΣΦΑΙΡΟΣ», ποὺ ἐπλάσε ὁ Ἐμπεδοκλῆς, γιὰ νὰ δηλώσῃ τὸ ἀρχικόν «ΕΝ» τοῦ Πυθαγόρα. Κανονικά ἀπὸ γραμματικὴ ἐτυμολογικὴ σκοπιὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν λέξι «Σφαῖρα» καὶ ὄχι «Σφαῖρος». Ἡ κατασκευὴ αὐτῆς τῆς λέξεως κατέστη ἀναγκαία ὑπὸ τὴν νέαν μορφήν, γιὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ αἰτιώδης σχέσι μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν «ΣΦΑΙΡΟΣ» καὶ «ΕΝ» καὶ τοῦ κοινοῦ συμβόλου αὐτῶν, τοῦ ἀριθμοῦ Α (1), ὅπερ πράγματι καὶ συμβαίνει, διότι εἶναι:

$$\Sigma\Phi\text{ΑΙΡΟΣ} = 200+500+10+100+70+200 = 1081 = 1+0+8+1 = 10 = 1+0 = 1 = \text{Α}$$

$$\text{ΕΝ} = 5+50 = 55 = 5+5 = 10 = 1+0 = 1 = \text{Α}$$

Ἐχὼ ἐπίσης ἐντοπίσει ἓνα μεγάλο πλῆθος ἀρχαίων ἐλληνικῶν λέξεων, ποὺ ἔχουν πλασθῇ μὲ τὸν κανόνα τῆς αἰτιώδους σχέσεως καὶ ἀφοροῦν τὴν ἐννοία τῆς «στροφῆς», ὅπως π.χ. εἶναι οἱ λέξεις «ΕΛΙΞ», «ΣΤΡΟΒΟΣ», «ΣΤΡΕΦΩ» κ.λπ., ποὺ ὅλες τους ἀπεικονίζουν γεωμετρικὰ καὶ ἀριθμολογικὰ (μὲ τοὺς Πυθαγορείους λεξαριθμούς) τὸ ἕκτον γράμμα τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου, τὸ καλούμενο Στίγμα, δηλαδὴ τὸ τμήμα τῆς ἑλικος ζ=6 (βλέπε σχετικὰ «Δαυλόν», τ. 126). Μιὰ ἄλλη ἐφαρμογὴ τῶν φυσικῶν λεξαριθμῶν διαπιστώνεται ὅτι ἔγινε ἀπὸ τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν τόσο γιὰ τὶς μετρικὰς ἀνάγκες του ὅσο καὶ γιὰ τὸν ἀποσυμβολισμό τῶν διαφόρων χρησμάτων αὐτοῦ μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς «ικανότητος» ποὺ εἶχαν οἱ λεξαριθμοὶ νὰ ἀνευρίσκουν ἴσης ἀξίας λέξεις μὲ πολλαπλὰς ἐννοίας.

Ἐκτὸς τῶν ἄνω κεφαλαίων μέσα στὴν Ἀριθμοθεωρίαν τοῦ Πυθαγόρα ἐπιδεδειχόταν ἀπὸ τὴν γενομένη ἀποκρυπτογράφει, ὅτι ὑπῆρχε ἓνα πολὺ μεγάλο πλῆθος ἐτέρων μαθηματικῶν πραγματειῶν, ἄλλων ἤδη γνωστῶν καὶ ἄλλων παντελῶς ἀγνώστων, τὶς ὁποῖες μαθηματικὰς πραγματείας παρουσιάζω ἀναλυτικὰ στοὺς τόμους τοῦ βιβλίου μου «Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα», ἀπὸ τὸ ὁποῖο περιληπτικὰ ἀναφέρω μερικὰς μόνον Πυθαγόρειες διδασκαλίας:

- Πραγματεία γιὰ τοὺς ἀρτίους καὶ περιττοὺς ἀριθμούς.
- Πραγματεία γιὰ τοὺς ἀσυμμέτρους ἀριθμούς.
- Πραγματεία γιὰ τοὺς τέλειους ἀριθμούς.
- Πραγματεία γιὰ τοὺς τριγώνους, τετραγώνους, πενταγώνους κ.λπ. ἀριθμούς.
- Πραγματεία γιὰ τοὺς φίλους ἀριθμούς.
- Γεωμετρικὴ ἀπεικόνισι τῆς τετραγωνικῆς ρίζας ὅλων τῶν ἀριθμῶν μὲ τὴν βοήθεια τῆς πολυγωνικῆς σπείρας τοῦ Πυθαγορείου Θεαίτητου.
- Εἰδικὴ πραγματεία γιὰ τοὺς κοσμικοὺς ἀριθμούς (Φ, Φ', Π, κοσμικὸς πῆχυς, κοσμικὸ μέτρο) καὶ τὶς παράξενες ιδιότητες αὐτῶν.
- Πραγματεία γιὰ τὶς ἀριθμητικὰς, γεωμετρικὰς, καὶ ἀρμονικὰς προόδους.
- Πραγματεία γιὰ τὴν εἰδικὴ μαθηματικὴ ἀναδρομικὴ ἀκολουθία τῆς μορφῆς 1, Φ, Φ², Φ³... Φⁿ, στὴν ὁποία ἐμπεριέχεται ἡ καλουμένη (κατόπιν ὑποκλοπῆς) «ἀκολουθία τοῦ Fibonacci».

- Εἰδικὴ ἀγνωστὴ πραγματεία περὶ τῆς Πυθαγορείου Μαθηματικῆς Συμβολικῆς Λογικῆς.

- Εἰδικὴ πραγματεία, ἐπίσης ἀγνωστὴ καὶ τὸ πρῶτον παρουσιαζομένη στοὺς τόμους τῆς μελέτης μου, γιὰ τοὺς καλουμένους «πρώτους ἀριθμούς», ποὺ ἡ πιθανὴ ὀνομασία τους στὴν ἀρχαιότητα ἴσως ἦτο «πυθμενικοὶ ἀριθμοί». Εἰδικὰ γιὰ τὴν πραγματεία αὕτη ἀναφέρω, ὅτι καὶ σήμερα ἀκόμα, παρ' ὅλον ποὺ ἔχουν ἀσχοληθῇ μεγάλοι μαθηματικοί, δὲν ἔχει ἐπιτευχθῇ ἡ ἀνεύρεσι τοῦ νόμου δημιουργίας αὐτῶν. Ὁ Πυθαγόρας μᾶς ἀποκαλύπτει σὲ ὅλο τους τὸ μεγαλεῖο τοὺς πραγματικῶν νόμων τῆς δημιουργίας αὐτῶν, τὴν νομοτέλεια ποὺ ἀκολουθοῦν, χωρίζοντάς τους σὲ κυκλικούς καὶ ἀντιδιαμετρικούς τοιοῦτους. Ὁλόκληρη ἡ ἀνωτέρω πραγματεία ἀποκαλύφθηκε ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποκρυπτογράφει τοῦ εἰδικοῦ Πυθαγορείου ἀκού-

σματος «περί τοῦ τέστι "Ἡλιος καὶ Σελήνη».

Τέλος, πρὶν εἰσελθῶ στὴν ἐπεξεργασία τοῦ δευτέρου σκέλους τῆς Ἀριθμοσοφίας τοῦ Πυθαγόρα, θεωρῶ ἀναγκαῖο νὰ διευκρινίσω, τί ἐννοοῦμε λέγοντες ὅτι ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ Γλῶσσα εἶναι γλῶσσα μαθηματικὴ καὶ γιὰ ποιό εἰδικό λόγο θεωροῦμε, ὅτι πράγματι ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα εἶναι μαθηματικὴ. Τὴν ἀπάντησι σ' αὐτὸ τὸ διπλοῦν ἐρώτημα τὴν δίδει ὁ ἴδιος ὁ Πυθαγόρας λέγοντας, ὅτι: ὅλοι οἱ πραγματικοὶ ἀριθμοὶ εἶναι μόνον ἐννέα, ἀπὸ τὸ 1 ἕως τὸ 9, ὁ δὲ δέκατος εἶναι τὸ ὄριο, ἀπὸ ὅπου ξαναρχίζει ἡ ἐπανεμφάνισι τῶν ἰδίων ἀριθμῶν, ὅλες δὲ οἱ ἀρχαῖες ἑλληνικὲς λέξεις ἔχουν λεξάνριθμο ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ 1 ἕως τὸ 9 καὶ μόνον, συνεπῶς τὰ ἐκατομμύρια τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν λέξεων χωρίζονται σὲ 9 μόνον λεξαριθμικὲς κατηγορίες, πὺν παριστάνουν ἄλλες τὸν ἀριθμὸ 1 ἄλλες τὸν ἀριθμὸ 2... μέχρι τὸ 9. Συνεπῶς τὶς ἀριθμητικὲς πράξεις πὺν μποροῦμε νὰ κάνουμε μὲ τοὺς ἐννέα (1 ἕως 9) πραγματικoὺς ἀριθμοὺς, τὶς ἰδies ἀκριβῶς ἀριθμητικὲς πράξεις ἐπιτυγχάνουμε μὲ τὶς ἐννέα κατηγορίες τῶν Πυθαγορείων λεξαρίθμων.

Σὰν παράδειγμα ἀναφέρω αὐτὰ πὺν ἐπέτυχα μὲ τὴν βοήθεια ἐπιλεγμένων ἀρχαίων ἑλληνικῶν λέξεων τῆς γραμματικῆς τῶν ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων κ.λπ., ὡς εἶναι αἱ λέξεις ΕΝ, ΔΥΟ, ΤΡΙΑ κ.λπ., ΜΟΝΑΣ, ΔΥΑΣ, ΤΡΙΑΣ κ.λπ., ΠΡΩΤΟΣ, ΔΕΥΤΕΡΟΣ, ΤΡΙΤΟΣ κ.λπ. καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, δηλαδὴ τὸν σχηματισμὸν ὄλων τῶν μαθηματικῶν συνδυασμῶν τῶν ἐννέα φυσικῶν ἀριθμῶν καθ' οἷονδ' ἴποτε τρόπον λαμβανομένων ἤτοι ἀνὰ δύο, ἀνὰ τρεῖς, ἀνὰ τέσσαρας, ἀνὰ πέντε καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἐκ μόνου δὲ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα εἶναι σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως μαθηματικὴ.

Δεύτερο σκέλος: Φιλοσοφία τῶν Ἀριθμῶν

Ἡ ἐν συνεχείᾳ περιληπτικὴ ἀναφορὰ ἀκολουθεῖ πιστὰ τὶς προαναφερθεῖσες ἀπόψεις τόσο τοῦ Συριανοῦ ὅσο καὶ τῆς Θεανοῦς, σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες ὁ, πὺν ἐδίδασκε ὁ Πυθαγόρας ἦτο ἀπολύτως τεκμηριωμένο. Συνεπῶς εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀγνοήσωμε ὅσα εἶναι ἀνευ τεκμηριώσεως σχετικὰ μὲ τὴν Σοφία τῶν Ἀριθμῶν ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι σήμερα καὶ νὰ ἀναζητήσωμε ὅσα ἐπαρκῶς αἰτιολογοῦνται.

Ἀπὸ τὴν ἐν γένει ἔρευνα τῶν Πυθαγορείων διεπιστώθη, ὅτι ἡ Φιλοσοφία τῶν Ἀριθμῶν εἶχε μαθηματικὸ ὑπόδαθρο, τὸ ὁποῖο στὸ διάβα τῶν αἰώνων ἐχάθη καὶ μόλις πρόσφατα ἤρχισε νὰ ξαναπαρουσιάζεται. Ὁ Πυθαγόρας λοιπόν, ὅταν ἔλυνε ἓνα μαθηματικὸ πρόβλημα, συνέχιζε τὴν διερεύνησι τῶν γεωμετρικῶν καὶ ἀριθμητικῶν πορισμάτων του ἀπὸ σκοπιὰ καθαρῆς πλέον νοητικῆς φιλοσοφίας. Αὐτὴ ἡ περαιτέρω φιλοσοφικὴ διερεύνησις τῶν μαθηματικῶν πορισμάτων, νόμων καὶ συμβόλων τοῦ πρώτου σκέλους τῆς Θεωρίας τῶν Ἀριθμῶν εἶναι ἡ πραγματικὴ τεκμηριωμένη μὲ μαθηματικὸ ὑπόδαθρο ἀληθὴς «Φιλοσοφία τῶν Ἀριθμῶν».

Ἔτσι, ὅταν ὁ Πυθαγόρας ἔλυσε τὸ κατασκευαστικὸ γεωμετρικὸ πρόβλημα τῆς καλουμένης «Ἀρμονίας τῶν Σφαιρῶν» (σημερινὴ ὀνομασία τῆς ἐπεκτάσεως στὶς σφαῖρες τοῦ Θεωρήματος τῆς Χρυσῆς Τομῆς εὐθείας γραμμῆς) καὶ συνέθεσε τὸ περίφημο σχετικὸ σχέδιο καὶ ἐξηγάγε τοὺς μαθηματικoὺς νόμους τῆς δημιουργίας του, ἄρχισε τὴν φιλοσοφικὴν διερεύνησι τῶν πορισμάτων αὐτοῦ. Ἡ φιλοσοφικὴ διερεύνησις τῶν ἄνω νόμων καὶ συμβόλων ἀπεκάλυψε ἓνα πολὺ μεγάλο μέρος τῆς πραγματικῆς Ἀριθμοσοφίας τοῦ Πυθαγόρα μὲ ἀποδεικτικὸ ὑπόδαθρο τὸ ἀνωτέρω μαθηματικὸ στοιχεῖο, πρᾶγμα πὺν ἀναλύεται λεπτομερέστατα στὸν 4ον τόμον τοῦ «Μυστικοῦ Κώδικα τοῦ Πυθαγόρα», ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀντλοῦμε ἐδῶ μερικὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα:

Ἀποκαλύπτεται τὸ περίφημον φιλοσοφικὸν ΕΝ τοῦ Πυθαγόρα ὡς μία ἀρχικὴ μοναδικὴ «Μονὰς τῆς Δημιουργίας τοῦ Σύμπαντος Κόσμου» ἀπόλυτα μαθηματικὰ τεκμηριωμένη. Ἀποκαλύπτεται ἀπὸ τὴν Ἀρμονίαν τῶν Σφαιρῶν τὸ τρισυπόστατον τῆς Ἀρχικῆς Μονάδος διὰ τῆς

ματικά τεκμηριωμένα. 'Αποκαλύπτεται ή πραγματική κοσμολογική θεωρία του Πυθαγόρα με έντονη προβολή του προτύπου της Θεωρίας της Δημιουργίας των 'Απείρων Πλανητικών Συστημάτων των δώδεκα πλανητών με την αποκάλυψη ενός ενιαίου γενετικού κώδικα των πλανητών, ό όποιος έχει μαθηματική έκφραση μιās αναδρομικής μαθηματικής ακολουθίας της μορφής 1, Φ, Φ², Φ³... (Φ = Χρυσός 'Αριθμός), της οποίας ή γεωμετρική απεικόνιση είναι μιā διπλή σπειροειδής έλιξ, μορφής DNA και ή όποια μορφή παραμένει και σάν νόμος των αποστάσεων των πλανητών (αναλυτικές λεπτομέρειες βλέπε στους Α' και Β' τόμους του «*Μυστικού Κώδικα του Πυθαγόρα*»).

'Η άνω Πυθαγόρεια Κοσμολογία και ιδίως τό πλανητικό πρότυπο τό έκφρασθέν τό πρώτον από τόν Πυθαγόρειο Φιλόλαο έθεωρούντο κατά τούς αρχαίους χρόνους ως άφηρημένη νοηματική φιλοσοφία, σήμερα όμως έρευνώνται σοβαρά από 7 έρευνητικά κέντρα του διαστήματος για την επαλήθευσί τους διά της αστρονομικής παρατηρήσεως και με άντλησι στοιχείων έξ αυτών για την ανακάλυψη του άναζητουμένου άγνώστου δεκάτου πλανήτη. (Με την εύκαιρία αναφέρω για μελλοντικών συσχετισμό, ότι έκ της μελέτης του Φιλόλαου προκύπτουν τά κάτωθι στοιχεία για τόν δέκατο πλανήτη: μέση απόστασης από τόν 'Ηλιο 64 ά.μ., χρόνος περιφοράς 512 έτη και γωνιακή απόστασι από τόν πλανήτη Ποσειδώνα 119^ο αντίθετα με τή φορά αυτού). 'Επίσης μέσα στο Σχέδιο της 'Αρμονίας των Σφαιρών εμφανίζονται, κατά θέσιν και νόμον μεταβολής ώρισμένον, σέ όλο τους τό μεγαλειό τόσον ή Πυθαγόρεια «Τετρακτύς» όσο και τό περίφημο «Δένδρον της Ζωής» με έντονότατη αριθμοσοφική παρουσίασι απολύτως τεκμηριωμένη (τμήματα αυτής έχουν ήδη ανακοινωθή στον «Δαυλόν»). Τέλος αναφέρεται έδω ό φιλοσοφικός συσχετισμός της «'Εξάδος» τόσον ως αριθμού και συμβολικού γράμματος, όσον και ως έννοίας του γενετικού μαθηματικού-γεωμετρικού Κώδικος της Δημιουργίας του Σύμπαντος Κόσμου κατά τίς απόψεις του Πυθαγόρα (βλέπε στον 4ον τόμον του «*Μυστικού Κώδικα του Πυθαγόρα*»).

'Ελπίζω όθεν ύστερα από τά όλίγα άνωτέρω αναφερθέντα για την άληθή 'Αριθμοσοφία, ως την έδίδασκε ό Πυθαγόρας, να έπέτυχα την άναγνώρισί της ως μιās πραγματικής έπιστημονικής πραγματείας με σχέψεις και τεκμήρια απολύτως έπιστημονικά.

Στό επόμενο 158 τεύχος του «Δ» (μηνός Φεβρουαρίου) θα ύπάρχει έκτενές ρεπορτάζ από τό Διεθνές Συνέδριο 'Ελληνικής Μυθολογίας-Προϊστορίας, πού πραγματοποιήθηκε στο Όλοσταντ της Γερμανίας από 9 έως 12 Δεκεμβρίου 1994, όπως και τά πλήρη κείμενα των εισηγήσεων των τριών συνεργατών του Περιοδικού κ.κ. Κ. Κουτρουβέλη, Δ. Κούτουλα και Ε. Μπεξή. Θα γίνει επίσης σχολιασμός της θλιβερής εμφάνισης των έλλήνων καθηγητών-εισηγητών κ.κ. Δ. Μαρωνίτη, Φ. Κακριδή και Γ. 'Ιακωβίδη και των άπροκλήτων και άνοήτων επιθέσεων τους κατά των τριών εισηγητών συνέδρων του «Δ» αναφορικά με τά ζητήματα του Φοινικισμού και 'Ινδοευρωπαϊσμού.

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ (Δ.Ε.Δ.Α.Ε.Ο.), Πρακτικά

Ἡ ἐν λόγω ἐνωσις διοργάνωσε τὴν πρώτη της ἡμερίδα στὶς 4 Ἰουνίου τοῦ 1994. Ὅπως τονίστηκε, ἡ Δ.Ε.Δ.Α.Ε.Ο. εἶναι «ἐνα νέο ἐπιστημονικὸ σωματεῖο μὲ μοναδικὸ σκοπὸ ὑπαρξῆς τὴν διάδοσιν τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν ὀνομάτων. Ἡ ἀπαράδεκτα περιορισμένη χρῆσις ὀνομάτων τῶν ἀρχαίων προγόνων μας ἀπὸ τὴν σύγχρονη ὀνοματολογία περιορίζει τὴν ἱστορικὴ μας συνέχεια στὸν χρόνον». Τὸ περιεχόμενον τῶν ὁμιλιῶν τῆς ἡμερίδας παρουσιάζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον. Περιγράφεται ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον πολλῶν ἀρχαίων πνευματικῶν δημιουργῶν, ὅπως οἱ ἀτομικοὶ φιλόσοφοι (Λεῦκιππος, Δημόκριτος), ὁ Ἡσίοδος, ὁ Παλαμῆδης, ὁ Ἀλκαμένης καὶ ἄλλοι. Ἡ μνήμη τῶν ἱστορικῶν αὐτῶν προσώπων θὰ μπορέσει νὰ διαγωνισθῇ μόνο μὲ τὴν συνέχισιν τῆς μνήμης τῶν ὀνομάτων τους ἀπὸ τὶς νέες γενεὲς τῶν Ἑλλήνων. Ἀναπτύσσεται ἐπίσης ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ὀνοματοθεσίας κατὰ τὰ προεπαναστατικὰ χρόνια.

Μεγάλον ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ ὁμιλίαι γὰρ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν, ποὺ κατὰ τοὺς ὁμιλητὰς ἀποτελεῖ τὴν μητρικὴν γλῶσσαν τοῦ πλανήτου, καθὼς διαθέτει πληρὴ αὐτοτέλεια καὶ τελειότητα, καὶ οἱ ὁμιλουμέναι γλῶσσες ἀποτελοῦν διαλέκτους τῆς. Τονίσθηκε, ὅτι διεθνή γλωσσολογικὰ συνέδρια ἀσχολοῦνται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν καὶ τὴν μαθηματικὴν τῆς δομὴν, καὶ διαπιστώνεται συνεχῶς ἡ παρουσία τῆς σ' ὅλες τὶς ρίζας τῶν ἄλλων γλωσσῶν. Ἰδιαίτερη μνεία γίνεται στὸ ἔργον τῆς Μ. Μακντόναλντ («Θησαυροὶ Ἑλληνικῶν Ριζῶν»), στὸ ὁποῖον ἐντοπίζονται οἱ ἐλληνικὲς ρίζες τῶν λέξεων τῶν ὁμιλουμένων γλωσσῶν.

Στὶς μέρες μας ἐντοπίζεται ἡ ἀνάγκη χρῆσις μιᾶς παγκόσμιας γλῶσσας, ἀφοῦ ἡ ἠλεκτρονικὴ ἔχει ἐνῶσει ἐπικοινωνιακὰ ὁλοκληρῶν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ ἴδια ἡ ἠλεκτρονικὴ βασίζεται στὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν ὀρολογία, καὶ γι' αὐτὸ τὸν λόγον ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ ἐνα παγκόσμιον μέσον ἐπικοινωνίας: τὴν γλῶσσαν τῆς Ἀνθρωπότητος.

Παν. Α. Κουδαλάκης

Οἱ ἐπίκαιροι - ἀρχαῖοι μαθηματικοὶ

Οἱ ἀπόψεις δύο μεγάλων μαθηματικῶν τῆς ἐποχῆς μας ἔρχονται νὰ δικαιώσουν ἀπόλυτα τὶς ἰδέες καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τῶν φιλοσόφων καὶ ἐπιστημόνων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Συγκεκριμένα ὁ Roger Penrose, καθηγητῆς τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης καὶ στενὸς συνεργάτης τοῦ Steven Hawking, στὸ τελευταῖον βιβλίον του «Ὁ νέος αὐτοκράτορας» ἐκθειάζει τὸν Πλάτωνα ὡς τὸν βασικὸν συντελεστὴ τῆς προόδου καὶ τῆς σωστῆς κατανόησης τῶν μαθηματικῶν.

Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὶς ἀπόψεις τοῦ Πλάτωνα πιστεύει καὶ ὁ ἴδιος, ὅτι οἱ μαθηματικὲς ἰδέες ἔχουν μία δική τους ὑπόστασιν καὶ «κατοικοῦν» σ' ἐναντὶ ἰδεατὸν πλατωνικὸν κόσμον, στὸν ὁποῖον ἔχουμε πρόσθεσιν μόνο μὲσω τῆς νόησης. Κάθε φορὰ ποὺ «βλέπουμε» μία μαθηματικὴ ἀλήθεια, ἡ συνείδησίς μας ἀνοίγει μία δίοδον, περνᾷ σ' αὐτὸν τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν καὶ ἔρχεται σὲ ἄμεση ἐπαφὴ μαζί του («πρόσθεσιν μὲσω τῆς νόησης»). Ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν μαθηματικῶν γίνεται δυνατὴ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ καθένας τους ἔχει μία ἄμεση ὁδὸν ἐπικοινωνίας μὲ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ συνείδησις τοῦ καθενὸς εἶναι σὲ θέσιν νὰ ἀντιλαμβάνεται ἄμεσα τὶς μαθηματικὰς ἀλήθειαι χάριν σ' αὐτὴν τὴν διαδικασίαν τοῦ «ὁρῶντος». (Μάλιστα πολλὰς φορὰς αὕτη ἡ πράξις τῆς ἀντίληψης συνοδεύεται ἀπὸ τὶς λέξεις «τὸ βλέπω!»). Ἀφοῦ ὁ καθένας τους μπορεῖ νὰ ἔρθῃ ἄμεσα σ' ἐπαφὴν μὲ τὸν πλατωνικὸν κόσμον, οἱ δύο τους μποροῦν νὰ ἐπικοινωνοῦν πολὺν πῶς εὐκόλῃ ἀπ' ὅ,τι θὰ περίμενε κανεὶς. Οἱ νοητικὲς εἰκόνας ποὺ σχηματίζει ὁ καθένας, ὅταν ἐπιτυγχάνεται αὕτη ἡ πλατωνικὴ ἐπαφὴ, μπορεῖ νὰ

ΖΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Χρονικό της «Νέας Εϋταξίας»

Ο Ζήσης Οικονόμου είναι γνωστός συγγραφέας και ποιητής, που χαρακτηρίζεται για το ήθος και την υπευθυνότητά του ως δημόσιου λειτουργού αλλά και για την συνέπεια και σταθερή προσήλωσή του στις ελληνικές-ανθρωπιστικές ιδέες και αξίες. Ο «Δαυλός», εκτιμώντας το έργο του, έχει παρουσιάσει προ καιρού το βιβλίο του «*Η Γυναίκα της Ανδροκρατίας και οι κοινωνίες των Υπερκαταναλώσεων*», όπου ο συγγραφέας αναπτύσσει τις κοινωνικο-πολιτικές και οικολογικο-βιολογικές του ιδέες (τ. 119/1991, σελ. 6878-80).

Με το παρουσιαζόμενο βιβλίο του ο Ζ. Οικονόμου προσπαθεί να σκιαγραφήσει την κατάσταση της εξαθλιωμένης και εξαγριωμένης συγχρόνου ανθρωπότητας, αν και γνωρίζει καλά, ότι «*καμμία λογική, τέχνη, ανάγκη ή διαλεκτική δεν είναι ικανή να περιγράψει στην ολότητά του τον παραλογισμό και τη φρίκη της εκδήλωσης των ψυχολογικών και κοινωνικών μηχανισμών, που απειλούν τον πλανήτη και τον καθένα μας, έντελως συγκεκρωμένα και αυταπόδεικτα*» (σελ. 13).

Κανείς δεν άμφισβητεί το γεγονός ότι ο κόσμος μας δεν είναι «*Κόσμος*», αλλά ένας άρρωστημένος οργανισμός, που παραπαίει και άγκομαχεί εξαιτίας της άδεδεικτότητας. Οι άνθρωποι καταπονημένοι κι απογοητευμένοι έχουν κλεισθεί στις ατομικές τους φυλακές, προσέχοντας καλά να μην μπλέκουν στις διάφορες καταστάσεις, μ' αποτέλεσμα οι ένοπλες επιθέσεις, οι ληστείες, οι φόνοι και οι βιασμοί να συμβαίνουν μέρα μεσημέρι μέσα στους γεμάτους κόσμο δρόμους, χωρίς κανένα να έπεμδαίνει. Οι άνθρωποι κρυπτονται διέλα πίσω από μερικές λέξεις, τις οποίες επαναλαμβάνουν μηχανικά λές κι είναι πίθηκοι ή παπαγάλοι: ελευθερία, δικαιοσύνη, ισότητα, δημοκρατία, επανάσταση, μεταρρύθμιση, οίκουμενισμός, επιστήμη, πρόοδος, κουλτούρα, επικοινωνία, αξιοκρατία... Κι όμως καθόλου δεν τις έννοουν. Τις χρησιμοποιούν παρακολούθοντας τὰ Μ.Μ.Ε., τὰ όποια άνήκουν στους «*μεγαλοκαρχαρίες και τὰ σκυλόψαρα*» της εξουσίας. Ουδείς τολμά ν' άμφισβητήσει τὸ κράτος και τήν εξουσία των Μ.Μ.Ε., πού μάς «*υπόδεικνύνουν πότε θ' άνοίξουν οί καπάνες των σκυλόψαρων και ποιούς θά χάσουν*» (σελ.232).

Ό,τι συμβαίνει με τους ύπρετες των Μ.Μ.Ε. συμβαίνει και μ' όλους σχεδόν τους άνθρῶπους, πού συρρυθμίζονται κι εύθυγραμμίζονται με τους πρώτους. Ό συγγραφέας βλέπει τους

είναι διαφορετικές σε κάθε περίπτωση, αλλά ή επικοινωνία γίνεται δυνατή, επειδή ό καθένας βρίσκει σε άμεση έπαφή με τόν ίδιο έσωτερικό πλατωνικό κόσμο. Σύμφωνα με τήν άποψη αυτή, ό νους έχει πάντα τή δυνατότητα να συνάψει αυτή τήν έπαφή. Όμως κάθε φορά μεταδίδεται μόνο ένα μικρό μέρος του έξωτερικού αυτού κόσμου. Η μαθηματική ανακάλυψη συνίσταται στη διερεύνηση της περιοχής, με τήν όποια έρχόμαστε σ' έπαφή. Λόγω του γεγονότος ότι οί μαθηματικές άλήθειες είναι άπαραιτήτως άλήθειες, δεν περνά πραγματική «*πληροφορία*», με τήν τεχνική έννοια, στο άτομο πού έπιτελεί τήν ανακάλυψη. Όλες οί πληροφορίες υπήρχαν έξαρχής. Τό ζήτημα είναι, να συνδνάσει κανείς τὰ πράγματα με κατάλληλο τρόπο, και τότε θά «*δει*» τήν άπάντηση. Όλ' αυτά βρίσκονται σε συμφωνία με τήν ιδέα πού είχε διατυπώσει ό Πλάτων, ότι δηλαδή ή ανακάλυψη (ή μαθηματική) είναι άπλως μία μορφή άνάμνησης. Κι εγώ προσωπικά (λέγει ό Roger Penrose) έκπλησσομαι συχνά, όταν διαπιστώνω τήν όμοιότητα πού ύπάρχει άνάμεσα στο να μην μπορώ να θυμηθώ τὸ όνομα κάποιου και στο να μην είμαι σε θέση να βρω τή σωστή μαθηματική έννοια. Και στίς δύο περιπτώσεις ή άναζητούμενη έννοια είναι από μία άποψη ήδη παρούσα στο νού, άν και, στην περίπτωση της μαθηματικής ιδέας πού δεν έχει ανακαλυφθεί άκόμα, πρόκειται για μία λιγότερο συνηθισμένη μορφή.

Για ν' αποδει χρησιμος αυτός ό τρόπος άντιμετώπισης των πραγμάτων, πρέπει να φανταστούμε, ότι οί ενδιαφέρουσες και θαθείες μαθηματικές ιδέες έχουν ύπόσταση κάπως ισχυρότερη από τις άλλες, πού δεν έμφανίζουν ένδιαφέρον ή είναι τετριμμένες. Ακόμη ό R. Penrose αναφέρεται στη μη άλγοριθμική φύση της μαθηματικής διαίσθησης και των άνωτερων μαθηματικών έννοιών, τίς όποιες πρώτος ό Πλάτων συνέλαθε διαχωρίζοντας τους άριθμούς σε «*είδητικούς*» και «*μοναδικούς*». Οί πρώτοι, οί «*είδητικοί*» δηλαδή άριθμοί, δεν αποτελούνται από άκέριες μονάδες, όπως οί άριθμοί της κοινής μαθηματικής έπιστήμης, οί όποιοι όνομάζονται και «*μοναδικοί*», διότι άπαρτίζονται από μονάδες. Τά δεδομένα όμως της σύγχρονης μαθηματικής έπιστήμης κάνουν περισσότερο κατανοητή

«φανατικούς σοφούς», τοὺς «νήπιους γέροντες», τοὺς «πτωχοὺς ἑκατομυριούχους», τοὺς «ἀσθενεῖς γιατροὺς» καὶ ἀπορεῖ: «Εἶναι ἀπορίας ἄξιο τὸ γιατί οἱ διεθνοὺς φήμης σοφοὶ καὶ ἅγιοι καὶ τῶν γιατρῶν ἡ πλειονότητα εἶναι φορτωμένοι μ' ἀνιάτες βασανιστικές ἀρρώστειες»· γιὰ ν' ἀπαντήσῃ παρακάτω, ὅτι γι' αὐτὸ φταίει ἡ ὑποκρισία καὶ ὁ φαρισαϊσμός, ἡ ἡμμάθεια καὶ ἡ εἰδίκευση, τὸ κομμάτιασμα τῆς γνώσης, τὸ κομμάτιασμα τῆς ἀλήθειας, τῆς φύσεως, τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ ἑαυτοῦ τους: «Φύση καὶ Θεὸς μᾶς χάρισαν δυνατότητες θαυμάτων ἀντιλήψεως καὶ διακρίσεως, ἀλλ' αὐτοὶ βασανίζονται σὲ κάποιες ικανότητες, ταλέντα καὶ ἀσκήσεις ἢ κοινωνικὴ παραδοχή· ἀλαζονεύονται, μονώνονται καὶ λένε: Τὰ βρῆκα ὅλα, ἔφασα, καὶ πῶς περὰ τίποτα... φανατικοὶ σοφοί, θεωρητικοὶ καὶ πρακτικοὶ ἅγιοι καὶ ἱερεῖς καὶ ὁ Πάπας ὁ Ἀλάθευτος συνθέτουν τῆς βλακειᾶς ἢ τῆς κακίας τὸν Παράδεισο» (σελ. 207).

Ὁ συγγραφεὺς γνωρίζει, ὅτι «τὸ ψάρι ἀπ' τὸ κεφάλι του βρωμάει»· ὅτι γιὰ τὴν κατάστασιν αὐτὴ τῆς ἀνθρωπότητος εὐθύνονται οἱ ἐξ-ουσιαστές, ποὺ ἀποτελοῦν «συγκροτημένες δυνάμεις τοῦ κακοῦ στὸν πλανῆτῃ μας, οἱ ὁποῖες ὀργανώνουν καὶ κατευθύνουν τὶς συνθηκεύσεις μας καὶ τὴν πτωτικὴν μας τάση, ὥστε νὰ δυσκολεῖται πολὺ κάθε ἀντάσχη γιὰ ἐπανόρθωση καὶ ἐπιστροφή στὸ πρωταρχικόν». «Πρωταρχικόν» κατὰ τὸν συγγραφέα εἶναι ἡ Ἑλληνικότης· οἱ ἑλληνικὲς ιδέες καὶ ἀξίες· ὁ παμπάλαιος πολιτισμὸς τοῦ Διὸς, «ὁ χαμένος παράδεισος» τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ Ἑλληνικότης ἐπέτυχεν· κατόρθωσε νὰ ἐπιζήσῃ παρὰ τὸν πολυχιλιετὴ ἀδυσώπητο πόλεμον τῶν ἐξουσιαστῶν. Σήμερα ἡ τακτικὴ ἔχει ἀλλάξῃ· ὁ πόλεμος εἶναι διαφορετικὸς. Οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος βρίσκονται ἐντὸς τῶν τειχῶν· «ἤλθαν ντυμένοι φίλοι» κατὰ τὸν Ὁ. Ἐλύτη καὶ, ὑποδύομενοι τοὺς φίλους καὶ τοὺς αὐτόχθονες, ἀπεργάζονται τὸ γκρέμισμα καὶ τὴν συκοφαντήσιν κάθε ἑλληνικοῦ, ἐκφράζοντας μετὰ τὸ γκρέμισμα τοῦ τὴν λύπῃ τους.

Παραταῦτα ὁ Ζ. Οἰκονόμου δὲν εἶναι ἀπαισιόδοξος. Βλέπει, ὅτι τὰ ἐξουσιαστικὰ σχήματα, ὅπως ὁ μαρξοκομμουνισμός, γκρεμίζονται ἀθόρυβα, σὰν νὰ εἶναι κάτι τὸ φυσικὸ ἢ καταρρευσή τους. Σύντομα «θὰ καταρρεῦσιν καὶ ὁ σατανοειδὴς ἀστικός ἱμπεριαλισμός, ὅπως καὶ κάθε ἄλλο ἐγωμανὲς κύκλωμα». Ἡ κατάρρευση αὐτὴ δὲν εἶναι τυχαία ἢ συμπτωματικὴ· «οὐδὲν χρῆμα <ἄλλωστε> εἰς μάτην γίνεταί, ἀλλὰ πάντα ἐκ λόγου τε καὶ ὑπ' ἀνάγκης» σύμφωνα μὲ τὸν Δημόκριτον. Καὶ αἰτία κατὰ τὸν συγγραφέα εἶναι οἱ «φιλάνθρωποι δυνάμεις, ποὺ ἔχουν διασπάσει

τὴν πλατωνικὴν αὐτὴ ἀποψη. Ἡ ἀναλυτικὴ γεωμετρία μᾶς διδάσκει, ὅτι εἶναι δυνατό νὰ μελετήσουμε τὶς γεωμετρικὰς γραμμὰς καὶ τὰ γεωμετρικὰ σχήματα μὲ γεωμετρικὰς ἐξισώσεις. Ἔχομε π.χ. τὶς ἐξισώσεις τῆς εὐθείας, τῆς ὑπερβολῆς, τῆς παραβολῆς κ.λπ. Οἱ ἐποπτικὲς γεωμετρικὲς μορφὲς ἐκφράζονται μὲ ἀριθμητικὰς παραστάσεις. Τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων, ἔλεγον οἱ πυθαγόρειοι, ὅτι τὴν ἀποτελοῦν οἱ ἀριθμοί. Ἡ σύγχρονη φυσικὴ κυριάρχησεν σήμερα στὴ φυσικὴν πραγματικότητα καὶ μελέτησεν καὶ τὰ διάφορα φυσικὰ φαινόμενα, διότι ἐκφράζει τὶς διάφορες σχέσεις τῶν ὄντων καὶ τῶν φαινομένων μὲ μαθηματικὰς ἐξισώσεις. Ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη σήμερα προχωρεῖ συνεχῶς στὴν ἐκφράσιν τῆς μὲ τὰ διάφορα σύμβολα. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ βασικὴ αἰτία τῆς ἀλματώδους ἀναπτύξεώς της. Μία τέτοια θεμελιώδης ἀποψη φαίνεται ὅτι ἐννοεῖ καὶ ὁ Πλάτων. Γι' αὐτὸν ἡ διερεύνησις τῶν πραγμάτων μὲ τὰ μαθηματικὰ μᾶς ἀνοίγει τὸ δρόμον γιὰ τὴν θεώρησιν τῶν ὄντων.

Τὰ παραπάνω φαίνεται ὅτι ἐκφράζουν ἀπόλυτα καὶ τὶς ιδέες τοῦ R. Penrose, ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, γιὰ τὸν ὁποῖον ἐκφράζεται μὲ τὰ καλύτερα λόγια, σημαντικὸς μαθηματικὸς τῆς ἀρχαιότητος θεωρεῖ τὸν Εὐδόξον, τὸν Πτολεμαῖον, τὸν Ἀρχιμήδην, τὸν γεωμέτρον Εὐκλείδην καὶ τὸν εὐφυῆ καὶ σπουδαῖον, ὅπως τὸν ἀποκαλεῖ, γεωμέτρον, σύγχρονον τοῦ Ἀρχιμήδους, τὸν Ἀπολλώνιον, ποὺ ἡ μελέτη του σχετικὰ μὲ τὴν θεωρίαν τῶν κωνικῶν τομῶν (ἐλλείψεις, ὑπερβολὰς καὶ παραβολὰς) ἐπηρέασεν σὲ μεγάλο βαθμὸν τὸν Κέπλερ καὶ τὸν Νεύτωναν. Τὰ σχήματα αὐτὰ ἀποδείχτηκαν ἰδανικὰ (ὅπως λέγει) γιὰ τὴν περιγραφὴν τῶν πλανητικῶν τροχιῶν. Πολὺ σπουδαῖον ὅμως θεωρεῖ τὸν Εὐδόξον, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ βρεῖ μίαν μέθοδον, ποὺ νὰ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ περιγράφῃ τοὺς λόγους τῶν εὐθύγραμμων τμημάτων (δηλ. τοὺς πραγματικὸς ἀριθμοὺς) μὲ τὴν δοθήναιαν τῶν ἀκεραίων· κατάφερε ὅμως νὰ διατυπώσῃ κριτήρια μὲ πράξεις ἀκεραίων γιὰ τὸ πότε ὁ λόγος δύο εὐθύγραμμων τμημάτων εἶναι μεγαλύτερος ἢ ἴσος μὲ ἕνα ἄλλον.

Ὁ δευτέρως μαθηματικὸς, ποὺ θεωρεῖ ἀναγκαίαν τὴν ἐπιστροφήν στὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν διάνοσιν, εἶναι ὁ Γάλλος René Tom, ὁ ὁποῖος λέγει χαρακτηριστικὰ: «Ἀς ξεχάσουμε τὸν

τὸ ἐνιαῖο μέτωπο τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων», οἱ νέοι Ἕλληνες ἥρωες καὶ σοφοί. «Ὁ μυθικός Πύθων (= παγίδες καὶ πορνοσέξ) δὲν μπόρεσε νὰ δουλοποιήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα, πὺν ἀηδιασμένη ἐπιστρέφει στὸ "ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῇν". Στὴν ἀνθρωπότητα λοιπὸν ἐναπόκειται ν' ἀπαντήσῃ τώρα, ἐὰν θέλει νὰ ἐπιζήσῃ...».

Σαράντος Πάν

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ, *Γιὰ τὸν Ὀδυσσεά Ἐλύτη*

Τὸ ὡς ἄνω μελέτημα τοῦ λόγιου Ἀνδρέα Καραντώνη εἶναι μία πλήρης, ἀναλυτική, ἀλλὰ καὶ ἐνθουσιαστική κριτική προσέγγισι τοῦ ἔργου τοῦ ποιητοῦ τοῦ «Ἀξιὸν ἐστὶ» Ὀδυσσεὺς Ἐλύτη. Τὸ κείμενον ἀπαρτίζεται ἀπὸ δεκαοκτὼ ἐπὶ μέρους ἐνότητες, εἰς τὰς ὁποίας καταγράφονται ἡ ἐξέλιξις καὶ οἱ σταθμοὶ τῆς ποιητικῆς δημιουργίας τοῦ ἐξόχου ἐκφραστοῦ τῆς ὑπερπραγματιστικῆς λογοτεχνικῆς καὶ ἐν γένει καλλιτεχνικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι. Τὸ τάλαντον αὐτοῦ ἐπιστοποιήθη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ποιημάτων τῆς πρώτης του συλλογῆς, τῶν «Προσανατολισμῶν», καὶ ἐκορυφώθη μὲ τὰ συνθετικά ποιήματα τῶν ἔργων «Ἄσμα ἡρωικὸ καὶ πένθυμο γιὰ τὸν χαμένο ἀνθυπολοχαγὸ τῆς Ἀλβανίας» καὶ «Ἀξιὸν ἐστὶ» Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα αὐτὰ λοιπὴ ποιητικὴ του δημιουργία ἀνταπεκρίνετο πάντοτε πρὸς τὴν οὐσία τοῦ δέοντος τοῦ ποιητικοῦ λόγου: τῆς ἀναδαθμίσεως τῆς ἀνθρωπίνης συνειδητότητος. Ὁ ποιητὴς μετέχει τῆς ἐθνικῆς, κοινωνικῆς καὶ αἰσθητικῆς ἀγωνίας ὅσων συνελλήνων ψυχῶν τὸ πνεῦμα γρηγορεῖ καὶ θέτει αἰτήματα ἐπαναπροσδιορισμοῦ τῆς πορείας τοῦ ἔθνους. Καὶ τὸ βραβεῖο λογοτεχνίας «Νόμπελ» τὸ 1979 ἀποτελεῖ μία διεθνὴ ἀναγνώρισι τῆς σημασίας καὶ δυναμικῆς αὐτῆς τῆς συναρμολογῆς ποιητικότητος καὶ συνειδητότητος τοῦ ρόλου καὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ ὡς θεματοφύλακος τῶν ἀξιών τοῦ λαοῦ τοῦ προαιωνίου πολιτισμοῦ τοῦ Αἰγαίου.

Βασίλειος Πελασγός-Γούσιος

Γαλιλαῖο καὶ ἄς ἐπιστρέψουμε στὸν Ἀριστοτέλη». Πρὶν ἀπὸ τὸ Γαλιλαῖο τὰ μαθηματικὰ χρησίμευαν μόνο γιὰ τὴν ἐπίλυση προβλημάτων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Μετὰ ἀπὸ τὸν Γαλιλαῖο, λέγει ὁ Tom, τὰ μαθηματικὰ εἰσέβαλαν στὴ λογική, τὰ πάντα μετατρέπονται σὲ μεγέθη, ἐνῶ οἱ ἰκανότητές μας νὰ ἀντιλαμβανόμαστε μέσω τῶν αἰσθήσεών μας δὲν μᾶς χρησιμεύουν σὲ τίποτα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατανόηση τοῦ σύμπαντος. «Ρῆξη, ἀπὸ τὴν ὁποία τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα δὲν μπορεῖ νὰ συνέλθει». Πρὶν ἀπὸ τὸ Γαλιλαῖο καὶ μετὰ ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη τὸ ἀληθινὸ ταυτιζόταν μὲ τὸ κατανοητό: ἡ κατανόηση τῶν φυσικῶν φαινομένων συνῆπιπε μὲ τὴ συνήθη εὐαισθησία τοῦ ἀνθρώπου. «Ὅ, τι ἦταν ἀκατανόητο ἦταν συμπτωματικὸ καὶ συνεπῶς δὲν εἶχε κανέναν ἐπιστημονικὸ χαρακτήρα. Ὁ Γαλιλαῖος ὅμως εἰσήγαγε τὴ διάκριση μεταξὺ αἰσθητοῦ καὶ ἀκατανόητου κόσμου. Ἐνα ἀπλὸ παράδειγμα: Μία πέτρα, πὺν τὴ ρίχνουμε πρὸς τὰ πάνω καὶ ἡ ὁποία ἀνεβαίνει καὶ μετὰ πέφτει στὴ γῆ, ἐκτελεῖ προφανῶς δύο διαφορετικὰ κινήσεις. Ὁ Γαλιλαῖος ὑποστηρίζει, ὅτι δὲν συμβαίνει κάτι τέτοιο: πρόκειται γιὰ τὴν ἴδια κίνηση, διότι ἡ μαθηματικὴ συνάρτηση πὺν περιγράφει τὴ μετατόπιση τῆς πέτρας εἶναι ταυτόσημη καὶ στίς δύο περιπτώσεις. Γνωρίζουμε, λέει ὁ Tom, τί κερδίσαμε χάρις στὸν Γαλιλαῖο: τὴν ποσοτικὴ μαθηματικὴ τυποκρατία, στὴν ὁποία βασίζονται ὅλες οἱ μοντέρνες τεχνικές. Παραβλέπουμε ὅμως ἐν πολλοῖς αὐτὸ πὺν χάσαμε: τὴν κατανόηση τῶν ποιοτικῶν ἀλλαγῶν. Γιὰ νὰ δώσουμε μία νέα ὥθηση στὴν πρόοδο, ὑποστηρίζει, πρέπει νὰ προσπαθήσουμε νὰ συγκεράσουμε τὸ πρὸ μὲ τὸ μετὰ τὸν Γαλιλαῖο, τὸν Γαλιλαῖο μὲ τὸν Ἀριστοτέλη, τὸ ποσοτικὸ μὲ τὸ ποιοτικὸ, τὸ αἰσθητὸ μὲ τὸ κατανοητό, τὴν ἐπιστῆμη μὲ τὴ συνείδηση.

Αὐτὲς εἶναι οἱ γενικὲς γραμμὲς οἱ ἀπόψεις δύο μεγάλων στοχαστῶν καὶ μαθηματικῶν τῆς ἐποχῆς μας, τοῦ Γάλλου René Tom καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ R. Penrose.

Ἀλέξανδρος Κωνσταντᾶς